

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ НАУКИ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ У ХХІ СТОЛІТТІ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

XLIV Міжнародної наукової студентської конференції за підсумками
науково-дослідних робіт студентів за 2020 рік

(м. Полтава, 30–31 березня 2021 року)

Частина 2

Полтава
2021

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООСПІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ» (ПУЕТ)**

*Присвячується 60-річчю
Вищого навчального закладу Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ НАУКИ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ У ХХІ СТОЛІТТІ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

XLIV Міжнародної наукової студентської конференції за
підсумками науково-дослідних робіт студентів за 2020 рік

(м. Полтава, 30–31 березня 2021 року)

Частина 2

**Полтава
ПУЕТ
2021**

УДК 001:378.014.61"21"(477.53)(082)
А43

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» заборонено

Редакційна колегія:

О. В. Манжура, д. е. н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» (ПУЕТ);

К. Ю. Вергал, к. е. н., доцент, директор Навчально-наукового центру забезпечення якості вищої освіти ПУЕТ;

А. С. Ткаченко, к. т. н., доцент, директор Навчально-наукового інституту бізнесу та сучасних технологій ПУЕТ;

В. О. Скрипник, д. т. н., професор, директор Навчально-наукового інституту харчових технологій, готельно-ресторанного та туристичного бізнесу ПУЕТ;

В. В. Саранин, к. філол. н., доцент, завідувач науково-організаційного відділу ПУЕТ.

А43 **Актуальні питання розвитку науки та забезпечення якості освіти у XXI столітті : тези доповідей XLIV Міжнародної наукової студентської конференції за підсумками науково-дослідних робіт студентів за 2020 рік (м. Полтава, 30–31 березня 2021 р.) :** у 2 ч. – Полтава : ПУЕТ, 2021. – Ч. 2. – 403 с. – Текст укр., рос., англ., нім. мовами.

ISBN 978-966-184-407-9

Збірник містить тези доповідей XLIV Міжнародної наукової студентської конференції за підсумками науково-дослідних робіт студентів за 2020 рік. Проблеми, порушені авторами публікацій, вирізняються своєю актуальністю та новизною наукових підходів. Увагу зосереджено на висвітленні результатів наукових досліджень у різних галузях науки та якості вищої освіти.

УДК 001:378.014.61"21"(477.53)(082)

*Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.*

ISBN 978-966-184-407-9

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі», 2021

ЗМІСТ

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

<i>Саленко Є. В., Барибіна Я. О.</i> Корпоративна соціальна відповідальність ПУЕТ у контексті університетського лідерства.....	27
<i>Авраменко А. П., Копил А. В., Педченко Н. С.</i> Досвід реалізації освітньої діяльності кооперативного закладу вищої освіти в період поширення коронавірусної хвороби COVID-19	29
<i>Афанасьєва К. С., Новикова И. Н.</i> Подходы к определению социальной ответственности бизнеса	33
<i>Ходіс Н. С., Капліна Т. В.</i> Сучасні перспективи розвитку парк-готелів у Полтавському регіоні	35

СЕКЦІЯ 1. ЯКІСТЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПРОБЛЕМИ, ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ

<i>Гапон Т. О., Соколова А. М.</i> Значення якості освіти в контексті сучасної освітньої парадигми.....	38
<i>Пятник В. Ю., Шимановська-Діанич Л. М.</i> Зміни в системі вищої освіти в умовах пандемії	40
<i>Пасуля Л. П., Филь Т. А., Яріш О. В.</i> Європейські практики забезпечення академічної доброчесності	43
<i>Цибань О. О., Білоцерківський О. Б.</i> Нормативно-правове забезпечення якості вищої освіти в Україні	45
<i>Лисенко Т. А., Карпенко О. В.</i> Проблеми формування готовності випускників до реалізації концепції сталого розвитку	47
<i>Білюк К. О., Гасій О. В.</i> Академічна мобільність здобувачів вищої освіти у вітчизняному освітньому просторі	50
<i>Подольак О. О., Гапоненко О. Є.</i> Доступність та індивідуалізація навчання у вищому навчальному закладі.....	52

Акулович А. Є., Карпенко В. Д. Якість підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Готельно-ресторанна справа».....	53
Епишин И. И., Романюк А. А., Байбардина Т. Н. Приоритетные направления подготовки маркетологов в Республике Беларусь.....	57
Романюк А. А., Бурцева О. А. Приоритеты подготовки магистров по специальности «Маркетинг».....	59
Бакум А. А., Стрілець В. Ю. Застосування полілінгвістичного навчання у підвищенні якості підготовки студентів спеціальності «Міжнародні економічні відносини» у закладах вищої освіти Укоопспілки	62
Whisper Benett, Floka L. Quality of higher education in Ukraine	65
Шевченко Д. О., Стрілець В. Ю. Формування soft skills як інструмент підвищення конкурентоспроможності студентів спеціальності «Міжнародні економічні відносини» на ринку праці.....	68
Бреус В. О., Терела Г. В. Самоосвітня компетентність як невід’ємна умова конкурентоспроможності фахівців у галузі права	70
Васильченко В. С., Датченко Є. О., Степуріна С. О. Аналіз напрямків оцінювання якості університетської освіти.....	73
Гудько А. В., Лозова О. В. Кооперативне навчання як засіб формування креативності у майбутніх менеджерів.....	75
Іванніков Д. О., Манжура О. В. Актуальні питання професіоналізації сфери публічних закупівель	77
Леснікова В. С., Скомкіна Д. А., Сергієнко О. А. Підприємницький університет: вплив на розвиток соціуму	82
Рилов Д. Ю., Гапоненко О. Є. Застосування ділових ігор у процесі вивчення дисципліни «Основи підприємництва»	84

Міхно К. А., Переяслівець Т. В., Шуканов П. В. Сучасні особливості проведення виробничої практики з освітньої програми «Туризм»	85
Сизонова М. Ю., Бобух Н. М. Студентська перекладацька агенція як форма практичної підготовки майбутніх фахівців.....	87
Романюха Д. Ю., Франко Л. С. Дистанційне навчання – виклик пандемії чи можливість якісно навчатися?	89

СЕКЦІЯ 2. СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ, КОНТРОЛЮ ТА АНАЛІЗУ

Біляк К. В., Мілька А. І. Економічний інструментарій управління прибутком підприємств і організацій споживчої кооперації.....	92
Брачун О., Любимов М. О. Майбутнє бухгалтерської професії.....	94
Буглак Е. Р., Новикова И. Н. Социальная нагрузка на бизнес и пути ее снижения.....	96
Горбенко К. О., Прохар Н. В. Інформаційне забезпечення бюджетної звітності: проблеми та напрями вдосконалення.....	99
Дудка Б. О., Гудзь Т. П. Розробка фінансової стратегії компанії за сучасних умов: виклики та пріоритети.....	101
Камко Н. В., Трофимова А. Н. Актуальные вопросы учета и анализа оплаты труда в Республике Беларусь	103
Кирпа Є. В., Карпенко Є. А. Особливості узагальнення результатів внутрішнього аудиту екологічних витрат підприємства	106
Корж А. Д., Карпенко Є. А. Фактори впливу на величину прибутку суб'єктів господарювання, що надають послуги дошкільної освіти	108

Кондрашов О. І., Прасолова С. П. Особливості міжнародного страхування за системою «Асістанс» в умовах пандемії	111
Костик Д. О., Мілька А. І. Еволюція окремих елементів методу бухгалтерського обліку	114
Ляшкова Н. О., Мальон К. М., Гасій О. В. Оцінка та аналіз стану грошової маси України	116
Несен А. С., Прасолова С. П. Пандемічні облігації як базовий інструмент фінансування страхового ринку за допомогою ринків капіталів.....	119
Петровец А. А., Новикова И. Н. Подходы к оценке инвестиционной привлекательности организации.....	121
Половкова Г. Г., Затолгутская Н. Н. Совершенствование бухгалтерского баланса в системе МСФО	124
Пономаренко С. А., Потерайло І. О., Прохар Н. В. «Бухгалтерські таланти» відомих у світі людей.....	126
Рейникова И. И., Затолгутская Н. Н. Учетная политика организации: раскрытие управленческого аспекта	128
Рубченко Т. І., Гасій О. В. Теоретичні засади забезпечення фінансової безпеки банку	131
Рудченко Н. А., Трофимова А. Н. Проблемы налогового учета доходов и расходов организации	133
Савицкая А. В., Затолгутская Н. Н. Развитие налоговой системы Республики Беларусь в условиях цифровой трансформации экономики	135
Савченко М. М., Гудзь Т. П. Інноваційні технології на ринку фінансових послуг	137
Ситник А. І., Карпенко Є. А. Зарубіжний досвід регулювання конкурентних процедур закупівель та дотримання принципу добросовісної конкуренції серед учасників торгів.....	140
Ткачева В. М., Затолгутская Н. Н. Анализ методов вероятности банкротства организации	142

Фесенко С. С., Сидоренко-Мельник Г. М. Напрями трансформації фінансового менеджменту підприємств в умовах пандемії	145
Цмыг Я. Е., Толкачева Е. Г. Бухгалтерский учёт паевых взносов организации.....	148
Якимук И. И., Новикова И. Н. Налоговая нагрузка на организацию и пути ее оптимизации.....	150

СЕКЦІЯ 3. ПРАВО Й СУСПІЛЬСТВО: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Бриж А. С., Білокінь Р. М. Організована злочинність: умови, причини, проблеми вирішення.....	153
Бойко В. Ю., Білокінь Р. М. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збуту наркотичних засобів або їх аналогів.....	155
Глуценко М. Ю., Новосьолова Г. Г. Адміністративні послуги: загальні відомості та принципи організації інтегрованих офісів їх надання	158
Іващенко В. І., Дудченко О. С. Правове регулювання ліцензування господарської діяльності	162
Кавун І. О., Терела Г. В. Окремі аспекти вдосконалення законодавства про захист економічної конкуренції.....	165
Потерайло В. В., Новосьолова Г. Г. Повноваження депутата місцевої ради.....	167
Ярмолаєва Д. В., Гладкий С. О. Правове виховання: сутність і тенденції розвитку в сучасних умовах	171

СЕКЦІЯ 4. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КОМУНІКАТИВНОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЙ: МОВНИЙ І СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТИ

Алексащенко А. О., Кришталь А. М. Modern youth British slang	174
Алексеюк А. О., Іщенко В. Л. The beauty myth	175

Aleksijuk A. O., Kobzar O. I. Deutsche Wirtschaft in der Corona-Zeit.....	178
Білокіз М. Б., Іщенко В. Л. Investment climate of Ukraine: problems and opportunities	182
Бендеберя С. В., Сокурєнко Т. С. The problem with the pink tax.....	185
Bassirou Gaye, Руденко Н. С. Problems of communication people face in Gambian society and how to overcome it.	186
Внукова А. І., Шехавцова С. О. Засоби та прийоми подолання комунікативних бар'єрів в процесі навчання іноземної мови учнів старших класів	188
Волошина О. В., Сокурєнко Т. С. Gender policy and the role of women in the world's economy and business development.....	190
Говтвяниця К. В., Кононенко О. А. The role of English language in global communication.....	191
Гречишкіна К. Д., Шехавцова С. О. Критичне мислення як компонент професійної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов	193
Кісурін В. В., Іщенко В. Л. Features of elements of the marketing complex in activities of charity organizations.....	194
Клюшник Є. А., Кришталь А. М. The role of emotions in motivating foreign language learners.....	196
Kononova A. V., Byndas O. M. Approaches to testing as a means of assessment	198
Лисенко Т. А., Дзекун Ю. О. Steuerpolitik der eu.....	199
Lysak D. V., Kobzar O. I. Deutschsprachige synonymie in der internetlexik	201
Надворна К. В., Руденко Н. С. Вивчення латини як ключ до розуміння та опанування рідної, а також іноземної мов	203
Nos J. O., Kobzar O. I. Etymologie einiger deutscher Redewendungen	206

<i>Olijnyk J. K., Kobzar O. I.</i> Deutschstämmige Wörter in heutiger ukrainischer Sprache	208
<i>Перепеляк Д. Ю., Кришталь А. М.</i> Prepositions: peculiar features.....	210
<i>Prokhorenko T. O., Kobzar O. I.</i> Stilistische Merkmale deutscher Neologismen.....	211
<i>Родак Л. Г., Дзекун Ю. О.</i> Motivationssystem der Arbeiter in den Unternehmen von Deutschland	213
<i>Романюха Д. Ю., Царенко В. М.</i> English as a means of international communicatoin	216
<i>Safouane Rifaat, Руденко Н. С.</i> Communication problems and socio cultural differences through a foreigner's eye.....	218
<i>Сербін В. В., Іщенко В. Л.</i> Time management.....	219
<i>Супрунець О. С., Царенко В. М.</i> Communication in business with native speakers of other languages in Ukraine.....	220
<i>Тарасовська В. О., Биндас О. М.</i> Ефективність самостійної роботи студентів-філологів із застосуванням веб-ресурсів.....	222
<i>Тихомирська Т. А., Іщенко В. Л.</i> Music unites	225
<i>Ткаченко В. С., Чабан В. В.</i> Ways of overcoming of the language barrier while communication with foreign clients	226
<i>Туменко Ю. Є., Царенко В. М.</i> The role of English in business.....	228
<i>Хало М. Г., Іщенко В. Л.</i> Personnel policy	230
<i>Черненко Д. О., Горбуньова С. О.</i> Social interactions in hospitality business: specifics and problems.....	232

СЕКЦІЯ 5. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИКИ

<i>Levoshko E. A., Korol T. H.</i> Ukrainian Localization of the computer game Dota Underlords	236
<i>Dashko K. I., Korol T. H.</i> Alliteration Rendition in Amateur Translations of the Poem «The Hill We Climb» by A. Gorman	238

Kyrychenko O. V., Korol T. H. Ukrainian Translation Peculiarities of Quality Standards in Software and Systems Engineering	240
Nadvorna K. V., Korol T. H. Fails in Russian Self-Translation of the novel «Lolita» by V. Nabokov	242
Liulin A. O., Korol T. H. Peculiarities of Medical Term Rendition from Ukrainian into English.....	244
Rozhko D. Yu., Korol T. H. Metaphor Translation Strategies (based on the Novel «Gone with the Wind» by M. Mitchell)	246
Shevchenko A. O., Korol T. H. Simile Translation Strategies (based on the Novel «Girl Online» by Z. Sugg)	249
Usova Ye. O., Korol T. H. Epithet Translation Strategies (based on the Novel «Murder on the Oriental Express» by A. Christie)	251
Базавлук Н. Г., Іщенко В. Л. Семантичні деривати в англомовній економічній терміносфері та засоби їх відтворення в перекладі.....	254
Туль С. І., Іщенко В. Л. Особливості перекладу економічних термінів (на матеріалі книги Ф. Котлера, Г. Картаджайї, І. Сетьявана «Маркетинг 4.0. від традиційного до цифрового»).....	256
Viktorova V. O., Sukhachova N. S. False friends of translators ...	258
Nos Yu. O., Sukhachova N. S. Etymology of English Idioms	260
Oliinyk Ye. K., Sukhachova N. S. Features of phraseological units of modern English.....	262
Pelyak V. O., Sukhachova N. S. Neologisms of Modern English in mass media	264
Prokhorenko T. O., Sukhachova N. S. Diversity of idioms in the English language	267
Prusakova D. S., Sukhachova N. S. Diversity of idioms in the English language	269
Нікіміна А. А., Туниць О. Ю. Значення безеквівалентної лексики в іншомовному тексті при перекладі	271

Рожкова К. Ю., Шехавцова С. О. Гендерний аспект чоловічих англомовних глянцевого журналізму 273

Шехавцова П. М., Біндас О. М. Значення евфемізмів в іспаномовних засобах масової інформації в контексті інформаційно-гібридної війни 275

СЕКЦІЯ 6. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА Й ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТА УСТАНОВ

Бондаренко Б. Е., Оніпко Т. В. Сутність та види конфіденційної інформації 277

Ганжа О. І., Оніпко Т. В. Основні тенденції реінжинірингу документообігу в установах України 279

Донченко О. С., Двірна О. А. Інформатизація надання адміністративних послуг населенню 282

Козлова О. С., Колєчкіна Л. М. Автоматизація документообігу установ зі складною організаційною структурою 285

Козоріз Т. В., Білоусько Т. М. Сучасні музеї в мережі Інтернет 287

Линник А. С., Двірна О. А. Особливості надання архівних довідок про навчання в закладі освіти 289

Поливода Д. В., Оніпко Т. В. Проблеми цифровізації архівної справи в Україні 291

Поротинова Ю. О., Колєчкіна Л. М. Електронний документ в органах виконавчої влади 294

СЕКЦІЯ 7. МІЖНАРОДНІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Кокоза А. В., Стрілець В. Ю. Інтеграція України у міжнародний ринок праці 297

Цимбаленко В. А., Франко Л. С. Особливості міжнародної маркетингової стратегії компанії «BMW Group» 303

<i>Котенко А. А., Франко Л. С.</i> Розвиток двосторонніх торговельно-економічних відносин між Україною та Італією	305
<i>Farooqi H., Pozhar A.</i> Social role of cooperatives in developing countries	307
<i>Muhammad T., Pozhar A.</i> International activity of credit cooperative institutions	310
<i>Azeez O., Pozhar A.</i> The role of credit unions in financial systems of European countries	313
<i>Ndow J. O., Pozhar A.</i> Demutualization of modern cooperatives in Europe and North America.....	316
<i>Ogugua C. E., Pozhar A.</i> The place and role of OPEC in the world oil market.....	319
<i>Oncu E., Pozhar A.</i> Current trends in the European integration process.....	322
<i>Бажул А. В., Кузьменко О. К.</i> Інформаційна глобалізація.....	325
<i>Драпакова Ю. С., Кузьменко О. К.</i> Використання математичного моделювання економічних процесів в умовах глобалізації.....	327
<i>Anwo O., Tul S. I.</i> The competitive strategy of «NIKE, INC.» in the global sportswear market	330
<i>Musah S., Tul S. I.</i> The specificity of international economic activity of fast-moving consumer goods companies (based on the «Unilever group»)	333
<i>Говтвяниця К. В., Франко Л. С.</i> Глобалізація – явище, що змінило світ.....	335
<i>Шульженко Є. П., Франко Л. С.</i> Торговельна співпраця США й України в умовах пандемії	337

СЕКЦІЯ 8. МЕНЕДЖМЕНТ І ПІДПРИЄМНИЦТВО В УМОВАХ КРЕАТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ

<i>Гулько Н. С., Гусаковська Т. О.</i> Управління підприємством на засадах креативного менеджменту	340
--	-----

Савченко В. О., Рибалко-Рак Л. А. Сучасні підходи до трактування категорії «криза»	342
Грігорян Г. А., Кісіль О. М. Забезпечення конкурентоспроможності продукції підприємств агропромислового комплексу.....	344
Sanober M. Malek, Vlasenko V. A. Peculiarities of Implementation of effective Human Resources Policy at the Enterprise in the Conditions of post-industrial Economy	347
Isaak K. Paintsil, Vlasenko V. A. Directions of Implementation of an effective Human Resource Management Strategy at the Enterprise in the Conditions of Market Transformations	349
Сергата Є. В., Власенко В. А. Особливості реалізації потенціалу розвитку підприємства в умовах нової економіки	352
Солод О. В., Зось-Кіор М. І. Теоретичний аспект методології як способу пізнання.....	354
Гігашвілі Е. Г., Кужель Н. Л. Стратегія управління персоналом організації в умовах нової економіки	356
Цьомкало Є. А., Бертін М. В., Бондар-Підгурська О. В. Глобалізація як умова та чинник формування та реалізації стратегії інноваційної діяльності промислових підприємств України	358
Сніг В. А., Білінська О. П. Сучасні тенденції розвитку методів менеджменту організації в умовах конкуренції	363
Tadeyo L. K., Bilinska O. P. Human Behavior in the Context of Motivation Management.....	364
Нікуліна Ю. М., Білінська О. П. Особливості реалізації функцій менеджменту в сучасних умовах господарювання	367
Бондаренко І. С., Юрко І. В. Організація роботи майбутнього бізнесу DZ «POLTAVA»	368
Гімн А. Г., Брацун А. О. Аналіз концепції та розвитку веганського кафе	370

<i>Гроза В. А., Юрко І. В.</i> Проект удосконалення фермерського господарства.....	373
<i>Никоненко А. О., Брацун А. О.</i> Обґрунтування економічної доцільності створення кафе-бару мультинаціональної кухні «CHARDONNAY»	375
<i>Репов С. Д., Юрко І. В.</i> Організація діяльності нічного клубу «Servi dei Night Club»	378
<i>Романенко В. С., Ходіс Н. С., Брацун А. О.</i> Дослідження концепції майбутнього бізнесу на прикладі pet-friendly кав'ярні – «Булькофф»	380
<i>Черненко Д. О., Брацун А. О.</i> Дослідження концепції майбутнього бізнесу на прикладі кафе швидкого харчування «Healthy Eating»	382
<i>Каменюка І. Ю., Завгородня Є. Є.</i> Інструменти формування стратегічних знань у системі управління підприємством	385

СЕКЦІЯ 9. ЛІДЕРСТВО ТА УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ У ХХІ СТ

<i>Бондарець Т. Г., Рудич Л. В.</i> Принципи командної взаємодії в сучасних умовах	27
<i>Дема І. М., Боровиков О. В.</i> Удосконалення системи мотивації праці.....	29
<i>Чекунов Я. Є., Рудич Л. В.</i> Тренди бренду роботодавця у 2021 році	32

СЕКЦІЯ 10. МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ТА СОЦІАЛЬНА ІНФОРМАТИКА: АКТУАЛЬНІ НАПРЯМКИ ДОСЛІДЖЕНЬ

<i>Закіров Р. Р., Черненко О. О.</i> Програмне забезпечення тренажера з теми «Лямбда-вирахування і типізація» дистанційного навчального курсу «Теорія програмування».....	35
<i>Рак А. О., Чілікіна Т. В.</i> Створення елементів тренажера дистанційного навчального курсу «Математичний аналіз» з теми «Обчислення границь функції однієї змінної»	37

<i>Лукіна В. В., Черненко О. О.</i> Розробка програмного забезпечення тренажеру з теми «Магазинні автомати» дистанційного навчального курсу «Теорія програмування».....	39
<i>Купченко О. В., Парфьонова Т. О.</i> Про тренажер дистанційного навчального курсу «Теорія інформації і кодування» з теми «Коди із виправленням помилок»	40
<i>Пилипченко В. С., Ємець О. О.</i> Про тренажер дистанційного курсу «Проектне навчання з курсу «Методи оптимізації та дослідження операцій» (максимізація щомісячного прибутку підприємства)	42
<i>Клименко М. М., Чілікіна Т. В.</i> Про «Умовні оператори мови РНР»	44
<i>Пильник С. О., Чілікіна Т. В.</i> Про тренажер з теми «Арифметичні команди мови Assembler» дистанційного навчального курсу «Архітектура обчислювальних систем»	53
<i>Борута І. В., Парфьонова Т. О.</i> Тренажер «Відношення. Область визначення, область значень, граф, матриця відповідності, переріз за елементами» дистанційного навчального курсу «Дискретна математика».....	54

СЕКЦІЯ 11. МАРКЕТИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ: СУЧАСНИЙ ЗМІСТ

<i>Йосипенко А. В., Карпенко Н. В.</i> Нейрокопірайтинг у соціальних мережах	58
<i>Легута Д. Д., Захаренко-Селезньова А. М.</i> Транспорт як елемент інфраструктури товарного ринку	59

СЕКЦІЯ 12. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПЕРТИЗИ ТА МИТНОЇ СПРАВИ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

<i>Боценко В. О., Кириченко О. В.</i> Особливості транскордонного та прикордонного співробітництва України	62
<i>Запорожець В. Ю., Кобищан Г. Д.</i> Асортимент та якість швейцарських ножів	64

<i>Колесніков О. О., Кобищан Г. Д.</i> Порівняльна характеристика ігрових консолей Sony Playstation	66
<i>Костик Д. О., Кириченко О. В.</i> Аналіз зовнішньо торговельного обігу йогуртів.....	68
<i>Маммедов Т. Е., Сахно Т. В.</i> Мюонный портал для проверки контейнеров на таможне.....	71
<i>Сопітько А. О., Гнітій Н. В.</i> Експертиза рослинних препаратів медичного канабісу.....	73

СЕКЦІЯ 13. ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ БІОТЕХНОЛОГІЙ ТА УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕЧНІСТЮ ТОВАРІВ

<i>Бондарець Т. Г., Флока Л. В.</i> Перспективи розвитку органічного молока на світовому ринку	76
<i>Деркач Н. В., Кобищан Г. Д.</i> Біотекстиль: види, застосування, перспективи	78
<i>Деркач Т. В., Семенов А. О.</i> Пристрої ультрафіолетової дії в боротьбі з вірусними захворюваннями	80
<i>Залогіна С. О., Флока Л. В.</i> Дослідження якості органічного морозива	82
<i>Benett Whisper, Floka Liudmyla.</i> The importance of biotechnology for various sectors of the national economy	84
<i>Elita Mseka Kachifubu, Floka Liudmyla.</i> Biotechnology in the food industry	86

СЕКЦІЯ 14. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

<i>Андрієвська К. О., Рогова Н. В.</i> Сучасні тенденції розвитку готельного господарства у місті Бердянськ.....	89
<i>Андрушків В. О., Курніс Н. І.</i> Тенденції розвитку готельного господарства Одеської області	91

Білай А. В., Капліна Т. В. Перспективи розвитку баз відпочинку у Київській області	93
Берненко Ю. Ю., Капліна Т. В. Сучасні тенденції розвитку кемпінгів в Одеській області	96
Бесєдіна В. В., Рибаківа С. С. Сучасний стан та перспективи розвитку туристичного Буковеля	98
Бобошко К. Л., Кирніс Н. І. Аналіз ринку готельних послуг Львівської області	101
Буга М. В., Капліна Т. В. Роль додаткових послуг у підвищенні ефективності готельних підприємств.....	103
Варич С. В., Кирніс Н. І. Аналіз конкурентного середовища готельних послуг	105
Василенко А. Л., Володько О. В. Сучасні тенденції ринку готельних послуг Херсонського регіону	106
Винник А. І., Капліна Т. В. Особливості функціонування туристичних баз у Світловодському районі Кіровоградської області	108
Воробйов В. М., Кирніс Н. І. Перспективи розвитку готелів Херсонської області	112
Гімн А. Г., Володько О. В. Еко-тренди у сфері гостинності....	114
Голуб Д. С., Карпенко В. Д. Вибір правильної концепції як запорука конкурентоспроможності курортного готелю	116
Грабовий В. Н., Столярчук В. М. Аналіз ринкових можливостей проектування молодіжного готелю у Черкаській області.....	118
Грузіна В. Г., Столярчук В. М. Сучасний стан та перспективи розвитку готельного господарства Сумського регіону.....	120
Даніленко М. П., Капліна Т. В. Анімація як напрям організації дозвілля в готельному господарстві Болгарії та світу	123

Ищенко М. Ю., Карпенко В. Д. Місце хостелів у сучасній мережі закладів готельно-ресторанного бізнесу Львова.....	125
Кандиба М. М., Капліна Т. В. Гостьові будинки – об’єкт туристичного бізнесу Закарпатської області	128
Кандиба М. О., Шматкова Д. О., Куш Л. І. Професійна культура фахівців сфери гостинності.....	130
Кисляк І. В., Куш Л. І. Проблеми та перспективи розвитку готельного бізнесу у Львівській області	132
Коваль В. Р., Капліна Т. В. Перспективи розвитку гібридних готелів у місті Дніпро	135
Козаченко О. С., Кирніс Н. І. Перспективи розвитку готельного господарства в сільській місцевості Полтавського регіону.....	137
Кононенко С. В., Рогова Н. В. Перспективи розвитку готельного господарства в місті Дніпро	139
Корделюк І. С., Карпенко В. Д. ЕСОРОД як перспектива для розвитку готельного господарства в Івано-Франківській області	141
Котенко Є. В., Рibaкова С. С. Тенденції розвитку готельного господарства Харківського регіону	144
Кравець А. О., Нестеренко А. Ф., Володько О. В. Екологічно безпечні засоби для екоклінінгу в готелях.....	146
Кравченко Є. І., Кирніс Н. І. Тенденції розвитку готелів категорії «****» у Дніпропетровській області	148
Красножоненко А. В., Володько О. В. Перспективи розвитку готелів ділового призначення у Львівському регіоні.....	150
Краснощок Ю. М., Рогова Н. В. Сучасні тенденції розвитку готельно-ресторанних господарств в Україні	152
Кривенько М. С., Рогова Н. В. Сучасні тенденції розвитку ресторанного господарства в Україні.....	155

Куст Д. О., Рибаків С. С. Тенденції та перспективи розвитку клуб-готелів на території України	157
Куян Я. А., Володько О. В. Організація дитячого відпочинку у курортних засобах розміщення.....	159
Логунова Є. А., Куш Л. І. Професійна культура – запорука успіху готельно-ресторанного підприємства.....	161
Ляско Л. О., Рибаків С. С. Сучасний стан готельного господарства у м. Дніпро	164
Мандибура Н. А., Володько О. В. Перспективи функціонування молодіжних хостелів у Львівському регіоні.....	166
Марченко Д. І., Рогова Н. В. Особливості анімації в готелях	168
Матющенко К. В., Капліна Т. В. Сучасний стан розвитку туристичних готелів в Одеській області	172
Мунтяну Є. С., Дудник С. О. Сучасний стан та перспективи розвитку дитячих закладів оздоровлення та відпочинку у Полтавському регіоні	174
Никоненко А. О., Володько О. В. Додаткові готельні послуги для підвищення конкурентоспроможності курортного готелю в Закарпатському регіоні.....	176
Обухова Т. М., Рогова Н. В. Шляхи підвищення конкурентоспроможності готельного підприємства.....	178
Озерний В. В., Володько О. В. Моделювання концептуального готелю категорії «****» в графічному редакторі «Sweet Home-3d»	180
Остапенко Ю. В., Капліна Т. В. Особливості розвитку курортних готелів Львівщини.....	183
Парфьонов О. М., Кирніс Н. І. Аналіз готельних послуг на ринку у місті Кам'янське	184
Пиринська Д. Г., Куш Л. І. Стратегічний розвиток spa-готелів у Дніпропетровській області.....	189

Петрова Н. О., Куц Л. І. Стратегія розвитку готелів у Харківському регіоні.....	191
Пракаш Л. О., Рибаків С. С. Сучасний стан готельного господарства в Закарпатській області та прогнозування його розвитку	194
Репало С. Е., Капліна Т. В. Вплив ринку ділового туризму у Чернівцях на попит готельних послуг	196
Романенко В. С., Капліна Т. В. Розвиток соціальних засобів розміщення в Хмельницькій області	198
Савенко М. В., Кашиїнська О. Є. Можливості розвитку готельної справи в умовах пандемії COVID-19	200
Савченко В. В., Куц Л. І. Перспективи розвитку готельного господарства Черкаської області.....	202
Свириденко Л. О., Куц Л. І. Гостинність – основа готельно-ресторанного обслуговування	205
Сентябрьова К. К., Кирніс Н. І. Тенденції розвитку готельного господарства Київської області	207
Скрипник М. М., Володько О. В. Елементи універсального дизайну в приміщеннях готелів ділового призначення	209
Співак А. К., Володько О. В. Аналіз сучасного стану та тенденцій розвитку готельного бізнесу в Івано-Франківському регіоні.....	211
Терно З. І., Куц Л. І. Сучасні тенденції розвитку готельного господарства у Полтавському регіоні.....	213
Тихончук А. О., Рогова Н. В. Сучасні тенденції розвитку готельного господарства у місті Харків.....	215
Троцька А. В., Кирніс Н. І. Підвищення конкурентоспроможності готельних підприємств на основі аналізу відгуків споживачів	217
Хоменко Я. С., Капліна Т. В. Тенденції розвитку хостелів в Одеській області.....	220

<i>Христич К. В., Куш Л. І.</i> Стратегічний розвиток апартаментів у Дніпропетровській області	221
<i>Черненко Д. О., Володько О. В.</i> Wellness-послуги для курортних готелів Одеського регіону	224
<i>Чернуха О. П., Дудник С. О.</i> Актуальні тенденції розвитку готельного бізнесу в Івано-Франківській області	226
<i>Чиж Л. С., Володько О. В.</i> Шляхи екологізації в готелі	228
<i>Чирва М. О., Капліна Т. В.</i> Еко-готелі Харківщини, стан і перспективи	230
<i>Шалабодова О. С., Кирніс Н. І.</i> Реалії та перспективи розвитку готельного бізнесу в м. Харкові	233
<i>Шарлай Д. О., Дудник С. О.</i> Інноваційні технології у сфері ресторанного бізнесу	235
<i>Юдіна К. Г., Рибаківа С. С.</i> Перспективи розвитку готельного господарства у м. Бердянськ	237
<i>Яковлева М. С., Володько О. В.</i> Сучасні архітектурні стилі інтер'єрів концептуальних готелів	239
<i>Фіногенова Ю. Р., Ярмоленко А. О., Рогова Н. В.</i> Якість послуг – ключовий фактор успіху готельного бізнесу	241
<i>Данилова Д. І., Капліна Т. В.</i> Перспективи розвитку мотелів у Харківській області	244

СЕКЦІЯ 15. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ

<i>Анохін М. М., Логвин М. М.</i> Розвиток туризму у Дніпропетровській області: сучасний стан та його перспективи	247
<i>Коваль Н. О., Карпенко Н. М.</i> Виклики та перспективи розвитку туризму в умовах пандемії COVID-19	249
<i>Коротич П. Р., Логвин М. М.</i> Перспективи використання туристичного потенціалу у Чернігівській області	251

<i>Марченко Є. Е., Шуканов П. В.</i> Розвиток туристичного господарства України	253
<i>Нечитайло В. А., Карпенко Н. М.</i> Розвиток молодіжного туризму в регіоні	255
<i>Полтавець В. С., Постнова А. Р., Шуканов П. В.</i> Перспективи розвитку туризму в умовах реалізації стратегії сталого розвитку	258
<i>Силенко І. С., Тараненко О. О.</i> Сучасний стан розвитку туризму в Київській області.....	260
<i>Циб І. О., Логвин М. М.</i> Розвиток культурно-пізнавального туризму Тернопільської області: стан та перспективи	262

СЕКЦІЯ 16. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ХАРЧОВИХ ВИРОБНИЦТВ І РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

<i>Белозьоров Є. О., Свирь М. С., Олійник Н. В.</i> Особливості використання рослинної сировини у технологіях січених виробів.....	265
<i>Верпета Я. В., Радченко Д. В., Алеян М. В., Олійник Н. В.</i> Пошук альтернативних джерел для збагачення борошняних кондитерських виробів	267
<i>Завгородній Р. О., Жуков Д. В., Шелудько В. М.</i> Брауні і блонді підвищеної харчової цінності	269
<i>Ісаєнко В. В., Калюжка Є. А., Бородай А. Б.</i> Ефективність та безпека антисептиків	271
<i>Костенко В. С., Гередчук А. М.</i> Удосконалення технології страв з рибної січеної маси за рахунок використання рослинних волокон.....	274
<i>Крель Д. О., Коровка Л. М., Олійник Л. Б.</i> Використання натуральних біокоректорів у виробках із субпродуктів та м'яса птиці	276
<i>Литвин М. А., Бородай А. Б.</i> Харчова поведінка сучасної молоді	2768

<i>Милуш Я. В., Гередчук А. М.</i> Розроблення технології кондитерських виробів підвищеної поживної цінності	281
<i>Подзярей Л. В., Шиліна О. М., Хомич Г. П., Ткач Н. І.</i> Використання топінамбуру в технології борошняних виробів	284
<i>Стаховська А. В., Катрич А. Б., Тюрікова І. С.</i> Дослідження використання гарбуза в технології м'ясних напівфабрикатів.....	287
<i>Тітаренко В. В., Наконечна Ю. Г.</i> Розроблення технології печінкового суфле підвищеної харчової цінності	290
<i>Тільна О. В., Хомич Г. П.</i> Розробка технології отримання пектиновмісних продуктів з ягід смородини чорної.....	292
<i>Маценко А. Є., Шипік С. Г., Бойко Ю. В., Хомич Г. П.</i> Вторинні продукти переробки фруктової сировини як джерело БАР у технології харчових продуктів.....	296
<i>Яцура М. М., Тюрікова І. С.</i> Удосконалення технології напоїв із горіхової сировини	299

СЕКЦІЯ 17. ПИТАННЯ ІНЖЕНЕРІЇ, ОБЛАДНАННЯ ТА МАТЕМАТИКИ

<i>Бондарець Т. Г., Гайворонська З. М.</i> Дослідження вмісту нітратів у плодово-овочевій продукції	301
<i>Латиш В. С., Скрипник В. О.</i> Передумови розробки технології кондуктивного сушіння жареного м'яса.....	304
<i>Гонтар Я. В., Кошова О. П., Фомкіна О. Г.</i> Прикладні аспекти математичних знань	308
<i>Богодюк В. С., Тарасюк Б. А., Бичков Я. М.</i> Сучасні засоби безпеки в закладах розміщення	311

СЕКЦІЯ 18. СУЧАСНІ СОЦІОГУМАНІТАРНІ СТУДІЇ

<i>Кара А. Д., Петренко І. М.</i> Моє рідне місто – Канів	314
<i>Литвин М. А., Петренко І. М.</i> Історія міста Заводське на Полтавщині	316

Перепеляк Д. Ю., Петренко І. М. Хотинська битва 1621 року. Хотинська фортеця	317
Подойнік Ю. В., Петренко І. М. Історія міста Тростянець моїми очима	319
Явтушенко Т. Р., Петренко І. М. «Село моє, для мене ти єдине...» (Історія села Іванівка Кобеляцького району Полтавської області).....	322
Гуржій М. М., Шара С. О. Трудоголізм: методики дослідження та попередження	323
Литвин М. А., Шара С. О. Картографічний метод аналізу конфлікту.....	326
Подойнік Ю. В., Шара С. О. Прокрастинація: техніки подолання.....	328
Михайлова А. Е., Шара С. О. Знецінення як психологічна проблема міжособистісних стосунків.....	331
Саленко Є. В., Везомська С. Ж. Ставлення до смертної кари в українському суспільстві	334
Попова Є. І., Везомська С. Ж. Світоглядні настанови казки та їх вплив на соціальні орієнтири особистості	336
Олсіннікова Н. М., Кононец Н. К. Мобільне навчання студентів як креативна стратегія організації сучасного освітнього процесу.....	338
Барабан Ю. М., Пивоварська К. С. Символіка українського вертепу.....	341
Задворкін М. О., Пивоварська К. С. Увічнення пам'яті операції «Френтік» у Полтаві	343
Кіліян Д. В., Пивоварська К. С. Відображення оборони Севастополя 1941 року у мистецтві та архітектурі	346
Кондратенко В. Г., Пивоварська К. С. Повсякденне життя полтавців у часи окупації (1941–1943 рр.).....	349
Туменко Ю. Є., Тодорова І. С. Психологічні аспекти переговорів у бізнесі	352

Васильченко К. І., Тодорова І. С. Деструктивні міжособистісні відносини	354
Косінова В. Є., Тодорова І. С. Психологічні засади життєстійкості особистості.....	357
Фісанович О. К., Тодорова І. С. Туризм як засіб підтримки та відновлення психологічного здоров'я.....	359
Пилипенко І. Є., Тодорова І. С. Чинники психологічного здоров'я персоналу організації	363
Ляшкова Н. О., Усанов І. В. Самозванство в сучасному світі – pro et contra	366
Сизько Д. В., Усанов І. В. Самонавігація в освітній практиці	368
Івченко А. О., Усанов І. В. Виклики постіндустріального суспільства	371
Божуля О. В., Усанов І. В. Чи можлива тоталітарна держава у ХХІ ст.	373

СЕКЦІЯ 19. ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Гладченко К. С., Ахтирська Н. М. Раціональне харчування й фізичні вправи – найважливіші фактори зміцнення здоров'я	377
Гонтар М. С., Васецький І. А. Сучасне тренажерне обладнання для вдосконалення технічних дій волейболістів	380
Горобець К. Ю., Новицька Н. А. Дитячий церебральний параліч.....	382
Руденко Є. Ю., Новицька Н. А. Профілактика лікування хронічного риніту	384
Шубіна Н. В., Ахтирська Н. М. Вплив людини на довкілля	387
Ярмолаєва Д. В., Симоненко Н. О. Майкл Фелпс.....	388

ПАНЕЛЬНА ДИСКУСІЯ

<i>Брихачко І. І., Кириченко О. В.</i> Проблеми академічної доброчесності в закладах вищої освіти	391
<i>Коваленко К. М., Починкова М. М.</i> Упровадження «Школи академічної доброчесності» в університеті (на прикладі ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»)	393
<i>Ставицька В. О., Вараксіна О. В.</i> Академічна доброчесність та причини списування студентів.....	395
<i>Бреус В. О., Сарапин В. В.</i> Етичні та правові аспекти академічної недоброчесності.....	397
<i>Косенко В. О., Цалапова О. М.</i> Академічна доброчесність: її роль у становленні фахівця	401

СЕКЦІЯ 9. ЛІДЕРСТВО ТА УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ У ХХІ СТ.

ПРИНЦИПИ КОМАНДНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Т. Г. Бондарець, студентка спеціальності Біотехнологія та біоінженерія, група БТ-31

Л. В. Рудич, науковий керівник, к. е. н., доцент кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки та торгівлі»

У сучасних умовах світової розвитку бізнесу значимість командної взаємодії значно актуалізується роль команди в досягненні результату.

Як показують дослідження, теоретичним і прикладним засадами дослідження сутності поняття команди присвячені праці багатьох зарубіжних і вітчизняних науковців, серед яких: Р. Дафт, Р. Белбін, Л. Карамушка, С. Нестуля, Ю. Петренко та ін.

Дослідження свідчать, що вперше термін «команда» почав застосовуватися в лексиконі спортсменів, будучи складовою частиною в побудові їх тайм-менеджменту. На даний момент це поняття значно розширило сферу свого застосування і є актуальним для багатьох сфер.

Командна взаємодія – це не просте взаємовідношення між людьми, які працюють в одній організації або над одним проектом. Така взаємодія – швидше співпраця між окремими працівниками, яка поширюється на різні сфери і завдання.

Командна робота ефективніше від звичайної співпраці. Вона має безліч переваг. По-перше, спільно працюючі люди відрізняються більшою рішучістю і готовністю співпрацювати з різнопрофільними фахівцями. По-друге, робота в команді робить людину більш відкритою і терпимою щодо інших, це допомагає їй надалі легше налагоджувати зв'язки з людьми й організаціями. По-третє, людина, працюючи в команді, вирощує в собі більш високий емоційний інтелект. Тобто вона здатна краще проявляти емпатію і повагу до своїх колег, уміє уважно слухати і прислухатися, відрізняється повагою і терпимістю у ставленні соціального оточення.

Як показує практика, існують різні підходи до реалізації командної взаємодії. Наприклад, метою Стіва Джобса було створити один великий і відкритий простір для своїх співробітників, де вони могли б спілкуватися і спільно вирішувати завдання. Другий приклад – група The Rolling Stones, які виступають по всьому світу вже більше 50-ти років. Тобто кожен музикант має свою окрему роль, але при цьому вони доповнюють одне одного. Третій приклад – історія від Google. Усі ми знаємо, як ця компанія любить невинно досліджувати всі сфери життя своїх співробітників.

Як бачимо, рівноправність і повага – те, що потрібно кожній організації, яка бажає побудувати ефективну і продуктивну команду.

Вибір моделей і підходів з метою підвищення ефективності роботи команди є важливою управлінською задачею. Украй важливо, щоб кожен фахівець в ефективній команді вмів транслювати свої знання і вміння на всю групу.

Аналіз показує, що на практиці найбільш поширеними є п'ять моделей ефективної командної взаємодії. А саме:

1. Модель Такмена (усі члени групи мотивовані, компетентні і можуть приймати рішення самостійно).

2. Модель Катценбаха і Сміта (автори визначили команду як невелику групу людей з різнобічними навичками, прихильна загальним цілям і єдиної стратегії поведінки. Основи моделі були об'єднані в книзі «The Wisdom of Teams»).

3. Модель ефективності команди Т7 (автори спробували зрозуміти і вивчити, які чинники впливають на ефективність команди. На їхню думку, існує 7 таких факторів – п'ять внутрішніх і два зовнішніх. Усі вони починаються з літери «Т»).

4. Модель ЛаФасто і Ларсона (спочатку модель мала назву «П'ять динамічних характеристик співробітництва та командної роботи». Її автори описали свої міркування в 2001 році, проаналізувавши результати опитування, проведені серед представників 600 команд з різних галузей і сфер).

5. Модель Ленсіоні (її ще називають «5 Дисфункцій команди»).

Практичне використання вищезазначених моделей дозволяє виявити сильні та слабкі сторони команди з метою підвищення її ефективності.

Узагальнивши теоретичні підходи та практичний досвід, можна стверджувати, що командна взаємодія – це:

- потужний інструмент ефективного досягнення цілей організації і реалізації поставлених всередині неї завдань;
- інструмент для особистісного та професійного зростання кожного співробітника.

Формуючи команду, слід звертати увагу не тільки на компетенцію людини, її професійний досвід і навички, а й на характер, цінності та прагнення. Рівноправність і повага у ставленні до своїх колег – те, що потрібно кожній організації, яка бажає побудувати ефективну і продуктивну команду.

Список використаних інформаційних джерел

1. Томпсон, Лей. Создание команды : [пер. с англ.] / Лей Томпсон. – Москва : Вершина, 2006. – 544с.
2. Нестуля О. О. Основи лідерства. Тренінг лідерських якостей та практичних навичок менеджера : навч. посіб. / О. О. Нестуля, С. І. Нестуля, В. В. Карманенко. – Київ : Знання, 2013. – 287 с.
3. Зинкевич-Евстигнеева Т. Д. Теория и практика командообразования. Современная технология создания команд / Т. Д. Зинкевич-Евстигнеева, Д. Ф. Флово та Т. М. Грабенко / под ред. Т. Д. Зинкевич-Евстигнеевой. – Санкт-Петербург : Речь, 2004. – 304 с.
4. Геллерт М. Все о командообразовании = Teamarbeit, teamwork, teamberatung: руководство для тренеров / М. Геллерт, К. Новак ; пер. с нем. – Москва : Вершина, 2006.

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ В МЕНЕДЖМЕНТІ ПІДПРИЄМСТВА

***І. М. Дема**, студент спеціальності Менеджмент, група МТ(м)-22
О. В. Боровиков, науковий керівник, к. е. н., доцент кафедри
маркетингу та менеджменту
Хмельницький кооперативний торговельно-економічний
інститут*

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку України важливими ресурсами будь-якого підприємства, поряд із фінансовими, інформаційними, технологічними, є людські (трудові) ресурси. З метою найбільш раціонального та ефективного використання людських ресурсів підприємства потрібно правильно побудувати систему його мотивації праці. Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемам організації ефективної

мотивації праці на підприємстві присвятили свої наукові роботи вітчизняні і зарубіжні науковці. Серед них: А. Афонін, В. Абрамов, Л. Балабанова, Д. Богиня, О. Віханський, А. Грішнова, Г. Дмитренко, М. Дороніна, А. Єськов, І. Завадський, М. Карлін, А. Колот, Т. Костишина, О. Крушельницька, О. Кузьмін, Н. Любомудрова, Д. Мельничук, Л. Рудич, В. Савельєв, О. Сардак, В. Сладкевич, Л. Степанова, О. Тужилкіна, К. Альдефер, В. Врум, Ф. Герцберг, Д. Мак-Грегор, Д. Мак-Клелланд, А. Маслоу, Е. Мейо, М. Мескон, Р. Оуен та багато інших. У згаданих працях з різних позицій досліджено теоретичні й практичні питання щодо ефективного управління персоналом, у тому числі мотивації праці. На жаль, велика кількість вітчизняних підприємств на сьогодні мають не ефективну систему мотивації праці персоналу. Проблеми розробки та впровадження мотиваційного процесу необхідно вирішувати, враховуючи специфіку діяльності кожного вітчизняного підприємства. Під час подолання цих проблем доцільним є урахування вітчизняного та зарубіжного досвіду мотивації праці.

Метою роботи є аналіз систем мотивації праці, що існують, у провідних підприємствах України, вивчення досвіду мотивації персоналу на підприємствах відповідних країн та можливості його використання топ-менеджментом у діяльності вітчизняних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. У період розвитку сучасного суспільства і розвитку ринкових стосунків пріоритетом в управлінських відносинах стає мотивування персоналу, яке дозволяє активувати потенціал як окремо взятого працівника, так і всього колективу. Поняття мотиву означає внутрішню причину, що спонукає до якої-небудь певної дії або системи дій.

Мотивація – це складний комплекс дій, який характеризує особу людини в соціальній системі, оскільки будь-яка дія, у тому числі і праця, здійснюються в силу внутрішніх причин, що спонукають людину до активної діяльності, які пов'язані з потребами людини, його інтересами й очікуваннями.

Мотивацію праці традиційно поділяють на матеріальну і нематеріальну. Матеріальна мотивація – це дуже ефективний спосіб заохочення співробітників до того, щоб вони прагнули до виконання своїх завдань якісно і швидко. Саме матеріальна мотивація персоналу вважається найкращою в Україні, оскільки

інші способи не приносять потрібних результатів. Центральна роль у системі матеріального стимулювання праці належить заробітній платі. Вона залишається для більшості працівників основним джерелом доходів, тобто заробітна плата буде і в перспективі найбільш потужним стимулом підвищення результатів діяльності підприємства.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Формування ефективної вітчизняної моделі мотивації праці персоналу повинне базуватися на вже наявному світовому досвіді і методах стимулювання праці, які можуть і мають бути успішно впроваджені в систему управління персоналом в українських компаніях. Система винагороди має бути прозорою, гнучкою і справедливою, такою, що влаштовує всіх співробітників організації. Окрім цього, необхідно активно розвивати системи нематеріального стимулювання працівників. Ефективність функціонування такої системи визначатиметься не лише впливом на співробітників організацій, але і її актуальністю і життєздатністю на довгострокову перспективу. Можна запропонувати низку заходів для вдосконалення системи мотивації праці: впровадження гнучкої системи оплати праці, оновлення основних засобів, покращення умов праці, створення умов для соціальної активності працівників підприємства, що підвищить зацікавленість працівників щодо своїх обов'язків, оскільки від цього буде залежати розмір заробітної плати. Необхідно враховувати, що переймати зарубіжний досвід мотивації слід з урахуванням особливостей культури і менталітету України. Просте копіювання чужого досвіду не принесе бажаного результату. Особливо важливо пам'ятати, що нематеріальні методи мотивації працюють тільки тоді, коли співробітники задовольнили матеріальні потреби.

Список використаних інформаційних джерел

1. Рядинська І. А., Гончаров Д. О. Мотивація працівників підприємств в сучасних умовах господарської діяльності : *зб. наук. пр. ХНПУ імені Г. С. Сковороди*, «Економіка», 2018, вип. 18. С. 83–92.
2. Тужилкіна О. В. Сучасні підходи до мотиваційного управління людськими ресурсами. *Економіка і організація управління : зб. наук. пр. ДонНУ*. Вип. 3(23), 2016. С. 340–346.

ТРЕНДИ БРЕНДУ РОБОТОДАВЦЯ У 2021 РОЦІ

Я. Є. Чекунов, студент спеціальності Економічна кібернетика, група ЕК м-11

Л. В. Рудич, науковий керівник, доцент кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії, к.е.н.

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки та торгівлі»

Сфера управління персоналом передбачає постійні зміни, що спричиняють зростання потреби дослідження пріоритетних трендів для роботодавців. У 2021 році вивчення цих трендів особливо активізувалося.

Як показують дослідження експертних висновків у HR-сфері та практика, можна виділили 5 гарячих HR-трендів, які не можна ігнорувати у 2021 році:

1. Людяність: прояв емпатії до співробітників. 2020 рік став великим стресом і випробуванням для людей. Багатоох ваших співробітників могла турбувати невизначеність через кризу, вони могли залишитися один на один зі своїми побутовими проблемами і в цілому були змушені перебудувати свій звичний спосіб життя. Саме тому головним завданням компаній стане турбота про співробітників. За даними дослідження State of Workplace Empathy, 96 % співробітників хочуть, щоб керівництво проявляло емпатію і співчуття до них. А кожен третій фахівець пішов би зі своєї компанії в більш співчутливу організацію. Як стверджує Ганна Хітрік, HRD (NDA), HR-консультант, автор тренінгових програм управлінського розвитку, дуже важливо розуміти емоційні стани людей і усвідомлювати, що з ними відбувається. Але не варто повністю занурюватися в стан людини і відчувати на собі всі його переживання і біль. У 2021 році слід приділяти увагу розвитку такого вміння як емпатія і у HR-відділу, керівників, і у співробітників, оскільки міжособистісна комунікація і співчуття колег дуже важливі.

2. Діджиталізація процесів і штучний інтелект. Використання сучасних технологій в роботі не тільки підвищує особисту ефективність, але і дозволяє оптимізувати процеси і економить час, ресурси, фінанси. За даними IBM, більше 66 % керівників вважають, що автоматизація HR-процесів підвищує якість роботи HR-департаменту. Різні рішення для автоматизації, наприклад ATS або HRM-системи можуть позбавити HR-департамент і

рекрутерів від монотонної роботи і дати можливість сфокусуватися на важливих завданнях. Технології штучного інтелекту дають можливість визначати ризик звільнення співробітника, завдяки чому цього можна уникнути. Наприклад, HRM-система Hirma аналізує величезна кількість показників і попереджає фахівця з управління таланту про те, що співробітник знаходиться в зоні ризику. Крім того, штучний інтелект допомагає і в рекрутингових процесах, визначаючи кращого кандидата.

3. Навчання – основа успіху. Продовжуємо наші тренди такими важливими складовими як навчання, підвищення кваліфікації та розвиток hard skills. Розвиток HR-департаменту в компанії надасть фахівцям за наймом і управління талантами той самий необхідний досвід для успішної роботи над розвитком компанії в 2021 році.

4. Модель роботи «remote first». Люди вже настільки звикли до роботи з дому, що здається, ніби так було завжди і взагалі, «що за дикість кожен день їздити в офіс?» Несподівано робота з дому стала єдиним способом праці і більшість людей оцінило, наскільки це зручно. Саме тому велика кількість всесвітньо відомих компаній стали дотримуватися моделі «remote first» – дистанційна робота в пріоритеті. Наприклад, Марк Цукерберг, засновник Facebook, заявив, що до 50 % співробітників зможуть працювати віддалено протягом наступних 5–10 років. Twitter також не планує примушувати співробітників до повернення в офіс. А для фахівців, які захочуть працювати з офісу, будуть облаштовані всі умови з урахуванням заходів обережності.

5. Досвід співробітників (Employee Experience). 96 % фахівців з управління персоналом вважають, що досвід співробітників стає все більш важливим. А з COVID-19 концепція досвіду співробітників трохи змістилася в бік життєвого досвіду, який не пов'язаний з офісом або фізичною присутністю в команді. За даними McKinsey, у 2021 році компаніям потрібно зосередитися на створенні сильного лідерства і довірчих відносин з співробітниками і кандидатами. Для цього слід переглянути досвід співробітників, методи взаємодії з ними і «заохочень», які пропонує компанія. Основна увага, в зв'язку з подіями 2020 року, потрібно приділяти благополуччю співробітників і надання різних пільг. Наприклад, за даними дослідження Hartford Future of Benefits Study, 52 % співробітників хотіли би отримати оплачуваний вихідний, 48 % – для страхування, 56 % –

програму допомоги співробітникам і 51 % – психологічну підтримку.

Урахування вищезазначених трендів та постійне вдосконалення у сфері автоматизації дозволить роботодавцю досягати стратегічних цілей.

Список використаних інформаційних джерел

1. Ключові тренди минулого року і прогноз на 2021-й. Інтерв'ю Артура Михно для Forbes [Електроний ресурс]. – URL: <https://www.work.ua/ru/articles/expert-opinion/2546/> (дата перегляду 03.04.2021 р.).
2. HR-трендів 2021, які поліпшать ваш бренд роботодавця [Електроний ресурс]. – URL: <https://www.work.ua/ru/articles/employer/2598/> (дата перегляду 03.04.2021 р.).

СЕКЦІЯ 10. МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ТА СОЦІАЛЬНА ІНФОРМАТИКА: АКТУАЛЬНІ НАПРЯМКИ ДОСЛІДЖЕНЬ

ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРЕНАЖЕРА З ТЕМИ «ЛЯМБДА-ВИРАХУВАННЯ І ТИПІЗАЦІЯ» ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ «ТЕОРІЯ ПРОГРАМУВАННЯ»

***Р. Р. Закіров**, студент спеціальності Комп'ютерні науки, група КНІТ-51*

***О. О. Черненко**, науковий керівник, к. ф.-м. н., доцент, доцент кафедри математичного моделювання та соціальної інформатики*

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Основною метою є створення елементів програмного забезпечення тренажера з теми «Лямбда-вирахування і типізація» дистанційного навчального курсу «Теорія програмування».

Об'єктом розробки є процес дистанційного навчання математичним дисциплінам.

Предмет розробки – алгоритм роботи тренажера з теми «Лямбда-вирахування і типізація».

Перелік використаних методів – застосування математичних основ теорії програмування з теми «Лямбда-вирахування і типізація».

Розглянемо основні завдання роботи:

- описати основні вимоги до тренажера;
- розглянути актуальність використання дистанційного навчання;
- навести теоретичний матеріал з теми для його використання в тренажері;
- розробити алгоритм тренажера;
- скласти блок-схему розробленого алгоритму;
- описати причини вибору мови програмування для реалізації тренажера;
- описати процес реалізації тренажера;
- розробити тренажер з даної теми.

На стартовій сторінці пропонується переглянути теоретичний матеріал за темою або завантажити його. Також виводиться наступна інформація:

- тема тренажера;
- назва дисципліни;
- прізвище, ініціали розробника;
- прізвище, ініціали керівника.

На кожному кроці виводиться завдання та варіанти відповіді, серед яких слід вибрати одну правильну. При неправильній відповіді відображається повідомлення про помилку, що вказує на правильну відповідь.

На останньому кроці відображається перелік питань, в якому вказано, було вибрано правильну відповідь чи ні. Пропонується закрити тренажер або перейти на стартову сторінку, де можна розпочати тестування спочатку.

Безумовно, як і в кожній формі отримання знань, у дистанційній є і свої недоліки, але їх подолання стає можливим завдяки рокам практичного застосування цієї форми не лише як допоміжної та однієї з побічних, а як можливо рівної класичній формі здобуття освіти.

Зважаючи на викладене вище, ми можемо спрогнозувати певні тенденції розвитку дистанційного навчання, такі як збільшення кількості масових відкритих дистанційних курсів, розробка програм дистанційного навчання, інтеграція інтелектуальних комп'ютерних технологій у навчальний процес дистанційної освіти, комбінування переваг дистанційного навчання із класичною формою освіти, моніторинг досягнень вищих навчальних закладів не лише в межах України, а й у всьому світі і подальше використання корисного досвіду.

Усі вимоги, описані в постановці завдання, були виконані.

Список використаних інформаційних джерел

1. Дистанційне навчання у вищих навчальних закладах України: [Інформаційні матеріали] / МОН України. – Хмельницький: ХНУ, 2009. – 50 с.
2. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки [Електронний ресурс]: Закон України від 9.01.2007 № 537-V. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=537-16>. – Назва з екрана.

3. Офіційні матеріали наради-семінару з питань нормативного забезпечення дистанційної форми навчання в Україні ; Національний технічний університет України «КПІ», м. Київ, 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ipo.kpi.ua/ua/distance/dlabout.html>. – Назва з екрана.
4. Черненко О. О. Електронний навчально-методичний посібник для самостійного вивчення навчальної дисципліни «Теорія програмування» для студентів напряму 6.040302 «Інформатика» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tprogr.ho.ua>. – Назва з екрана.
5. Бабій М. С. Теорія програмування: Навчальний посібник / М. С. Бабій, О. П. Чекалов. – Суми : Вид-во СумДУ, 2009. – 181 с.

СТВОРЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ТРЕНАЖЕРА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ «МАТЕМАТИЧНИЙ АНАЛІЗ» З ТЕМИ «ОБЧИСЛЕННЯ ГРАНИЦЬ ФУНКЦІЇ ОДНІЄЇ ЗМІННОЇ»

А. О. Рак, студент спеціальності Комп'ютерні науки, група КНІТ-51

Т. В. Чілікіна, науковий керівник, к. ф.-м. н., доцент, доцент кафедри математичного моделювання та соціальної інформатики

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Одним із сучасних засобів реалізації процесу навчання на основі інформаційно-комунікаційних технологій є дистанційна освіта. Дистанційні форми і методи навчання сприяють індивідуалізації процесу професійної підготовки майбутніх фахівців, збільшують обсяг самостійної роботи, формують інформаційну культуру, настановляють на використання інноваційних засобів знаходження та використання інформації.

Основу навчального процесу при використанні інформаційно-освітнього середовища складає цілеспрямована і контрольована інтенсивна самостійна робота здобувача вищої освіти, котрий може навчатися в зручному для себе місці, за індивідуальним розкладом, маючи при собі комплект спеціальних засобів навчання і погоджену можливість зв'язку з керівником навчального курсу.

Використання інформаційно-освітнього середовища у ЗВО забезпечує інформаційну насиченість та гнучкість методів навчання з використанням інформаційних технологій.

Тренажер з теми «Обчислення границь функції однієї змінної» поділено на два блоки: теоретичний і практичний. Вибір здійснюється на першому вікні після запуску програми. Також після проходження одного з блоків можна перейти до іншого або розпочати знову.

Розпочавши теоретичний блок, на кожному кроці виводиться завдання та варіанти відповіді. Якщо вибрано неправильний варіант, то вказується відповідне повідомлення.

Розпочавши практичний блок, на кожному кроці виводиться завдання та поле для розв'язку. Якщо вказано неправильний розв'язок, то вказується пояснення.

Для створення тренажера було використано мову програмування Java-код, яка володіє всіма перевагами сучасної мови програмування:

- ✓ Простий;
- ✓ Інтерпретований;
- ✓ Переносний;
- ✓ Надійний;
- ✓ Безпечний;
- ✓ Об'єктно-орієнтований;
- ✓ Високопродуктивний;
- ✓ Багатопотоковий;
- ✓ Активно розвивається.

У доповіді викладено результати програмування навчального тренажера з теми «Обчислення границь функції однієї змінної» дистанційного навчального курсу «Математичний аналіз».

Список використаних інформаційних джерел

1. Дистанційний курс «Математичний аналіз частина 1» [Електронний ресурс] // Головний центр дистанційного навчання вищого навчального закладу УКООПСПЛКИ «Полтавський університет економіки і торгівлі». – Режим доступу: <http://www2.el.puet.edu.ua/zo/course/view.php?id=1407>. – Назва з екрана.
2. Шкіль М. І Вища математика : підручник : у 3 кн. : Кн. П. Диференціальне та інтегральне числення функції однієї змінної. ряди / М. І. Шкіль, Т. В. Колесник, В. М. Котлова. – Київ : Либідь. 1994, 352 с.
3. Кадомський К. К. Java. Теорія і практика : навч. посіб. для студентів природничих спеціальностей університетів / К. К. Кадомський, П. К. Ніколюк. – Вінниця : Донну, 2019. – 197 с.

РОЗРОБКА ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРЕНАЖЕРА З ТЕМИ «МАГАЗИННІ АВТОМАТИ» ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ «ТЕОРІЯ ПРОГРАМУВАННЯ»

В. В. Лукіна, студентка спеціальності «Комп'ютерні науки» гр. КН б інт-21.

О. О. Черненко, науковий керівник, к. ф.-м. н., доцент, доцент кафедри математичного моделювання та соціальної інформатики

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Популярність дистанційної освіти в останні роки різко зросла. Ця форма навчання є найбільш гнучкою та доступною для багатьох охочих отримати знання. Багато сказано на користь дистанційної освіти, і тому розробка тренажерів для дистанційних курсів стає з кожним днем актуальнішою [1].

Метою проєкту було створення програмного забезпечення з теми «Магазинні автомати» дистанційного навчального курсу «Теорія програмування».

Плюсами розробленого програмного забезпечення є:

- зручний та інтуїтивно зрозумілий інтерфейс;
- наявність перевірки на правильність введеної відповіді;
- можливість повторити роботу з тренажером за його складовими частинами;
- виведення результату на кожному кроці роботи;
- можливість повернутися в меню або до умови завдання в будь-який момент.

Програмне забезпечення розроблене за допомогою платформи UNITY 2018 мовою програмування C#. Для написання коду була використана Visual Studio 2017.

При розробці тренажера акцент стояв на засвоєнні матеріалу із курсу «Теорія програмування» як практичного, так і теоретичного. Матеріал теоретичної частини викладено у вигляді тестових завдань аналогічно з практичною частиною.

На початковому екрані програми-тренажера користувач отримує інформацію з розглянутої теми тренажера та його розробника. Також на початковому екрані існує можливість переходу до завдань теоретичного чи практичного типу за допомогою відповідних кнопок.

При натисненні на кнопку – «почати роботу» користувач переходить до теоретичної частини тренажеру, в якій розміщені тестові завдання до теми.

Після вибору правильного варіанту відповіді користувач отримує доступ до кнопки «Далі» та повідомлення про правильну відповідь, у іншому випадку користувач отримує повідомлення про помилку.

По закінченню роботи з теоретичною частиною, користувач переходить до практичної частини, де отримує умову та тестові завдання для її розв'язування.

Після вибору правильної відповіді відбувається перехід на екран з поточним прогресом у розв'язку задачі. Закінчивши роботу, користувач отримує кінцевий результат та може повторити роботу з тренажером.

Список використаних інформаційних джерел

1. Кафедра менеджменту Львівського торговельно-економічного університету навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://kerivnyuk.info>. – Назва з екрана.
2. Український центр дистанційного навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.distance-learning.com.ua. – Назва з екрана.
3. Математический форум Math Help Planet Обсуждение и решение задач по математике, физике, химии, экономике [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mathhelpplanet.com/static.php?p=magazinnyye-avtomaty>. – Назва з екрана.
4. Дистанционное обучение: плюсы и минусы [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://kpi.ua/ru/805-9>. – Назва з екрана.

ПРО ТРЕНАЖЕР ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ «ТЕОРІЯ ІНФОРМАЦІЇ І КОДУВАННЯ» З ТЕМИ «КОДИ ІЗ ВИПРАВЛЕННЯМ ПОМИЛОК»

О. В. Купченко, студент спеціальності Комп'ютерні науки, група КН-41

Т. О. Парфьонова, науковий керівник, к. ф.-м. н., доцент, доцент кафедри математичного моделювання та соціальної інформатики

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Коди з виправленням помилок використовуються на різних рівнях роботи з інформацією, у зв'язку з тим, що в процесі збе-

рігання даних та передачі інформації мережами зв'язку немину-че виникають помилки. Різноманітні області використання ви-правлення помилок диктують різні вимоги до використовуваних стратегій та кодів.

Усе це збільшує кількість різноманітних задач і запитань, які використовуються для сприяння засвоєння матеріалу для сту-дентів закладів вищої освіти та фахівців з телекомунікацій, обчислювальної техніки, автоматизованих систем.

Створюваний тренажер сприяє спрощенню вивчення мате-ріалу з теми «Коди із виправленням помилок», а саме: ство-ренню тестових завдань для перевірки знань теоретичного матеріалу студентами вищих навчальних закладів та фахівцями з телекомунікацій, обчислювальної техніки та автоматизованих систем. Також за допомогою тренажера пришвидшено вивчення принципів та способів кодування повідомлень за допомогою кодів, що виправляють помилки. Використовуючи тренажер на-дається можливість вирішення різноманітних задач по викорис-тання методів кодування із виправленням помилок.

Допоміжними елементами тренажера є: можливість ство-рення тестових завдань та задач, а також – наглядне кодування і декодування повідомлень, використовуючи різні методи коду-вання повідомлень з виправленням помилок. Головною особ-ливістю наглядного кодування і декодування повідомлень є можливість імітації передачі повідомлення каналом, в якому можуть виникати помилки.

У результаті було створено тренажер використовуючи основ-ні принципи теми «Коди із виправленням помилок», а саме: принципи кодування повідомлень, способи коректувального кодування двійковими та недвійковими кодами, методичку розрахунку завадостійкості кодованих повідомлень.

Список використаних інформаційних джерел

1. Жураковський Ю. П. Теорія інформації та кодування : підручник / Ю. П. Жураковський, В. П. Полторак. – Київ : Вища шк., 2001. – 255 с.
2. Блейхут Р. Теория и практика кодов, контролирующих ошибки : пер. с англ. / Р. Блейхут. – Москва : Мир, 1986. – 576 с.

ПРО ТРЕНАЖЕР ДИСТАНЦІЙНОГО КУРСУ «ПРОЕКТНЕ НАВЧАННЯ З КУРСУ «МЕТОДИ ОПТИМІЗАЦІЇ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ОПЕРАЦІЙ» (МАКСИМІЗАЦІЯ ЩОМІСЯЧНОГО ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА)

В. С. Пилипченко, студент спеціальності Комп'ютерні науки, група КН Б-41

О. О. Ємець, науковий керівник, к. ф.-м. н., професор, професор кафедри математичного моделювання та соціальної інформатики

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Актуальність створення тренажера обумовлена тим, що його використання можливе в будь-якому місці, а також при наявності комп'ютера та первинних даних (програми тренажера, MS Excel).

Об'єкт розробки – створення програмного забезпечення дистанційного навчання.

Предмет розробки – програма-тренажер для навчання складання математичної моделі на прикладі планування роботи фірми.

Мета роботи – розробка алгоритму та програми тренажера з теми «Максимізація щомісячного прибутку підприємства: програмна реалізація тренажера дистанційного курсу «Проектне навчання з курсу «Методи оптимізації та дослідження операцій»»

У тезах викладено деякі кроки алгоритму тренажера побудови математичної моделі. У тренажері використовуються питання з кількома варіантами відповідей. Серед них лише один правильний. Якщо відповідь не правильна, то студент отримує інформативне вікно про неправильність відповіді. Після закриття цього вікна, зробивши висновки, студент вибирає інший варіант відповіді. У тому випадку, коли відповідь правильна, відбувається перехід на наступне питання.

На нульовому кроці виводиться постановка задачі, на якій студент вчиться складати модель.

Крок 0. На початку роботи, студент отримує умову задачі. Підприємство має два види устаткування A_1 , A_2 , на якому можна виробляти продукцію 4 видів, збут якої необмежений, тому підприємство само планує асортимент і величину випуску продукції. Сировина також може постачатися в необмеженій кількості.

кості. У табл. 1 наведений місячний фонд часу використання кожного виду устаткування, витрати часу на одиницю виробу і величину прибутку від реалізації одиниці продукції кожного виду. Треба знайти план випуску продукції, щоб місячний прибуток був максимальний.

Таблиця 1

	B_1	B_2	B_3	B_4	Місячний фонд використаного часу
A_1	1	0	3	6	120
A_2	2	3	2	0	230
Прибуток за одиницю виробу	45	50	20	60	

За цими даними студент повинен провести роботу з тренажером.

Наступний крок ілюструє вибір однієї відповіді з декількох.

Крок 5. Які ресурси обмежують виробництво продукції?

а) тільки сировина;

б) тільки час;

в) тільки сировина і час;

Правильна відповідь: б).

Наступний крок ілюструє реалізацію вводу інформації студентом.

Крок16. На аркуші Excel у колонках A, B, C, D, E, F, у рядках 2–3 вставляємо числа з умови задачі. З правого боку таблиці в колонці G, записуємо формули для лівої частини обмежень місячного фонду часу. В активному полі студенту дається можливість записати першу формулу. Програма перевіряє її правильність.

Правильна відповідь: $B2*B8+C2*C8+D2*D8+E2*E8$.

DELTA	A	B	C	D	E	F	G
1		B1	B2	B3	B4	Місячний фонд часу	Використаний час
2	A1	1	0	3	6	120	=B2*B8+C2*C8+D2*D8+E2*E8
3	A2	2	3	2	0	230	0
4	Приб.з одиниці		45	50	20	60	
5							
6							
7		x1	x2	x3	x4	міс. фонд часу	
8		0	0	0	0	0	
9	f=	0					

Рисунок 1

У доповіді викладено деякі кроки алгоритму розробленого тренажера побудови математичної моделі та розв'язування задачі в пошуку рішень Excel.

Список використаних інформаційних джерел

1. Ємець О. О. Методи оптимізації та дослідження операцій [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О. О. Ємець. – Полтава : ПУЕТ, 2019. – Ч. 1. – 245 с. – Режим доступу: <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/8598>. – Назва з екрана.
2. Ємець О. О. Про розробку тренажерів для дистанційних курсів кафедрою ММСІ ПУЕТ [Електронний ресурс] / О. О. Ємець // Інформатика та системні науки (ІСН-2015) : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. за міжн. участю (м. Полтава, 19–21 березня 2015 р.) / за ред. Ємця О. О. – Полтава : ПУЕТ, 2015. – С. 152–161. – Режим доступу: <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/2488>. – Назва з екрана.
3. Kononets N. Future teachers resource-based learning system: Experience of higher education institutions in Poltava city, Ukraine [Електронний ресурс] / N. Kononets, O. Ilchenko, V. Mokliak // Turkish Online Journal of Distance Education. – 2020. – V. 21, is.3. – P. 199–220. – Режим доступу: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1181911>. – Назва з екрана.

ПРО «УМОВНІ ОПЕРАТОРИ МОВИ PHP»

М. М. Клименко, студент спеціальності Комп'ютерні науки, група КН 6 інт-21

Т. В. Чілікіна, науковий керівник, к. ф.-м. н., доцент, доцент кафедри математичного моделювання та соціальної інформатики

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Головним завданням є створення програмного забезпечення у вигляді тренажера з теми «Умовні оператори PHP».

Програмне забезпечення створено у середовищі розробки MS Visual Studio, з використанням мови програмування C#.

Головною задачею тренажера буде навчання студентів працювати з логічними операторами PHP, в цьому і полягає його актуальність.

Після проведення пошуку на електронному ресурсі dspace.puet.edu.ua програм-тренажерів з теми «Умовні оператори мови РНР» було знайдено лише інформацію пов'язану з розробкою сайтів, але не програму у вигляді тренажеру для навчання конкретній темі. Саме тому вважається доцільним розробка тренажеру з теми «Умовні оператори мови РНР».

Розроблено алгоритм, який реалізовано у вигляді програмного забезпечення.

Під час роботи з тренажером використовуються питання з декількома варіантами відповідей, після вибору правильної відповіді буде можливість перейти далі, у разі вибору неправильної відповіді передбачена кнопка повернення до завдання теоретичного типу та кнопка підказки.

Під час роботи з практичними завданнями у першому випадку користувач отримує певну задачу з трьома варіантами відповіді, при виборі правильного варіанту з'являється повідомлення про правильну відповідь у вигляді «✓» та з'являється кнопка переходу до наступного завдання, при виборі неправильної відповіді з'являється повідомлення про помилку у вигляді «X» та з'являється кнопка «Підказка». Також передбачені практичні завдання з можливістю вводу свого варіанту відповіді.

Алгоритм роботи з навігаційними елементами тренажеру описано такими кроками.

Крок 1: Запуск тренажеру та вибір оптимальних налаштувань для екрану.

Крок 2: Перехід до головного меню тренажеру. В головному меню описано тему та надано доступ до елементів тренажеру – «Довідка», «Вибір практичного завдання» та «Інформація про тренажер».

Крок 3: При переході до елементу «Інформація про тренажер» користувач отримує інформацію про виконавця та керівника роботи. Для повернення до головного меню необхідно натиснути кнопку «ОК».

Крок 4: При переході до елементу «Довідка» користувач отримує доступ до кнопок для переходу до певного довідкового матеріалу тренажеру. Існує можливість повернутися до меню «Довідка» натиснувши кнопку «Тема» в довідковому матеріалі.

Крок 5: При переході до елементу «Вибір практичної теми» користувач отримує доступ до вікна з трьома практичними

темами. При натисненні на практичну тему користувач отримує доступ до практичних завдань з неї. Існує можливість повернутися до меню «Вибір практичної теми» натиснувши кнопку «До практики» під час роботи з практичним завданням.

Алгоритм роботи з навчальними матеріалами описано наступними кроками:

Крок 1: Після вибору довідкового матеріалу користувач переходить до вікна з короткою довідкою по певній темі. Після ознайомлення з довідкою користувач переходить до практичних завдань по першій темі. Існує можливість обрати будь-яке практичне завдання через відповідне меню.

Крок 2: Користувач отримує практичне завдання: з теми «IF-ELSE».

Задача 1. Якщо \$a дорівнює 10 то вивести «true» якщо ні – «false».

Заповніть пропуски («...») у коді:

```
<?php
$a = 10;
if ($a ... 10) {
    echo 'true';
} else {
    echo 'false';
}
?>
```

Варіанти (правильний 1) –

1. ==
2. !=
3. ===»

Крок 3: Користувач отримує практичне завдання:

Задача 2. Дана наступна програма, що є її результатом?

```
<?php
$a == 0;
if ($a < 0) {
    echo 'true';
} else {
    echo 'false';
}
?>
```

Варіанти (правильний 2) –

1. true

2. false
3. error»

Крок 4: Користувач отримує практичне завдання:

Задача 3. Дана наступна програма, що є її результатом?

```
<?php
$a = -3;
if ($a == 0) {
    echo 'true';
} else {
    echo 'false';
}
?>
```

Варіанти (правильний 2) –

1. true
2. false
3. error

Крок 5: Користувач отримує практичне завдання:

Задача 4. Дана наступна програма, що є її результатом?

```
<?php
$a = -12;
if ($a != 0) {
    echo 'true';
} else {
    echo 'false';
}
?>
```

Варіанти (правильний 1) –

1. true
2. !true
3. False

Крок 6: Користувач отримує практичне завдання:

Задача 5. Дана наступна програма, що є її результатом?

```
<?php
$a = "abc";
if ($a === "abc") {
    echo 'true';
} else {
    echo 'false';
}
?>
```

Варіанти (правильний 3) –

1. false
2. error
3. true

Крок 7: Користувач отримує практичне завдання з наступної теми:

ЛОГІЧНІ ЗМІННІ.

Задача 1. Дано наступний код, що є результатом його виконання?

```
<?php
$a = 4;
$b = 3;
$c = 66;
$var = true;
if ($var == true) {
    echo $a;
}
else {
    echo 'sample1';
}
if ($var == false) {
    echo $b;
}
else {echo 'sample2';}
?>
```

Варіанти (правильний 1) –

1. 4sample2
2. 3sample2
3. 4sample1

Крок 8: Користувач отримує практичне завдання:

Задача 2. Дано наступний код, що є результатом його виконання?

```
<?php
$a = 4;
$b = 3;
$c = 66;
$var = !true;
if ($var == true) {echo $a;}
else {echo 'sample1';}
if ($var == false) {echo $b;}
```

```
else {echo 'sample2';}  
?>
```

Варіанти (правильний 3) –

1. sample14
2. sample1sample2
3. sample13

Крок 9: Користувач отримує практичне завдання:

Задача 3. Дано наступний код, що є результатом його виконання?

```
<?php  
$a = 4;  
$b = 3;  
$c = 66;  
$var = false;  
if ($var) {  
echo $a;  
}  
else {  
echo 'sample1';  
}  
if (!$var) {  
echo $b;  
}  
else {echo 'sample2';}  
?>
```

Варіанти (правильний 2) –

1. sample14
2. sample13
3. sample1sample2

Крок 10: Користувач отримує практичне завдання:

Задача 4. Дано наступний код, що є результатом його виконання?

```
<?php  
$a = 4;  
$b = 3;  
$c = 66;  
$var = false;  
if ($var == true) {  
echo $a;  
}
```

```

else {
echo $c;
}
if ($var == false) {
echo $b;
}
else {echo 'sample2';}
?>

```

Варіанти (правильний 2) –

1. 664
2. 663
3. 66sample2

Крок 11: Користувач отримує практичне завдання:

Задача 5. Дано наступний код, що є результатом його виконання?

Введіть правильну відповідь у відповідному полі (оберіть мову «Англійська»)

```

<?php
$a = 4;
$b = 3;
$c = 66;
$var = !false;
if ($var == !true) {
echo $a;
}
else {
echo $c;
}
if (!$var) {
echo $b;
}
else {echo 'sample2';}
?>

```

Після вводу правильна відповідь «66sample2»

Крок 12: Користувач отримує практичне завдання з наступної теми:

SWITCH-CASE.

Задача 1. Сайт підтримує 3 мови – російська, англійська, німецька. Змінна \$ lang може приймати 3 значення – 'ru', 'en' і

'de'. Залежно від значення змінної \$ lang слід вивести фразу на одній з мов.

Заповнити пропуски в коді.

```
<?php
switch ($lang) {
case '??':
echo 'Російська';
break;
case '??':
echo 'Англійська';
break;
case '??':
echo 'Німецька';
break;
default:
echo 'Ця мова не підтримується';
break;
}
?>
```

Варіанти відповіді (Правильна 1) :

1. ru en de
2. en ru de
3. ru de en

Крок 13: Користувач отримує практичне завдання:

Задача 2. Змінна \$ l може приймати 2 значення: 'ru' і 'en'. Якщо вона має значення 'ru', то в змінну \$ a запишемо масив днів тижня російською мовою, а якщо має значення 'en' – то англійською.

Заповніть пропуски в коді.

```
<?
$l='ru';
switch($l){
case 'ru':
$a=['пн','вт','ср','чт','пт','сб','вс'];
break;
case 'en':
$a=['mn','ts','wd','th','fr','st','sn'];
break;
}
?????
?>
```

Варіанти відповіді (Правильна 3):

1. printf a
2. echo \$a
3. var_dump(\$a)

Крок 14: Користувач отримує практичне завдання:

Задача 3. Який результат коду, що наведено нижче?

```
<? Php
$ Speed = 55;
switch ($ speed)
{
case 30:
echo «Ваша швидкість 30 км/год»;
break;
case 58:
echo «Ваша швидкість 50 км/год»;
break;
case 70:
echo «Перевищення швидкості!»;
break;
default:
echo «Швидкість в межах норми»;
break;
}
?>
```

Варіанти відповіді (Правильна 2):

1. Перевищення швидкості!
2. Швидкість в межах норми
3. Ваша швидкість 55 км / год

Крок 15: Після вибору правильного варіанту відповіді користувач отримує доступ до кнопки «Наступне завдання».

Крок 16: Після вибору неправильного варіанту відповіді користувач отримує доступ до кнопки «Підказка», що надає коротку підказку до завдання та доступ до кнопки, що дозволяє ознайомитися з теорією до завдання. Після переходу до теорії, з'являється кнопка повернення до практичного завдання.

Створено програмне забезпечення у вигляді тренажеру з теми «Умовні оператори PHP» надасть можливість студентам опрацювати і закріпити знання з даної теми, планується впровадити його навчальний процес.

Список використаних інформаційних джерел

1. Трепачёв Д. Учебник РНР для новичков от Трепачёва Дмитрия [Електронний ресурс] / Дмитрий Трепачёв. – Режим доступу: <http://old.code.mu/books/php/base/rabota-s-konstrukciyami-if-else-switch-case-v-php.html>. – Назва з екрана.

ПРО ТРЕНАЖЕР З ТЕМИ «АРИФМЕТИЧНІ КОМАНДИ МОВИ ASSEMBLER» ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ «АРХІТЕКТУРА ОБЧИСЛЮВАЛЬНИХ СИСТЕМ»

С. О. Пильник, студент спеціальності Комп'ютерні науки, група КН б інт-21

Т. В. Чілікіна, науковий керівник, к. ф.-м. н., доцент, доцент кафедри математичного моделювання та соціальної інформатики

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

У тезах викладено постановку задачі й алгоритм роботи тренажера. Головною задачею є створення програмного забезпечення у вигляді тренажера з теми «Арифметичні оператори Assembler».

Дане програмне забезпечення буде створено у середовищі розробки MS Visual Studio, з використанням мови програмування C#.

Головною задачею програмного забезпечення у вигляді тренажеру буде навчання студентів темі «Арифметичні оператори Assembler».

Після проведення пошуку в мережі інтернет, а саме на електронному ресурсі dspace.puet.edu.ua програм-тренажерів з теми « Арифметичні оператори мови Assembler » було знайдено лише інформацію пов'язану з розробкою сайтів, але не програму у вигляді тренажеру для навчання конкретній темі. Саме тому вважається доцільним розробка тренажеру з теми «Арифметичні оператори мови Assembler».

Алгоритм роботи тренажера

Крок 1. На початку роботи з програмою-тренажером користувач має лише одну кнопку, для переходу в головне меню, та його інформують про те на яку тему йому надають інформацію.

Крок 2. У головному меню користувач ознайомлюється з короткою інформацією про тему яка буде тут представлена, та

буде дві кнопки: перша для переходу до вибору практичного заняття (див. Крок 6), друга кнопка переносе користувача до вибору теоретичної теми для опрацювання.

Крок 3. Користувач повинен обрати тему натиснув відповідну кнопку.

Крок 4. Обрав відповідну тему користувачу буде надана відповідна до теми інформація. Тут буде дві кнопки: перша для повернення на минулу сторінку, друга для переходу до наступної сторінки.

Крок 5. На останній сторінці теми, у користувача буде дві кнопки: перша повертає до минулої сторінки, друга дає можливість відразу перейти до меню вибору теми.

Крок 6. Користувач отримує тестове завдання з декількома варіантами відповідей, після вибору правильного варіанта відповіді, вона помічається зеленим кольором та буде можливість перейти до наступного питання, але в разі не правильної відповіді, вона буде помічена червоним кольором.

Крок 7. Після проходження останнього завдання у користувача з'явиться кнопка для виходу до головного меню.

Протягом усієї роботи з програмою-тренажером користувач може натиснути на кнопку виходу, яка закінчує роботу програми.

Список використаних інформаційних джерел

1. Арифметичні та логічні операції мови асемблер мікропроцесора Intel8086 [Електронний ресурс]. Рік – 2013. – Режим доступу: https://knowledge.allbest.ru/programming/2c0a65625a3bd68b4c53a88421216d36_0.html. – Назва з екрана.

ТРЕНАЖЕР «ВІДНОШЕННЯ. ОБЛАСТЬ ВИЗНАЧЕННЯ, ОБЛАСТЬ ЗНАЧЕНЬ, ГРАФ, МАТРИЦЯ ВІДПОВІДНОСТІ, ПЕРЕРІЗ ЗА ЕЛЕМЕНТАМИ» ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ «ДИСКРЕТНА МАТЕМАТИКА»

***І. В. Бору́та**, студент спеціальності Комп'ютерні науки, група КНІТ-51*

***Т. О. Парфьонова**, науковий керівник, к. ф.-м. н., доцент, доцент кафедри математичного моделювання та соціальної інформатики*

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Важливу роль в освітньому процесі має застосування програм-тренажерів, які дозволяють краще засвоїти матеріал з даної

теми, зокрема, отримати практичні навички розв'язування типових прикладів. Створення таких продуктів залишається актуальним [1].

Даний тренажер реалізує такі завдання: знаходження області визначень та області значень відношення, представлення відношення графом та матрицею відповідності, побудова перерізу по елементу та перерізу по множині відношення [2].

Розглянемо алгоритм реалізації знаходження перерізів відношень за елементами.

Приклад. Нехай задано відношення ρ на множинах $A = 1, 2, 3, 4$ та $B = a, b, c, d, e$, $\rho \subseteq A \times B$, що задане множиною впорядкованих пар: $\rho = \{1, b, 2, a, 2, c, 4, e, 1, c\}$.

Знайти всі перерізи за елементами відношення ρ .

Алгоритм.

Крок 1. На екрані з'являється перше запитання:

Вибрати одне правильне означення перерізу за елементом відношення ρ .

✓ Множина A x_i таких y , що пари $y, x_i \in \rho$ називається перерізом за елементом x_i відношення ρ .

✓ Множина A x_i пар $x_i, y \in \rho$ називається перерізом за елементом x_i відношення ρ .

✓ Множина A x_i таких y , що пари $x_i, y \in \rho$ називається перерізом за елементом x_i відношення ρ .

✓ Множина A x_i таких пар x_i, y , що $x_i, y \notin \rho$ називається перерізом за елементом x_i відношення ρ .

Якщо обрано правильну відповідь, то здійснюється перехід на наступний крок. Інакше – відображається повідомлення про помилку: «Відповідь не правильна. Множина A x_i таких y , що пари $x_i, y \in \rho$ називається перерізом за елементом x_i відношення ρ ». Перехід на крок 2.

Крок 2. Наступне питання:

«Знайдемо перерізи відношення ρ – A_1 , A_2 , A_3 та A_4 . Скільки елементів у цих множинах?

Ввести відповідні значення у комірки:

$$|A\ 1| = \square, |A\ 2| = \square, |A\ 3| = \square, |A\ 4| = \square. \text{»}$$

Користувач одне за одним вводить значення у комірки. При цьому кожна наступна комірка стає активною для введення лише після того, як в попередню введено правильну відповідь.

Правильна відповідь має бути наступною:

$$1) |A\ 1| = \boxed{2}, |A\ 2| = \boxed{2}, |A\ 3| = \boxed{0}, |A\ 4| = \boxed{1}.$$

Якщо введено інші значення, то з'являються повідомлення про помилку:

1) Кількість елементів множини $A\ 1$ визначається кількістю пар $1, y \in \rho$, тобто $1, b$ та $1, c$. Отже, $|A\ 1| = 2$.

2) Кількість елементів множини $A\ 2$ визначається кількістю пар $2, y \in \rho$, тобто $2, a$ та $2, c$. Отже, $|A\ 2| = 2$.

3) Кількість елементів множини $A\ 3$ визначається кількістю пар $3, y \in \rho$. Таких пар немає у ρ . Отже, $|A\ 3| = 0$.

4) Кількість елементів множини $A\ 4$ визначається кількістю пар $4, y \in \rho$, тобто $4, e$. Отже, $|A\ 4| = 1$. Перехід на крок 3.

Крок 3. Завдання на екрані.

Вибрати елементи, які належать перерізу.

Переріз за елементом 1: $A\ 1 \bullet a \bullet b \bullet c \bullet d \bullet e \bullet \emptyset$.

Переріз за елементом 2: $A\ 2 \bullet a \bullet b \bullet c \bullet d \bullet e \bullet \emptyset$.

Переріз за елементом 3: $A\ 3 \bullet a \bullet b \bullet c \bullet d \bullet e \bullet \emptyset$.

Переріз за елементом 4: $A\ 4 \bullet a \bullet b \bullet c \bullet d \bullet e \bullet \emptyset$.

Правильний вибір – на екрані з'являються відповідно відповіді: $A\ 1 = b, c$, $A\ 2 = a, c$, $A\ 3 = \emptyset$, $A\ 4 = e$.

Якщо вибір помилковий, то з'являються повідомлення про помилку відповідно для кожного перерізу:

1) Маємо дві пари $1, b$ та $1, c$, що належать відношенню ρ . Тоді за означенням $A 1 = b, c$.

2) Маємо дві пари $2, a$ та $2, c$, що належать відношенню ρ . Тоді за означенням $A 2 = a, c$.

3) Не маємо жодної пари $3, y \in \rho$, тому $A 3 = \emptyset$.

4) Маємо одну пару $4, e$, що належить відношенню ρ . Тоді за означенням $A 4 = e$.

Алгоритм прикладу завершено.

Для створення програми було обрано мову програмування C++ та середовище Borland Builder.

Список використаних інформаційних джерел

1. Ємець О. О. Про розробку тренажерів для дистанційних курсів кафедрою ММСІ ПУЕТ [Електронний ресурс] / О. О. Ємець // Інформатика та системні науки (ІСН-2015): матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. за міжн. участю (м. Полтава, 19-21 березня 2015 р.) / за ред. Ємця О. О. – Полтава: ПУЕТ, 2015. – С. 152–161. – Режим доступу: <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/2488>. – Назва з екрана.
2. Ємець О. О. Дискретна математика [Електронний ресурс]: навч. посіб. Вид. 2-ге, допов. / О. О. Ємець, Т. О. Парфьонова. – Полтава: ПУСКУ, 2009. – 287 с. – Режим доступу: <http://dspace.uccu.org.ua/handle/123456789/552>. – Назва з екрана.

СЕКЦІЯ 11. МАРКЕТИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ: СУЧАСНИЙ ЗМІСТ

НЕЙРОКОПІРАЙТИНГ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

А.В. Йосипенко, студентка спеціальності *Маркетинг*, група М-31

Н. В. Карпенко, науковий керівник, *д. е. н., професор, завідувач кафедри маркетингу*

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Нейрокопірайтинг – це спосіб писати тексти, заснований на з'єднанні академічного редагування і психолінгвістики.

Насправді назва «нейрокопірайтинг» неперевірлива. Справедливо такий копірайтинг називати «психокопірайтинг», але частина «нейро-» милозвучніша, тому частіше використовують її. По суті, це набір патернів мови (шаблонів), які передають інформацію точніше [1].

Поясню на прикладі. Патерном можна назвати слово «помічати». «Ви вже помітили, як ваше волосся стали краще з Pantene?». Волосся стало краще – це факт. Питання лише в тому, помітили ви чи ні. Ще один варіант застосування нейрокопірайтингу на прикладі: «ефективного тексту» – це якого? Ефективність – це скільки? У чому вимірюється? Слово «ефективний» замінюємо на більш конкретне і точне. «Для написання тексту з 9 продажами з 10 читань».

У соціальних мережах нейрокопірайтинг допомагає завоювати довіру потенційних клієнтів: відвідувачі побачать цікаву для них інформацію, тому з'явиться шанс перетворити їх на клієнтів [2].

У контексті соціальних мереж нейрокопірайтинг має на увазі:

- інтригуючі заголовки з неймовірними цифрами;
- пропозиції з прикметниками, що описують вигоду для клієнта;
- питання і цитати для привернення уваги;
- стилістичні прийоми, наприклад, повтори, метафори і протиставлення;
- контент, підкріплений даними;
- негативна метамова (у певних випадках) як звернення до домінантних мотивів людської діяльності (страх втрати, поразки та ін.) з метою змусити виконати потрібну дію.

До речі, у коротких історіях можна використовувати певні фонemi, які викликають бажані емоції й асоціації. Вивчення цього феномена займається такий напрямок у лінгвістиці, як фoносемантика, яка стверджує, що в кожного звуку є своя значення. Якщо використовувати прийоми цієї дисципліни, то можливість формувати сприйняття й емоції людини, тобто робити так, щоб люди побачили, почули і відчували слова.

Нейрокопірайтинг приносить користь і в переговорах, і в написанні текстів. Зокрема, він допомагає побачити, як ваша особистість впливає на те, що виходить у вас з-під натиску пальців на клавіатуру, як зробити текст ефективнішим для читача

На нашу думку, нейрокопірайтинг привабливий тим, що дозволяє продавати ненав'язливо. Читач тексту, складеного за законами нейрокопірайтингу, приходить до рішення усвідомлено, через призму власних переконань. Це тонка психологічна гра, яка може здатися звичайним маніпулюванням свідомістю, але в конструкції нейрокопірайтингу на першому місці стоїть аспект соціальної відповідальності. Тобто нейрокопірайтинг – це чесна гра з відкритою інформацією.

Список використаних інформаційних джерел

1. «Що таке нейрокопірайтинг? Чому він вважається секретним прийомом?» Майорова Наталія – нейрокопірайтер, текстотерапевт, автор і тренер школи текстів «ОСНОВА СЛОВА». Крім того, вона веде онлайн-курси «Усвідомлена мова», «Казкотерапія», «Перспективне мислення» і «Творче мислення» [Електронний ресурс]. URL: <https://free-writing.ru/nejrokopirajting>
2. Навіщо потрібен нейрокопірайтинг? В чому його переваги перед звичайними текстами та копірайтингом? Олександр Чижов директор комунікаційної агенції «Іванич», автор блогу «Лінивий сммник» [Електронний ресурс]. URL: <https://news.pressfeed.ru/rukovodstvo-po-verstke-teksta-dlya-socsetej/>

ТРАНСПОРТ ЯК ЕЛЕМЕНТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТОВАРНОГО РИНКУ

Д. Д. Легута, студент спеціальності -Маркетинг, група М-11
А. М. Захаренко-Селезньова, науковий керівник, ст. викладач кафедри маркетингу
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

У сучасних економічних умовах цілком зрозумілим стає той факт, що ефективність функціонування підприємств значною

мірою визначається роботою інфраструктури товарного ринку, а також формуванням найбільш ефективного шляху здійснення господарської діяльності на товарному ринку підприємств, зокрема щодо вибору видів транспорту.

Транспортна система є важливою ланкою в процесі формування комерційно-господарських зв'язків в інфраструктурі товарного ринку та організації руху товару. Особливістю транспорту як економічної складової є те, що він не виробляє товарну продукцію. Транспорт бере участь у створенні продукції шляхом забезпечення сировиною, матеріалами, устаткуванням і доставляє готові до реалізації товари споживачу. У зв'язку з тим, що транспортні витрати включаються в собівартість товарної продукції, обирається найбільш оптимальний варіант доставки.

Транспортна система в інфраструктурі товарного ринку дозволяє:

- 1) розподіляти транспортні засоби за спеціалізацією;
- 2) визначати маршрути та щільність вантажоперевезень;
- 3) допомагати у вирішенні завдань транспортного обслуговування товарного ринку;
- 4) аналізувати та визначати поточні, перспективні потреби товарного ринку, а також ефективно розподіляти перевезення між окремими видами транспорту;
- 5) всебічно розвивати та вдосконалювати всі види транспорту;
- 6) досліджувати і формувати сферу найбільш ефективного використання кожного з видів транспорту;
- 7) розміщувати окремі види транспорту на території країни, враховуючи потреби внутрішніх і зовнішніх комерційно-господарських зв'язків, а також ринків, що розвиваються.

Досліджуючи питання вибору найбільш ефективного транспорту, підприємства повинні оцінювати такі чинники:

- 1) вид вантажу – генеральні, масові, особливо режимні;
- 2) фактор часу – для швидкопсувних товарів;
- 3) вартість транспортування – впливає на вартість реалізації товару;
- 4) безпека транспортування – товари крихкі і ті, що мають високий ступінь ризику.

Перелічені чинники значно впливають на вибір підприємства відносно виду транспорту.

Перевезення вантажів на товарному ринку здійснюється різними видами транспорту (рис. 1).

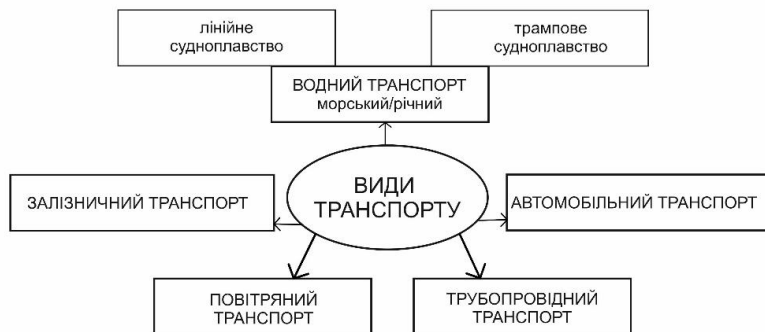

Рисунок 1 – Види транспорту

Прикладом вдалого об'єднання підприємств, що надають транспортні послуги, є Український Логістичний Альянс (скорочено УЛА) [4]. Понад 20 компаній, що є дійсними членами УЛА, пропонують свої послуги не тільки з транспортування вантажів, але й проводять фахові консультації експертів щодо питань перевезень товарів.

Як підсумок, необхідно зробити наголос на тому, що формування ринку транспортних послуг – це дуже перспективний напрям розвитку транспортної системи в інфраструктурі товарного ринку України.

Список використаних інформаційних джерел

1. Інфраструктура товарного ринку : навч. посіб. / В. М. Пилявець, В. В. Озима, В. П. Заруба. – Київ : Аграрна освіта, 2015. – 255 с.
2. <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2018/mar/9644/ilovepdfcom-41-49.pdf>.
3. <http://www.rada.com.ua/ukr/catalog/?sector=8>.
4. <https://ula-online.org/ua/pro-nas/uchasnyky>.

СЕКЦІЯ 12. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПЕРТИЗИ ТА МИТНОЇ СПРАВИ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСКОРДОННОГО ТА ПРИКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ

***В. О. Боценко**, студентка спеціальності Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, освітньої програми «Експертиза та митна справа», група ЕМС6-21*

***О. В. Кириченко**, науковий керівник, к. т. н., доцент кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

Транскордонне співробітництво в Україні має потужну економічну мотивацію. Україна отримала можливість більш раціонально використовувати своє географічне розташування в Європі внаслідок визначення пріоритетних напрямів транскордонного співробітництва в системі загальнорегіонального розвитку. Українські території в зоні впливу державного кордону завжди мали і мають надзвичайно важливе політичне й економічне значення. Географічне положення України, її роль у геополітичному просторі постійно впливали на формування економічної складової прикордонної співпраці регіонів у центрі Європи, де передусім виникають та реалізуються спільні інтереси України та сусідніх держав [1].

Дунайська стратегія – це унікальний приклад як для України, так і для ЄС, який базується на найкращому досвіді стратегії Балтійського моря. Це була спроба збільшити формат та додати країни, що не входять до ЄС, та кандидатів у ЄС. Як результат, у 2010 р. до складу Стратегія ЄС для Дунайського регіону (СДР) включено Німеччину, Австрію, Чехію, Словаччину, Словенію, Угорщину, Румунію, Болгарію, Хорватію, Чорногорію, Сербію, Боснію і Герцеговину, Україну та Молдову. До цього країни, які приєдналися до СДР, були більше зацікавлені у двосторонніх відносинах зі своїми сусідами і не завжди цікавилися тим, що відбувається в цілому в регіоні. Формат СДР також відкрив можливості для Західних Балкан співпрацювати з країнами Східного партнерства (Україна, Молдова) та державами-члена-

ми ЄС, зокрема у Чорноморському регіоні (Румунія, Болгарія) [2].

На жаль, у перші роки участь у СДР Україна була пасивною, і не було політичного розуміння того, як цей інструмент може ефективно працювати (на той момент Україна ще не підписала Угоду про асоціацію з ЄС та безвізовий режим не було введено). На національному рівні був створений Координаційний центр з реалізації участі України в СДР, завданням якого було відбір та затвердження проєктів, що фінансуються ЄС. Однак СДР не надав автоматичної підтримки проєктам, обраним центром. Крім того, така структура не мала аналогів у жодній іншій країні, і це не сприяло синергії та загальному розумінню розвитку регіону. Натомість структурні компоненти СДР були розподілені як координатори тематичних пріоритетних напрямків серед країн-учасниць стратегії без України та ряду інших країн. Подібна ситуація також застосовується до проєктів у рамках Дунайської транснаціональної програми (ДТП), де члени, які не є членами ЄС, можуть брати участь лише як асоційовані члени без власного бюджету, і, лише у разі ратифікації угоди про ДТП, вони можуть розраховувати на партнерську роль у проєктах. З 2015 року були сформовані спільні ініціативи між урядовими установами та експертним співтовариством, розпочалося перезавантаження системи внутрішнього управління та комунікації для участі України в СДР. Інститут національного координатора був відновлений; установлений зв'язок з мережею національних координаторів СДР. Від 2017 року простежується зростання участі профільних міністерств у роботі СДР. Україна відновила свою участь у декількох керівних групах та розпочала аналіз реалізації політики СДР в Україні [2].

Міжнародне співробітництво Західного регіону України з боку влади зосереджене переважно на західному векторі, на відносинах з Польщею. Активізація транскордонного співробітництва з Румунією створить перспективні умови для перетворення низки південних регіонів Карпатського регіону в зону прискореного економічного розвитку. Це можна зробити шляхом розвитку транспорту, туризму та відпочинку, фінансів, логістичної інфраструктури, що підвищить привабливість територій. А для цього необхідно створити економічний клімат у південних районах регіону, який би сприяв залученню іноземних інвестицій, особливо румунських, можливо, створюючи

там спеціальні або вільні економічні зони. Регіон має значний невикористаний потенціал українсько-румунської взаємодії, який можна використати. Слід також посилити українсько-словацьку та українсько-молдавську співпрацю в регіоні, останнє особливо з метою європейської інтеграції України та Молдови [3].

Список використаних інформаційних джерел

1. Гороховська К. В. Транскордонне співробітництво в Україні: значення та пріоритетні напрями розвитку. Ефективна економіка. № 8, 2017. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5736>.
2. Tomenchuk R. Macro-regional strategies in the EU. UA: Ukraine Analytica, 2 (16), 2019. URL: <https://ukraine-analytica.org/wp-content/uploads/tomenchuk.pdf>.
3. Chobal L., Lalakulych M. Problems and prospects of cooperation of the border regions of Ukraine, Romania, Moldova and Slovakia. Baltic Journal of Economic Studies, 5(5), 2019. P. 189–196.

АСОРТИМЕНТ ТА ЯКІСТЬ ШВЕЙЦАРСЬКИХ НОЖІВ

В. Ю. Запорожець, студент спеціальності Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, освітньої програми «Експертиза та митна справа», група ЕМСб-11

Г. Д. Кобищан, науковий керівник, к. т. н., доцент, доцент кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Швейцарський армійський ніж – багатофункціональний складаний ніж, оснащений клинком та декількома додатковими інструментами, такими як викрутки, відкривачки, штопор тощо. У неробочому положенні інструменти перебувають усередині руків'я ножа і приводяться у робочий стан обертанням навколо внутрішнього шарніра.

Об'єктом дослідження обрано асортимент швейцарських ножів, що виготовляються швейцарською компанією зі світовим ім'ям Victorinox.

Victorinox – це єдина компанія у світі, що виготовляє оригінальні швейцарські складані ножі різного призначення. Штаб-квартира розташована у м. Ібах, кантон Швиц.

Класичні швейцарські ножі є брендом, упізнаваним завдяки неперевершеній якості, дизайну та функціональності.

Руків'я цих ножів, як правило, традиційно зроблене з пластиковими накладками червоного кольору. Модель ножа, що постачається швейцарській армії, має руків'я з алюмінієвого сплаву, із зображенням хреста і щита, що символізує герб Швейцарії [1].

До 1891 р. складні ножі, котрими користувалися солдати швейцарської армії, вироблялися в Німеччині. Власник компанії з виробництва хірургічного обладнання Карл Ельзенер започаткував Асоціацію Швейцарських Ножарів, щоб забезпечити національну армію ножами вітчизняного виробництва. Ельзенер об'єднав близько 25 майстрів і створив свій перший інструмент. Він називався «солдатським», мав дерев'яну руків'я і був помітно вдосконалений командою фахівців. Окрім самого ножа, виріб містив клинок, відкривачку для консервів, шило і викрутку. Остання була просто необхідна, бо в той час армію озброїли новими гвинтівками, для складання яких необхідна була викрутка.

Цей інструмент Ельзенер запатентував у 1897 році. По смерті матері Карл вирішив дати своїй компанії назву Victoria, а через 12 років додав до неї закінчення «inox», яке означало, що ножі виготовлені з нержавіючої сталі. Так бренд отримав назву Victorinox.

З 1908 компанія Wenger стала конкурувати, але у 2005 році була придбана Victorinox, який донині залишається єдиним постачальником ножів для армії.

Сьогодні слід виділити 5 основних моделей швейцарського ножа, які ми й розглянемо більш детально.

Перша модель – Victorinox Adventurer. Ніж укомплектований довгим прямим лезом, яке надійно фіксується у відкритому положенні. Також ніж містить відкривачку, хрестоподібну викрутку, шило і консервний ніж. Усі ці елементи виготовленні з нержавіючої сталі, яка стійка до іржавіння і до затуплення [1].

Наступна модель – Victorinox Compact. Цей ніж підходить для виконання 15 функцій, хоча містить тільки 11 інструментів. До них входять ріжучий клинок, плоска викрутка, шило, відкривачка для пляшок, штопор, консервний ніж і ножиці з пінцетом.

Складний ніж Victorinox Huntsman. Його все частіше обирають мисливці, рибалки і туристи хавдяки рукояті з камуфляжним забарвленням. Цей ніж, крім великого леза з рівно заточеною ріжучою кромкою, комплектується і малим лезом. Є і стандартні інструменти – відкривачки, штопор, консервний ніж і ножиці. Поряд з усім цим ніж доповнений пилкою для дерева, підвісним кільцем і універсальним гаком.

Популярність моделі Outrider пояснюється прекрасним співвідношенням ціни та якості. У його конструкції наявні 14 елементів, серед яких – штопор, відкривачка для консервів, шило, ножиці, пінцет та інші. Як і всі попередні зразки, цей ніж виготовляється з високоякісної сталі.

Останні найсучасніші моделі швейцарських ножів обладнані лазерними указками, флешками та Bluetooth. Деякі з них мають також інструменти для ремонту комп'ютерів.

Отже, швейцарські ножі є прикладом світового бренду з неперевершеною якістю.

Список використаних інформаційних джерел

1. Швейцарський армійський ніж [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://wikipedia.ua.nina.az/wiki/%D0%A8%D0%B2%D0%B5%D0%B9%D1%86%D0%B0%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%B0%D1%80%D0%BC%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%BD%D1%96%D0%B6. – Назва з екрана.
2. Швейцарский нож: как отличить подделку от оригинала. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ivictorinox.ru/blog/shveycarskiy-noj-kak-otlichit-poddelku-ot-originala>. – Назва з екрана.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ІГРОВИХ КОНСОЛЕЙ SONY PLAYSTATION

О. О. Колесніков, студент спеціальності Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, освітньої програми «Експертиза та митна справа», група ЕМСБ-11

Г. Д. Кобищан, науковий керівник, к. т. н., доцент, доцент кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Об'єктом дослідження обрано асортиментний ряд ігрових консолей Sony PlayStation різних поколінь. Метою дослідження є з'ясувати параметри споживних властивостей та якісних параметрів, що їх характеризують.

Для кожного геймера вихід нового покоління консолей – довгоочікувана подія. Наприклад, смартфони оновлюються щопівроку, а то й частіше; відеокарти просто не викликають такого ажіотажу. Консолі залишаються практично незмінними майже сім років, і тому їх довгоочікуване оновлення характеризується, як масштабна подія на ігровому ринку. Нове поко-

ління консолей забезпечує, зокрема, різкий підйом рівня графіки і перетворює його у стандартний, тобто доступний для більшості споживачів.

У 2020 році PlayStation 5 здійснила найбільший технологічний стрибок з часів виходу PS 3. Її конкурентними перевагами стали:

- 4К-геймінг;
- надшвидке завантаження завдяки SSD;
- адаптивний геймпад;
- підтримка трасування променів.

Наведені характеристики значно перевершили властивості PS 4.

Консолі Sony завжди характеризувались лаконічністю в дизайні, але дизайн PS 5 різко змінився. Консоль виглядає приємною й елегантною, а підсвічування корпусу зсередини додає зовнішньому вигляду більшої естетичності.

Водночас слід вказати на зручний та швидкий алгоритм підключення та запуску консолі.

Управління в межах системи не зазнало серйозних змін порівняно з PS4. Навігація здійснюється за допомогою хрестовини або лівої стійки, вибір закріплений за «хрестом», а опція повернення назад – за «колом». Права функціональна клавіша відкриває властивості/опції, а оновлена кнопка PS за одинарним швидким натисканням викликає центр управління. Ціна Sony PlayStation 5 стартує від 17 000 грн.

Нижче наведено основні показники якості нової консолі [1]:

- восьмиядровий кастомний процесор AMD на базі архітектури Zen 2: 8 ядер, 16 потоків із змінною частотою до 3,5 ГГц;
- кастомний відеочіп AMD на базі архітектури RDNA 2 потужністю 10,3 терафлопс із змінною частотою до 2,23 ГГц;
- оперативна пам'ять: 16 ГБ GDDR6 зі швидкістю 448 ГБ/с;
- SSD на 825 ГБ зі швидкістю 5,5 ГБ/с;
- привід UHD Blu-Ray;
- відеовихід HDMI 2.1 з підтримкою 120 Гц, VRR, 8K;
- виокремлений аудіочіп Tempest 3D;
- три порти USB-A та один USB-C;
- підтримка Bluetooth 5.1 та Wi-Fi 6;
- розміри: версія із приводом – 390x104x260 мм, цифрова версія – 390x92x260 мм.
- вага: версія із приводом – 4,5 кг, цифрова версія – 3,9 кг.

PlayStation (PS, PSone, PS1) – домашня гральна консоль, розроблена та випущена компанією Sony Computer Entertainment. Вийшла 1994 року в Японії, 1995 року в Північній Америці, 1995 – в Європі та Австралії і стала продуктом в лінійці Play Station як консоль п'ятого покоління.

PlayStation стала першою «розважальною платформою», яка продалася тиражем понад 100 мільйонів одиниць, яких вона досягла за дев'ять років після свого запуску. PlayStation 2, яка сумісна з контролером DualShock та іграми Play Station, була анонсована у 1999 році та випущена у 2000 році. Останні PS one були продані в кінці 2006 – на початку 2007 року, незабаром після офіційного припинення виробництва. Загалом тираж склав 102 мільйони одиниць. Ігри для PlayStation продовжували продаватися, поки Sony не припинила виробництво самої консолі та її ігор 2006 року – через одинадцять років після виходу, і менше ніж за рік до дебюту PlayStation 3 [2].

Таким чином, асортиментний ряд ігрових консолей Play Station демонструє стрімкий розвиток якісних характеристик пристрою з кожною новою моделлю.

Список використаних інформаційних джерел

1. PlayStation 5: все, что нужно знать о новых консолях Sony. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ain.ua/2020/09/24/vse-o-playstation5/>. – Назва з екрана.
2. Sony создала раздел, в котором объясняет особенности PlayStation 5. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ain.ua/2020/11/14/sony-sozdala-razdel-v-kotorom-obyasnyayet-osobennosti-playstation-5/>. – Назва з екрана.

АНАЛІЗ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОГО ОБІГУ ЙОГУРТІВ

Д. О. Костик, студентка спеціальності Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, освітньої програми «Експертиза та митна справа», група ЕМСБ-21

О. В. Кириченко, науковий керівник, к. т. н., доцент кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

За останні роки в Україні набув великої популярності не традиційний продукт під назвою «йогурт». Умови транспортування в інші країни відбуваються тарним способом ізотермічними транспортними засобами – рефрижератори з кузовом фур-

гоном. Температура цього молочного харчового продукту, як і температура повітря всередині кузовного транспортного засобу, не повинна перевищувати +6°C [1]. Згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності [2] виділяють йогурти:

- а) неароматизований, без додання фруктів, горіхів або какао:
 - 1) без додання цукру або інших підсолоджувальних речовин;
 - 2) інший.
- б) за вмістом жирів:
 - 1) не більш як 3 мас.%;
 - 2) понад 3 мас.%, але не більш як 6 мас.%;
 - 3) понад 6 мас.%.
- в) ароматизований або з доданням фруктів, горіхів або какао:
 - у порошку, гранулах чи інших твердих видах, з вмістом молочних жирів:
 - 1) не більш як 1,5 мас.%;
 - 2) понад 1,5 мас.%, але не більш як 27 мас.%;
 - 3) понад 27 мас.%.

У 2019 році йогурти були 1100-м найпопулярнішим продуктом у світі, загальний обсяг торгівлі склав 2,63 млрд. дол. США. У період з 2018 по 2019 рік експорт йогурту зменшився на 5,6 %, з 2,78 млрд дол. США до 2,63 млрд дол. США. Торгівля йогуртом становить 0,014 % від загальної світової торгівлі. Найбільшими країнами-експортерами йогуртів у 2019 році стали Німеччина (646 млн дол. США), Франція (268 млн дол. США), Греція (198 млн дол. США), Саудівська Аравія (192 млн дол. США), та Іспанія (128 млн дол. США).

У період з 2018 по 2019 рік експорт йогурту найшвидше зріс у Бельгії, Таїланді, Канаді, Німеччині та Мексиці. У цей же період найбільш швидко зростаючими імпортерами йогурту були Великобританія, США, Гватемала, Сербія та Данія [3].

Країнами з найвищими тарифами на імпорт йогурту є Австрія (219 %), Туреччина (168 %), Кіпр (153 %), Канада (121 %) та Марокко (81,2 %). Країнами з найнижчими тарифами є Маврикій (0 %), Південна Африка (0 %), Гонконг (0 %), Мальдіви (0 %) та Сінгапур (0 %) [3].

У 2016–2017 роках лідером у постачанні даного продукту в Україну була Бельгія, але у 2018 році виробники Республіки Польщі наростили обсяги імпорту більше, ніж у 3 рази [4].

Попри те, що обсяги імпорту досить високі, з 2017 року спостерігаємо зростання експорту (рис. 1).

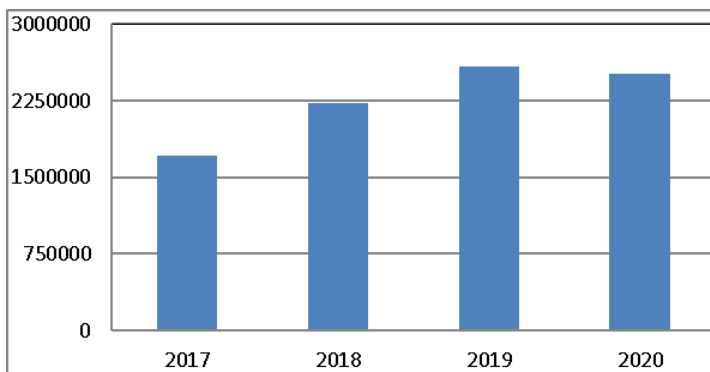

Рисунок 1 – Обсяги експорту йогуртів в Україні, млн дол. США

Так, у 2019 році було поставлено на ринки інших країн йогуртів на суму 2 584 828,37 млн дол. США. За останні 4 роки найбільше експортували до Республіки Молдови, Грузії, Вірменії, Об'єднаних Арабських Еміратів.

Отже, можна констатувати, що хоча імпорт йогуртів переважає над експортом та країни ЄС впевнено займають місце на ринку України, витісняючи місцевого виробника, все ж таки простежується позитивна динаміка та експортний потенціал українських йогуртів.

Список використаних інформаційних джерел

1. Бурка А., Гонтар В., Кишук О., та інші. Практичний довідник експортера молочної продукції : монографія. Київ. 2017. 224 с.
2. Закон України «Про Митний тариф України» № 674-IX від 04.06.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/674-20#Text>.
3. Yogurt (HS: 040310) Product Trade, Exporters and Importers. URL: <https://oec.world/en/profile/hs92/yogurt>.
4. Віннічук Ю. Чому через зміцнення гривні імпорт витісняє українських виробників. URL: https://biz.censor.net/resonance/3169872/chomu_cherez_zmstsnennya_grivn_mport_vitsnya_ukranskikh_virobnikv.

МЮОННЫЙ ПОРТАЛ ДЛЯ ПРОВЕРКИ КОНТЕЙНЕРОВ НА ТАМОЖНЕ

Т. Е. оглы Маммедов, студент специальности *Предпринимательство, торговля и биржевая деятельность, образовательная программа «Экспертиза и таможенное дело», группа ЕМСб мноц-21*

Т. В. Сахно, научный руководитель, *д. х. н., профессор кафедры товароведения, биотехнологии, экспертизы и таможенного дела*

Высшее учебное заведение Укоопсоюза «Полтавский университет экономики и торговли»

Мюонный портал [1] – совместная инициатива исследователей и промышленных партнеров, нацеленная на создание детектора реального размера для поиска скрытых делящихся материалов с высоким зарядом ядра (уран, плутоний) Z внутри контейнеров методом рассеяния мюонов. По оценкам, около 200 миллионов контейнеров ежегодно проходят через таможенные границы многих стран. Они, в принципе, являются потенциальными источниками небольших количеств скрытого ядерного материала, такого как ядерные элементы [2]. В качестве альтернативы традиционным системам, основанным на рентгеновском контроле, давно предлагалось [3] использовать процесс рассеяния вторичных космических мюонов, который сильно зависит от атомного номера пройденного материала и поэтому особенно чувствителен к высокозарядным элементам. Для системы обнаружения, использующей такой метод, требуется мюонный детектор большой площади, чтобы реконструировать мюонные треки с хорошим угловым разрешением до и после прохождения объема контейнера.

Компания Muon Portal Collaboration начала новый проект [4] с целью создания детектора реального размера (чувствительная площадь 18 м^2 для каждой плоскости) со всеми потенциальными возможностями для использования в реальной ситуации для зондирования внутренней поверхности стандартного 20-футового контейнера. Установка обнаружения основана на четырех позиционно-чувствительных плоскостях обнаружения XY, две из которых расположены выше и две ниже объема контейнера, подлежащего проверке. Каждая плоскость состоит из 6 модулей (1 м 3 м каждый) в правильной геометрии. Каждый из 48 детек-

торных модулей сегментирован на 100 полос экструдированного пластикового сцинтиллятора ($11\,300\text{ см}^3$) с двумя смещающими длину волны волокнами (WLS), встроенными в каждую полосу, для транспортировки фотонов к фотодатчикам, расположенным на одном из концов волокна [5]. Общее количество каналов (волокон и фотодатчики) тогда равно 9600. После серии экспериментальных испытаний, проведенных на нескольких прототипах сцинтилляторных полосок и WLS волокон от разных поставщиков [6], в окончательной конструкции детектора используются сцинтилляторные полосы от Amcrsys с двумя встроенными WLS Y11 [7]. В данной работе не рассматриваются некоторые подробности, касающиеся конструкции и испытаний модулей обнаружения, а также характеристики отдельных фотодатчиков.

Таким образом, в заключение можно сказать, что методы досмотра, основанные на рассеянии космических мюонов, были предложены [1] в качестве многообещающей стратегии для создания надежных систем мониторинга для обнаружения наличия скрытых количеств материалов внутри больших объемов.

Список использованных информационных источников

1. Riggi for the Muon Portal Collaboration The Muon Portal Project: A large-area tracking detector for muon tomography // 12th International Conference on Nucleus-Nucleus Collisions 2015 EPJ Web of Conferences Volume 117, 2016 Article Number 05003 Number of page(s) 8.
2. Сахно Т. В. Перспективні напрямки підвищення ефективності митного обладнання для сканування вантажів / Т. В. Сахно, Г. Д. Кобищан, Л. М. Губа, Ю. О. Басова, А. О. Семенов // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія: Технічні науки 2020. – 1(96).
3. Konstantin N. Borozdin, Gary E. Hogan, Christopher Morris, William C. Priedhorsky, Alexander Saunders, Larry J. Schultz, Margaret E. Teasdale Radiographic imaging with cosmic-ray muons Natural background particles could be exploited to detect concealed nuclear materials Nature 2003 422 277.
4. Riggia F. et al. The Muon Portal Project: Commissioning of the full detector and first results // Nuclear Instruments and Methods in Physics Research Section A: Accelerators, Spectrometers, Detectors and Associated Equipment 2018 Volume 912, 21 December 2018, Pages 16–19.
5. Полимеры с заданными оптическими свойствами и их применение: монография / Т. В. Сахно, И. С. Иргибаява, Н. Н. Барашков ; ВУЗ

- Укоопсоюза «Полтав. ун-т економіки и торговки». – Полтава : ПУЕТ, 2014. – 471 с.
6. Полимерные оптические волокна: монография / Т. В. Сахно, Г. М. Кожушко, А. О. Семенов, Ю. Э. Сахно, С. В. Пустовит. – Полтава : ПУЕТ, 2012. – 227 с.
 7. Сахно Т. В. Влияние термодеструкции на эксплуатационные характеристики полистирольных сцинтилляторов / Т. В. Сахно, А. Ю. Борисенко, С. В. Пустовит, В. Г. Сенчишин // Пластические массы. – 2004. – № 3. – С. 10–13.

ЕКСПЕРТИЗА РОСЛИННИХ ПРЕПАРАТІВ МЕДИЧНОГО КАНАБІСУ

А. О. Сопітько, студентка спеціальності Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, освітньої програми «Товарознавство та експертиза в митній справі», група ТЕМСм ПВ-11
Н. В. Гнітій, науковий керівник, ст. викладач кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

В Україні виникла необхідність розглянути можливість експертизи та використання групи сполук «канабіс, смола канабісу, екстракти і настоянки канабісу» в медичних та наукових цілях для розробки нових сучасних вітчизняних медичних технологій та лікарських засобів для покриття потреб системи охорони здоров'я.

Теоретичним та практичним проблемам експертизи та використання медичного канабісу приділяло та приділяє увагу багато вчених, але через недосконалість законів та підзаконних актів у сфері охорони здоров'я сьогодні в Україні понад два мільйони громадян позбавлені доступу до ефективного лікування засобами на основі сполук канабісу.

Ключовими складниками препаратів є фітоканабіноїди – активні компоненти, що містяться у коноплях. По всьому світу активно здійснюється реабілітація конопель, бо там ніколи не припинялася наукова робота щодо вивчення лікувальних властивостей цієї рослини. Водночас в Україні всі канабіноїди перебувають у списку речовин, які не можуть бути використані в медицині та наукових експертних дослідженнях. Чинним законодавством передбачено кримінальне переслідування вчених та експертів за дослідження терапевтичної цінності канабіноїдів,

лікарів, котрі наважаться полегшити стан хворих, а також пацієнтів – за реалізацію права людини на доступ до ефективного лікування.

Вирощувати можна лише технічні сорти конопель, де складова наркотичного ефекту становить до 0,08 відсотків. В умовах українського законодавства навіть науковці не можуть працювати над дослідженням медичних властивостей конопель [1].

Для того, щоб довести безпечність речовини, її потрібно дослідити в Україні. Але перетин кордону з препаратом карається позбавленням волі. У нашій державі вже почали вирощувати канабіс для медичного використання. Інститут луб'яних культур Національної академії аграрних наук у Глухові на Сумщині, спільно з приватним підприємством «Канбекс Груп», засіяв 5 гектарів конопель з високим вмістом канабігеролу – ще одного відомого компоненту не наркотичного. Виростити коноплі для медичних цілей в Україні без прийняття закону можливо, проте використовувати їх не можна. Речовина, що міститься в цих рослинах – канібігерол [2]. Канабігерол вважається більше тим канабіноїдом, який застосовується для лікування кишково-шлункових хвороб та онко, епілепсії [3]. Це соціально безпечно. Це показало, що немає ніяких проблем вирощувати медичні коноплі навіть за тим законодавством, що діє в Україні.

У Хорватії дозволили вирощувати медичну марихуану тільки тим компаніям, які вже виробляють фармацевтичні продукти. І вони зможуть виробляти лише фармацевтичні ліки, не марихуану для куріння. В Італії марихуану вирощує офіційна армія, воєнні угруповання спеціального призначення [4]. В Америці дозволено і вирощування, і зберігання в невеликих дозах. Відповідно до Конвенції ООН, якщо ти хочеш вирощувати та досліджувати марихуану для медичних цілей, ти повинен мати так звані агенції з її контролю. У нас їх немає, і саме в цьому полягає основна проблема: як їх організувати, а також як бути впевненим, що ні для кого не буде можливості вирощувати канабіс з іншою, не медичною метою. Питання нагальне, і ми маємо надію, що найближчими місяцями воно вирішиться й ліки з марихуани стануть на допомогу при важких хворобах та під час реабілітації хворих на Ковід.

Список використаних інформаційних джерел

1. Hardwick S. and King L. (2008), Home Office Cannabis Potency Study [Електронний ресурс]. URL: http://scienceandresearch.homeoffice.gov.uk/hosdb/publications/drug-detection-publications/31-08_-_Home_Office_Cannabi1.pdf?view=Binary. – Назва з екрана.
2. Управление Организации Объединенных Наций по наркотикам и преступности (ЮНОДК), ежегодные Всемирные доклады о наркотиках [Електронний ресурс]. – URL: www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/WDR.html. – Назва з екрана.
3. ElSohly M. A. (2007). Marihuana and the Cannabinoids, Human Press.
4. European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA), News release, 26 June 2004.

СЕКЦІЯ 13. ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ БІОТЕХНОЛОГІЙ ТА УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕЧНІСТЮ ТОВАРІВ

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОРГАНІЧНОГО МОЛОКА НА СВІТОВОМУ РИНКУ

Т. Г. Бондарець, студентка спеціальності Біотехнології та біоінженерія, група БТБ-31

*Л. В. Флока, к. с.-г. н., доцент кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

Органічне молочне тваринництво – це особливий вид бізнесу, що передбачає виробництво молока з мінімізованим вмістом шкідливих речовин і високою якістю, яке відповідає екологічним вимогам, гуманне щодо тварин і природи. Виробництво органічного молока в нині стало одним із драйверів розвитку молочного тваринництва України.

На сьогодні обсяг світового виробництва сертифікованого органічного молока, за даними дослідницької компанії Ековія Intelligence, від загального обсягу виробництва становить близько 1 %. Однак експерти впевнені, що виробництво органічного молока має великі перспективи. Найбільше органічного молока виробляють у США, Китаї та Німеччині.

Вимоги до органічних продуктів у різних країнах відрізняються, але загалом вони схожі: у виробництві заборонено використання синтетичних хімікатів, у тому числі добрив, антибіотиків, пестицидів, харчових добавок, ГМО. Земля на таких виробництвах повинна бути вільною від хімікатів протягом трьох і більше років. У середовищі вчених дотепер ведуться постійні суперечки про користь органічного молока і молочних продуктів. Противники органічних продуктів говорять про те, що користь такого молока не доведена, і воно в складі містить таку ж кількість макро- і мікроелементів і вітамінів, як і звичайне. Однак останнім часом з'являється все більше досліджень, які доводять відміну органічного молока. Так, учні з Державного Університету Вашингтона (Вашингтон State University) довели, що органічне молоко містить значно вищі концентрації

корисних для серцево-судинної системи жирних кислот. Хоча всі види молочного жиру покращують баланс жирних кислот в організмі людини, дослідники зробили висновок, що органічне молоко в цьому плані більш ефективне. Цьому сприяло використання органічних кормів на основі бобових і трав, що сприяють поліпшенню профілю жирних кислот у молоці.

Незважаючи на те що у 2019 році, за оцінками аналітиків ІСДЕЦ (Американська рада з експорту молочної продукції), на світовому ринку молока відзначено зниження пропозиції, попит у цьому сегменті продовжує зростати. Як зауважують аналітики USDEC, зростання виробництва молока в Європі знизилося до 2,1 % на рік через посуху у 2019 році. Того року від посухи постраждала Австралія, у США ключовим фактором ринку стало зниження маржі фермерів, зростання виробництва сповільнилося і в Аргентині.

Витрати на виробництво органічного молока, як правило, вище порівняно з традиційним виробництвом у середньому в 1,5 рази. Це пов'язано з додатковими витратами на натуральні корми, оренду землі та загалом відокремлення виробництва органічної продукції від виробництва продукції, яка не належить до такої. При цьому ціна органічного сирого молока в середньому на 30 % вища, ніж традиційного, а роздрібна різниця може досягати 50 %, тому споживання органічних молочних продуктів значною мірою залежить від купівельної спроможності населення, що, у свою чергу, впливає на споживання молочної продукції.

В Україні проблема ускладнюється тим, що законодавча база у сфері виробництва органічного молока почала формуватися відносно недавно. Однак на даний момент існує потреба в акредитованих організаціях, які були б уповноважені проводити органічну сертифікацію.

У країнах Європейського Союзу діє єдиний органічний стандарт, символом якого є маркування «Зелений листок», у США – USDA Organic, в Італії – ICEA тощо. Таке маркування символізує чистоту, натуральність і є обов'язковим компонентом будь-якої упаковки органічних продуктів, у тому числі, молочних.

Отже, перспективи розвитку виробництва органічного молока в Україні відкривають не тільки нові можливості для молочного тваринництва країни, а й ставлять перед агро-

промисловим комплексом нові цілі, досягнення яких буде сприяти сталому розвитку молочної галузі, зниження кількості неякісної, фальсифікованої продукції і підвищення попиту та споживання молока і молочних продуктів.

Список використаних інформаційних джерел

1. Пирог Т. П. Харчова біотехнологія : підручник / Пирог Т. П. – Київ : Ліра-К, 2016. – 408 с.
2. Willer H. The world of organic agriculture. Statistics and emerging trends // Earthscan. 2018. P. 83.
3. Лещуков К. А. Российское органическое молоко – миф, реальность или новые возможности? / К. А. Лещуков // Аграрный вестник Урала. – 2019. – № 5 (184). – С. 48–53.

БІОТЕКСТИЛЬ: ВИДИ, ЗАСТОСУВАННЯ, ПЕРСПЕКТИВИ

Н. В. Деркач, студентка спеціальності Підприємство, торгівля та біржова діяльність, група ПТЛ Б-21

Г. Д. Кобищан, науковий керівник, к. т. н., доцент кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Більшість економічно розвинених країн світу сьогодні проводять глибокі дослідження щодо створення екологічно чистого, безпечного одягу. З огляду на те, що текстильні матеріали в процесі їх виготовлення піддаються численним обробленням рядом шкідливих препаратів (зокрема, формальдегідо-умісними препаратами, синтетичними барвниками, солями важких металів, тощо), актуальним є впровадження виробниками безпечних технологій як вирощування натуральної текстильної сировини, так і вироблення екологічно та фізіологічно безпечних тканин.

Особливість сучасних споживчих вимог до текстилю та виробів з них полягає не лише у вимогах до якості самих виробів, але і в оцінці шкоди або користі для людини та довкілля.

Згідно з [1], так і з'явився термін «екотекстиль» – дружба до природи альтернатива сучасним тканинам.

Новий вид сучасних текстильних матеріалів маркують термінами «органічний», «екологічний» або «біотекстиль», хоча ці терміни досі не стандартизовані.

Нині у світі відомі окремі фірми (бренди), які повертаються до стародавніх (мануфактурних) технологій виготовлення

текстилю, використовуючи при цьому нетрадиційну рослинну сировину. При цьому серйозну увагу приділяють таким характеристикам, як екологічність виробництва та можливість подальшої утилізації й повторної переробки готових виробів. Сьогодні відомий довгий перелік таких фірм, які патентують свої технології і поставляють на ринок престижні тканини (вироби з них) для сектору елітних споживачів.

Розглянемо окремі з них більш детально.

Німецька фірма Gesine Jost розробила лінійку тканин з використанням ниток кропиви (рамі). У той же час британські вчені створили на основі кропиви тканину «STINGplus» (25 % волокон кропиви та 75 % вовни), яка характеризується більшою міцністю порівняно з бавовною. Паралельно даний напрям розробляють у Флоренції, у National Research Council. Перевагами такої тканини є її міцність (у 7 разів міцніша за льон), вологостійкість, легкість та красивий шовковистий блиск. Серед її недоліків слід виокремити крихкість та високу зминальність.

Іншим прикладом унікального матеріалу слід назвати тканину «SeaCell», розроблену в Австрії в рамках дослідницького проєкту. Тканина складається з деревинних волокон та деяких видів морських водоростей. Цей матеріал покращує приток крові до шкіри, стимулює регенерацію шкірного покриву та навіть забезпечує передачу через шкіру в організм людини поживних речовин, що містяться у водоростях. Сьогодні «SeaCell» використовується в основному у виробництві нижньої та постільної білизни, оскільки має більшу м'якість й підвищену повітропроникність порівняно з бавовною [2].

Дизайнер з Єрусалима Деніел Елькан представив проєкт «SEAmprathy», який дозволяє створювати вегетаріанські матеріали, використовуючи водорості. Проєкт містить два методи – YAMA і MAYMA, й обидва вони покликані зробити виробництво екологічнішим.

Метод YAMA перетворює водорості на багатофункціональну тканину, яку можна переробляти повторно практично нескінченно. Таке виробництво виходить абсолютно безвідходним. У кінці життєвого циклу продукту цей матеріал можна просто проварити, і він повернеться до свого початкового стану.

Технологія MAYMA дозволяє надавати різні форми живим водоростям, здатним до фотосинтезу. Він знайшов спосіб перетворювати водорості на волокна, при якому вони не втрачають своєї життєздатності.

Італійська компанія Logo Piana кілька років тому запатентувала тканину, виготовлену із волокон стебла квіток лотоса. Цей матеріал має підвищену стійкість до зминання та текстуру суміші льону і шовку. Logo Piana почала процес виробництва одягу з цієї тканини, який нині відзначається високою вартістю на міжнародному ринку [3].

Список використаних інформаційних джерел

1. Екотекстиль: традиції та сучасність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mama-86.org.ua/index.php/en/ecotextile/130-2010-02-09-15-06-17.html>. – Назва з екрана.
2. Еволюція матеріалів для одягу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/4213/1/20170124_501.pdf. – Назва з екрана.
3. Logo Piana представила ткань из стебля лотоса на текстильной ярмарке [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://king.su/blog/2013/logo-piana-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B4%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D0%BB%D0%B0-%D1%82%D0%BA%D0%B0%D0%BD%D1%8C-%D0%B8%D0%B7-%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%B1%D0%BB%D1%8F-%D0%BB%D0%BE%D1%82%D0%BE%D1%81%D0%B0/> – Назва з екрана.

ПРИСТРОЇ УЛЬТРАФІОЛЕТОВОЇ ДІЇ В БОРОТЬБІ З ВІРУСНИМИ ЗАХВОРЮВАННЯМИ

Т. В. Деркач, студентка спеціальності 076 «Підприємство, торгівля та біржова діяльність», група ЕМС б інт-11

А. О. Семенов, науковий керівник, к. ф.-м. н., доцент кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Одним із найважливіших заходів щодо забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя населення є бактерицидне знезараження [1]. Найбільш поширений метод інактивації бактерій у повітряному просторі – використання ультрафіолетового випромінювання [2, 3]. Використання УФ-світла широкого спектра від 200 до 400 нанометрів має високу ефективність при знищенні бактерій та вірусів, оскільки руйнує молекулярні зв'язки, що утримують їх ДНК.

Безперервні низькі дози ультрафіолетового світла можуть вбивати віруси грипу, не завдаючи шкоди людині. Ряд даних

свідчить про те, що використання УФ-світла у лікарнях, кабінетах лікарів, школах, аеропортах, літаках та інших громадських приміщеннях може забезпечити потужну інактивацію епідемій грипу та інших вірусних захворювань.

Сучасні технології дозволяють з високою ефективністю перетворювати електричну енергію на бактерицидний потік і цілеспрямовано використовувати для знезараження. УФ-опромінення поєднує в собі високу ефективність впливу на різні мікроорганізми, відсутність утворення побічних продуктів дезінфекції та безпечну експлуатацію. У зв'язку з цим популярність застосування УФ-випромінення для знезараження води [4], повітря та поверхонь [2, 3] з використанням ультрафіолетових ламп [5] постійно зростає.

При знезараженні повітря найбільшим попитом користується опромінювач закритого типу, що представлений на рис. 1.

Рециркулятор призначений для знезараження повітря шляхом його проходження через закриту камеру, внутрішній об'єм якої опромінюється ультрафіолетовою бактерицидною лампою. Швидкість проходження повітряного потоку забезпечується вентилятором.

Одним із найважливіших параметрів опромінювача є його бактерицидна продуктивність, яка прямо пропорційна часу опромінення повітряного потоку в камері рециркулятора:

$$t_k = V_k 3600 / Pr_{\text{вк}} \cdot (c) \quad (1)$$

де $Pr_{\text{вк}}$ ($\text{м}^3/\text{год}$) – продуктивність вентилятора.

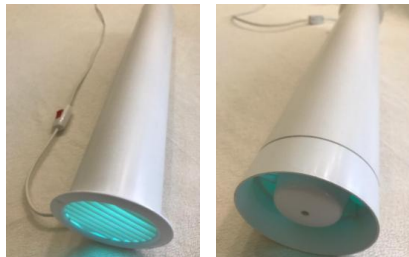

Рисунок 1 – Пристрій знезараження повітря УБЗПР-3

Проведені дослідження опромінювачів закритого типу дають можливість розрахувати бактерицидну продуктивність для інактивації бактерій та врахувати розміри приміщення та необхідний ступінь інактивації бактерій [1].

Список використаних інформаційних джерел

1. Вассерман А. Л., Шандала М. Г., Юзбашев В. Г. Ультрафиолетовое излучение в профилактике инфекционных заболеваний. Медицина. Москва, 2003. 208 с.
2. Семенов А. А., Семенова Н. В. Ультрафиолетовое излучение и бактерицидные облучатели для обеззараживания воздуха. *Инновационные технологии в производстве, науке и образовании: II Международная научно-практическая конференция*, г. Грозный, 19–21 октября 2012 года: тезисы доклада. Т. 2. С. 313–318.
3. Семенов А. О., Кожушко Г. М., Семенова Н. В. Використання ультрафіолетового випромінювання для бактерицидного знезараження води, повітря та поверхонь. *Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України : зб. наук.-тех. пр.* Львів : РВЦ НЛТУ України. 2013. № 23.02. С. 179–186.
4. Semenov A. Device for disinfection of water by using ultraviolet radiation. *Physics of Liquid Matter: Modern Problems* (PLMMP 2018): 8-th International Conference. (Kyiv, Ukraine, 18–22 May). 2018. 1–20 P.
5. Семенов А. О. Особенности конструкции одноцокольных ламп для ультрафиолетового опроминивания. *Scientific Journal «ScienceRise»*. 2014. № 5/2 (4). С. 64–67.

ДОСЛІДЖЕННЯ ЯКОСТІ ОРГАНІЧНОГО МОРОЗИВА

С. О. Залогіна, студентка спеціальності Біотехнології та біоінженерія, група БТ6-41

Л. В. Флока, к. с.-г. н., доцент кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Органічні продукти (від англ. organic food) – продукція сільського господарства та харчової промисловості, виготовлена відповідно до затверджених правил (стандартів), які передбачають мінімізацію використання пестицидів, синтетичних мінеральних добрив, регуляторів росту, штучних харчових добавок, а також забороняють використання ГМО [1].

Сектор виробництва морозива, як і всієї молочної продукції в Україні, є достатньо розвиненим та потужним. Попит на молочні продукти в усьому світі буде тільки зростати, бо такі продукти є стратегічно важливими для забезпечення повноцінного розвитку та життєдіяльності людей. Мода на здорове харчування диктує нові правила світовому виробництву харчових продуктів.

Органічне морозиво – це продукт, який користується великою популярністю в Європі і є відмінним способом залучення уваги до натуральної їжі без консервантів і численних проблем навколишнього середовища. У Турині (Італія) це морозиво навіть доставляють на велосипедах, що дуже символічно, адже саме велосипед вважається найбільш екологічно чистим видом транспорту [2].

В українських магазинах нарешті з'явилося українське органічне морозиво «Ескімос-Organic» ТМ «Рудь», виробництва ПАТ «Житомирський маслозавод», до складу якого входить усього 6 інгредієнтів, і всі – натуральні. Цікаво, що ж повинно і чого не повинно бути у процесі виробництва морозива, щоб його можна було вважати органічним.

У складі морозива «Ескімос-Organic» указано 6 інгредієнтів: знежирене молоко, вершкове масло, білий кристалічний цукор, вода питна, сухе знежирене молоко та натуральний стабілізатор – камедь рожкового дерева.

На упаковці перед кожним із інгредієнтів, окрім води та стабілізатора, стоїть визначення «органічне». Це значить, що на всіх етапах виробництва молока, масла та цукру не було використано жодних хімічних речовин: ні добрив для вирощування тростини або корму, ані антибіотиків або стимуляторів для збільшення кількості молока у корів. Упаковка морозива, до речі, паперова.

Виробництво органічного морозива сприяє підтримці та розвитку невеликих українських фермерських господарств. Корми також повинні бути органічними, догляд бережним, а корови – щасливими. Тільки так можна отримати ідеальне молоко, яке стане основним інгредієнтом органічного морозива.

Вважати органічними тільки ті продукти, які виростили на власному городі або на фермі «недалеко від дому» – не зовсім правильно. Імпортні продукти із тривалим природним терміном зберігання, на кшталт тростинного цукру, також можуть відповідати всім стандартам.

Проблема полягає не в самому імпорті інгредієнтів, а у контролі за умовами, у яких він був вирощений. ТМ «Рудь» запевняє: в «Ескімос-Organic» використовують колумбійський тростинний цукор, вирощений згідно зі всіма стандартами.

На підтвердження стандартів органічного виробництва м'яка упаковка морозива прикрашена органічним логотипом ЄС – Європейським Листком (Euro Leaf). Наявність логотипу на про-

дукції підтверджує, що всі задіяні в його створенні інгредієнти як мінімум на 95 % органічні.

Дослідження якості морозива «Ескімос-Organic» проводилося із визначенням органолептичних і фізико-хімічних показників якості. Також була проведена балова оцінка якості за стандартною 10- бальною шкалою.

Результати органолептичних досліджень показали, що зразок морозива був однорідним, рівномірного білого кольору, наявна ледь помітна сніжистість, структура щільна. Тане морозиво швидше, що також може бути свідченням його органічності. Результати фізико-хімічних досліджень свідчать, що всі показники були в межах чинних стандартів. Результати бальної оцінки якості свідчать, що обраний зразок морозива набрав 9,96 балів і має відмінну якість.

Отже, морозиво «Ескімос-Organic» відповідає вимогам стандарту ДСТУ 4733:2007 «Морозиво молочне, вершкове, пломбір. Загальні технічні умови» за органолептичними і фізико-хімічними показниками.

Список використаних інформаційних джерел

1. Пирог Т. П. Харчова біотехнологія: підручник. – Київ: Ліра-К, 2016. – 408 с.
2. Skorobogatova N. Macroeconomic instability: its causes and consequences for the economy of Ukraine [Електронний ресурс] / П EASTERN JOURNAL OF EUROPEAN STUDIES. – Vol. 7, Issue 1, June 2016. – P. 63–80. – Режим доступу: http://ejes.uaic.ro/articles/EJES2016_0701-SKO.pdf. – Назва з екрана.

THE IMPORTANCE OF BIOTECHNOLOGY FOR VARIOUS SECTORS OF THE NATIONAL ECONOMY

Whisper Benett, student of the specialty Biotechnology and bioengineering, BT-21 group

Liudmyla Floka, Associate Professor of the Department of Commodity science, Biotechnology and Expertise and Customs, Ph.D. Poltava University of Economics and Trade

The modern stage of scientific and technological progress is characterized by revolutionary changes in biology, which is becoming the leader in natural science.

Biology has reached the molecular and subcellular level, it intensively uses the methods of related sciences (physics, chemistry, mathematics, cybernetics, etc.), systemic approaches. Such urgent

problems facing humanity in the second half of the twentieth century, such as the shortage of clean water and nutrients (especially protein), environmental pollution, lack of raw materials and energy resources, the need to develop new diagnostic and treatment tools, cannot be solved by traditional methods. Therefore, there was an urgent need for the development and implementation of fundamentally new methods and technologies.

Biotechnology plays an important role in solving the complex of these problems, within the framework of which biological systems and processes are used in various spheres of human activity.

In modern biotechnology, in accordance with the specifics of the spheres of its application, it is advisable to single out as independent a number of sections as follows:

- industrial (technical) microbiology;
- medical biotechnology;
- technological bioenergy;
- agricultural biotechnology;
- bio hydrometallurgy;
- engineering enzymology;
- cell and genetic engineering;
- environmental biotechnology.

The prospects and efficiency of the use of biotechnological processes in various spheres of human activity, from the production of food and drinks to the reproduction of environmentally friendly energy carriers and new materials, is due to their compactness and at the same time large-scale, high level of mechanization and labor productivity. These processes are amenable to control, regulation and automation [1].

Biotechnological processes, in contrast to chemical ones, are realized under “mild” conditions, at normal pressure, active reaction and low ambient temperatures; they pollute the environment to a lesser extent with wastes and by-products, depend little on climatic and weather conditions, do not require large land areas, do not require the use of pesticides, herbicides and other agents alien to the environment. Therefore, biotechnology as a whole and its individual sections are among the highest priority areas of scientific and technological progress and is a vivid example of «high technologies», which are associated with the prospects for the development of many industries.

Biological technologies are currently in a phase of rapid development, but the level of their development is largely determined by the scientific and technical potential of the country.

All highly developed countries of the world classify biotechnology as one of the most important modern industries, considering it a key method of industrial reconstruction in accordance with the needs of the time, and take measures to stimulate its development.

Biotechnological processes are multifaceted in their historical roots and structure; they combine elements of the fundamental sciences, as well as a number of applied industries, such as chemical technology, mechanical engineering, and economics.

Elements of biotechnology are included in the list of so-called “critical” technologies, including:

- bio catalytic, biosynthetic and biosensor technologies;
- biomedical and veterinary technologies;
- genomic, proteomic and post-genomic technologies;
- cell technologies;
- bioengineering technologies;
- technologies for monitoring and predicting the state of the environment, preventing and eliminating its pollution;
- technologies for energy efficient production and conversion of energy using fossil fuels [2].

Thus, the potential of biotechnology in various industries is great and requires extensive development and implementation in specific technological and technical solutions.

List of used information sources

1. Пирог Т. П. Харчова біотехнологія : підручник / Пирог Т. П. – Київ : Ліра-К, 2016. – 408 с.
2. Thieman WJ, Palladino MA (2008). Introduction to Biotechnology. Pearson/Benjamin Cummings. ISBN 978-0-321-49145-9.

BIOTECHNOLOGY IN THE FOOD INDUSTRY

Elita Mseka Kachifubu, student of the specialty Biotechnology and bioengineering, BT-21 group

Liudmyla Floka, Associate Professor of the Department of Commodity science, Biotechnology and Expertise and Customs, Ph.D.
Poltava University of Economics and Trade

Wine, beer, kvass have been known since time immemorial, although the role of microorganisms in their technology became clear only in the last century. We owe the presence of bread, alcoholic beverages, vinegar, cheese, yogurt and much more to enzymes produced by various microorganisms.

Biotechnology provides a lot of opportunities to improve methods of processing raw materials into final products: natural flavors and dyes; new technological additives, including enzymes and emulsifiers; starter cultures; environmentally friendly production processes; new means to ensure the safety of products in the manufacturing process; and even biodegradable plastic packaging that kills bacteria.

Glutamic acid. It is synthesized by microorganisms and in the form of white powder is added to food to enhance the aroma of meat, fish and mushroom products. An essential component of dry soups and canned foods. Japan is a pioneer in the use of flavor enhancers.

Vitamins. Used not only in medicine but also in the food industry. In addition to vitamins B₂ and B₁₂, there has recently been a growing interest in the use of beta-carotene (provitamin A) in food, which is also obtained by biotechnology.

Dietary protein. People eat meat for protein, although the protein content in meat is not so high (in bacteria, for example, 2–3 times more) and «meat» protein is expensive: the animal must eat about 20–40 times more protein than from it we receive in the form of meat. Therefore, the long-held dream of biotechnologists is to obtain food protein directly from microorganisms, bypassing the food chain of animals.

To obtain special varieties of sausages, special bacterial preparations (starter cultures, leavens) of certain types of microorganisms are introduced into the minced meat, which promote maturation (fermentation) and give the contents of the sausage loaf specific organoleptic properties, ensuring microbiological safety and cooking in the absence of cooking [1].

Enzymes. By treating milk with the enzyme beta-galactosidase, «lactose-free» milk is obtained, which is intended for people who do not tolerate the milk sugar contained in milk – lactose. In dairies, whey containing up to 5 % lactose, which does not in itself have a wide range of applications, is often used as waste. Treatment with its enzyme allows you to get a glucose solution on which you can grow yeast, make alcohol and much more.

The enzyme pectinase is used to produce cider from apples and juices – while these drinks are clarified due to the enzymatic dissolution of the mud, which consists mainly of pectin's. When dissolved, sugar-like substances are obtained. The enzyme cellulose is used in the preparation of instant coffee, as well as to improve the consistency of mushrooms and vegetables. Glucose oxidase is used

to remove oxygen from milk powder, coffee, beer, mayonnaise, juices. Protease – for tenderizing meat.

Food preservatives. Currently, effective and harmless preservatives of biotechnological origin have been obtained, for example, nisin, secreted by special strains of lactic acid bacteria. Its microscopic addition to the pasteurized product (milk, green peas, juices, soups) allows to obtain an effect similar to the effect of severe heat sterilization, with the destruction of spores and at the same time preserving the taste and integrity of the product for a long time. Another example is the preservative dalvacin, which works against molds but does not affect bacterial growth.

«Negative Biotechnology». In general, in the food industry, foreign microflora usually contributes to food spoilage. Therefore, many efforts are aimed at combating extraneous microflora. Preservatives are just one aspect of this struggle. Today, the term «negative biotechnology» is used to describe such events (the protection of cooked food from the penetration and exposure of unwanted microorganisms). In meat biotechnology, a «barrier» is used – a competitive microflora. This term refers to a consortium of microorganisms with positive technological properties and suppressing the development of unwanted microflora [2].

Biotechnology also holds great promise in improving the performance of functional foods. Programs for the development and introduction to the market of drug products, the systematic use of which has a regulatory effect on certain systems and organs of the body, improving human health, are adopted in many countries. Such products contain an increased amount of essential amino acids, vitamins, minerals and other biologically active substances compared to the usual ones.

List of used information sources

1. Пирог Т. П. Харчова біотехнологія : підручник / Пирог Т. П. – Київ : Ліра-К, 2016. – 408 с.
2. Thieman WJ, Palladino MA (2008). Introduction to Biotechnology. Pearson/Benjamin Cummings. ISBN 978-0-321-49145-9.

СЕКЦІЯ 14. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА У МІСТІ БЕРДЯНСЬК

К. О. Андрієвська, студентка спеціальності Готельно-ресторанна справа, група ГРС-43

*Н. В. Рогова, науковий керівник, к. т. н., доцент кафедри готельно-ресторанної та курортної справи
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

Згідно із Законом України «Про туризм» «держава проголошує туризм одним з пріоритетних напрямів розвитку економіки та культури і створює умови для туристичної діяльності» [3]. Визначити рекреаційно-туристичну та санаторно-курортну галузь одним із пріоритетів соціально-економічного розвитку Запорізької області дозволили використання достатньо міцного рекреаційно-туристичного потенціалу щодо організації туристичних маршрутів, рекреаційних послуг, послуг лікування, медичної реабілітації та профілактики захворювань, а також постійне зростання попиту щодо зазначених послуг на внутрішньому і міжнародному ринку. Унікальні ландшафти, чудові краєвиди, грязеві джерела створюють усі передумови для формування в області високорозвинутого індустріального рекреаційно-туристичного комплексу.

Сучасний стан розвитку готельного господарства в Україні набуває швидких темпів. Ця галузь нині є надзвичайно актуальною та прибутковою, тому її слід розвивати в різних містах України для підняття іміджу держави на новий рівень та можливості надання готельних послуг світового класу. Слід звернути увагу на нестійкі тенденції розвитку, що в основному залежать від сезонних коливань попиту, зростання цін на послуги, недостатній рівень якості обслуговування та кваліфікованих працівників. Щоб мати стійкі позиції на ринку, потрібно постійно вдосконалювати механізми управління та покращення фінансового стану підприємства [2].

Для стабільного розвитку готельного господарства м. Бердянськ необхідно постійно розвиватися, швидко реагувати на мінливі умови навколишнього середовища, пропонуючи на ринку якісні послуги.

Актуальним питанням у стратегічному мисленні є інноваційність підприємства, з метою підвищення рівня конкурентоздатності і закріплення провідних позицій у галузевому сегменті. Також доцільною видається орієнтація на «співпрацю в рамках конкуренції». Відповідно до специфіки готельної індустрії учасники ринку конкурують не тільки в середині галузі, а також з підприємствами готельного сервісу, які пропонують послуги оренди житла, приватним сектором [1,2].

Місто Бердянськ зацікавлене у припливі інвестицій. Ще у 2003 році положенням «Про інвестиційну діяльність в Запорізькій області» визначені зрозумілі для всіх інвесторів правила роботи в суб'єкті. Незважаючи на те, що за останні роки обсяг вкладень в основний капітал в області зріс та область посіла 12 місце в загальному рейтингу по Україні, інвестиційний потенціал ще не розкрито повною мірою [3].

В основні галузі інвестування, на жаль, не входить досліджувана готельна індустрія. А між тим, чинник розвитку готельної індустрії відіграє важливу роль в оцінці інвестиційної привабливості регіону.

Розвиток економічної активності впливає і на збільшення ділового туризму, при чому пов'язаного як із внутрішніми потоками, так і з іноземцями, які приїждять до країни на фоні інтересу до України, як до місця ведення бізнесу. Позитивна динаміка цих показників сприятливо впливає на подальший розвиток туристичної сфери та удосконалення готельного сервісу.

Список використаних інформаційних джерел

1. Анализ существующих подходов и методик оценки инвестиционной привлекательности регионов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://library.shu/pdf/1/smagl004.pdf>. – Назва з екрана.
2. Інвестиційна складова фінансового потенціалу регіону [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://knutd.com.ua/publications/conference/20.03.2015/.pdf>. – Назва з екрана.
3. Експертна оцінка інвестиційного клімату [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.investmentzp.org.ua/?go=katalog&catid=32&podcatid=68>. – Назва з екрана.

4. Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів України – 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fru.org.ua/ua/events/business-news/reitynh-investytsiinoi-pryvablyvosti-rehioniv-ukrainy-2014>. – Назва з екрана.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В. О. Андрушків, студент спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС-44*

Н. І. Курніс, науковий керівник, к. е. н., асистент кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи, Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

Сьогодні туризм вважається однією з основних галузей у розвинених країнах. Готельне господарство є одним із головних складників туристичної індустрії України. Відповідно, за останнє десятиліття роль сфери туризму зросла в рази, і не можна не відзначити особливе місце даного сектора економіки в нашій державі.

За своїм туристичним потенціалом Одеська область займає одне з провідних місць в Україні. Особливості економіко-географічного розташування, розвинута транспортна мережа, сприятливі природно-кліматичні умови, наявність пам'яток природи, архітектури, історії і культури, цілющих грязей та джерел мінеральних вод створюють сприятливі передумови для формування високорентабельної туристично-рекреаційної галузі [1].

На території області діє 46 туристичних маршрутів. За 2018 рік розроблено та діють 19 нових маршрутів (7 екологічних, 5 гастрономічних, 5 релігійних, 2 розважальних). Понад 100 об'єктів культурної спадщини мають статус пам'яток національного значення, що створили Одещині імідж одного з найбільш відомих і популярних, через свою самобутність, місць для відвідування туристами і відпочивальниками.

Одеська область вважається одним із провідних туристичних центрів України. Як центр ринкової інфраструктури і ділових послуг Одеса формує ядро ділового туризму. Отже, в області є величезні перспективи для розвитку як курортних, так і ділових готелів.

Нині сфера розвитку готельного бізнесу в Одеській області викликає величезний інтерес як в Україні, так і за кордоном. Незважаючи на зниження потоків інвестицій у готельний сектор, цей бізнес, як і раніше, залишається перспективним і досить привабливим. Спостерігається збільшення кількості українських та міжнародних компаній, які намагаються диверсифікувати свій бізнес. Основною причиною такого підвищеного інтересу до Одеського регіону є його багатий рекреаційний потенціал внаслідок унікальних для України природно-кліматичних умов. Одеса – один з найпривабливіших інвестиційних регіонів України. Два роки поспіль місто займає четверте місце в країні із залучення інвестицій і входить до шісткі міст з найбільш динамічним розвитком підприємництва [2].

За кількістю готелів у 2017 р. Одеська область посідала 4 місце по Україні (134 підприємства готельного господарства) та поступалася Львівській, Закарпатській та Івано-Франківській областям. Характеристику кількості колективних засобів розміщення ілюструє табл. 1.

Таблиця 1 – Тенденція динаміки колективних засобів розміщення в Одеській області

Роки	Кількість колективних засобів розміщення, од.	Кількість місць у колективних засобах розміщення, од.	Кількість осіб, що перебували у колективних засобах розміщення
2015	647	61 390	471 515
2016	583	57 716	514 564
2017	529	53 188	478 104
2018	177	23 427	289 913
2019	187	26 151	306 474

Аналізуючи дані табл. 1, можемо твердити, що кількість колективних засобів з 2015 року по 2018 рік різко знизилась. У 2019 році відбувається зростання на 100 одиниць.

За статистичними даними, в Одеській області на 2020 рік налічується приблизно 208 закладів розміщення, 396 підприємств ресторанного господарства та 321 курортний заклад, які можуть прийняти туристів.

У розвитку готельного господарства Одеської області існує декілька проблем, а саме: нестабільність середовища ведення

бізнесу, бюрократія і корупція, правова незахищеність підприємців, відсутність стимулів до добровільної категоризації приватних засобів розміщення готельного типу. Підприємці відчують труднощі при плануванні свого бізнесу навіть у короткостроковій перспективі. Відсутні цільові державні програми, спрямовані на підтримку, розвиток і захист цієї сфери [3].

Для підвищення конкурентоспроможності Одеській області слід підвищити ефективність наявної інфраструктури; зробити область інвестиційно привабливою; провести професійні маркетингові дослідження та розробити програму активного просування свого бренду, іміджу; максимально використовувати наявні ресурси і одночасно стежити за їхнім станом.

Список використаних інформаційних джерел

1. Шикіна О. В., Дьяченко Д. В. Аналіз стану розвитку готельного господарства Одеської області. *Молодий вчений*. 2016. № 11. С. 693–697.
2. Колективні засоби розміщування в Україні за 2017 рік : статистичний збірник ; відп. за вип. І. І. Осипова. *Державна служба статистики України*. URL: <http://ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 01.10.2018).
3. Стратегія розвитку Одеської області на період 2021–2027 роки. 2020 р. 116 с.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАЗ ВІДПОЧИНКУ У КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

А. В. Білай, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС-45*

Т. В. Капліна, науковий керівник, *д. т. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

Готельне господарство є одним з головних складників туристичної індустрії України. Однак сьогодні можна констатувати відсутність висококонкурентних позицій у цьому секторі національної економіки. Інфраструктура закладів розміщення в Україні не відповідає міжнародним нормам проживання і відпочинку: недостатня кількість готельних підприємств, у структурі готельних підприємств низька частка закладів вищої категорії, матеріально-технічна база застаріла і потребує модернізації,

відсутні сучасні засоби зв'язку та інформаційних комунікацій, ефективні і надійні системи захисту, які є передумовою високого рівня якості послуг.

Сучасні готельні підприємства в Україні характеризуються типовою структурою послуг, низькою спеціалізацією. Поряд із традиційними повносервісними готелями необхідно створити мережу спеціалізованих підприємств з вузьким спектром послуг, зорієнтованих на обслуговування певної категорії туристів [1, с. 50–52].

З огляду на це є необхідність створення спеціалізованих підприємств готельно-ресторанного бізнесу з чітко вираженою спеціалізацією на відпочинок з метою відновлення фізичних і психологічних сил людини, зняття напруги, з лікувально-оздоровчим та спортивним нахилом додаткових послуг.

Через нестабільну економічну та політичну ситуацію у світі, з ростом курсу валют, а також карантинними обмеженнями проведення відпустки на місцевих курортах здобуває все більшу популярність. Швидко зростає попит на відпочинок за містом, на свіжому повітрі, в оточенні природи. Це зумовлює власників готельних підприємств пристосовуватися до нових потреб споживачів, щоб задовольнити цей попит. Тож одним із кращих варіантів типу засобів розміщення є база відпочинку.

Останнім часом при загостренні суспільних і екологічних проблем постійно зростає кількість охочих відпочити від міської метушні, робочої втоми, подихати свіжим повітрям і приємно розслабитися та поліпшити здоров'я, скориставшись оздоровчо-відпочивальними послугами. База відпочинку розташована за містом – це чудова альтернатива закордонному туризму, адже не потрібно витрачати кошти і час на переліт та дорогі курорти, а можна отримати широкий спектр додаткових послуг та якісний відпочинок у декількох кілометрах від дому. Слабка конкуренція – ще один фактор, який відіграє важливу роль у плануванні бізнесу. А саме бази відпочинку як тип готельного господарства є менш розвинені та розповсюджені, ніж інші, що дає змогу бути лідером у даному секторі.

Через бажання збереження здоров'я в суспільства з'являється потреба в профілактичному оздоровленні та необхідність зняття фізичної, психічної втоми і напруги, бажанням духовного розвитку. Отже, виходячи з цього, попит на товари і рекреаційні

послуги відображає певну потребу населення в розвитку баз відпочинку.

Рівень і обсяг пропозиції рекреаційних послуг залежить від можливостей використання природних рекреаційних ресурсів і потенціалу. Рекреаційний потенціал території є частиною природного потенціалу, який можна розглядати як здатність природного середовища сприяти відпочинку і відновленню сили людини [2, с. 3].

У Київській області наявний досить потужний рекреаційний потенціал, що при правильному використанні надасть можливість не тільки забезпечити оздоровлення населення, а й економічне зростання регіону. Рекреаційний потенціал зосереджений на землях у всіх фізико-географічних зонах Київщини. Тут переважає м'яка тепла зима і досить вологе літо. Також в області зосереджені масиви соснових лісів, є велика кількість прісних озер, повноводні ріки повільно протікають у низьких берегах [3, с. 2–3]. Це сприяє створенню комфортних умов як для літнього, так і для зимового відпочинку.

Підсумовуючи наведене, можна зробити висновок, що Київська область має всі передумови для розвитку баз відпочинку та рекреаційного туризму, зокрема унікальні ресурси і високий рекреаційний потенціал, а також низьку конкуренцію і невикористані можливості сектору гостинності. Крім того, слід урахувати зростання попиту на екологічний та оздоровчий відпочинок через погіршення здоров'я та самопочуття жителів великого індустріального міста Київ. Однак потрібно зауважити, що сьогодні послуги готельно-ресторанного бізнесу вимагають не тільки поліпшення якості обслуговування, а й різноманітності з метою залучення більшої кількості гостей.

Список використаних інформаційних джерел

1. Мальська М. П., Пандяк І. Г. Готельний бізнес: теорія та практика. Підручник. 2-ге вид. перероб. та допов. – Київ : Центр учбової л-ри, 2012. – 472 с.
2. Іванченко Н. М. Проблеми та перспективи розвитку рекреаційного туризму : навч. посіб. – Ефективна економіка. – 2015. – № 5. – 15 с.
3. Полтавець А. М. Рекреаційний потенціал Київської області : навч. посіб. – Землеустрій, кадастр і моніторинг земель, 2015. – 10 с.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КЕМПІНГІВ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Ю. Ю. Берненко, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа*, група ГРС-42

Т. В. Капліна, завідувач кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи*, д. т. н., професор
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Міжнародний туризм на початку XXI століття став соціально-економічним і політичним явищем, що відчутно впливає на світове господарство та політику держав у різних регіонах світу. У багатьох країнах в'їзний туризм є основним джерелом доходу. Згідно з даними Всесвітньої туристичної організації (UNWTO) туризм входить до п'ятірки найбільших експортних галузей у 83 % країн світу, а в 38 % – посідає перше місце [1].

Україна дедалі активніше виходить на світовий туристичний ринок, проте різні сегменти туристичної галузі нашої країни розвиваються нерівномірно. За величезного потенціалу рекреаційних та культурно-історичних ресурсів, необхідних для розвитку туристичної сфери, досі залишається актуальним питання покращення галузі. Туризм забезпечує вихід на світовий рівень своїх підгалузей готельного та ресторанного господарства і, відповідно, збільшенню як внутрішніх, так і зовнішніх туристичних потоків, що в результаті сприяє надходженню фінансів з Європи та утриманню їх на території України.

Погіршення економічної ситуації у світі, різкі валютні коливання забезпечують потребу у бюджетному виді відпочинку. І саме розвиток такого напрямку як автотуризм та кемпінг може суттєво вплинути на економіку України. Але дослідження вчених показують, що для України цей вид туризму залишається досі новим. Кемпінг-індустрія як основа для розвитку караванінгу перебуває на стадії зародження. Незважаючи на карантинні заходи, пов'язані з COVID-19, сфера гостинності не стоїть на місці, вона вдосконалюється [2].

Розвиток автомобільного туризму стає альтернативою для залучення до країни іноземних туристів.

Автотуризм та караванінг – це варіант вирішення більшості основних проблем, з якими сьогодні стикаються під час організації туристичного бізнесу та розміщенням туристів. Позитивним для розвитку цього напрямку у форматі кемпінг-послуг є [3]:

- більш гнучкий підхід до підбору земельної ділянки; відповідно, виникає більше варіантів за прийнятних цін (оскільки немає капітального будівництва);
- набагато менш витратний етап будівництва; відсутність багатьох узгоджень і експертиз; відповідно, більше варіантів під час пошуку інвесторів;
- можлива організація на базі вже наявного комплексу відпочинку або реконструкція готельної бази, що нині не експлуатується;
- істотно менший штат працівників, відповідно, легше знайти необхідну кількість кваліфікованого персоналу;
- немає залежності від громадського транспорту;
- зручний варіант для випробування обраного місця під туристичні чи інші цілі з мінімумом витрат; відпрацювання взаємодії з адміністративними органами навколишньою інфраструктурою; практичний маркетинг;
- уніфікований проєкт, який входить у систему розвитку мережі аналогічних кемпінгів; на нього поширюється інформаційно-рекламна підтримка з боку професійних, адміністративних та комерційних структур;
- соціальне та природоохоронне значення як проєкту, що розвиває організований екотуризм, сімейний відпочинок, автотуризм та супутню цьому інфраструктуру.

Закордонний досвід свідчить, що саме підтримка на державному рівні дає змогу повністю реалізувати перспективи будівництва туристичної кемпінгової інфраструктури в регіонах України, залучити інвестиції в розвиток придорожного сервісу країни, а також перетворити внутрішній і в'їзний туризм на важливу дохідну частину бюджету держави.

Кемпінг – сезонний заклад для авто-, мото-, велотуристів з наметами або будинками легкого типу і спеціальними місцями для стоянки і зберігання автомобілів. Кемпінг зазвичай обладнаний водогоном, плитами для приготування їжі, має магазин, пошту, телефон, медпункт та ін.

Проаналізуємо кемпінги в Одеському регіоні. Перший із них розташований у межах міста Південний, а точніше неподалік від Приморського парку. Цей кемпінг вважається наполовину диким, оскільки ньому відсутні зручності, але позитивним є безперервна робота влітку. Наступний кемпінг – Григорівський, що по обидва боки Аджаликського лиману. Найбільш облашто-

ваною з точки зору туриста є західна його частина. Східна частина кемпінгу сусідить з рибалками і драйверами [4].

Найбільш привабливий з точки зору зручностей та благ цивілізації є автокемпінг, який розташований у гирлі Великого Аджалицького лиману. Але є недолік – у нічний час чути шум від машин, які курсують трасою «Одеса – Південний», що не дуже комфортно.

У селищі Грибівка і Санжейке розташовані кемпінги, недоліком яких є наявність у деяких місцях важкого спуску до моря. Наймасштабніший автокемпінг в Одесі – Сасикський пересип.

Отже, проведений аналіз свідчить про недостатньо розвинутий рівень кемпінгів в Одеському регіоні, а більшість наявних засобів немає навіть пристосованих місць для стоянки. Тому питання регіонального розвитку на Одещині кемпінгів є доволі актуальним і потребує подальших досліджень.

Список використаних інформаційних джерел

1. Оказание поддержки и помощи в координации в интер [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unwto.org/ru>. – Назва з екрана.
2. Туристичний кластер, як інструмент розвитку конкурентного ринку туристичних послуг України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tourism.knukim.edu.ua/>. – Назва з екрана.
3. Актуальність кемпінгу в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://viking.com.ua/blog/kudi-poyihati-na-kemping-v-ukrayini>. – Назва з екрана.
4. Огляд популярних місць для кімпінга в Одесі і Одеській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://extremstyle.ua/ua/blog/view/oglyad-populyarnih-meests-dlya-keempeenga-v-odesee-ee-odeskeej-oblastee>. – Назва з екрана.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО БУКОВЕЛЯ

В. В. Бєсєдіна, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС 6-43*

С. С. Рибакова, науковий керівник, *ст. викладач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

У сучасних умовах економічного розвитку підприємств готельного господарства можна спостерігати з боку готельєрів

пошук інноваційних методів і форм залучення гостей до попиту на послуги. Лижний туризм на сьогодні є достатньо популярним та користується попитом серед різного контингенту споживачів готельних послуг.

На території регіону українських Карпат статус гірських мають 715 населених пунктів, із них майже 40 відсотків (279 населених пунктів) є важкодоступними, оскільки розташовані на висоті понад 600 метрів над рівнем моря [3].

Для розвитку туризму та збільшення попиту на послуги готельних підприємств у Буковелі готелі суттєво розширюють спектр пропонованих послуг та підвищують якість обслуговування споживачів.

Разом з тим, сфера гостинності в Україні неспроможна забезпечити повноцінного виконання економічних і соціальних функцій, не сприяє збереженню довкілля і культурно-історичної спадщини. Основними причинами цього є недосконале правове регулювання, відсутність підтримки з боку держави, слабка інноваційна активність суб'єктів надання туристичних послуг, а також недостатній розвиток необхідної інфраструктури.

До перспектив розвитку туристичного Буковеля можна віднести такі стратегічні завдання:

- підвищення комфорту відпочинку для туристів та якості життя для місцевих мешканців в умовах гуцульського колориту;
- залучення сприятливих до навколишнього середовища інвестицій в розвиток туристичної сфери Буковеля;
- розширення числа та різноманіття робочих місць;
- збереження унікального мікроклімату та цілющого повітря та використання цих якостей в рекреаційних цілях;
- формування доступного для всіх середовища [2].

За останні роки можна спостерігати зростання приблизно на 20 % туристичного потоку, щодня в «Буковелі» від 30 % до 50 % туристів – іноземці з Румунії, Польщі, Угорщини, Молдови, Білорусі. Також їдуть багато латвійців і литовців. Узимку 2021 року відбувся День Литви: Буковель зібрав на верхній станції підйомника на горі Довгій близько тисячі чоловік. А з 1 по 4 березня пройшли Дні Румунії.

Також серед стратегії розвитку можна запропонувати Буковелю розширювати територію, оскільки туристичному комплексу вже складно вмістити всіх охочих.

Туристичному Буковелю в його нинішньому вигляді вже складно витримувати такий туристичний потік. Аналізуючи Західну Європу, можна зробити висновок, що там ключові курорти в рази більші від Буковеля: 300, 500, 1 000 км лижних трас. На даний час у туристичному Буковелі 65 км лижних трас плюс 3 км санної [1].

Безумовно, зараз відбувається підйом внутрішнього туризму, адже на тлі пандемії майже всі країни «не хочуть бачити» українських туристів, крім хіба що Туреччини, Єгипту, Албанії чи Хорватії. Але дедалі більше клієнтів турфірм говорять про невідповідність ціни та якості послуг на українських курортах. Якщо в травні ціни в Україні були адекватними, то зараз вони досить завищені. І подорожі в межах України вже починають програвати конкуренцію Єгипту.

Потік українських відпочивальників на західноукраїнські курорти наразі зростає, але не так швидко.

Завдяки розвитку внутрішнього туризму зріс потік туристів, які надали перевагу гірським територіям Українських Карпат, що сприяло зростанню обсягу туристичного збору в розрахунку на одну особу населення, зокрема, у Закарпатській області він склав 7,05 грн, Івано-Франківській – 10,9 грн та Львівській – 20,09 грн [2].

Упродовж 2020 року в гірських територіях 4 областей відремонтовано 145,6 км доріг з твердим покриттям місцевого значення.

Список використаних інформаційних джерел

1. Міністерство розвитку громад та територій України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.minregion.gov.ua/press-news/minregion-proanalizuvav-rozvytok-girskiyh-terytorij-ukrayinskyh-karpat-u-2020-rozci/> – Назва з екрана.
2. Про затвердження Державної програми розвитку регіону українських Карпат на 2020–2022 роки / Постанова Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2019 року, №880. Київ.
3. Стан та перспективи розвитку туристичного та готельно-ресторанного бізнесу [Електронний ресурс] : колективна монографія / за ред. д. і. н., проф. Чепурди Г. М. ; Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси : ЧДТУ, 2019. – 157 с.

АНАЛІЗ РИНКУ ГОТЕЛЬНИХ ПОСЛУГ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

К. Л. Бобошко, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС-44*

Н. І. Курніс, науковий керівник, к. е. н., асистент кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи*
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Готельний ринок України перебуває на стадії свого становлення і переживає не найкращі часи.

Львів сьогодні – найпотужніший туристичний центр країни, проте не ділового, а відпочинкового профілю. Для цього міста актуальним напрямом є відновлення інфраструктури розміщення з дотриманням стандартів обслуговування та розвитку мережі малих і середніх бутик-готелів. Тому велике значення на сучасному етапі має розроблення ділової (конкурентної) стратегії вищого рівня для готельних підприємств, яка буде визначати розроблення заходів, спрямованих на посилення конкурентної спроможності та збереження конкурентних переваг у довгостроковій перспективі. Львів є одним із лідерів в Україні за кількістю готелів (109 у 2016 р.) [1].

Рис. 1 ілюструє завантаженість готелів м. Львів залежно від сезонності.

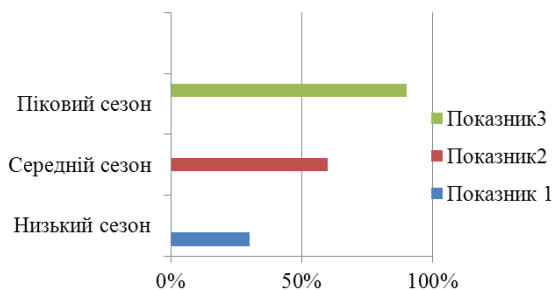

Рисунок 1 – Річний показник лідерів за кількістю готелів у 2016 році

Наявні у місті готелі належать до усіх категорій і надають понад 6 тис. місць для розміщення гостей, про що свідчать дані

Львівської міськради. Однак у цю статистику входять далеко не всі львівські готелі. Підрахувати точний обсяг ринку неможливо, оскільки не всі готельєри повідомляють про себе місцевій владі і не всі реєструються на українських і міжнародних сайтах. Наприклад, на сайті Львівської міськради зареєстровано 44 готелі і 21 хостел, на doroga.ua – 16 готелів та 13 хостелів, на booking.com – 53 готелі, 43 хостели (табл. 1).

Таблиця 1 – Розподіл готельного господарства за типами у 2016 році

Назва сайту	Готелі	Хостели
Львівська М. Р.	44	21
Doroga.ua	16	13
Booking.com	53	43

За три останні роки у Львові з'явилося 15 нових готелів, які поповнили номерний фонд на 502 номери [2].

Львівський регіон є одним із найперспективніших в Україні. Львівщина є культурним осередком нашої держави, яка має давню історію, красиву архітектуру, унікальні рекреаційні ресурси тощо.

Зараз в Україні таке становище з карантинном, що навіть Львів потерпає від цього. Якщо зазвичай Львівська область була переповнена туристами, то зараз такого немає, деякі ресторани закриті, не проводяться екскурсії, готелі не мають повного завантаження, люди приїжджають, щоб подивитися на місто.

Таким чином, готельне господарство в Україні загалом та у Львівській області зокрема стикається з безліччю проблем, і вирішення цих проблем має носити комплексний характер, тобто держава і власники готелів повинні здійснювати спільну діяльність з планування та реалізації програм щодо їх усунення.

Список використаних інформаційних джерел

1. Оленчин Ю. Ю. Конкурентна стратегія готельного господарства м. Львова, 2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://rev.kpi.zp.ua/journals/2019/5_16_uk/24.pdf. – Назва з екрана.
2. Роїк О. Р. Дослідження сучасного стану та тенденцій готельного господарства Львівської області, 2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2020/58.pdf. – Назва з екрана.

РОЛЬ ДОДАТКОВИХ ПОСЛУГ У ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОТЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

М. В. Буга, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС-43*

Т. В. Капліна, науковий керівник, *д. т. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи» Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

Індустрія гостинності і зокрема готельне господарство є однією з найбільш перспективних галузей економіки України.

Вивчення питання ефективності діяльності підприємств готельного господарства показало, що в умовах зростання конкуренції, підвищення рівня вимог споживачів, а також за наявності сезонного фактору готельний сектор має формувати нові шляхи підтримання конкурентоспроможності, спрямовані на утримання та розширення цільової аудиторії. Так, окрім ціноутворення та підвищення якості сервісу, важливим є збільшення цінності готельного продукту за рахунок наповнення його новими послугами. Це може відбуватись як за рахунок власних ресурсів, так і з залученням інших суб'єктів туристичного бізнесу.

Одним із способів розширення спектру додаткових послуг готелем є використання внутрішніх ресурсів підприємства. У цьому випадку передбачається, що менеджмент готелю відмовляється від співпраці з іншими організаціями і пропонує власну альтернативу їх послугам. Таким способом засіб розміщення збільшує кількість послуг, що пропонується споживачам, що у перспективі може призвести до збільшення кількості гостей. На відміну від більшості партнерських відносин з іншими підприємствами туристичного бізнесу, розширення власних пропозицій спрямоване не стільки на залучення більшої кількості споживачів, скільки на створення конкурентних переваг на готельному ринку.

Послуги, що надаються в готелях, можна умовно розподілити відповідно до їх призначення на основні, супутні та додаткові. До основних послуг готелю належать такі, що спрямовані на забезпечення гостя необхідною інформацією, бронювання, розміщення та обслуговування номерів під час проживання. Супутні призначені на підтримання основних послуг. Це сервіси,

які забезпечують більш комфортне перебування гостей, наприклад, наявність телефонного зв'язку та інтернету. Додаткові послуги – це такі послуги, які не є необхідними, але на бажання гостя можуть надаватись йому за додаткову плату [1].

Більшість робіт науковців, присвячених додатковим послугам, описує інновації, які вводяться менеджментом із метою спрощення низки процесів у готелі. Як правило, ці зміни мають функціональний характер, ґрунтуються на технічних новинках. До них належать: онлайн-бронювання, мобільні додатки, використання мобільних пристроїв для керування процесами в готелі тощо. Так, сьогодні все більшого поширення набувають мобільні системи бронювання менеджментом готелів, що пов'язане не лише зі зростанням технічної грамотності, але і зі змінами критичної маси споживачів, які користуються подібними послугами, та необхідністю підтримання конкурентоспроможністю готелю.

Пандемія COVID-19 негативно вплинула на світовий та український ринок готельних послуг. Для підвищення ефективності функціонування у цей складний період готельні підприємства зосередили увагу на наданні додаткових послуг, які мають дистанційний характер та можуть бути переведені у форму самообслуговування. При цьому фокус готель'єрів змістився у бік бізнесменів, які лишаються найбільш мобільною категорією споживачів. Так, частина готелів Італії та Великобританії започаткувала сервіс «розумної роботи», надаючи свої номери як індивідуальні офісні приміщення для задоволення потреб тих, хто працює віддалено. Ними було розроблено систему щоденних тарифів для бізнесменів, які шукають тихе місце для реалізації своїх робочих завдань [2].

Українські готелі і до обмежень пропонували споживачам лаунж-зони та готельні номери для потреб бізнесменів, але саме під час пандемії COVID-19 ці послуги набули більшого поширення та стали конкурентною перевагою готельних підприємств.

Готельний бізнес – динамічна галузь, функціонування якої тісно пов'язане з мінливим зовнішнім середовищем. Тому для підтримання ефективності підприємства готельного бізнесу мають підлаштовуватись під коливання споживчого попиту, постійно аналізувати зовнішні фактори та впроваджувати додаткові послуги, затребувані за новими умовами функціонування.

Список використаних інформаційних джерел

1. Ковешніков В. С., Мальська М. П., Роглев Х. Й. Організація готельно-ресторанної справи : навч. посіб. Київ : Кондор, 2015. 752 с.
2. Земліна Ю., Ліфіренко О. Тенденції розвитку готельного бізнесу в Україні. *Ресторанний і готельний консалтинг. Інновації*. 2019. Том 2 № 1. URL: restaurant-hotel.knukim.edu.ua (дата звернення 30.09.2020).

АНАЛІЗ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА ГОТЕЛЬНИХ ПОСЛУГ

С. В. Варич, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС-44*

Н. І. Курніс, науковий керівник, к. е. н., асистент кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи, Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

Конкурентне середовище – це результат і умови взаємодії суб'єктів ринку, що визначає відповідний рівень економічного суперництва і можливість впливу окремих економічних агентів на загальноринкову ситуацію. Особливо актуальними є питання досягнення конкурентоспроможних позицій для новостворених суб'єктів.

У сучасних умовах господарювання, при дослідженні проблеми конкурентоспроможності підприємств сфери готельних послуг, що функціонують на ринку гостинності, за твердженням Л. Д. Завідної, необхідно брати до уваги такі ринкові обставини:

1. У готельному господарстві України сформувався успішний сегмент висококатегорійних готелів (4–5 зірок). Як правило, вони являють собою готельні підприємства, в яких співзасновниками є зарубіжні оператори, які пропонують сучасні технології обслуговування клієнтів відповідно до визнаних міжнародних стандартів і правил.

2. Активний розвиток виїзного туризму за останні 6 років дав українцям можливість порівняти рівень і якість обслуговування в зарубіжних готельних підприємствах з вітчизняними готелями. На жаль, ці порівняння виявилися не на користь готельного сервісу, пропонованого вітчизняними підприємствами сфери готельних послуг.

3. За останні 4 роки відбувся різкий спад в'їзного туризму, що пов'язаний з військовими діями на сході України.

4. Послуги готельного розміщування мають ряд важливих диференціальних характеристик: безпосереднє споживання готельних послуг клієнтами готелів на місці в процесі їх надання; різний асортимент і рівень послуг, що надаються залежно від категорії готельного підприємства; кореляційна залежність результатів господарської діяльності готельного підприємства від коливань попиту на послуги розміщування, що надаються; низька еластичність готельної пропозиції порівняно з еластичністю попиту на готельні послуги; висока фондомісткість і значна частка живої праці в готельних продуктах і послугах; безперервність надання послуг розміщування; персоніфікований характер надання послуг розміщування заснований на специфічних вимогах і побажаннях клієнтів готельних підприємств [1]. Ми погоджуємося із твердженням Л. Д. Завідної і вважаємо, що при моделюванні сервісно-виробничого процесу новоствореного засобу розміщення, при аналізі конкурентного середовища необхідно керуватися саме цими обставинами.

З урахуванням викладених вище обставин фактори, що впливають на рівень конкурентоспроможності готельних підприємств, доцільно розділити на чотири групи: фактори, що характеризують готельне підприємство; фактори, що характеризують готельні послуги; фактори, що характеризують обслуговування клієнтів; фактори, що характеризують готельний маркетинг.

Список використаних інформаційних джерел

1. Завідна Л. Д. Стратегія забезпечення конкурентоспроможності підприємства сфери готельних послуг // Проблеми економіки. – 2018. – № 1 (35). – С. 187–189.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РИНКУ ГОТЕЛЬНИХ ПОСЛУГ ХЕРСОНСЬКОГО РЕГІОНУ

А. Л. Василенко, студент спеціальності *Готельно-ресторанна справа*, група ГРС 6-45

О. В. Володько, науковий керівник, к. т. н., доцент кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи*
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Херсонщина посідає одне з провідних місць в Україні за рівнем забезпеченості цінними природними та історико-культур-

ними ресурсами, здатними генерувати значний інтерес у вітчизняних та іноземних туристів. Вона має вигідне геополітичне розташування, комфортні мікрокліматичні умови, різноманітний ландшафт, унікальну флору і фауну, історико-культурну, архітектурну спадщину, розвинуту мережу транспортного сполучення, достатні людські, матеріальні, у т. ч. природно-оздоровчі ресурси.

Основна мета здійснення подорожей у регіон за видами туризму є: відпочинок та оздоровлення біля моря (76 %), сільський зелений туризм (18 %), історико-культурний та інші різновиди туризму (6 %).

Найбільш відвідувані туристами курортно-рекреаційні райони: Генічеський, Голопристанський, Скадовський та міста: Гола Пристань, Нова Каховка, Херсон.

Готельне господарство області налічує 51 готель. У курортно-рекреаційних районах області здійснюють діяльність 282 заклади відпочинку та оздоровчі, 49 позаміських дитячих оздоровчих закладів.

Упродовж туристичного сезону 2018 року (дані за період до вересня 2018 р.) майже 3,8 млн туристів, відпочивальників та екскурсантів відвідали область, що на 10 % більше порівняно з показником 2017 року. А протягом останніх 5 років туристичні потоки Херсонщини зросли вдвічі.

На сьогодні пріоритетним напрямком розвитку сфери готельних послуг у регіоні є доведення якості до міжнародних стандартів та вдосконалення готельних послуг, впровадження нових видів і форм обслуговування, що дозволить у більш повному обсязі задовольнити потреби споживачів.

Аналіз офіційних даних про діяльність готельних підприємств Херсонського регіону дозволяє виділити декілька особливостей:

– багато з наявних у теорії й на практиці типів засобів розміщення, які згідно з ДСТУ 4527:2006 «Послуги туристичні. Засоби розміщення. Терміни та визначення» належать до групи готелів і аналогічних засобів розміщення (пансіонати, будинки відпочинку, турбази й бази відпочинку, санаторії, профілакторії, хостели тощо) не знайшли відбиття у відомостях, надаваних вітчизняною статистикою за формою «1-готель», що приводить до звуження меж у даному секторі готельного господарства;

– офіційно зареєстровані в органах статистики в основному готельні підприємства, які мають великий номерний фонд, або, зробивши серйозні капіталовкладення й пройшовши процедуру сертифікації, мають намір широко рекламувати свої послуги на готельному ринку регіону;

– у 2020–2021 роках готельний бізнес Херсонщини зазнав серйозного удару від запроваджених карантинних заходів у зв'язку з поширенням інфекційного захворювання COVID-19. Процес відновлення готельного сектору після пандемії буде складним і залежатиме від багатьох чинників.

Аналіз передумов та тенденцій розвитку готельних послуг Херсонської області дозволяє стверджувати, що в перспективі область має значні можливості, щоб увійти до найбільш розвинутих у туристичному відношенні регіонів Європи.

Список використаних інформаційних джерел

1. Херсонщина туристична [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bilozerka-rda.gov.ua/hersonshhina-turistichna/> (дата звернення: 15.03.2021). – Назва з екрана..
2. Стратегія розвитку Херсонської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2020/04/strategiya-rozvytku-hersonskoyi-oblasti-na-period-2021-2027-rokiv.pdf> (дата звернення: 04.03.2021). – Назва з екрана.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТУРИСТИЧНИХ БАЗ У СВІТЛОВОДСЬКОМУ РАЙОНІ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

А. І. Винник, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС-41*

Т. В. Капліна, науковий керівник, *д. т. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

Донедавна туризм в Україні не розглядався з точки зору перспективної галузі діяльності. Через епідемію Covid-19 у всьому світі, а саме – закриті міжнародні кордони, виникла потреба у розвитку внутрішнього туризму. Ця тенденція не оминула й Україну. Таким чином, попит у вітчизняних потенційних споживачів зріс. Саме тому детальне вивчення всіх аспектів внутрішнього туризму України. Місто Світловодськ Кірово-

градської області було обрано, як модель для компаративного аналізу даної галузі діяльності.

Відповідно до даних головного управління статистики Кіровоградської області туристичні потоки за період з 2011 по 2016 рік мали тенденцію до зменшення (табл. 1). На жаль, за останні роки дані не поновлювалися.

Таблиця 1 – Туристичні потоки на Кіровоградщині [1]

Роки	Кількість туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності – усього	Кількість місць, од. готелях та аналогічних засобах розміщування
2011	27 012	1 298
2012	21 044	1 462
2013	15 031	1 820
2014	8 484	1 899
2015	7 830	1 451
2016	8 854	1 610

Кіровоградська область, а саме Світловодський район, славитися своєю мальовничою природою. У цьому регіоні популярність мають саме туристичні бази, які найчастіше розташовані на березі Дніпра та в лісовій місцевості. Розвиток туризму за останній рік у Світловодському районі набрав обертів, оскільки це малозаселена місцевість, де можна поєднати відпочинок з відчуттям безпеки, якої так прагне кожен із нас.

Турбази Світловодського району загалом сезонні. Середня температура січня становить $-5,4^{\circ}\text{C}$, липня $+21,4^{\circ}\text{C}$. Досить приємний мікроклімат для відпочинку на природі, віддалений від міської рутини. Численні додаткові послуги, що надаються туристичними базами, дозволяють повною мірою насолодитися дозвіллям. Наприклад, узимку – риболовля та на свято Водохреща – занурювання у воду, а в літній період – активний відпочинок на березі Дніпра (волейбол, крокет і т. ін.), прогулянки на воді.

Проаналізувавши туризм Світловодська, можна сказати, що кожна туристична база надає особливі додаткові послуги. Слід виділити 3 основні туристичні бази, які впливають на внутрішній туризм цього регіону. Наприклад, туристична база «Хвиля» [2], яка безпосередньо є однією з візитівок Світловодщини.

Туристична база вигідно розташована в житловому масиві Ревівка-2 на околиці міста Світловодськ, устаткована якісною дорогою та транспортним сполученням, незважаючи на те, що розміщена в лісі, на березі річки. За останні роки вона підлягала значній модернізації, бо 5 років тому це був дитячий табір. У ньому зробили реконструкцію домівок та побудували новий двоповерховий готель. Для залучення нових гостей на початку епідемії керівництво вирішило побудувати басейн та покращити прилеглу територію, збільшити кількість додаткових послуг у вигляді активного відпочинку. Каяки, крокет, петанк, теніс і бадмінтон, прокат велосипедів – це інновації для даного виду діяльності саме у Світловодському регіоні, що значно підвищує конкурентоспроможність турбази серед інших. Гості «Хвилі» не лише місцеві мешканці, а й люди, які приїжджають з інших областей, щоб активним відпочити та абстрагуватися від зовнішніх подразників. На території бази розміщено кафе, у якому гості можуть відвідати різноманітні страви за прийнятну ціну. На період карантину всі працівники дотримувалися відповідних санітарних норм, адже це запорука безпеки кожного гостя бази.

Інша відома туристична база відпочинку – «Купава», яка розташована на іншому боці Світловодська – у мальовничому районі Лісозавод (річковий термінал). Туристична база оточена сосновим лісом з виходом на річку Дніпро. На території розміщені будиночки на кілька місць. «Купава» – одна з перших туристичних баз на Світловодщині. Гості «Купави» – це студенти, рибалки, люди похилого віку та туристи. У літній період мешканцям пропонують відпочинок на природі та на воді, байдарки. Для дітей є піщаний пляж, для любителів слідкувати за птицями – бердвотчинг, на території – живий куточок зі ставком із золотими рибками, лотосами і ліліями, біля якого можна спостерігати за довгохвостими курями-феніксами. Близько семи років на території турбази святкують Івана Купала. Узимку популярні дозвілля – баня та риболовля, на Водохреща – занурювання у воду, а ввосени – збір грибів та риболовля. У будь-яку пору року тут проводять спортивні орієнтири. У «Купаву» приїжджають з різних міст, щоб позмагатися та провести весело час. Природа та місце розташування – візитівка цього місця [3].

Туристична база «Чайка» розташована в селі Нагірне, неподалік від міста Світловодськ. Уся її територія простягається в

лісовій зоні на березі Кременчуцького водосховища. У минулому «Чайка» також була дитячим табором. Має досить велику площу та добре зонування. На території чистий, піщаний пляж, що поділений на зони: барну з танцювальним майданчиком та літніми напоями, та зону водних розваг. Також на пляжі є причал для човнів, де кожен гість може порибалити. Є місця відпочинку з альтанками та мангалами для пікніка. Туристична база працює цілий рік. На території розташовані будиночки з різним рівнем комфорту та на будь-який смак. Харчування комплекс не надає, але є можливість приготувати їжу самостійно на природі або в будиночку. На жаль, «Чайка» не має такої популярності у нових споживачів, але тут бувають постійні гості, які щороку повертаються. Навіть у такий складний час туристична база готова прийняти до себе гостей [4].

Туристичні бази регіону відповідають вимогам, що висувають до таких засобів розміщення, але в кожній з них є сильні і слабкі сторони (табл. 2).

Таблиця 2 – Позитивні та негативні сторони туристичних баз (авторська розробка)

Назва	Сильні сторони	Слабкі сторони
«Хвиля»	Чудове розміщення, транспортне сполучення, великий обсяг додаткових послуг, прагнення до інновацій, наявність на території кафе	Багато платних послуг, та висока ціна, що обмежує потік туристів середнього цінового сегменту
«Купава»	Мальовничий краєвид, багато активного відпочинку, прийнятна ціна, сімейна атмосфера	Застарілі будиночки, керівництво засобу не вкладає кошти в розвиток, що зменшує потік туристів
«Чайка»	Співвідношення «Ціна-якість», є човни, мангали, акцент на відпочинок на природі, розміщення у заповідній зоні, працює цілорічно	Недостатня інформаційна база про засіб розміщення, знають про туристичну базу лише місцеві жителі, потребує актуалізації сайт

Особливість туристичних баз у Світловодському районі Кіровоградській області полягає в тому, що вони розташовуються в прекрасних місцях, відвідування яких залишає прагнення в людини повертатися сюди знову.

Проаналізувавши відгуки на популярних сайтах бронювання [5], сфера туризму не знизила, а навпаки – підвищила свої оберти.

Підсумовуючи, можна зазначити, що потенційні гості туристичних баз Світловодщини за помірні кошти можуть відвідати мальовничі місця, насолодитися природою, дихати свіжим повітрям соснового лісу, поплавати в річці, посидіти біля багаття, активно відпочити в колі друзів або сім'ї, не покидаючи свою країну.

Список використаних інформаційних джерел

1. Головне управління статистики у Кіровоградській області [Електронний ресурс] / Туристичні потоки. – Режим доступу: <http://www.kr.ukrstat.gov.ua/> – Назва з екрана.
2. Офіційний сайт туристичної бази «Хвиля» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bazavolna.com.ua/ru/> – Назва за екрана.
3. Офіційний сайт туристичної бази «Купава» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://kupava.in.ua/> – Назва з екрана.
4. Офіційний сайт туристичної бази «Чайка» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bazachayka.com.ua/> – Назва з екрану.
5. Офіційний сайт бронювання Booking.com [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.booking.com/searchresults.ru.html>. – Назва з екрана.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГОТЕЛІВ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В. М. Воробйов, студент спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС-44*

Н. І. Курніс, науковий керівник, к. е. н., асистент кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи*
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Сьогодні готельна індустрія – найбільш затребуваний та динамічний сектор економіки України, здатний приносити реальний прибуток. Принципи та філософія діяльності підприємств готельного бізнесу залишаються незмінними протягом тривалого періоду часу, але, з огляду на тенденції розвитку галузі, інновації та комфорт у готельному бізнесі відіграють чи не головну роль у висококонкурентній боротьбі готелів за кожного клієнта.

Херсонська область посідає одне з панівних місць України за рівнем забезпеченості цінними природними та історико-культурними ресурсами, здатними викликати значний інтерес у вітчизняних та іноземних туристів. Тенденція до зростання впливу сфери туризму та курортів на динаміку показників економічного й соціального розвитку області зберігається за рахунок збільшення внутрішніх та іноземних туристичних потоків, а також зростання обсягів надходжень від туризму до місцевого бюджету. Протягом туристичного сезону 2018 року (дані за період до вересня 2018 р.) майже 3,8 млн туристів, відпочивальників та екскурсантів відвідали область, що на 10 % більше порівняно з показником 2017 року. А протягом останніх 5 років туристичні потоки Херсонщини зросли майже вдвічі [1].

Ключовим фактором у визначенні інвестиційної привабливості готельно-ресторанного бізнесу області є наявні туристичні ресурси та їх розподіл по районах області. Відповідно до даних за 2017 рік найбільш привабливі для туризму Генічеський, Скадовський, Чаплинський райони та м. Херсон, частка їх туристичних ресурсів у загальному обсязі по області складає відповідно: 15,93 %, 11,11 %, 10,71 % та 13,39 % [2, с. 440–454]. Туристична інфраструктура вищезазначених районів найбільш розвинена порівняно з іншими через особливості їх розташування щодо Азовського та Чорного морів [2].

У результаті проведеного аналізу сучасного стану та тенденцій розвитку готельного бізнесу в Херсонській області зроблено висновок, що за останні роки значно змінилася структура та стратегія розвитку готельних підприємств. Сьогодні необхідно підвищувати якість послуг із одночасним розширенням їх асортименту, що пов'язано з постійним зростанням вимог споживачів.

Список використаних інформаційних джерел

1. Стратегія економічного та соціального розвитку Херсонської області до 2020 року. Управління процесами розвитку регіону до 2020 року. Херсон : ТОВ «ТФ Тимекс», 2018. 232 с.
2. Статистичний щорічник Херсонської області за 2018 рік / [за ред. В. А. Вознюка]. Херсон : головне управління статистики у Херсонській області, 2018. 523 с.

ЕКО-ТРЕНДИ У СФЕРІ ГОСТИННОСТІ

А. Г. Гімп, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРСБ-42*

О. В. Володько, науковий керівник, к. т. н., доцент кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи, Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

Новітні напрямки розвитку світової сфери гостинності підтверджують популяризацію та помітний інтерес до екологічних засобів розміщення. Споживачі відносно свідомо підходять до вибору готелю, обираючи здебільшого саме ті заклади розміщення, які дбають про довкілля. Такі відвудувачі зазвичай готові переплачувати за еко-товари та послуги.

Сьогодні у світі налічується близько 4 тис. готелів, які в той чи інший спосіб намагаються знизити рівень шкоди довкіл्लю, активно впроваджуючи еко-концепцію у свої заклади. Аналіз наявних еко-трендів у сфері гостинності дозволив виділити найбільш популярні:

1. Скорочення відходів. Наприклад, відмова від одноразових пластмасових виробів (як-то пляшки з водою, поліетиленові пакети) може допомогти обмежити величезну кількість відходів, що виникають у результаті їх створення та утилізації. Такі невеликі кроки, як використання біорозкладаних мішків/засобів для чищення та сортування відходів, безумовно, сприятиме їх скороченню.

2. Енергозбереження. Готелі по всій планеті працюють над зменшенням споживання енергії. Один із способів зробити це – максимально використовувати природне світло, світлодіодні та енергозберігаючі лампи. До ефективних заходів у цьому напрямку належить використання нетрадиційних джерел енергопостачання: сонячних батарей та колекторів, вітряків, теплових насосів. В Україні прикладом засобу розміщення, що активно впроваджує вказаний тренд, є еко-готель «Вище Неба» у Карпатах, еко-готель «Friend House» в Кіровську та інші.

3. Використання екологічно безпечних матеріалів у дизайні інтер'єру готелю та при наданні основних або додаткових послуг. В оформленні номерів, як правило, використовуються натуральні матеріали: дерево (ліжка, підлога, лавки, столи), льон (фіранки, наволочки), 100 % бавовна (рушники, постільна білизна),

матраци, виготовлені з натуральних матеріалів: кокосу, водоростей, вовни, бавовни, льону, натурального латексу. Підбір будівельних матеріалів здійснюється з максимальним урахуванням екологічності (дерев'яні балки, глиняна черепиця, екологічна фарба і лаки та ін.). Під час прибирання та прання білизни використовуються лише безпечні, біорозкладані, екологічно чисті органічні мийні засоби, серветки з мікрофібри, сода, лимонна кислота.

4. Розвиток здорового харчування, вегітаріанство, веганство. Wellness-харчування має певні правила, засновані на таких принципах:

- їжу потрібно готувати зі свіжих екологічно сертифікованих продуктів;
- основа раціону повинна складатися з білків, вуглеводів, фруктів та великої кількості свіжих овочів;
- білки і вуглеводи не повинні вживатися одночасно;
- фрукти і соки необхідно споживати через дві години після їжі;
- споживання цукру, кофе та алкоголю слід обмежити, а продуктів, що містять штучні харчові барвники, ароматизатори та добавки – виключити.

Дотримуючись даних положень, лікарі-дієтологи за бажанням гостя складають для нього раціон харчування.

5. Еко-розважальна програма проведення дозвілля. Організація туристичних маршрутів для кінного, велосипедного, пішого, водного туризму в екологічно чистих рекреаційних місцях.

Використання еко-трендів у сфері гостинності сприятиме не тільки введенню додаткових послуг, поліпшенню якості обслуговування відвідувачів, внесенню в роботу елементів нестандартного сервісу, але й залученню нових клієнтів і збільшенню кількості постійних, а також створенню індивідуального іміджу готелю.

Список використаних інформаційних джерел

1. Офіційний сайт міжнародної організації «Green key» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.greenkey.global/> (дата звернення: 11.03.2021). – Назва з екрана.
2. Офіційний сайт «finance.ua» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://news.finance.ua/ua/news/-/328187/v-ukrayini-zrostaye-popyt-na-ekogoteli> (дата звернення: 11.03.2021). – Назва з екрана.

3. Присяжнюк Н. І. Економічна доцільність використання геліосистем на базі готелю (на прикладі ПАТ «Прем'єр Палац», м. Київ) / Н. І. Присяжнюк, Н. П. Лазоренко // Наукові праці НУХТ. – 2015. – Том 21, № 1. – С. 177–181.

ВИБІР ПРАВИЛЬНОЇ КОНЦЕПЦІЇ, ЯК ЗАПОРУКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КУРОРТНОГО ГОТЕЛЮ

Д. С. Голуб, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС б-41*

В. Д. Карпенко, науковий керівник, к. е. н., доцент кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи*
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Курортні готелі відіграють важливу роль у розвитку індустрії гостинності України, оскільки надають можливість розкрити потенціал та якість вітчизняних курортних зон. Як зазначено в [1], «Курортний готель – готель, розташований на території курорту, який має умови для відпочинку та оздоровлення». Маркетингові дослідження та вивчення ринку індустрії гостинності засвідчують, що курорти можуть бути різними і мати специфічні концепції, починаючи з класичних «морських» і закінчуючи «пустельними та вулканічними», які спеціалізуються не тільки на оздоровчих терапіях.

При плануванні будівництва нового курортного готелю доцільно врахувати той факт, що наразі гостей досить складно здивувати та привабити. Потенційним гостям навіюють із засобів масової інформації відомі тенденції європейських, східних та азійських країн, які диктують відповідні правила стилю, формування смаку та якості послуг [2–4].

Тому, обравши будівництво в Одеській області, потрібно дослідити всі наявні типи курортних закладів, використовуючи прямий [5] та непрямий [6] аналіз конкурентів. Важливо звернути увагу на місце розташування, архітектурний дизайн, прилеглу територію, стиль інтер'єру та екстер'єру, додаткові послуги та унікальні особливості, концепцію закладу розміщення та харчування, меню та інше. На наступному етапі важливо обрати для себе найунікальнішу ідею. З цією метою ми дослідили сайти готелів Одеської області [7].

Як показало проведене дослідження, яскравим прикладом унікальності розробленої концепції закладу в Одеській області є п'ятизірковий готель Nemo Resort SPA Hotel with dolphins [8]. Заклад розташований на першій береговій лінії, навколо нього є велика паркова зона. Готель пропонує гостям номери з балконами та неймовірними видами на паркову зону й Чорне море. У ресторані пропонують страви української, європейської та паназіатською кухні. Найголовнішою родзинкою закладу є наявність на його території дельфінарію, єдиного в Одеській області, де охочі можуть спостерігати водні шоу і поплавати разом з дельфінами з лікувальною метою.

Приклад готелю Nemo демонструє, як завдяки унікальній концепції можна мати суттєву конкурентну перевагу на ринку. Разом з тим, відвідування ресторану та дельфінарію доступне не тільки гостям готелю, а й відвідувачам, які не проживають у ньому, що робить заклад вигідно прибутковим навіть у низький період завантаженості номерного фонду.

Буручи до уваги ландшафтні та економічні особливості курортної зони селища Грибівка, яке розташовується на відстані 42 км від Одеси, опираючись на його популярність серед туристів, вважаємо за можливе здійснити моделювання будівництва нового курорт-готелю. Відомо, що туристів приваблює в це селище його екологічність, м'який клімат, піщані пляжі, пологі й чисте морське дно. Там місцевість переважно степова з невисокими пагорбами, протікає річка Барабой, що впадає в Чорне море [8].

Вважаємо за доцільне запропонувати будівництво курортного готелю сімейного типу в східно-європейських традиціях саме в цьому селищі, родзинкою якого буде ландшафтна зона у східному стилі зі SPA центром і найбільшим тематичним аквапарком в Україні.

Отже, подальші дослідження будуть спрямовані на моделювання сервісно-виробничого, виробничо-торговельного процесів курортного готелю на 400 місць у селищі Грибівка Одеській області.

Список використаних інформаційних джерел

1. <https://hihostels.com.ua/sites/default/files/hostely/dstu4527.pdf>.
2. <https://afisha.bigmir.net/tag/%D0%95%D0%B4%D0%B0+%D0%94%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B5%D0%B2%D0%B0>.
3. <https://revizor.novy.tv/ua/>

4. <https://www.stb.ua/masterchef/ru/issue/master-shef-professionaly-3-sezon-vypusk-8-ot-27-03-2021-smotret-onlayn/>
5. https://www.booking.com/city/ua/odesa.ru.html?aid=1610698;label=odesa-Fq7iwBTWlUeO_PLAGaeSAS379609683015;pl:ta:p1:p2:ac:ap:neg:fi:tiaud-297601666475;kwd-310268664360;lp1012863;li:dec:dm:ppccp=UmFuZG9tSVYkc2Rllyh9YcUc3ZfdbbbfENZlBRQl9eqQ;ws=&gclid=CjwKCAjwpKCDBhBPEiwAFgBzjzZnYgavdglkCzxTGMA-AeHvAYYj0bqhoJxrg1jPDKl8As5XapFxx8hoC2qcQAvD_BwE.
6. <https://pro-consulting.ua/issledovanie-rynka/analiz-rynka-otelej-odesskoj-oblasti-2019-god.>
7. <https://odessa.nemohotels.com/>
8. <https://ukrbukva.net/page,13,100138-Kurortnye-oteli.ht>

АНАЛІЗ РИНКОВИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ПРОЄКТУВАННЯ МОЛОДІЖНОГО ГОТЕЛЮ В ЧЕРКАСЬКІЙ ОБЛАСТІ

В. Н. Грабовий, студент спеціальності Готельно-ресторанна справа, ГРС-42

В. М. Столярчук, доцент кафедри готельно-ресторанної та курортної справи

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Молодіжний готель, хостел – це заклади розміщення готельного типу для осіб студентського й учнівського віку, котрі подорожують, перебувають на навчанні, роботі. Популярність молодіжного готелю забезпечується передусім невисокою вартістю, але пропонованим спектром обмежених послуг. Основними відмінностями хостелів від класичних готелів є продаж не номера, а ліжко-місця; гнучке ціноутворення, а також наявність у хостелі зон загального користування для знайомства і спілкування гостей [1, 2].

Черкащина являє собою територіальний та духовний центр України, має великий історико-культурний потенціал, може задовольнити як потреби населення області, так і запропонувати всі види сучасного туризму – автомобільного, пізнавального, наукового, спортивного (кінного, пішохідного, водного, велосипедного) і сільського (зеленого) туризму, що обумовлює потребу населення в тимчасовому недорогому житлі для ночівлі. На сьогодні суттєво зменшилися потоки туристів та кількість тих, хто подорожує по регіону. Це спричинено рядом обставин, як-от:

– політична, економічна та надзвичайна ситуації в Україні [2, с. 151];

– відсутність ефективного і гарантованого механізму фінансування готельних підприємств та іноземних інвестицій, що призводить до неможливості оновлення, удосконалення готельного господарства та невідповідності матеріальної бази і якості послуг [2, с. 151];

– відсутність єдиного та правильного механізму збору та обробки статистичних даних у регіоні [2, с. 152; 3, с. 126].

Чинники зовнішнього середовища обумовлюють складнощі у перспективі розвитку готельних підприємств Черкащини, проте поступово зростає і кількість дешевих засобів розміщення (хостелів та готелів без категорії) [4, с. 4].

На основі аналізу інформаційних джерел [1–5] визначаємо доцільність проєктування хостелу в Черкаському регіоні. Аналіз сильних і слабких сторін, можливості і небезпеки діяльності майбутнього підприємства зіставляємо методом SWOT-аналізу (табл. 1).

Таблиця 1 – SWOT-аналіз доцільності проєктування молодіжного готелю в Черкаському регіоні

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Швидкий термін відкриття та окупності хостелу. 2. Мінімальні маркетингові витрати на рекламу. 3. Стимулювання розвитку нових готельних ідей. 4. Соціалізація суспільства. 5. Співвідношення ціни – якості. 6. Швидке реагування на зміну попиту	1. Спартанські облаштування кімнат. 2. Загальні туалет, ванна. 3. Шанс потрапити в неприємну компанію. 4. Обмежений спектр послуг
Можливості	Загрози
1. Використання інтернет-ресурсів. 2. Організація туристичної інфраструктури. 3. Підвищення туристичної привабливості для туристів внутрішніх та іноземних. 4. Створення нових маршрутів та розробка програми приєднання регіону до весвітньої програми «Green Velo»	1. Складна економічна ситуація в країні. 2. Незначна кількість розроблених маршрутів. 3. Незадовільний рівень інформаційно-рекламного забезпечення туризму. 4. Швидкий розвиток конкуруючих регіонів. 5. Значна частка неорганізованого туризму у загальній структурі туристичних послуг

Отже, розвиток готельного підприємства в Черкаському регіоні має низку недоліків і загроз, пов'язаних із зовнішнім середовищем. Проте створення модернізованого бюджетного засобу розміщення для подорожуючих регіоном сприятиме підвищенню туристичної привабливості та внесенню хостелів до розроблених екскурсійних маршрутів із відповідним привабленням уваги інвесторів.

Список використаних інформаційних джерел

1. Можливості розвитку хостелів в Україні. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/davydenko3.htm].
2. Зрібнєва І. П. Маркетингові та соціально-економічні аспекти розвитку хостельного бізнесу в Україні URL: http://www.chtei_knteu.cv.ua/herald/content/download/archive/2017/v4/24.pdf.
3. Рогоза М. Є., Столярчук В. М. (2020). Концептуальні принципи формування галузевих комплексів сфери послуг України. *Вісник Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького. Серія «Економічні науки»*. № 1, 2020. С. 116–126.
4. Кондратенко Н. О. аналіз сучасного стану та тенденцій розвитку готельного бізнесу в регіонах України URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2019-4_0-pages-72_80.pdf.
5. Рогоза М. Є., Столярчук В. М. (2019). Удосконалення інфраструктури об'єктів розміщення туристів в Україні. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. № 4(205), 2019. С. 26–33. URL: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2019/205-4/4>.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА СУМСЬКОГО РЕГІОНУ

В. Г. Грузіна, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС-41*

В. М. Столярчук, науковий керівник, к. т. н., доцент кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи*

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Сумський регіон є індустріально-аграрним, характеризується достатньо розвиненим виробничим потенціалом. Він не належить до головних і традиційних туристичних дестинацій України. Окрім того, загострення геополітичної ситуації, воєнного конфлікту на Сході України, пандемія COVID-19 негативно впливають на туристичні потоки області. Протягом останніх років кількість обслугованих туристів – громадян Сумщини має

тенденцію до зростання. Так, у 2019 р. відносно 2017 р. їх кількість збільшилась на 14 734 осіб (2,3 %). Із них: громадян, які виїжджають за межі, зросла із 8 596 осіб у 2016 р. до 19 474 осіб у 2018 р. [3; 6]. Це зумовлено погіршенням соціально-економічного положенням країни загалом та регіону зокрема; дороговизною туристичного продукту; недостатнім розвитком інфраструктури туризму; незадовільним станом більшості автомобільних доріг тощо.

Найважливішою детермінантою розвитку туризму в Сумській області є інфраструктурна складова, суттєве місце в якій посідає інфраструктура ринку закладів розміщення. Так, протягом 2017–2019 рр. їх кількість у регіоні скоротилася на 29 одиниць. Це відбулося за рахунок зменшення кількості готелів та аналогічних засобів розміщування (на 23 од. порівняно з 2017 р.) [2; 3].

Основна частина колективних засобів розміщування сконцентрована в м. Суми – 10 од., а також у тих районах, через які проходять важливі транспортні магістралі й зосереджені значні туристично-рекреаційні ресурси, які приваблюють туристів. Зауважимо, що пандемія COVID-19 суттєво вплинула на скорочення кількості осіб, які перебували в колективних засобах розміщення регіону. Так, у 2017 р. їх кількість становила 58 098 осіб, а у 2020 р. – 43 473 осіб, що менше на 14 627 осіб [2; 3].

Номерний фонд підприємств готельного господарства в Сумському регіоні представлений в основному номерами вищої, I-ї, II-ї та III-ї категорій. Коефіцієнт використання місткості готелів та аналогічних засобів розміщування в області за аналізовані роки перевищував середній рівень указанного показника по Україні, але у 2019 р. мав тенденцію до спадання і складає 0,23 [2], що відповідає середньому рівню показника по Україні. Тобто спостерігається ситуація неповного використання наявної, розбудованої готельної та рекреаційної інфраструктури [4, 5]. Основними причинами переважно низького використання місткості колективних засобів розміщення у Сумському регіоні, зокрема, є: залежність від сезонного коливання попиту; еластичність попиту на готельні та туристичні послуги щодо рівня доходів населення.

На сьогодні основними проблемами готелів та аналогічних засобів розміщення в області є: наявність низької частки готелів, які пройшли атестування (більшість готелів не відповідає або

неповністю відповідає стандартам і вимогам ДСТУ 4269:2003 [1, 4]); недосконала матеріально-технічна база; недостатня інтеграція сучасних маркетингових та інформаційних систем й інновацій; недостатній рівень автоматизації та комп'ютеризації більшості технологічних процесів.

Для підвищення ефективності функціонування готельного господарства Сумського регіону необхідне: створення національних готельних мереж як базової платформи трансляції якісного готельного обслуговування в Україні; впровадження проєктів розвитку готелів за участю міжнародних операторів; активний розвиток готелів у складі багатофункціональних комплексів, де готельна складова функціонує на рівні з офісною, торговельною, розважальною, житловою; удосконалення транспортної інфраструктури, сегменту транзитних готелів з метою активізації туристично-екскурсійної діяльності на Сумщині; сприяння популяризації готельного продукту регіону шляхом використання різних засобів інформації, а саме виготовлення промоційних відеороликів про регіон, друк рекламно-інформаційних матеріалів про туристичний потенціал регіону тощо; використання інноваційних підходів до регіонального розвитку готельного господарства з використанням нових форм та методів управління, а саме кластеризація галузі.

Список використаних інформаційних джерел

1. ДСТУ 4269:2003 Послуги туристичні. Класифікація готелів. Чинний від 2004-07-01. URL: <http://dbn.at.ua/search/?q=4269%3A2003+> (дата звернення: 25.03.2021).
2. Колективні засоби розміщення в Україні. Статистична інформація. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>. (дата звернення: 25.03.2021).
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 25.03.2021).
4. Рогоза М. Є., Столярчук В. М. (2019). Удосконалення інфраструктури об'єктів розміщення туристів в Україні. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. № 4 (205), 2019. С. 26–33.
5. Рогоза М. Є., Столярчук В. М. (2020). Проблеми та перспективи розвитку медичного туризму в Україні. *Wielokierunkowosc Jako Gwarancja Postepu Naukowego: kolekcja prac naukowych «ΛΟΓΟΣ» z materiałami Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji*, Warszawa, Polska: Europejska platforma naukowa, 2020. Tom 1. S. 47–49.
6. Туристична діяльність в Україні. Статистична інформація. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 25.03.2021).

Анімація як напрям організації дозвілля в готельному господарстві Болгарії та світу

М. П. Даніленко, студент спеціальності Готельно-ресторанна справа, групи ГРС-31

Т. В. Капліна, науковий керівник, д. т. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Готельний сервіс об'єднує цілий комплекс послуг для туристів і є ключовим чинником, що визначає перспективи розвитку туризму в Болгарії та світі. Туристичні послуги, зокрема і в рамках готельного обслуговування, належать до соціально-культурних послуг. Одним із найефективніших способів залучення гостей у готель є надання анімаційних послуг, які впливають на позитивну оцінку туристом роботи готелю загалом. Такі послуги готелю дозволяють зайняти гостя, створити умови для позитивних емоцій, допомагають відчувати задоволення від відпочинку й формують бажання повернутися в цей готель неодноразово.

Як особливий і цілком самодостатній елемент соціально-культурної діяльності, анімація входить до дозвілдової інфраструктури населення сучасної Франції, Італії, Іспанії, Німеччини, Туреччини, Росії, Болгарії.

Слово «аніма» (з лат. – душа) стало корінним джерелом походження багатьох понять, наприклад, музичних – «соп-аніма» (з душею), animato (натхненно), у тому числі й поняття «соціокультурна анімація». Термін «анімація» став уживатися з моменту виникнення мультимедійного кіно. Офіційною датою народження такого напрямку анімації прийнято вважати 1892 рік, коли з'явився оптичний театр французького винахідника й художника Еміля Рейно (1844–1918) й коли відбувся перший сеанс «світлових пантомім» у цьому театрі [2].

Центром анімаційної діяльності виступають туристські анімаційні програми, які класифікуються за такими напрямками: спортивні, розважальні, рекреаційні, екскурсійні, театральні, дитячі, бізнес-анімація [3].

Анімація давно зайняла провідне місце у структурі відпочинку в таких «морських» країнах, як Туреччина, Греція, Італія, Іспанія, Кіпр, Туніс, Єгипет, Арабські Емірати. Для туристичних груп із пострадянських країн на роботу найчастіше запрошу-

ються фахівці з Росії, а також України. Серед них, як правило, професійні танцюристи, спортсмени, гімнасти, педагоги-вихователі, диск-жокеї, гримери, костюмери тощо.

Готельна анімація – це готельна послуга, яка заснована на особистих контактах аніматора з гостями готелю, на спільній участі їх у розвагах, пропонованих анімаційною програмою підприємства. Вона має за мету реалізацію нової філософії готельного обслуговування – підвищення якості послуг і рівня задоволеності гостя відпочинком тощо [4].

Отже, значення готельної анімації полягає у підвищенні якості, різноманітності та привабливості готельних послуг; у збільшенні кількості постійних гостей і попиту на готельний продукт; у підвищенні навантаження на матеріально-технічну базу підприємства, а отже, і в підвищенні ефективності її використання, прибутковості та рентабельності готельної діяльності.

Індустрія розваг почала розвиватися понад півстоліття тому, результатом чого є розвинена система організації дозвілля. Найбільше в цій справі досягли успіху США, Канада, країни Західної Європи (Німеччина, Франція, Данія, Бельгія, Нідерланди, Фінляндія). Туристичний анімаційний сервіс найбільш розвинений у курортних зонах, де він сприяє підвищенню атрактивності туристичних подорожей та якості відпочинку. На Заході основною діяльністю анімаційного сектора є щоденні програми розваг, які включають у себе асортимент безкоштовних послуг анімації для дорослих і дітей [4].

Особливо популярна така активність на відпочинку в Туреччині, Єгипті, Греції, Іспанії, Болгарії, на Кіпрі. Низка курортів цих країн пропонує наступний набір розваг у готелях категорії «****», «*****»: тенісні корти; стрільба з лука; водні види спорту; настільний теніс; більярд; міні-гольф; гольф; футбол; волейбол; баскетбол; дартс; дайвінг; фітнес-центр; аеробіка; гімнастика; міні-Акваленд; «жива» музика; дискотека; ігротека; караоке-бар; дитячий майданчик; басейни; масаж-салон, сауна; турецька лазня; пейнтбол; міні зоопарк; кінний спорт; шоу-програми; тематичні вечори, святкування днів народження, вечори знайомств, свята країни.

Особливість анімації в готелях Болгарії полягає в тому, що в готелях категорії «***» вона представлена лише дитячою анімацією і дитячими клубами. Для висококомфортних готелів «****» і «*****» організовуються 6 днів на тиждень розважальні програми.

Висновки. Підсумовуючи, слід зазначити, що добре організована анімаційна робота – це критерій успішності туристичної діяльності та вирішальна умова ефективного функціонування підприємства готельного господарства. Для успішного функціонування готелю організація анімаційної діяльності повинна, з одного боку, дотримуватися концепції закладу, з другого – збільшувати спектр ексклюзивних та різноманітних анімаційних послуг, які змусять постійних відвідувачів повернутися в заклад неодноразово, а також привернути увагу потенційних відвідувачів.

Список використаних інформаційних джерел

1. Zimny J. Swiety Krzyz – miescem historii, kultu i cierpienia. [w:] Wegry-Polska. 1000 lat chrzescijanstwa / Sandomiers, 2003, s. 13-16.
2. Ярошенко Н. Н. Соціокультурна анімація : навч. посіб. / Н. Н. Ярошенко. – Москва : МГУКІ, 2000. – 87 с.
3. Килимистий С. М. Анімація в туризмі : навч. посіб. / С. М. Килимистий. – Київ : Вид-во ФПУ, 2007. – 188 с.
4. Байлик С. І. Організація анімаційних послуг в туризмі : навч. посіб. / С. І. Байлик, О. М. Кравець. – Харків : ХНАМГ, 2008. – 197 с.

МІСЦЕ ХОСТЕЛІВ У СУЧАСНІЙ МЕРЕЖІ ЗАКЛАДІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІНЕСУ ЛЬВОВА

М. Ю. Іщенко, студент спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС б-41*

В. Д. Карпенко, науковий керівник, к. е. н., доцент кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи*
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Сучасні зміни торкнулися готельного господарства за останні роки. Ці зміни стосуються необхідності дотримання правил карантинного режиму у зв'язку з пандемією COVID-19, зростанням безробіття та спадом економіки України, що впливає на платоспроможність потенційних гостей. У міру зростання конкуренції та поскладнення умов господарювання деякі з них змінюють свою структуру, вдосконалюють бізнес-процеси, урізноманітнюють асортимент послуг, адаптуючись у мінливому середовищі потреб гостей та ринку. Номерний фонд готелів динамічно та концептуально змінюється

Так, традиційно готельно-ресторанний бізнес у Львові та області розвивається завдяки наявності готелів міжнародних та національних операторів. Зокрема, на ринку діє Wyndham Hotel Group (бренд Ramada Worldwide), готель «Рамада Львів», Premier International – готель «Дністер Прем'єр Готель», Reikartz Hospitality Group – готелі «Reikartz Медіваль Львів» і «Reikartz Дворжець Львів», Rixos – готель «Rixos Прикарпаття». Наразі вітчизняні та іноземні інвестори зацікавлені в інвестуванні будівництва та реконструкції чотири-, п'ятизіркових готелів безпосередньо у Львові, за умови дотриманням стандартів обслуговування та розвитку мережі малих і середніх бутик-готелів [1].

Кращими готелями експерти називають такі:

- готелі категорії «*****»: Grand Hotel Lviv Luxury & Spa, Nobilis Hotel, Леополіс, Citadel Inn Отель.
- готелі категорії «****»: Taurus Hotel & SPA, LH Hotel & SPA, PANORAMA Lviv Hotel, Hotel Atlas Deluxe.
- готелі категорії «***»: Horowitz, Ibis Styles Lviv, Ramada Lviv, Reikartz Dworzec.

Локація Львова, його архітектура об'єктивно зробили це місто туристичною колискою України. Серед великої кількості готелів, існує також серйозна конкуренція серед засобів розміщення. Н. Ганич проаналізовано стан розвитку готельно-ресторанного бізнесу у Львові [3]. Автор зазначає, що нині у цьому місті, відповідно до поданої інформації на сайті Hotels24.ua, налічується 45 хостелів. У Львові до Міжнародної мережі молодіжних хостелів належать такі хостели: «Шевченко» на 60 місць, «Leo City» на 20 місць, «Roxolana» на 20 місць, «На Курмановича» на 100 місць [3].

Разом з тим усе активніше розвивається молодіжний туризм, стаючи популярним серед студентів та молоді країни. На нашу думку, саме молодь є більш комунікабельною, зацікавленою у вивченні історії Львівщини. На відміну від готелю, де гості сприймають його як місце для розміщення, у хостелі є можливість познайомитися з іншими туристами, обмінятися інформацією про туристичні маршрути й особисті враження. Тому вважаємо, що нові хостели покращать мережу готельно-туристичного господарства області. При моделюванні їх діяльності важливо чітко розуміти, що основними рисами базового клієнта хостелу є невеликий бюджет туриста, планування поїздки без участі

посередницьких компаній – туроператорів і турагентів, здійснення подорожі самостійно або невеликими групами. Водночас хостели можуть бути потрібними і більш респектабельним гостям, які користуються послугами аеропорту і перебувають у м. Львів, а відлітають наступного дня на ранок. Отже, існують різні соціальні групи потенційних відвідувачів.

Проте, не зважаючи на наявність значної кількості хостелів, існує проблема щодо європейської якості їх надання. Ця проблема пов'язана з відсутністю в Україні розробленого державного стандарту, який би регламентував роботу хостелу, визначав основні вимоги до якості надання послуг, класифікації, оснащення. Вважаємо, що для надання якісного продукту хостели можуть користуватись стандартом, розробленим міжнародною організацією Hostelling International (HI), яка функціонує під егідою ЮНЕСКО.

Щороку хостели збільшують свою частку серед засобів розміщення України за рахунок наявності попиту на засоби економ класу. Це зручно для інвесторів, оскільки терміни окупності таких закладів більш короткі, а низька вартість проживання дозволить залучати більше гостей та забезпечувати необхідну оборотність ліжка-місць та прибутковість.

Усе це засвідчує актуальність проведення більш глибоких досліджень наявних інформаційних джерел з метою обґрунтування доцільності моделювання сервісно-виробничого, виробничо-торгівельного процесів хостелу на 180 місць у місті Львів.

Список використаних інформаційних джерел

1. Iryna Zrybnieva. Marketingovi ta socialno-ekonomichni aspekti rozvitku hostelnoho biznesu v Ukraini: <https://www.researchgate.net/publication/324991095>
2. Офіційний сайт Zaxid.net/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zaxid.net/dva_lvivski_goteli_otrimali_poperedni_dozvoli_na_gralniy_biznes_n1514587
3. Ганич Н. Готельне господарство Львівської області: сучасний стан та шляхи оптимізації розвитку / Н. Ганич // Вісник Львівського університету, Серія: Міжнародні відносини. – Львів, 2012. – Вип. 29, ч. 1. – С. 24–30

ГОСТЬОВІ БУДИНКИ – ОБ’ЄКТ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

М. М. Кандиба, студент спеціальності Готельно-ресторанна справа-, група ГРС-42

Т. В. Капліна, науковий керівник, д. т. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Сучасна сфера гостинності в Україні і світі перебуває в кризовому стані. Але це не привід для припинення бізнесу, оскільки будь-яка криза рано чи пізно закінчується і починається період розквіту галузі, але на нових умовах.

Спалах коронавірусу напочатку 2020 року став жорсткою перепорою для світового та українського готельного ринку. Закриті кордони держав, скасування авіасполучень, обмеження пересування в межах України, областями стали причинами негараздів у готельному секторі.

Закарпатська область чи не найбільше постраждала в цій надзвичайній ситуації. Проаналізуємо, які зміни відбувалися з готелями та аналогічними засобами розміщення в Закарпатській області (рис. 1).

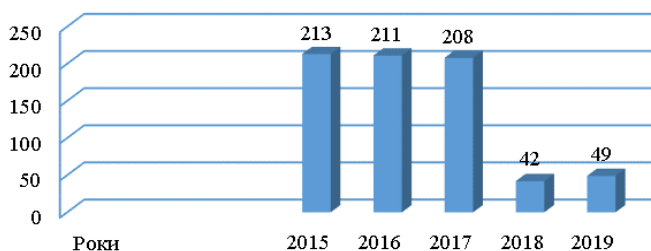

Рисунок 1 – Динаміка розвитку готелів та аналогічних засобів розміщення (АЗР) Закарпатської області (од.) протягом 2015–2019 рр. [побудовано автором за 1]

На гістограмі чітко простежується зменшення протягом п'яти років кількості готелів та АЗР, починаючи з 2015 року з 213 одиниць до 49 у 2019 році. У 2016 р., 2017 р. – у межах похибки 2,3 %, а в 2018 та 2019 роках відбулося значне зниження готелів та АЗР порівняно з 2018 р. у 5,1 та 4,4 рази відповідно.

За даними дослідників [2] до основних тенденцій розвитку готельної галузі Закарпатської області в період з 2014 по 2017 роки можна віднести активний розвиток хостелів та інших засобів розміщення, збільшення кількості споживачів готельних послуг (на 40 % у 2014–2016 роках), а також зростання цін на послуги. За період з 2014 року по першу половину 2017 року ціни на готельні послуги виросли на 67 %.

У період значного зниження темпів росту готельної галузі через кризу і карантинні заходи під час пандемії на перші місця виходять такі типи підприємств, проектування, функціонування яких не потребує значних витрат. Серед них особливе місце займає «гостьовий будинок». Цей термін відносно новий, бо з'явився наприкінці XX століття, але незважаючи на свою новизну міцно ввійшов у підприємницьке середовище, активно розвивається та стає одним з популярних засобів розміщення.

Гостьовий будинок – прибудований або окремо розміщений на присадибній ділянці **будинок**, який слугує виключно для приймання гостей мешканців будинку, як додаткова (резервна) площа. Їх будують у сільській місцевості або на зелених територіях.

На наш погляд, саме Закарпатська область з її горами, річками, термальними та мінеральними джерелами є прекрасним місцем для таких типів засобів розміщення. Обґрунтуванням такого твердження є те, що після локдаунів та безперервних обмежень як молодь, так і споживачі готельних послуг похилого віку обирають більш економний варіант подорожів та відпочинку. Утримувати гостьові будинки менш затратно, не потрібно витрачати кошти на великий штат персоналу. Кількість номерів або кімнат та поверхів регулює підприємець.

Підсумовуючи, слід зазначити, що проблема розвитку гостьових будинків в Україні загалом і Закарпатському регіоні зокрема потребує подальших досліджень щодо структури, функціональних особливостей будівлі, його інфраструктури тощо.

Список використаних інформаційних джерел

1. Колективні засоби розміщення в Україні у 2019 році. Статистичний збірник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/05/zb_kzr_2017.pdf. – Назва з екрана.

2. Впевнений розвиток: аналіз ринку готелів Закарпатській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pro-consulting.ua/ua/pressroom/uverennoe-razvitie-analiz-rynka-otelej-zakarpatskoj-oblasti>» – Назва з екрана.
3. Гостьові будинки як перспективна модель малого бізнесу в індустрії туризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://infotour.in.ua/osipova-1.htm>. – Назва з екрана.

ПРОФЕСІЙНА КУЛЬТУРА ФАХІВЦІВ СФЕРИ ГОСТИННОСТІ

***М.О. Кандиба, Д.О. Шматкова,** студенти спеціальності
Готельно-ресторанна справа, група ГРС-34*

***Л.І. Куц,** науковий керівник, ст. викладач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

За останні роки в Україні значно активізувався розвиток індустрії гостинності, де особливого значення набувають питання практичного застосування професійної культури фахівців сфери, що дозволяють підвищити соціально-економічну ефективність підприємства.

Професійна культура покладається в основу взаємовідносин із гостями і вимагає від фахівця ввічливості та коректності, тактовності, доброзичливості, чуйного ставлення до гостя. На жаль, багатьма працівниками сфери обслуговування не враховується, що саме слово «обслуговування» походить від слова «служити» гостю, що неможливо без щирого бажання прислужитися йому, бути йому корисним. Тобто висока майстерність гостинності передбачає вміння вгадати бажання гостя, випередити його очікування [1].

Фахівці сфери гостинності повинні розуміти, що гостинність – це якість обслуговування, яка базується на рівні підготовки фахівця, досвіді, навчанні і внутрішній культурі. Саме поведінка персоналу, рівень його професіоналізму матиме вплив на кінцевий результат роботи підприємства гостинності [2].

Підвищення рівня професійної культури праці передбачає правильний підбір кадрів, наявність постійної системи навчання та підвищення їх кваліфікації. Зміст навчання у процесі підвищення кваліфікації фахівців сфери обслуговування для розвитку й удосконалення культури професійного спілкування

передбачає формування ряду комунікативних умінь, що забезпечують високоякісне обслуговування (рис. 1).

Рисунок 1 – Формування комунікативних умінь фахівця сфери обслуговування [авторський виклад]

У процесі роботи в галузі готельного і ресторанного бізнесу постійно виникають нестандартні ситуації, які вимагають миттєвого творчого вирішення та оперативного, без попередньої підготовки, процесу комунікації. Тому володіння різними видами (організаційними, міжособистісними) і способами (вербальними, невербальними) комунікації, вмінням спілкування зі споживачами призводить до запобігання й розв'язання конфліктних ситуацій [3].

Лише високоякісне обслуговування гостей, уважне та шанобливе ставлення до них, створення сприятливої атмосфери, комфорту, можливість задовольнити індивідуальні потреби кожного відвідувача дозволяють закладам витримувати жорстку конкурентну боротьбу.

Підприємство сфери гостинності функціонує й розвивається як складний механізм, його життєвий потенціал, ефективність функціонування й виживання в конкурентній боротьбі залежать не тільки від стратегій, чіткої організаційної побудови, відповідних систем управління, а й від висококваліфікованих співробітників. Його успіх визначається сильною культурою, особливим стилем, які сприяють досягненню й збереженню провідних позицій на ринку.

Отже, вирішальними в роботі сфери обслуговування є рівень кваліфікації та особистісна сутність працівника, відображена у його професійній культурі, вмінні спілкуватися з різними категоріями гостей та прагненні максимально якісно надати послугу. Кожен співробітник індустрії гостинності повинен надавати послуги так, щоб у гостей з'явилося бажання повернутися знову та ще й порекомендувати іншим саме це підприємство, яке він відвідав.

Список використаних інформаційних джерел

1. Митник С. І. Кваліфікація обслуговуючого персоналу як чинник успішної діяльності ресторану / С. І. Митник // Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна. – 2016. – Вип. 50. – С. 205–208.
2. Опанащук Ю. Я. Індустрія гостинності: суть, зміст і характерні особливості / Ю. Я. Опанащук // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – № 8. – С. 168–169.
3. Грибова Л. В. Формування культури професійного спілкування фахівців сфери обслуговування в процесі підвищення кваліфікації / Л. В. Грибова // Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. – 2018. – Том 29 (68). № 6. – С. 23–26.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

***І. В. Кисляк**, студентка спеціальності Готельно-ресторанна справа, група ГРС-45*

***Л. І. Куш**, науковий керівник, ст. викладач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи*

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

На сьогодні в Україні відбувається трансформація усвідомлення щодо важливості розвитку туризму, адже це є одним із

ефективних способів розвитку державної економіки, оскільки цей сектор здатний забезпечувати країну валютними надходженнями, створювати нові робочі місця та мати інші переваги. Готельне господарство як один зі основних складників туристичної індустрії є високопробуктовою галуззю економіки регіонів України, що динамічно розвивається. Готельний сервіс – це ключовий чинник, що містить у собі цілий комплекс послуг для туристів та визначає перспективи розвитку туристичної діяльності [1].

Станом на 2017 рік у Львівській області функціонує 337 закладів колективного розміщення, котрі налічують 32 927 ліжко-місць. Кількість розміщених – 987 866 осіб, серед яких 138 789 – це іноземні відвідувачі.

Готельні та аналогічні засоби розміщення у 2017 році налічували 277 одиниць. До їхнього складу належали готелі, які становлять 61 % від загальної кількості, тобто 170 одиниць, мотелі – 14 % (39 одиниць), хостели – 4 %, (11 одиниць) та інші готельні заклади [2].

Сьогодні основними чинниками розвитку сфери гостинності у Львівській області є природно-ресурсні, історико-культурні, соціально-економічні. Львівська область – найбільша в Україні за кількістю, різноманіттю і ступенем збереження архітектурно-містобудівної спадщини. Найціннішими є пам'ятки стилістичних епох готики, ренесансу, бароко, класицизму, історизму і модерну, представлені у Львові та інших містах області найдовершенішими взірцями.

Основні проблеми для розвитку готельного бізнесу у Львівському регіоні можна виокремити в такому вигляді [1]:

- дефіцит якості обслуговування і сервісу (за застарілими радянськими стандартами, що не відповідає світовим нормам);
- недосконалість статистики з питань туризму та готельної індустрії;
- низький рівень розвитку сфери послуг;
- вища вартість в'їзної візи та страхового поліса, ніж в ЄС;
- низький рівень фінансування галузі;
- неефективне використання наявних ресурсів;
- низький рівень розвитку індустрії відпочинку;
- невеликі обсяги інвестицій у будівництво готелів;
- висока частка оподаткування доходів;

- низький рівень кваліфікації фахівців та обслуговуючого персоналу;

- низький рівень інформатизації готельних комплексів;

- високі ціни на сертифікацію готельних послуг тощо.

Проте незважаючи на велику кількість негативних сторін розвитку готельної індустрії на території Львівського регіону можна виділити й сильні сторони, а саме:

- вигідне географічне розташування;

- близькість до європейських кордонів;

- екологічна чистота;

- сприятливі умови для розвитку зеленого туризму;

- наявність великих промислових об'єктів, що сприяє діловим поїздкам;

- привабливий туристичний та рекреаційний потенціал;

- наявність значних резервів трудових ресурсів;

- центр культурного розвитку Західної України;

- культурні та історичні цінності.

Найбільші перспективи готельної сфери регіону має еволюція, модернізація та розвиток наявних готельних підприємств області. До основних стратегій розвитку готельного господарства Львівського регіону належать:

1. Оновлення та покращення законодавчої та нормативно-правової бази регулювання відносин у готельній галузі, спрощення та гармонізація різних видів державного контролю.

2. Створення привабливого туристичного іміджу регіону для безпосереднього просування регіональних турпродуктів.

3. Доведення до норм та міжнародних стандартів класифікації готелів, інших засобів розміщення, ресторанної справи та її сервісного обслуговування.

4. Розширення асортименту наданих послуг та підвищення якості приймання туристів.

5. Організація умов розвитку готельної сфери по всій області.

6. Активізація державно-приватного партнерства.

Для ефективного розвитку готельного господарства в Львівській області і загалом в Україні необхідні розробка програми розвитку готельного та туристичного бізнесу, розробка та реалізація комплексу заходів, що сприяють створенню умов для активізації інвестиційної діяльності, виявлення інвестиційних ресурсів, а також створення передумов та можливостей розвит-

ку механізму інвестування господарюючих суб'єктів готельного бізнесу.

Список використаних інформаційних джерел

1. Роїк О. Р. Дослідження сучасного стану та тенденцій готельного господарства Львівської області / О. Р. Роїк, Я. Д. Сулятицька // Ефективна економіка. – 2020. – № 6.
2. Головне управління статистики у Львівській області. Офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <https://www.lv.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 20.03.21). – Назва з екрана.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГІБРИДНИХ ГОТЕЛІВ У МІСТІ ДНІПРО

В. Р. Коваль, студент спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС-42*

Т. В. Капліна, науковий керівник, *д. т. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

Нинішній стан готельно-ресторанного бізнесу можливо охарактеризувати, як відсутність можливості розвиватися, що пов'язано з COVID-19 і карантинними заходами, які охопили 90 % країн світу. Більшість об'єктів готельного і ресторанного бізнесу було зачинено через те, що вони не змогли пристосуватись до таких жорстоких обмежень (заборона відвідування закладів харчування, кафе, барів, ресторанів, окрім доставки та роботи на винос) [1]. Проте почали відкриватися нові типи готелів, а саме – гібридні готелі.

Початком для гібридних готелів був 2019 рік, що повністю перевернуло сферу готельного бізнесу, вони містять різне поєднання, дозволяють обрати той формат, який гостеві більше до вподоби, зручне розташування, бюджет.

Досліджуючи перспективи розвитку гібридних готелів у місті Дніпро, слід указати на відсутність таких готелів. Саме вони поєднують у собі не лише хостел і класичний готель у ціновому сегменті, а також офіс і готель, кафе і готель, магазин і готель та інше. Гібридний готель для інвесторів може диверсифікувати ризики вкладених коштів, а також він вигідний для готельєрів. У гібридних готелях працює єдина система обслуговування і про-

дажів. Наявність двох форматів дозволяє отримувати стабільні доходи в економічних умовах, що змінюються [2].

Розглядаючи питання з точки зору гостей, можна сказати впевнено, що він виявляється досить вигідним. У готелі, де поєднаний формат хостелу і недорогого готелю, гість може проживати в класичному готельному номері і водночас користуватися громадською зоною хостелу [3]. Гібридний готель буде залучати більше людей, що подорожують великою компанією, оскільки кожен гість зможе підібрати собі житло відповідно до своїх смаків і фінансових можливостей. Навіть корпоративні споживачі мають значні перспективи до гібридних готелів через те, що не потрібно шукати готелі різного рівня згідно зі статусом кожного працівника, а можна спокійно розмістити керівництво і менеджерів середньої ланки.

За статистичними даними, на території Дніпропетровської області у 2017 році функціонувало близько 120 колективних засобів розміщування, у томі числі 18 туристичних баз, гірські притулки, студентські літні табори, 90 готелів, 1 хостел, 4 motel, 7 гуртожитків для приїжджих [4].

Місто Дніпро за останні роки користується значною популярністю через сільський туризм, що є перспективним напрямом розвитку. Раціональне користування історико-культурних та природних ресурсів, що знаходяться у Дніпрі, відіграє, в першу чергу, головну роль, бо саме за цим туристи приїжджають до міста, щоб ознайомитись з усіма його привабливими місцями. Дніпро є перспективним для цілорічного туризму – пригодницького, зеленого, індустріального.

До можливостей розвитку гібридних готелів у місті Дніпро належать: запозичення іноземного досвіду щодо управління та залучення інвестицій для будівництва гібридних готелів; зручне розташування, майже в центрі країни; наявність великих промислових об'єктів, що сприяє діловим поїздкам; привабливий туристичний потенціал; значні резерви трудових ресурсів; наявність професіоналів у сфері готельно-ресторанного бізнесу.

Ми провели аналіз готелів Дніпра для з'ясування того, чи підпадають вони під критерії «гібридний готель». Виявилося, що таких готелів, які почали орієнтуватися і робити змішану систему («**», «***» і «*****»), знайти не вдалося, на відміну від конкурента Дніпра – міста Києва, де минулого року з'явилося кілька оригінальних об'єктів, наприклад, капсульний

готель «А-ХОСТЕЛ», The Tower Hostel, футуристичний простір Monotel Space (мережа капсульних готелів Monotel).

Отже, Дніпро має значні перспективи розвитку гібридних готелів, які стануть значною прикрасою міста і забезпечать проживанням і харчуванням потік внутрішнього туриста.

Список використаних інформаційних джерел

1. «COVID-19 і посилений карантин: що можна і чого не можна робити» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.umj.com.ua/article/196820/covid-19-i-posilenij-karantin-shho-mozhna-i-chogo-ne-mozhna-robiti>. – Назва з екрана.
2. Гібридний готель: шаг вперед чи шаг назад. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://hotel-rest.biz/article/gibridnyy-otel-shag-nazad-ili-shag-vpered>. – Назва з екрана.
3. Гібридні готелі. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://hotelier.pro/news/item/3639-gibridnye-oteli/>. – Назва з екрана.
4. Діяльність колективних засобів розміщування у Дніпропетровській області у 2017 році [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.dneprstat.gov.ua/expres/2018/04/27_04_2018/E_v17.pdf. – Назва з екрана.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ ПОЛТАВСЬКОГО РЕГІОНУ

О. С. Козаченко, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС-44*

Н. І. Курніс, науковий керівник, к. е. н., асистент кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи*
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Україна загалом і Полтавщина зокрема багаті на чудові природні куточки, м'який клімат, різноманіття ландшафтів і природних багатств. Гори, річки, ліси, моря – це унікальна спадщина, яку дарує Україні величезний туристично-рекреаційний потенціал. Адже відпочинок на природі, в екологічно чистому середовищі приносить величезну користь на організм людини [1]. Саме готельні підприємства виконують одну з найважливіших функцій у сфері обслуговування туристів: забезпечують їх сучасним житлом і побутовими послугами. Витрати на готельні послуги становлять приблизно від 30 % до 50 % усіх

витрат у кошторисі туристів. Окрім того, готельний комфорт є головним предметом зацікавленості туристів. Тому ця сфера є дуже важливим сегментом туристичної галузі. Важливим чинником розвитку туризму є якість обслуговування туристів у готелях. Дослідження показують, що якість обслуговування туристи оцінюють у чотири рази вище, ніж адекватність і поміркованість ціни, і в 1,2 рази вище, ніж якість самого туристичного продукту [2].

Полтавська область дивовижна за своїми туристичними можливостями. Один з наймальовничіших регіонів держави водночас є унікальною скарбницею національної духовності і культури. Неповторна самобутність і краса Полтавського краю, його багата історична спадщина, шанобливо збережені давні традиції народних промислів, екологічно чисті зони та цілющі мінеральні води обумовлюють важливе значення Полтавщини як центру туризму та відпочинку. Кількість обслугованих туристів, за офіційними статистичними даними, склала 19 032 осіб, з них: туристів, що виїжджали закордон – 17 884 осіб, охоплених внутрішнім туризмом – 973 особи. Обсяг наданих туристичних послуг склав 3 758,4 тис. грн.

Одним із гарних селищ на Полтавщині є Опішня, яку називають гончарською столицею України, адже споконвіку тут займалися гончарним промислом. Місцеві мешканці кажуть, що саме тутешні майстри придумали глиняних баранців та свистунців. У селищі розвивається необхідна для прийому гостей інфраструктура. Туристичний комплекс «Старий хутір», агросадиба «Лялина світлиця», але хочеться чогось нового та цікавішого для туристів, які приїжджають відвідати музеї. Точної кількості відвідування туристів музеїв у Опішні не відоме.

Невеликий комфортний готель із регламентованим обсягом додаткових послуг за помірну ціну необхідний для роботи та відпочинку, якісне персоніфіковане обслуговування, в Опішні було б чудово, бо не завжди туристам до вподоби те, що вже є і виходить, що їм не має де зупинитися та відпочити, насолодитися природою та пам'ятками архітектури. Туризм забезпечує значну, а в деяких країнах з високим рівнем туристичної спеціалізації й основну частину доходів державного бюджету і зайнятість населення, виконуючи при цьому соціально-економічну та мультиплікативну функції, активно взаємодіючи з іншими галузями. Готельне господарство є невід'ємною складо-

вою туристичної індустрії, виступаючи основою матеріально-технічної бази туризму, дозволяє сформувати позитивний туристичний імідж та сприяє ефективній організації діяльності та повному задоволенню потреб туристів.

Отже, оскільки в Опішні багато туристів, особливо на свята, а щоб десь зупинитися повністю насолодитися цією культурою, практично немає місця, тому дуже доречним є розробка проекту невеликого готелю.

Список використаних інформаційних джерел

1. Гловацька В. В. Сільський зелений туризм: сутність, функції, основні організації: [Про розвиток зеленого туризму (СЗТ) в Україні] // Економіка АПК. – 2006. – №10. – С. 148–155.
2. Мельниченко С. В., Михайличенко Г. І. Розвиток сільського туризму як джерела отримання додаткових доходів особистих селянських господарств в Україні // Бар'єри та можливості розвитку малого та середнього бізнесу в Україні. Матеріали наук.-практ. конф., м. Київ, 14–15 лютого 2005 р. – Київ : РВПС України НАН України, 2005. – С. 250–251.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА В МІСТІ ДНІПРО

С. В. Кононенко, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС б інт-25*

Н. В. Рогова, науковий керівник, к. т. н., доцент кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

Дніпропетровська область є одним з найбільш розвинених в економічному відношенні регіонів України. За чисельністю населення, внеском у загальнодержавні обсяги виробництва валового внутрішнього продукту, масштабами промислового та сільськогосподарського виробництва, обсягами експорту товарів та надходжень до бюджету вона займає провідні місця серед інших регіонів України [1].

Дослідженню тенденцій та перспектив розвитку готельного господарства України приділяється в наш час значна увага. Так, Г. П. Вітавська та В. М. Тупкало розглядають проблеми та тенденції розвитку готельного бізнесу в Україні, пропонують шляхи вдосконалення системи управління готельним комплексом на

базі стратегії розширення бізнесу, Ю. Я. Опанащук аналізує сучасні проблеми розвитку готельного господарства України, вирішення яких дозволить йому стати провідним фактором стимулювання туризму, М. Бойко досліджує методичні засади реструктуризації підприємств готельного господарства, Л. А. Петренко розглядає вплив фінансових ринків на інвестування підприємств готельного господарства [4].

Сучасний стан ринку готельних послуг м. Дніпро. У структурі готельної бази переважають об'єкти (що отримали сертифікат), які можна віднести до категорії «**», – 15 (45 %) за кількістю об'єктів і 44 % за кількістю місць. Частка високо комфортбельних готелів у структурі підприємств, що пройшли сертифікацію (чотиризіркові) становить – 3 (9 %) і 1214 (10 %) за кількістю місць. Одинадцять готелів отримали категорію «***», що становить 33 %, і мають 2 298 місць (20 %), а один готель отримав категорію «*****».

Отже, розвиток готельного господарства піднімає рейтинг міста у світовому співтоваристві.

Дніпро має всі можливості для розвитку туристичної індустрії, інтеграції у світовий туристичний простір. Це великий туристичний центр країни, в якому зосереджені історико-культурні пам'ятки не лише всеукраїнського, а й світового значення

На сьогодні номерний фонд м. Дніпра становить:

- 661 номер – у готелях категорії «*****»;
- 1 204 номери – у готелях категорії «*****»;
- 3 432 номери – у готелях «***»;

Кількість номерів у готелях категорії «*» – «**» та без визначеної категорії комфортності у сумі складають 1941 номер.

Основні проблеми готельного господарства Дніпра на сучасному етапі:

- скорочення чисельності готелів і номерного фонду;
- проблема забезпеченості готельними місцями;
- проблеми матеріально-технічної бази готелів;
- проблема сертифікації готельних послуг в Україні.

За кількістю готелів та аналогічних засобів розміщення Дніпропетровська область посідає сьоме місце в Україні (після Львівської, Івано-Франківської, Закарпатської, Одеської областей, м. Київ та Запорізької області). Її частка становить 4,85 % від загальної кількості [3].

Для підвищення активності готельного господарства у м. Дніпро повною мірою держава повинна: забезпечити туристам комфортні та безпечні умови для приїзду в Україну проводити ефективну політику розвитку масового туризму, відпрацювати відповідну концепцію; зменшити готельний збір; вжити заходів до поліпшення стану пам'яток та створення нових об'єктів масового туризму; створити можливості для будівництва та роботи малих мотелів і готелів сімейного типу, які забезпечать збільшення робочих місць для населення і можуть стати джерелом валютних надходжень [2].

Список використаних інформаційних джерел

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. – Назва з екрана.
2. ДСТУ 4269.2003 «Послуги туристичні. Класифікація готелів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <file:///D:/Desktop/dstu4269.pdf>. – Назва з екрана.
3. Реєстр свідоцтв про встановлення категорій готелям [Електронний ресурс]: офіц. веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=7f89dba2-0fdc-40e6-b870-13e1063d3a&tag=RestrSvidotstvProVstanovlenniaKategorii>. – Назва з екрана.
4. Литвиненко В. О. Категоризація готелів дніпропетровської області: сучасний стан та перспективи розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.confcontact.com/2017-ekonomika-i-menedzhment/10_litvinenko.htm. – Назва з екрана.

ЕСОРОД ЯК ПЕРСПЕКТИВА ДЛЯ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА В ІВАНО- ФРАНКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

***І. С. Корделюк**, студентка спеціальності Готельно-ресторанна справа, група ГРС б-41*

***В. Д. Карпенко**, науковий керівник, к. е. н., доцент кафедри готельно-ресторанної та курортної справи
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

Важливу роль для отримання прибутку та забезпечення конкурентних переваг будь-якого підприємства має його інноваційна діяльність. В умовах жорсткої конкуренції на ринку індустрії

гостинності готелі змушені шукати нові способи підвищення привабливості та доступності своїх послуг для відповідного контингенту.

Подальший розвиток готельного ринку в Україні вимагає проведення ґрунтовних економічних і маркетингових досліджень, основою яких може бути аналіз фактичних показників і тенденцій діяльності готельних підприємств. Так, за інформацією, наведеною в [1], в Івано-Франківській області функціонують понад 500 туристично-рекреаційних закладів на 20 тис. місць, послуги розміщення також надають близько 800 садиб сільського (зеленого) туризму. Зареєстровано понад 200 суб'єктів туристичної діяльності, з них 36 мають тур операторську ліцензію. Працює 9 туристично-інформаційних центрів. Отже, розвиток наявного ринку може стати суттєвим каталізатором економічного піднесення в області.

Серед широко вибору технічних інновацій можна запропонувати готелям, які розташовані в зеленій зоні, серед гір, розширення кількості номерів за рахунок встановлення геодезичного купола [3].

Інноваційним напрямком у розвитку готельного господарства можна зазначити будівництво в Карпатах сферичних екоготелів. Це легкі та дешеві геодезичні куполи. Їх можна поставити де завгодно за 3 години і так само швидко зібрати, отже, обійтися без капітальних витрат та вирубки зелених насаджень, що наразі є актуальним для екосистеми України.

Новатором цієї ідеї виступив Олег Саків – керівник компанії есоPod, що спеціалізується на унікальних проектах і нестандартних рішеннях [4]. Ідею для впровадження сферичних готелів він запозичив в Італії.

Геодезичний купол або есоPod – це поєднання номера класу «люкс» та домівки на природі. Він складається з каркасу з оцинкованої сталі та ПВХ-мембрани. Така сфера має ідеальну аеродинамічну форму і є надзвичайно стійкою до вітрів, буревіїв і снігопадів. Підходить для будь-якого клімату [2].

Гості готелю можуть спостерігати за всім, що відбувається надворі через величезне панорамне вікно розміром 12,2×4,9 м, а на літній період власники засобу розміщення передбачили «кишені» на застібках. Так, улітку сферу можна буде розстебнути, щоб відпочивати на природі в буквальному розумінні.

Максимальна висота купола – 3,5 м, а загальна його вага – всього 272 кг [4].

В основі його каркасу зосереджені трикутники зі сталі гарячого цинкування та ПВХ-мембрана: водонепроникна, стійка до перепадів температур від –40 до +70 градусів по Цельсію.

Порівняно з іншими країнами українська ціна на встановлення сферичних готелів є достатньо конкурентна. У сусідній Польщі за такий же геодезичний купол запросять ціну на 30–40 % більшу [2].

В Україні ж повністю готовий номер – з терасою, внутрішньою ізоляцією, підлогою, опаленням, освітленням та спеціально розробленим повноцінним туалетним модулем – обійдеться покупцям в межах \$8 000. Для комфортного перебування в готелі достатньо лише забезпечити матеріально-технічними засобами.

Проект нового готелю-кулі ґрунтується на таких принципах: мінімум енергії, матеріалу, максимальний комфорт і вплив навколишнього середовища. Усі ці характеристики дають змогу готелю претендувати на звання екологічного готелю, заснованого на принципах дбайливого ставлення до природи і раціонального використання її ресурсів. Конструкція готелю-кулі не має жодних кутів і ребер жорсткості. Форма кулі підтримується завдяки повітрю, яке дає змогу створити всередині кулі приємну комфортну вологість

Проте є й особливості в такому буквальному наближенні до природи: геодезичний купол досить легко обігріти та підтримувати необхідну температуру, але підтримувати потрібно постійно. Як тільки сферичний готель перестане опалюватися, одразу ж і холоднішає. Головна мета ecoPod – показати бізнесу альтернативу. Тому ми будемо опиратися на подібні інновації при проведенні бакалаврського дослідження.

Список використаних інформаційних джерел

1. Стратегія розвитку Івана-Франківської області на 2021-2027 роки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://orada.if.ua/wp-content/uploads/2020/01.pdf>. – Назва з екрана.
2. Офіційний сайт Побудовано в Франківську/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pobudovano.com.ua/news/u-frankivskubuduyut-goteli-maybutnogo-shcho-tse-i-skilki-koshtue-video>. – Назва з екрана.

3. Галицький кореспондент [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://gk-press.if.ua/u-frankivsku-buduyut-goteli-majbutnogo-shho-tse-i-skilky-koshtuye-video/> – Назва з екрана.
4. ЕсоPod Україна. Унікальні проекти і нестандартні рішення / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ecopod.companu/> – Назва з екрана.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА ХАРКІВСЬКОГО РЕГІОНУ

Є. В. Котенко, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС 6-43*

С. С. Рибакова, науковий керівник, ст. викладач кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи*
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Останнім часом простежується динаміка приїзду великої кількості туристів до країни. Цьому сприяють і лоукости, і відкриття кордонів з Євросоюзом, і зростання впізнаваності бренду країни на міжнародній арені. Тепер потрібно кинути всі сили на розвиток туристичної привабливості.

Дуже важливим є інвестиційні вливання, промоакції а також залучення міжнародного капіталу для розвитку готельного господарства у регіоні.

Не варто забувати і про підтримку готельного бізнесу. Девелоперам потрібні преференції та гарантії, аби бачити економічну доцільність і життєздатність проєкту.

Сфера послуг і зокрема, такі її складові, як готельний комплекс, туризм, здатні зробити значний внесок у зростання валового внутрішнього продукту при відносно малих та коротких термінах окупності, але передбачає максимальну консолідацію зусиль великої кількості учасників [1].

Метою роботи є визначення основних перешкод розвитку вітчизняного і регіонального готельного господарства, до яких доцільно віднести:

1. Проблема сертифікації, категоризації й стандартизації готельних послуг, звідси, невідповідність більшості готельних підприємств не лише міжнародним, а й існуючим національним стандартам.

2. Недостатня кількість реклами як щодо туристського потенціалу регіону, так і місцевих закладів розміщення. Для інфор-

мування споживачів про наявні заклади розміщення не вистачає різної довідково-інформаційної друкованої продукції, такої як каталоги, проспекти, брошури, статті, листівки, інформаційні аркуші, в яких містяться докладні відомості про зміст і якість послуг, ціни, тощо.

3. Низький рівень конкуренції на готельному ринку внаслідок відсутності корпоративних стандартів управління якістю готельних послуг.

4. Відсутність достатньої кількості спеціалізованих готельних підприємств. Враховуючи природно-рекреаційний потенціал регіону, його історико-культурну спадщину, наявність санаторно-лікувальних закладів та економіко-географічне розташування, створення спеціалізованих готельних підприємств з відповідним набором послуг є необхідним.

5. Відсутність у структурі управління багатьох готелів служб маркетингу, головними завданнями яких є: проведення маркетингових досліджень, формування пакету послуг, розширення асортименту і якості послуг, розробка планів матеріально-технічного забезпечення, укладання договорів з постачальниками і споживачами та ін. [2].

Усе це перешкоджає розвитку готельного господарства в м. Харків. Тому напрямками розвитку підприємств готельного господарства міста є вдосконалення матеріально-технічної бази готелів, підвищення комфортабельності готельних підприємств та забезпечення якості послуг на найвищому рівні. Інший варіант – це вступ у світові готельні ланцюги чи створення національних готельних ланцюгів.

Список використаних інформаційних джерел

1. Чувуріна К. В. Перспективні напрямки розвитку готельного господарства Харківщини : у 2 ч. / К. В. Чувуріна, І. Б. Андренко // Аналіз та прогнозування трансформаційних процесів в економіці сучасного світу: проблеми та перспективи. Х Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 6–7 квітня 2012 р.) – Київ : Аналітичний центр «Нова економіка», 2012. – Ч. I. – С. 35–37.
2. Пандяк І. Проблеми готельного господарства м. Харкова / І. Пандяк, К. Чувуріна // Сучасні напрямки розвитку економіки і менеджменту на підприємствах України, 2017, 187.

ЕКОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНІ ЗАСОБИ ДЛЯ ЕКОКЛІНІНГУ В ГОТЕЛЯХ

А. О. Кравець, студент спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС б-11*

А. Ф. Нестеренко, студент спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС б-11*

О. В. Володько, науковий керівник, к. т. н., доцент кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи*

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

У сучасних умовах господарювання підприємства готельного господарства все більш уваги звертають на впровадження екологічних інновацій та екологізацію послуг, що надають. Серед таких послуг чільне місце займає екологічне прибирання у засобах розміщення, впровадження так званого виду прибирання, як «екоклінінг».

Екологічний клінінг – це комплекс заходів із виявлення прихованих загроз, здатних впливати на стан здоров'я людини, викликаючи тим самим різноманітні захворювання, і комплекс заходів із організації усунення цих загроз.

На сьогодні екологічні напрями у прибиранні пропонують, як правило, іноземні клінінгові компанії: «British Airways Holidays» (BAH), «Certification for Sustainable Tourism» (CST), «Green Globe», «Green Key», «HAC Green Leaf», «HVS Eco Services», «Touristik Union International» (TUI), «Green Hotel» («Зелений готель»). Особливу увагу вказані компанії приділяють інноваційному екологічно безпечному обладнанню та миючим засобам.

В Європі клінінгова компанія, яка своєю діяльністю завдає шкоди навколишньому середовищу, засуджується громадськістю і, як результат, не може бути успішною. Часто для участі в тендерах необхідний спеціальний документ – екологічний сертифікат ISO 14001, який є основним критерієм рівня клінінгової компанії. Принципи застосування екологічних маркувань та декларацій викладені у міжнародному стандарті ISO 14020:2000. В Україні система екологічної сертифікації та маркування впроваджується згідно з ДСТУ ISO 14024. Критерії визначення переваг миючих засобів щодо їх потенційних впливів на стан довкілля та здоров'я людини протягом життєвого циклу наведені у екологічному стандарті СОУ ОЕМ 08.002.012.065:2016 «Засоби

мийні та засоби для чищення. Екологічні критерії оцінювання життєвого циклу».

Перша редакція цього стандарту була прийнята в Україні у 2012 році, і вже через декілька років мийні засоби стали однією з провідних категорій продукції з екологічної сертифікації. Понад 1 000 товарів українських виробників сертифікували свою продукцію за схемою згідно з ISO 14024 та отримали право іменуватись «екологічними» і позначатись знаком відповідності екологічним стандартам, що отримав народну назву «Зелений журавлик».

Але на українському ринку «зелені» серії мийних засобів використовують не так активно і лише поодинокі клінінгові компанії. Якщо в Європі вже майже 10 років припинений випуск чистячих засобів для клінінгу, що містять фосфати, то в країні СНД переважно завозяться товари, призначені для експорту в країни «третього світу», здешевлені за рахунок використання речовин, які для продукції місцевого використання не застосовують.

Безумовно, екологічна мийна продукція коштує дорожче, проте її використання не викликає алергій, вона повністю безпечна для навколишнього середовища та здоров'я споживачів готельних послуг. Західний досвід показує, що саме за такими екологічно безпечними засобами майбутнє.

Вітчизняні клінінгові компанії мають увесь необхідний потенціал і можливості забезпечувати комплексний підхід у питаннях використання екологічно чистих засобів для прибирання і чищення. Залишається сподіватися, що темпи застосування і впровадження в життя «зелених» клінінгових технологій будуть тільки рости і вже найближчим часом на українському ринку чистоти і гігієни сформується реальний попит на такого роду послуги. А це означає, що вітчизняна клінінгова індустрія отримує новий потенціал для свого розвитку, а готельні підприємства – якісні екологічно безпечні засоби для клінінгу.

Список використаних інформаційних джерел

1. ISO 14020:2000 Екологічні маркування та декларації (Environmental labels and declarations – General principles). – Електрон. дані. – Режим доступу: <https://www.ecolabel.org.ua/iso-14020-dstu-iso-14020> (дата звернення: 01.03.2021). – Назва з екрана.

2. СОУ OEM 08.002.012.065:2016 «Засоби мийні та засоби для чищення. Екологічні критерії оцінювання життєвого циклу». – Електрон. дані. – Режим доступу: <https://www.ecolabel.org.ua/katehori-tovariv/zasobi-mijni-ta-zasobi-dlya-chishchennya1402> (дата звернення: 01.03.2021). – Назва з екрана.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГОТЕЛІВ КАТЕГОРІЇ «****» У ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ОБЛАСТІ

Є. І. Кравченко, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа* група ГРС-44

Н. І. Курніс, науковий керівник, к. е. н., асистент кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи*
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

У сучасних умовах готельне господарство займає вагоме місце в сфері туризму. Сфера, яка допомагає розміщувати туристів, безпосередньо пов'язана з формуванням туристичної інфраструктури, цей фактор впливає на саму якість туристичного сервісу, обслуговування та проживання.

Взагалі тема дослідження готельної індустрії, а саме виявлення слабких та сильних сторін, впровадження сучасних тенденцій розвитку актуальна в наш час, завдяки їй власники бізнесів, а так само держава отримують великі грошові надходження.

Дніпропетровська область є однією з найбільш економічно розвинених регіонів в Україні. За чисельністю населення, за обсягами сільськогосподарської і промислової діяльності, обсягами експорту товарів і надходження в бюджет вона займає провідні місця серед інших регіонів України. Нами було проаналізовано кількість готелів за категорійністю (табл. 1).

Таблиця 1 – Статистика кількості готелів за категорійністю на 2021 рік за даними booking.com

*	**	***	****	*****
384	6	58	19	2

Відповідно до даних Держстату України до 2014 готельна галузь мала стабільне становище, але криза в 2014 році привела до зменшення кількості готелів. У 2016–2017 роках ситуація стабілізувалася і мала позитивну динаміку.

Але на сьогодні через пандемію готелі зазнали великих втрат. Наприклад, улітку 2020 року завантаження готелів рівня 4–5 зірок становило в середньому на 55 % менше, ніж у 2019 році. На 40 % знизилася завантаження готелів Дніпра.

Розвиток готельної індустрії Дніпропетровської області спрямований на вирішення таких завдань:

- пошук власних конкурентних переваг на ринку;
- створення своєї клієнтської бази, вміння утримувати свого клієнта;
- виділення слабких та сильних сторін, пошук та розробка нових шляхів розвитку з врахуванням ситуації та динамічності готельного ринку;
- впровадження комп’ютерних технологій;
- розвиток інфраструктури.

Дніпропетровщині треба усвідомити важливе значення кожного гостя області – відвідувача, туриста. Це формуючий елемент туристичної галузі регіону, а відповідно – і доходу до місцевих та обласного бюджетів. Необхідне налагодження комунікації влади та бізнесу. Де на владу покладається забезпечити належний розвиток аеропортів, автошляхів, залізничних сполучень, облаштованих місць зупинок та відпочинку, а бізнес має забезпечити комфортні умови розміщення на локації перебування, високоякісний сервіс, організацію подій-магнітів для приваблення туристичних потоків до регіону.

Нині спостерігається стійка тенденція: охорона навколишнього середовища і здоров’я людей. Тому для розвитку сфери гостинності дуже важливим є нові ідеї та впровадження у сфері екології. Таким чином, готельна індустрія Дніпропетровщині може поповнитися новими еко-готелями, рекреаційними та оздоровлюючими готелями. Це привабить як нових споживачів (у тому числі з-за кордону), так і інвестиції, необхідні для розвитку туризму в Україні. Також слід звернути увагу на широкий асортимент додаткових послуг, що можуть надаватися у готелях. З першого погляду незначні додатки можуть бути до вподоби гостям, стати популярними і навіть зарекомендувати готель як відомий бренд.

Висновок: сфера гостинності в Дніпропетровській області розвивається досить повільно, оскільки їй не вистачає інвестицій та допомоги від держави. Також економіка перебуває в не-

сприятливому стані. Але суб'єкти готельного бізнесу дотримуються сучасних інновацій, що надає їм змогу розвиватися навіть у непростих умовах. Необхідно звернути увагу на впровадження сучасних технологій, чистоту і якість обслуговування, а також привертати інвестиції.

Список використаних інформаційних джерел

1. Завідна Л. Д. Готельний бізнес: стратегії розвитку : монографія / Л. Д. Завідна. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017.
2. Чорій М. В. Аналіз та перспективи розвитку готельного господарства України / М. В. Чорій // Перспективи розвитку готельно-ресторанної індустрії України: теорія, практика, інновації розвитку : тези доп. Всеукраїнської наук.-практ. конф. (21 березня 2018 року). – Мукачево, 2018. – С. 36–38.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГОТЕЛІВ ДІЛОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ У ЛЬВІВСЬКОМУ РЕГІОНІ

А. В. Красножоненко, студент спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРСБ-41*

О. В. Володько, науковий керівник, к. т. н., доцент кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

Сфера ділового туризму відіграє значну позитивну роль у розвитку великих міст України та впливає на сектор економіки країни загалом. Ця сфера гостинності створена для задоволення потреб гостей, які перебувають у ділових поїздках, конференціях та потребують організації бізнес-зустрічей.

Люди, що подорожують з діловою метою, формують значну частину попиту на готельні номери у великих містах. Оскільки Львів є в одному переліку з найбільшими містами України і входить до основних центрів ділового туризму, відкриття нових готелів ділового призначення у регіоні є актуальним.

За підсумками 2017 року Львівський регіон посів друге місце за кількістю осіб, обслуговуваних у колективних засобах розміщення. Аналіз готельного господарства регіону дозволив визначити основні проблеми для розвитку готелів ділового призначення:

- низький рівень якості ділового обслуговування;
- недостатній рівень розвитку ділового туризму в цілому;

- відсутність матеріально-технічного обладнання для організації бізнес-зустрічей, що відповідає європейським нормам;

- низький рівень інформатизації ділових готелів.

Незважаючи на перелік негативних сторін розвитку ділової індустрії у Львові, можна виділити й сильні сторони, а саме:

- географічне розташування (наявність країн Європи поряд);

- місто входить до списку найбільших міст України, що дає підтвердження необхідності розвинутого ділового туризму;

- наявність великих промислових об'єктів, що сприяють діловим поїздкам;

- привабливий туристичний та рекреаційний потенціал;

- культурні та історичні цінності;

- позитивний політичний фактор.

Для успішного розвитку ділового продукту Львівщини необхідна підтримка, реставрація, реконструкція, оновлення ділових сфер гостинності. Розвиток цієї індустрії у Львівському регіоні потребує створення та просування сучасного конкурентоспроможного продукту. Важливим моментом є доведення послуг гостинності до норм та міжнародних стандартів, що виведе український діловий туризм на новий рівень і залучить нових гостей.

Питання розвитку ділового туризму розвивається досить стрімко і стає найбільш перспективним видом подорожей через свою здатність задовольнити конкретні потреби для гостя, який зорієнтований на вирішення справ.

На жаль, засоби розміщення у Львівському регіоні не здатні задовольнити всі вимоги подорожуючих, а тим паче іноземних бізнес-туристів. Оскільки діловий туризм стикається з безліччю проблем, вирішення цих проблем має носити комплексний характер, тобто держава і власники готелів повинні здійснювати спільну діяльність з планування та реалізації програм щодо їх усунення.

Тому для забезпечення перспективного розвитку бізнес-готелів у Львові необхідним є дотримання сучасних вимог гостинності, аналіз потреб споживачів, інноваційний підхід та якість послуг, що надаються.

Список використаних інформаційних джерел

1. Музичук Д. А., Гавриш А. В., Іщенко Т. І. Перспективи розвитку ділових готелів в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sworld.education/konferu7-317/46.pdf> (дата звернення: 14.03.2021). – Назва з екрана. –
2. Роїк О. Р., Сулятицька Я. Д. Дослідження сучасного стану та тенденцій готельного господарства Львівської області [Електронний ресурс] // Ефективна економіка. – 2020. – № 6. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7947> (дата звернення: 14.03.2021). – Назва з екрана.
3. Діговець О. О. Особливості проектування готелів ділового призначення / Діговець О.О., магістр спеціальності Готельно-ресторанна справа освітня програма «Готельно-ресторанна справа» // Зб. наук. ст. магістрів, ПУЕТ : 2020. – С. 29–32.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННИХ ГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ

Ю. М. Краснощок, студентка спеціальності Готельно-ресторанна справа, група ГРС-42

Н. В. Рогова, науковий керівник, к. т. н., доцент кафедри готельно-ресторанної та курортної справи
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Сучасні реалії функціонування підприємств різних галузей економіки характеризуються досить складною ситуацією. Пандемія коронавірусу не лишила недоторканою жодну індустрію, але однією з тих, хто зазнав найбільшого впливу, є індустрія гостинності. Поширення загрози COVID-19 у світі змінило діяльність усіх суб'єктів господарювання. Підприємства готельно-ресторанного господарства, як ніколи раніше, мають вести активну боротьбу за збереження власної життєздатності.

У таких умовах на передній план виступає питання гнучкості та швидкості реакції підприємств ресторанного бізнесу, що передбачає адекватну трансформацію бізнес-моделі їх діяльності відповідно до змін умов ведення бізнесу. Нові обставини змушують бізнес пристосовуватись до нових умов реальності, шукаючи свої шляхи для розвитку та реалізації планів.

Для збереження свого іміджу, утримання постійних клієнтів та загалом присутності у сфері ресторанного бізнесу значна частина підприємств здійснила реінжиніринг основних бізнес-

процесів з акцентом на формат адресної доставки. Доставка стала не просто додатковим джерелом заробітку, а основним шансом втримати підприємство на плаву. На рівні зі звичною вже всім доставкою готових страв наразі виступає новий формат – cooking box. Cooking box – це напівфабрикати з детальною інструкцією, які дозволяють за незначних зусиль та за невеликий проміжок часу приготувати вдома страви ресторанного рівня власноруч.

Автоматизація підприємств ресторанного господарства полегшує управління всіма аспектами бізнесу. Власники ресторанів відзначають зростання прибутку та інших показників роботи закладів після того, як було застосовано сучасні технології у сфері матеріально-технічного обладнання.

Для галузі ресторанного бізнесу було розроблено значну кількість програмного забезпечення, комп'ютерних програм та мобільних додатків. Усі вони дозволяють оптимізувати процеси, які повторюються, пришвидшити хід інформації від гостя до кухні і бару, автоматизувати облік та розрахунки.

Зараз, як ніколи, постає питання здоров'я людини та екологічності загалом. Відповідальне споживання, що характеризується відмовою від пластику, знижками на напої у власну склянку, роздільний збір сміття, мінімалізацією відходів останні роки прогресує і тільки набирає оберти. Тому для приваблення більшої кількості потенційних споживачів власники підприємств готельно-ресторанного господарства мають узяти до уваги проекологічні тенденції та впроваджувати їх в роботу закладу.

З кожним роком в Україні з'являється все більше видів громадського харчування, починаючи від фаст-фудів і закінчуючи тематичними і високоелітними ресторанами, тому необхідно значну увагу приділяти особливостям розвитку даної сфери, а особливо темпам та динаміці його розвитку, слідкувати за тим, як реагують на той чи інший тип ресторанного господарства споживачі, розглядати в контексті їх уподобання.

Великим попитом користуються заклади smart casual форматів. Навіть в умовах загального падіння попиту вони показали себе, як найбільш адаптивні та ефективні. Усі ці формати об'єднують спільні принципи: ідеться про якісні делікатесні продукти за доступними цінами (будь-яка людина, яка має 100 гривень, гарантовано зможе поїсти та випити в гарному місці), страви готуються при гостях, будь-яке замовлення видається

максимум за 300 секунд. Крім того, можна додати дружній сервіс та певні емоційні деталі: неонові елементи в декорі, музику, тощо. Це – фундамент, на основі якого можна побудувати будь-яку ресторанну концепцію.

Готельне господарство є однією із найважливіших складових туристичної індустрії, яка визначає її реальний потенціал. Сьогодні готель є не лише місцем для ночівлі. Це цілий комплекс послуг – від елементарних зручностей до проведення складних розважальних та оздоровчих програм.

Проте протягом 2020 року попит на послуги розміщення знизився. Карантин та припинення міжнародного та внутрішнього пасажирського сполучення привели до суттєвого зниження заповнюваності готелів.

Для ефективного функціонування готелів сьогодні необхідна тісна взаємодія і консолідована діяльність між підприємствами галузі, пошук нових шляхів співробітництва, одним з яких є створення комбо-готелів. Така форма співпраці в індустрії гостинності підвищує конкурентоспроможність підприємств цієї сфери, дає змогу не закритися малим підприємствам та відновитися середнім та великим, забезпечує їх подальший розвиток на національному рівні.

Несприятливі умови останніх років сприяли виникненню нових тенденцій в розвитку підприємств готельно-ресторанної індустрії. Не дивлячись на тяжкі умови існування, провідні готельєри та ресторатори все ж знаходять нові способи залучення більшої кількості потенційних гостей та збільшення прибутків.

Наразі для ефективного функціонування закладів розміщення пріоритетними завданнями підприємств готельного сектору мають бути вдосконалення системи якості надання послуг, формування клієнторієнтованого сервісу, оновлення матеріально-технічної бази, використання інноваційних форм організації готельного бізнесу.

Стосовно ресторанного бізнесу можна сказати, що він є достатньо гнучким та прогресивним, він вдало пристосовується до суворих реалій, які диктує сучасність, з'являється все більше форматів нових закладів та форм обслуговування для продуктивної роботи навіть в екстрених умовах.

Список використаних інформаційних джерел

1. Дмитро Борисов: Які концепції ресторанів перестали бути трендами у 2021 році. URL: <https://uk.restorator.ua/post/dmytro-borysov-yaki-koncepcii-restoraniv-perestaly-butytrendamy>.
2. Тренди–2020. Актуалізація прогнозів. URL: <https://uk.restorator.ua/post/trends-2020-updating-forecasts-news>.
3. Ресторанний маркетинг і карантин. Що внесла пандемія. Які рекламні інструменти сьогодні актуальні. URL: <https://uk.restorator.ua/post/restoranniy-marketing-i-karantyn-wo-vnesla-pandemia>.
4. Шацька З. Я., Шевель А. А. Організація роботи підприємств готельної сфери в умовах пандемії COVID-19 // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2020/53.pdf.
5. Рогова Н. В., Володько О. В., Робакова С. С. Сучасні тенденції розвитку готельно-ресторанних господарств в Україні. 6-а Міжнародна молодіжна конференція «Перспективи науки та освіти» 14 грудня 2018 року.
6. Готелі на карантині: працюємо до останнього клієнта та впроваджуємо інновації. URL: https://propertytimes.com.ua/gostinichnaya_nedvizhimost/goteli_na_karantini_pratsyuemo_do_ostannogo_klienta_ta_vprovadzhuemo_innovatsiyi.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ

М. С. Кривенько, студента спеціальності Готельно-ресторанна справа, група ГРС-42

*Н. В. Рогова, науковий керівник, к. т. н., доцент кафедри готельно-ресторанної та курортної справи
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

Ресторанна сфера як одна з високорентабельних галузей світової економіки у XXI ст. стає провідним напрямом економічного і соціального розвитку України. Сьогодні ресторанний бізнес – одна з найбільш перспективних і динамічних галузей, що приносить по всьому світу багатомільйонні прибутки. Цей бізнес несе в собі величезний потенціал для українського ринку, здатний приносити стійкий дохід у державний бюджет. Актуальність теми обумовлена тим, що сучасний розвиток ресторанного бізнесу базується на побудові такої системи обслуговування, яка необхідна для надання якісних послуг своїм споживачам.

Результати дослідження та аналіз розвитку ресторанного господарства під впливом науково-технічного прогресу в Україні широко висвітлювались у працях багатьох учених-економістів, зокрема Г. Пятницької, Т. О. Колісніченко, Д. Р. Сагдасва, Л. А. Любимова, С. Н. Морева, В. А. Антонова та ін.

Як свідчить світова практика, демократичні ресторани – досить динамічний сегмент ресторанного ринку. Основні споживачі таких підприємств – люди середнього класу. З одного боку, у розвинених країнах споживання їжі переноситься в ресторани через брак вільного часу, з другого – завдяки новим технологіям і високій конкуренції демократичні підприємства стають доступними все більшій кількості людей [1].

Тенденції ресторанного бізнесу – це, звичайно ж, і тенденції розвитку певних кухонь. Переваги за типом кухні дуже неоднозначні, особливо в регіонах України. Характерна прихильність до певного продукту, а не до типу кухні як такої, наприклад, переваги м'яса, часто певного виду (свинина, куряче м'ясо), або риби і морепродуктів. В основному в Україні в певних типах кухонь є свої групи шанувальників. Споживачі віддають перевагу улюбленому продукту в улюбленому виконанні, і при цьому абсолютно не важливо, який тип кухні представляє в іншу страву[3].

Усе більше ресторанів роблять акцент на натуральному використанні продуктів, а не на складності рецептур. Серед різних тенденцій кухні набуває 159 популярності авторська кухня, що дозволяє творчо переробити всі наявні кухні світу і створити свій власний продукт, яким і привертає увагу споживача. Подібна ситуація спостерігається і з перевагою барної продукції, що може бути підставою для створення цілого формату: кав'ярні, пивні, заклади з акцентом на коктейлі або винах. Вільними нішами залишаються спеціалізовані дитячі кафе: дитяча тема присутня в багатьох закладах, але окремої уваги вона практично не заслуговує. Так само, щоб утримати постійних відвідувачів і залучити нових в умовах жорсткої конкуренції, крім різноманітності національних кухонь, стильного інтер'єру та якісної смачної їжі, впливають інновації в ресторанному бізнесі, а саме цікаві маркетингові кроки, заради яких споживачам хочеться приходити саме до цього ресторану [2].

Список використаних інформаційних джерел

1. Колісниченко Т. О. Сучасні тенденції ресторанного бізнесу у Дніпропетровській області / Т. О. Колісниченко, Д. Р. Сагдаєва // Туристичний, готельний і ресторанний бізнес: інновації та тренди [Електронне видання] : тези. Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 7 квіт. 2016 р.) / Відп. ред. А. А. Мазаракі. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. – 362 с.
2. Любимова Л. А. Факторы и их влияние на развитие гостинично-ресторанного бизнеса [Електронний ресурс] / Л. А. Любимова, С. Н. Морева. – Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/factory-i-ih-vliyanie-na-razvitie-gostinichno-restorannogo-biznesa>. – Назва з екрана.
3. Рогова Н. В. Тенденції розвитку ресторанного бізнесу на території України / Н. В. Рогова, С. С. Рibaкова // Матеріали XXXIII Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку» : зб. наук. пр. – Переяслав-Хмельницький, 2017. – Вип. 33. – С 68–72.

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КЛУБ-ГОТЕЛІВ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Д. О. Куст, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС б-42*

С. С. Рibaкова, науковий керівник, ст. викладач кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи*
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Аналізуючи сучасний стан розвитку готельного господарства України, можна виявити значні проблеми невідповідності готельних послуг сучасному рівню комфорту та сервісу. Про це свідчить застаріла матеріально-технічна база, вузький спектр надання додаткових послуг та відсутність кваліфікованих працівників на місцях.

Готельна індустрія – це підрозділ індустрії гостинності, який спеціалізується на наданні клієнтам послуг із розміщення. В останні роки все більше і більше людей по всьому світу стали розглядати подорожі як невід’ємну частину життя. Для залучення фінансових інвестицій в Україну доцільно розвивати туристичну сферу, а відповідно до неї й розширювати спектр готельних послуг. Саме завдяки вигідному розташуванню та клімату Україна має можливість стати інвестиційно привабливою для гостей інших країн [1].

Нині простежується попит на дорогі готелі для відпочинку сім'ї та проведення певного часу відпочинку відповідно до своїх захоплень. Тож є потреба для відкриття клуб-готелів. Аналізуючи кількість готелів в Україні, а саме у м. Київ, бачимо відсутність готелів, що надавали б можливість спортивного відпочинку на воді. Такі клуб-готелі, як Парково-готельний комплекс Equides club, Замиська резиденція Kidev, Замиський комплекс «Джинтама-Бриз», Замиський клуб Grand Admiral Resort & SPA, Wish aqua SPA & Resort пропонують послуги релакс та відпочинку біля басейну або катання на конях. Можемо говорити про відсутність відпочинку на воді при доступі до річки Дніпро.

Багато туристів шукають нові враження, їм уже не цікаві стандартні умови сучасного готелю. Однотипні послуги, які поширені у великих готельних мережах, починають набридати туристу. Багато представників бізнесу за родом своєї діяльності і так багато часу проводять у класичних готелях, а під час відпочинку вони хочуть отримувати нові враження не тільки від екскурсій, але й від умов проживання, вони перебувають у пошуку індивідуального підходу в обслуговуванні.

Також на фоні впроваджених карантинних заходів та неможливості в певний період часу покинути країну для відпочинку внутрішній туризм має позитивну динаміку.

Орієнтація українців на внутрішній туризм у 2020 році – це крок відчаю. Адже внутрішній туризм у принципі не може дати того, що дає закордонний. Небагато українських готелів можуть забезпечити такий рівень, як у популярних туристичних країнах, за помірні гроші.

Місцезнаходження клуб-готелю доцільно запропонувати у курортній зоні, зоні узбережжя на великій території, відповідно, сегмент споживачів такого клуб-готелю будуть: бізнес-еліта, відвідувачі, що віддають перевагу ексклюзивному товару.

Активізація внутрішнього індивідуального туризму в третьому кварталі поточного року на готельному ринку привела до середньому завантаженні проєктів категорії «***», «****», «*****» у межах 53–54 %. Максимальних показників завантаження досягла в серпні – 64 %. Експерти вважають, що якщо кордони відкриють у березні, то показники ринку відновляться до осені 2021 року на 80–90 % від докризових. Якщо ж міжнародні туристи повернуться тільки наступного літа, то термін зсувається на кінець 2021 року. Остаточну 100 % у повернення на готельному ринку планується протягом 2–3 років [2].

Найчастіше клуб-готель є засобом розміщення «закритого типу». Мається на увазі, що послугами готелю можуть користуватися лише гості, що є членами певного клубу. Клуб-готель – готель, що утримує, крім номерного фонду для розміщення гостей, велику кількість залів, приміщень для організації активного відпочинку. Клуб-готелі, які розташовані на морському узбережжі, пропонують туристам міні-яхти, водні велосипеди, човни, віндсерфінг [3].

Отже, є сенс розвивати внутрішній туризм в Україні та збільшувати кількість концептуальних готелів, що надаватимуть широкий спектр певних видів готельних послуг.

Список використаних інформаційних джерел

1. Офіційний сайт Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.me.gov.ua>. – Назва з екрана.
2. Шикіна О. В. Теоретичні основи діяльності концептуальних готелів та їх класифікація / О. В. Шикіна, Г. І. Фадєєва // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2017. – № 11. – С. 212–219.
3. Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет конф. (28–29 травня 2020 р., м. Київ) / уклад.: О. Ю. Дикий, Г. А. Коломоєць, А. А. Ребрина. – Луцьк : СЛУ ім. Лесі Українки, 2020. – 621 с.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИТЯЧОГО ВІДПОЧИНКУ В КУРОРТНИХ ЗАСОБАХ РОЗМІЩЕННЯ

Я. А. Куян, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС 6-43*

О. В. Володько, науковий керівник, к. т. н., доцент кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи*

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Курортні готелі спеціалізуються на прийомі й обслуговуванні туристів, котрі прибули з метою відпочинку, оздоровлення на тривалий період. Ці готелі типові для курортних центрів різного профілю функціонування. Сам профіль курорту переважно визначає обсяг, типи послуг, режим діяльності. У режимі діяльності готелі вирізняються з-поміж інших типів чітко вираженою сезонністю: готелі морських курортів мають високу заповню-

ваність упродовж літніх місяців, гірські – центри зимових видів спорту взимку, лише готелі у бальнеологічних курортах з ефектом лікування функціонують цілорічно.

Серед додаткових послуг, що надаються курортними готелями, чільне місце належить організації дитячого дозвілля, що здійснюється спеціальними службами в засобі розміщення, які мають назву «анімаційної», «рекреаційної» або «дозвіллевої». Саме наявність такої служби, її матеріально-технічне оснащення, кадрове забезпечення відбивають статус та роль курортного готелю на ринку послуг, його комерційний успіх та перспективи розвитку.

Ефективність дозвіллевої діяльності неможлива без талановитих аніматорів, здатних реалізувати певну дозвіллеву програму. Тому «класичної» освіти для спеціалістів туристичної та дозвіллевої індустрії, опанування професійних знань сьогодні недостатньо.

Неабияку роль відіграють такі риси аніматора, як тактовність і делікатність, комунікабельність і доброзичливість, уміння «чути» клієнта та оперативно реагувати на його проблеми, витривалість і міцне здоров'я. Недаремно у провідних курортних готелях пропагується як основний принцип анімаційної служби індивідуальний підхід у роботі з клієнтом. Ідеться про відзначення днів народження дітей, особистісно значимих подій, про гнучкі пільгові системи.

Головною проблемою для молодих спеціалістів є, зазвичай, відсутність практичного досвіду, гнучкості та творчості мислення, невміння використовувати набуті знання та навички у практичній діяльності. Тому сьогодні до організаторів дозвілля в курортних готелях ставляться якісно інші вимоги: вища освіта, досвід роботи, бажання вдосконалювати свою кваліфікацію, наявність відповідних особистіших якостей.

З цією метою проводяться різноманітні курси, проєктні семінари, практикуми, тренінги, діють творчі лабораторії та школи. Для відповідної підготовки з працівниками дитячих центрів, що діють у курортних комплексах, проводяться практичні курси з режисури, розробки ігрових програм, організації дитячого дозвілля, написання сценаріїв, техніки безпеки

Як правило, анімаційну службу курортного готелю очолює менеджер-аніматор, у підпорядкуванні якого перебувають методисти-аніматори, організатори-аніматори та аніматори-виконав-

ці. Зміст і рівень діяльності анімаційної служби, робота її різноманітних відділів залежать від завдань та можливостей готельного комплексу.

Зокрема, для курортного готелю доцільним є:

- організація рекреаційних, фізкультурно-оздоровчих заходів, дозвілля на пляжах, спортивних майданчиках, у басейнах;
- створення міні-клубу дитячого дозвілля (проведення тематичних днів: День Нептуна, День імені, Сонячний день, День маленького мандрівника, День спорту та інші);
- шоу-відділ для проведення розважальних та видовищних заходів.

Зазвичай дитячий клуб розташовується у приміщенні, обладнаному дитячими тренажерами, гральними пристроями, іншими технічними засобами.

Велике значення для ефективної успішної діяльності такого клубу мають рекламні кампанії – анонсування заходів, які відбудуться найближчим часом, оголошення по радіо, інформаційні буклети, відео-матеріали, повідомлення аніматорів у місцях скупчення людей, екскурсії батьків з дітьми до клубу.

Основними ж принципами організації дитячого відпочинку в курортних готелях є: індивідуальний підхід, комплексність у організації дозвіллевих заходів, систематичність проведення дозвіллевих заходів та їх цілеспрямованість, свобода вибору та добровільність участі, театралізація, синтез усіх видів мистецтв.

Список використаних інформаційних джерел

1. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія : навч. посіб. / Н. В. Фоменко. – Київ : Центр навч. л-ри, 2007. – 231 с.

ПРОФЕСІЙНА КУЛЬТУРА – ЗАПОРУКА УСПІХУ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО ПІДПРИЄМСТВА

Є. А. Логунова, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС-44*

Л. І. Куш, науковий керівник, *ст. викладач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи*

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Питання підвищення культури та якості обслуговування постає зараз не тільки перед великими, брендовими закладами,

але й перед малими готельно-ресторанними підприємствами. Адже наявність високої культури та якості обслуговування відповідає соціальним та законодавчим запитам держави, сприятиме створенню позитивного іміджу та підвищенню конкурентоспроможності закладів сфери гостинності [1].

Сутність конкуренції в готельному бізнесі полягає в змаганні, суперництві юридичних і фізичних осіб – підприємців, які не займають монопольного становища на ринку, за споживача, за своє виживання в умовах глобалізації індустрії гостинності. Успіх підприємства – це узагальнена оцінка його життєстійкості, яка характеризує ефективність використання ресурсів підприємства. Одним з таких ресурсів є професійна культура фахівців готельно-ресторанного підприємства.

Професійна культура фахівців сфери гостинності включає здібності до постійного навчання і самоосвіти. Той працівник, який прагне до вдосконалення своїх здібностей та вмінь, у подальшому сприятиме розвитку і створенню позитивного іміджу підприємства.

Професійна культура – це сукупність вмінь працівника, його персональних та професійних якостей. На підприємствах індустрії гостинності не можна розмежовувати ці два поняття, оскільки гідний фахівець повинен поєднувати в собі такі якості як: висока культура, привітність, швидка реакція, порядність, новаторство, здоров'я, гарна пам'ять, презентабельність, творчість, рівень кваліфікації, продуктивність та якість праці, вміння спілкуватися, трудова дисципліна, оперативність виконання функціональних обов'язків, знання іноземних мов. Працівники підприємств гостинності повинні володіти основами професійної етики, правилами міжнародних етичних норм, забезпечувати високу організованість праці та дисципліни [2].

Не варто забувати, що готельно-ресторанні підприємства, єдині в своєму роді підприємства, де постійно відбувається процес взаємодії між обслуговуючим персоналом та споживачами послуг. Високий рівень професійної культури дозволяє сформулювати в гостя позитивне враження від перебування в готелі та бажання повернутися ще раз саме в цей готель.

У роботі діють в основному ті ж норми поведінки, що й у побуті. Ввічливість – це не проста формальність, для підприємств індустрії гостинності вона є основою, саме завдяки їй формується позитивний імідж підприємства. Працівник готелю

повинен виховувати в собі стриманість, тобто вміння керувати своїми емоційними реакціями, не допускаючи негативних емоцій під впливом різних характерів, що зустрічаються йому в роботі з гостями.

Фахівець готельно-ресторанного господарства вступає у взаємовідношення з професійною культурою у трьох площинах:

- по-перше, коли засвоює культуру професійної діяльності під час навчання у вищому навчальному закладі;
- по-друге, він живе та діє у певному соціально-культурному середовищі як носій і транслятор загальнолюдських цінностей;
- по-третє, створює й розвиває професійну культуру як суб'єкт власної професійної творчості [3].

Підсумовуючи вищесказане, слід зауважити, що організація функціонує й розвивається, як складний організм, її життєвий потенціал, ефективність функціонування й виживання в конкурентній боротьбі залежать не тільки від стратегій, чіткої організаційної побудови, відповідних систем управління, а й від висококваліфікованих співробітників. Успіх компанії визначається сильною культурою, особливим стилем, які сприяють досягненню й збереженню провідних позицій на ринку.

До поняття професійної культури, слід віднести власний професіоналізм фахівця, його ділові та особисті якості, і саме професіоналізм та рівень внутрішньої культури фахівця, культура поведінки, манери та додержання етикету, слід вважати повним визначенням поняття професійна культура.

Отже, професійна культура – це запорука успіху готельно-ресторанного підприємства, бо дає можливість надавати послуги та коригувати їх якість у кращу сторону. Успіх підприємства визначається сильною культурою, особливим стилем, які сприяють досягненню й збереженню провідних позицій на ринку.

Список використаних інформаційних джерел

1. Гірняк Л. І. Формування культури та якості обслуговування у готельно-ресторанних підприємствах / Л. І. Гірняк, В. Б. Сопіга // Науковий вісник Ужгородського національного університету – 2018. – Вип. 21, частина 1. – С. 50–55.
2. Котлер Ф., Боуэн Дж., Мейкенз Дж. Маркетинг. Гостеприимство и туризм : учебник для вузов. / пер. с англ. под ред. Р. Б. Ноздревой. – Москва : ЮНИТИ, 1998. – 131 с.

3. Безрученков Ю. В. Складові професійної культури майбутніх фахівців готельно-ресторанного господарства / Ю. В. Безрученков // ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» – 2015 – Вип. 4. – С. 5–17.

СУЧАСНИЙ СТАН ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА У М. ДНІПРО

Л. О. Лясколо, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС б-43*

С. С. Рибакова, науковий керівник, *ст. викладач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

До основних тенденцій готельної галузі Дніпропетровської області можна віднести зменшення кількості готелів через економічну кризу, збільшення кількості клієнтів, а також зростання цін на послуги.

За кількістю готелів та аналогічних засобів розміщення Дніпропетровська область посідає сьоме місце в Україні (після Львівської, Івано-Франківської, Закарпатської, Одеської областей, м. Київ та Запорізької області). Її частка становить 4,85 % від загальної кількості [2].

Для розвитку туризму в області, у т. ч. за рахунок іноземних відвідувачів, потрібно забезпечити ефективну роботу підприємств готельної сфери шляхом підвищення якості послуг, що надаються, поступово підтягуючи їх до рівня міжнародних стандартів. Одним з таких механізмів є здійснення категоризації готелів за рівнем обслуговування та присвоєння їм відповідних зірок. Категоризація є обов'язковою для готелів, але підприємства не поспішають отримувати зірки.

Нині м. Дніпро пропонує гостям послуги 67 готелів усіх категорій загальною місткістю 3 467 місць. Майже 60 готелів розташовані в центральній частині міста. За даними Дніпропетровського державного центру стандартизації, метрології та сертифікації, на сьогодні сертифікати відповідності отримали 16 засобів розміщення. Єдиним п'ятизірковим готелем у місті є «Україна» [1]

Проаналізувавши інтернет-джерела, що інформують про заклади розміщення та здійснюють бронювання, ми виявили, що кількість зіркових готелів більша, ніж кількість готелів, що

офіційно отримали свідоцтва про зірковість. Наприклад, на відомому майданчику Booking.com, заявлено про 19 готелів категорії «****» у м. Дніпрі, але лише 8 з них мають свідоцтво про отримання категорії. Тризіркових готелів сервіс показує 84, а з реально підтвердженою категорією лише 8. Варто відзначити також, що попри дані офіційної статистики 67 готелів, на інтернет-ресурсах типу Booking.com зареєстровано понад 193 засобів розміщення, більша частина з яких – приватні апартamenti, діяльність яких неможливо відстежити звичайними статистичними засобами. Близько 42 % закладів розміщення, представлених на Booking.com, мають рейтинг8+, що є доволі високим показником і говорить про задовільний рівень сервісу в місті [1].

Наприклад, готель «Von Hotel», офіційно маючи три зірки, на Booking.com розміщується як чотиризірковий. Слід зазначити, що немає розбіжностей з офіційними даними та онлайн-сервісом у одно- та п'ятизіркових готелях. Приписувати собі категорію «*» немає сенсу, оскільки привабливість таких готелів мінімальна. Та більше того, готелі, що насправді мають офіційне свідоцтво однозіркового готелю, не афішують це взагалі, а готелі категорії «*****» не приписують собі у зв'язку з підвищеною увагою гостей до цієї категорії, а це робить майже неможливим подібний обман [2].

Треба сказати, що такі випадки говорять не стільки про бажання обманути своїх споживачів, а скільки показує самоідентифікацію та позиціонування готелю самого себе. А це означає, що заклади розміщення зірки сприймають, як своєрідний інструмент, що має вплив на споживача при виборі закладу розміщення, а не як механізм для забезпечення відповідної якості послуг.

На Дніпропетровщині не представлені готелі таких відомих мереж, як «Inter Continental Hotels Group», «Hilton», «Marriott», «Redisson».

Отже, проведений аналіз засвідчив, що в Дніпропетровській області мала кількість закладів розміщення високої категорії. Та лише деякі готелі мають якусь «родзинку», що є візитною картою та приваблює туристів. Достатню кількість закладів має середній сегмент обслуговування. До перспектив розвитку готельної індустрії регіону належить збільшення кількості бюджетних сертифікованих закладів, зокрема хостелів та однозіркових готелів.

Список використаних інформаційних джерел

1. Рішення міської ради VII скликання Про затвердження Стратегії активізації туристичного потенціалу м. Дніпро на 2018–2027 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dda.dp.ua/wp-content/uploads/2017/12/17_27.pdf. – Назва з екрана.
2. Сіреніна М. В. Готельне господарство Дніпропетровської області: стан і перспективи розвитку / М. В. Сіренко. Дипломна робота на здобуття ступеня бакалавра спеціальності «Туризм». – Національний авіаційний університет. – Київ, 2020. – 74 с.

ПЕРСПЕКТИВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МОЛОДІЖНИХ ХОСТЕЛІВ У ЛЬВІВСЬКОМУ РЕГІОНІ

Н. А. Мандибур, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС-44*

О. В. Володько, науковий керівник, к. т. н., доцент кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи*

Вищий навчальний заклад Укооспілки «Полтавський університет економіки та торгівлі»

Важливим заходом, спрямованим на розвиток внутрішнього та в'їзного туризму в Україні, є створення мережі засобів розміщення, які б за невисоку ціну забезпечили можливість проживання для молоді під час мандрівок історичними і рекреаційними центрами країни. Адже саме молодіжному туризму притаманна висока мобільність, прагнення до цікавих, різноманітних видів відпочинку та незначна потреба у комфорті. У зв'язку з цим, актуальним і вагомим заходом для стимуляції молоді, яка подорожує, є розвиток, популяризація та удосконалення хостелів – бюджетних закладів розміщення.

У Франції хостели називають «Auberge de jeunesse», у Німеччині – «Jugendherberge», в Іспанії – «Albergue juvenil», однак усі ці поняття перекладаються як «молодіжний гуртожиток». Серед регіонів, які притягують велику кількість молоді з усієї України та з сусідніх країн, чільне місце належить Львівському. Адже Львів – одне з старовинних міст, яке має особливу атмосферу, це місто кави, місто тисячі левів, місто джазу, дощу, шоколаду, терас і пристрасного танго [1]. Львів – це єдине українське місто, яке входить до сотні найпопулярніших туристичних напрямків світу. Тут розташовується найбільша кількість пам'яток архітектури в Україні, а також відбувається чимало заходів та фестивалів, цікавих для молоді [2].

Нині в регіоні вже налічується понад 128 хостелів. Найкращі з них: «Dream Hostel Lviv», «Friends Hostel Lviv Rustaveli str», «Etno Hostel», «Pop Art Hostel», «Sleep&Go». Найдешевша ціна – 130 грн за добу (4-місна кімната та 6-місна кімнати), але така ціна лише в певні дні тижня. Найдорожча ціна – 460–1 130 грн за добу [3].

Конкретної законодавчої бази щодо хостелів в Україні немає, але позитивним є внесення змін до Закону «Про туризм», згідно з якими сертифікація хостелів стає обов'язковою. В Україні існує Всеукраїнська хостел-асоціація, і всі хостели, які входять до неї, мають відповідати стандартам асоціації. Раніше сертифікація хостелів мала добровільний характер, що було вкрай негативним фактом, адже відкрилася значна кількість засобів розміщення, які позиціонували себе хостелами, але не відповідали їх стандартам. У вищезазначену мережу, за даними волонтерів «руху хостельєрів», входить близько 140 хостелів України, які відповідають усім вимогам, серед яких є і хостели Львова: «Шевченко» на 60 місць, «Leo City» на 20 місць, «Roxolana» на 20 місць, «На Курмановича» на 100 місць.

Жорстка конкуренція на ринку готельних послуг Львівського регіону змушує хостели переглядати власні принципи функціонування. Для збереження своїх ринкових позицій цим підприємствам готельної сфери необхідно докласти маркетингові зусилля в напрямку вдосконалення бізнес-процесів, знаходження додаткових можливостей зниження рівня витрат, підвищення якості обслуговування. Незважаючи на накопичений досвід, більшість Львівських хостелів не займаються маркетинговою діяльністю як щодо клієнтів (виявлення їх споживацьких переваг і вимог), так і щодо власного персоналу (велика плинність кадрів, відсутність високопрофесійних фахівців).

Отже, пріоритетним напрямком розвитку хостелів у Львівському регіоні є вдосконалення готельних технологій, упровадження нових видів і форм обслуговування, що дозволить у більш повному обсязі задовольнити потреби молодіжного туризму.

Список використаних інформаційних джерел

1. Раді бачити у Львові – Lviv.Travel [Електронний ресурс]: [веб-сайт]. – Режим доступу: <https://lviv.travel/ua/lviv-today> (дата звернення: 11.03.2021). – Назва з екрана.

2. Що подивитися на Львівщині: бананова ферма, водоспади, прадавні селища [Електронний ресурс] : [веб-сайт]. – Режим доступу: <https://rubryka.com/article/where-to-go-lviv-region/> (дата звернення: 12.03.2021). – Назва з екрана.
3. Всі готелі, готелі Львова та інші місця розміщення в місті Львів [Електронний ресурс] : [веб-сайт]. – Режим доступу: https://virtual.ua/ru/accommodation/lviv/*/*/year/ (дата звернення: 12.03.2021). – Назва з екрана.

ОСОБЛИВОСТІ АНІМАЦІЇ В ГОТЕЛЯХ

Д. І. Марченко, студент спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС-44*

Н. В. Рогова, науковий керівник, к. т. н., доцент кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

Анімація – це ціла галузь у готельному обслуговуванні, складова частина всього сервісу клубу-готелю (ресторану, спортмайданчики, басейни тощо). Аніматори по суті своїй – це ті ж масовики-витівники, яких наймають для того, щоб ніхто з гостей не нудьгував. Одним словом, аніматор – душа суспільства, людина, яка повинна підтримувати настрій публіки на найвищій позначці. Адже не дарма саме слово «аніма» в перекладі з латині означає «душа», «дух». Але і тут головне не перестаратися і зробити все, щоб гості залишилися задоволені відпочинком і роботою команди аніматорів.

Аніматор – той же артист, і вся його діяльність вимагає постійної самовіддачі – щодня, щохвилини, протягом п'ятнадцяти і більше годин на добу. Не всякий може витримати настільки активний і бурхливий ритм, тому так важливо добре організувати роботу аніматорів. Хороший аніматор – половина успіху будь-якого заходу: чи дня народження, чи весілля або корпоративної вечірки. Давно пройшла епоха шаблонних свят з тамадами, тостами і традиційними, що набили оскому конкурсами. Нове століття диктує нові стандарти свят. І аніматори тут виконують важливу роль.

В останні роки все більша кількість готельних комплексів намагається підняти свій рівень обслуговування саме за рахунок наявності у своїй структурі анімаційної служби. Якщо гість

провів свій відпочинок весело й цікаво, він може заплющити очі на такі можливі недоліки, як незручності під час перельоту й розміщення, погана погода, відсутність у барі улюбленого натурального соку.

Готельна анімація має свої особливості: організується й проводиться самим готелем згідно зі споживчим інтересом, що вивчається на основі анкетних опитувань й особистого контакту персоналу готелю з гостями, а також згідно з наявним досвідом обслуговування гостей у своєму й в інших готелях. При цьому враховуються національність, вік, стать, і індивідуальні особливості кожної людини тощо. Вона створює відповідну гостинну, комфортну, дружню атмосферу в готелі; задовольняє потреби у фізичному й духовному розвитку, емоційному збагаченні через приємні переживання; має комплексний характер завдяки спеціальним програмам, які охоплюють всі види й форми анімації; дає можливість для хорошого спілкування, приємних особистих і спільних переживань і для розваг. Вона мобільна, невимушена, інтимна, діюча; має постійний характер, щоденний контакт із гостями дозволяє врахувати їхні побажання, легко організовувана. На постійних відвідувачів готелю в комп'ютерній базі даних служби прийому й розміщення ведеться обновлюване дос'є. Крім того, у готелі є можливе залучення персоналу готелю в певні анімаційні програми, що надає їм особливий колорит і дружній, гостинний характер.

Глобальне зростання і розвиток туризму в усьому світі має великий вплив на зміст і організацію професійного туристського освіти.

За оцінками фахівців, в даний час включення анімаційних програм культурно-пізнавального, спортивно-туристського, розважального характеру у зміст туристських маршрутів і поїздок, в роботу готелів підвищує їх престиж і затребуваність на ринку туристичних послуг.

Розважаючись, людина або група людей задовольняє свої духовні потреби, оцінює власну особистість, аналізує свою роль у масштабах різних підсистем. Процеси розваги здійснюються як і природною, так і в штучно створеній обстановці.

Індустрія розваг ставить собі за мету створення умов розваги, тобто сукупності явищ, від наявності яких залежить процес розваги.

Соціальна спрямованість розвитку індустрії розваг виражається в тому, що вона служить формуванню нових особистих і суспільних потреб, а також прояву і розвитку потреб при сформованих передумови. Індустрія розваг, вирішуючи багатогранні завдання (перш за все виховання, формування оптимістичного настрою, освіти, відпочинку розвитку культури людини) по суті своїй формує і розвиває особистість. Заповнюючи розвагами, частину свого вільного часу людина відновлює себе і як трудову одиницю.

Досвід розвитку індустрії розваг в різних країнах дозволяє уявити принциповий склад її самостійних одиниць.

До сфери обслуговування населення розвагами в світовій практиці відносяться підприємства туризму, включаючи кошти розміщення туриста. Ряд підприємств, організацій, установ забезпечує розваги у формі своєї неосновної діяльності. Крім готелів, до них відносяться зони відпочинку і історичні пам'ятки.

Індустрія розваг постає як самостійне, щодо відособлене ланка економічної системи, залучаючи значні матеріальні, фінансові, трудові ресурси. У цьому плані підприємства індустрії розваг характеризуються специфічними технологіями, системами управління, результатом діяльності, організацією праці, персоналом.

Вивчення туристів як споживачів конкретних результатів індустрії розваг, безумовно, має велике значення. У широкому сенсі радісні емоції туриста можуть бути пов'язані з будь-яким моментом туристської поїздки (пересування до місця відпочинку, фактом зміни свого місця розташування і самим відпочинком). Здійснюються і спеціальні види діяльності, цілеспрямовано викликають відповідні емоції. Закономірності споживання продукції індустрії розваг повинні бути вивчені в порівнянні з попереднім способом життя людини.

При складанні анімаційних програм необхідно враховувати диференціацію споживчих переваг. Тільки такий підхід може задовольнити споживчий попит. І це дуже важливо для готельного закладу, так як анімаційна складова по важливості для туристів у загальній програмі гостинності завжди займає одне із перших місць.

При організації анімації на туристських об'єктах різним віковим категоріям відпочиваючих потрібно пропонувати різні категорії дозвіллевой діяльності.

Дітям дошкільного віку можна запропонувати ігротеки, казкові подорожі, конкурси малюнків тощо.

Школярам можна запропонувати походи, романтичні зустрічі та подорожі.

Молоді можна запропонувати дозвіллеву програму, яка буде включати в себе музичні вечори, дискотеки, театральні вистави та ін.

Для людей середнього віку, що бажають відпочити від суєти, підійдуть більш спокійні заходи: літературні та творчі вечори, банкети, презентації та концерти.

Для людей похилого віку, яким усе частіше хочеться згадати молодість, непогано запропонувати такі форми проведення дозвілля, як посидіння, чаювання, вечори (романсу, спогадів).

Особливу увагу потрібно приділити сімейному дозвіллю. Сімейні пари витрачають гроші на подорожі та розваги. І тут для аніматора головною метою є розважити дитину, щоб дати батькам можливість спокійно відпочити, не хвилюючись за нього. Для цього в готелях мають бути організовані дитячі клуби, в яких аніматори присвячують себе дітям.

Анімаційні програми залежать від розміру готелю, його розташування, функціональної орієнтації, фінансових можливостей. У невеликому готелі анімаційними програмами може займатися одна людина – менеджер тур анімації, у туркомплексі середнього розміру – служба туранімації, а у великих туркомплексах – спеціалізовані анімаційні центри.

Список використаних інформаційних джерел

1. Петранівський В. Л. Туристичне країнознавство [Електронний ресурс] / В. Л. Петранівський, М. Й. Рутинський. – Режим доступу https://tourlib.net/books_ukr/petranivsky.htm. – Назва з екрана.
2. Готельні анімаційні послуги [Електронний ресурс]. – Режим доступу https://pidru4niki.com/12060218/turizm/gotelni_animatsiyni_poslugi_programi. – Назва з екрана.
3. Анімаційне обслуговування в готелях [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hostelbereg.ru/uk/litva/animacionnoe-obsluzhivanie-v-gostinichah-kursovaya-rabota-po/> – Назва з екрана.

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНИХ ГОТЕЛІВ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ

К. В. Матющенко, студентка спеціальності Готельно-ресторанна справа, група ГРС-41

Т. В. Капліна, науковий керівник, д. т. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Сучасна індустрія туризму є однією з найбільш динамічних форм міжнародної торгівлі послугами. Туристична галузь має значний економічний вплив на розвиток Одеси та Одеської області і займає одне з провідних місць в Україні за своїм потенціалом. Саме місто Одеса багате на туристів та має значну кількість різноманітних засобів розміщення. Одеський регіон характеризується мальовничими пейзажами, багатими краєвидами Чорного моря.

Для любителів затишного спокійного відпочинку чудово підходить саме Одеська область. Аналіз відвідування туристами Одеської області показав їх зростання, починаючи з 2017 року і по 2020 рр. порівняно з 2015 роком у 1,27; 153; 1,70 та 2,27 рази (рис. 1).

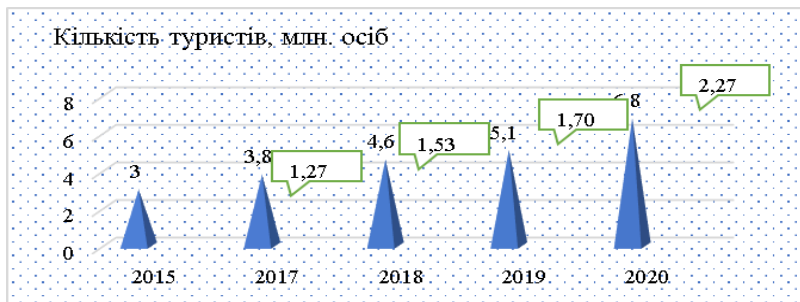

Рисунок 1 – Динаміка відвідування туристами Одеської області за даними [1] у 2015 – 2020 рр.(побудовано автором)

Це зумовлено зростанням попиту на внутрішній туризм через епідеміологічну ситуацію у світі.

Розвиток туристичних готелів на даний час є актуальним, адже це не дуже дорогий засіб розміщення, який буде доцільним для споживачів переважно середнього достатку.

Такі готелі користуються попитом не тільки у вітчизняних, а і в іноземних туристів.

Поява туристичних готелів необхідна саме для туристів, які подорожують з пізнавальною метою. Туристичні готелі, крім надання місця для проживання та сніданків, можуть запропонувати такі додаткові послуги як: рибальське знаряддя, катамарани, човни, пристосування для відпочинку на природі.

Готелі можуть бути представлені у вигляді невеликого гостьового будиночка. Зазвичай вони мають місткість близько 50–70 місць. Це, у свою чергу, робить такі готелі зручними для проживання сімейних пар з дітьми, літніх людей та й загалом для тих, хто обирає спокійний відпочинок. Розташовані вони переважно неподалік від берегової лінії та біля історичних місць чи пам'яток.

Наприклад, популярним є курортне село Лебедівка, Татарбунарського району. Розташоване на березі лимана Бурнас і Чорного моря. Селище оточене дубовим та сосновим лісами. Лебедівка має вигідне геоположення, комфортні мікрокліматичні умови. Щоб дістатися до Одеси, потрібно дві години їхати автомобілем. При чому під час поїздки, можна відвідати аквапарки, які розташовані на головній дорозі до Одеси.

Чимала кількість туристичних готелів є в місті Білгород-Дністровський. Це обумовлено тим, що більшість готелів розташовані переважно в центрі міста. Наприклад, туристичний готель «Magic Fly» користується попитом у туристів через те, що розташований неподалік від центру міста і в 1,5 км від фортеці Аккерман. Одеська область користується славою своїх винних погребів. Поруч із Білгород-Дністровським знаходиться селище Шабо. Воно славне винними виробами та великою кількістю виноградників. Тому розташування туристичних готелів у таких районах Одеської області буде перспективним, адже всі туристи в таких місцевостях знайдуть розваги та цікаві місця [2].

Слід зазначити, що селища біля моря мають широку берегову лінію, а тому вільного місця буде достатньо для всіх.

Висновки. Отже, слід вказати на потребу в розширенні туристичної інфраструктурної бази Одеського регіону. Маючи прекрасні природні ресурси, Одеська область при правильному їх використанні значно поліпшить туристичну ситуацію як у регіоні, так і в країні загалом. Тож розвиток туристичних готелів є доречним для цієї області.

Список використаних інформаційних джерел

1. Одеська обласна рада «Про затвердження Програми розвитку туризму та курортів в Одеській області на 2017–2020 роки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oblrada.odessa.gov.ua/wp-content/uploads/24-32-VII.pdf>. – Назва з екрана.
2. Туристична індустрія: сучасний стан та пріоритети розвитку розвитку : міжнар. наук. конф. – Луганск : ЛНУ, 2009. С. 39–44.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДИТЯЧИХ ЗАКЛАДІВ ОЗДОРОВЛЕННЯ ТА ВІДПОЧИНКУ В ПОЛТАВСЬКОМУ РЕГІОНІ

Є. С. Мунтяну, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, ГРС б-31*

С. О. Дудник, науковий керівник, асистент кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи*
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Одним з актуальних питань і пріоритетних напрямів є формування здорового способу життя дітей та молоді, спричинене різким погіршення стану здоров'я, стрімким зростанням соціальних хвороб. Діяльність дитячих оздоровчих закладів варто розглядати як комплексний підхід до забезпечення здорового способу життя дитини у спеціально створених умовах. З кожним роком кількість місць у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку зростає. На території України виявлено джерела різних мінеральних вод та неоцінено великі можливості в рекреаційному напрямку та відпочинку для молодого покоління, що дає можливість забезпечити дітям екологічно та природно-кліматично сприятливі умови перебування. Полтавська область – один із найбільш екологічно чистих регіонів України поряд з таким загальноновизнаним лідером екології як Закарпаття. Однією з рекреаційних зон Полтавської області вважається Новосанжарський район та місто Миргород зі своїми хвойними і змішаними лісами, чистим повітрям і лікувальною мінеральною водою. Відсутність промислових підприємств створює мікроклімат, який особливо необхідний для відпочинку дітям.

Аналізуючи сучасний стан розвитку закладів оздоровлення та відпочинку у Полтавському регіоні, можна спостерігати те, що їх кількість з 2016 року по 2020 рік зменшилась на 7 % (рис. 1).

Цьому сприяли такі обставини: світова криза, економічні проблеми всередині країни, початок пандемії Covid-19 [1].

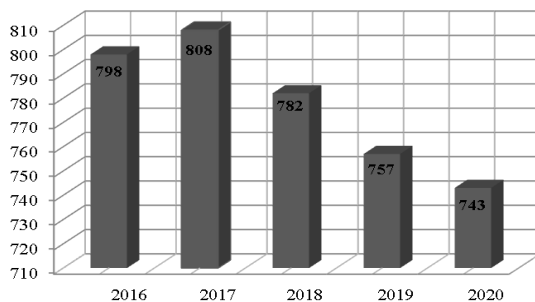

Рисунок 1 – Дитячі заклади оздоровлення та відпочинку, які працювали влітку протягом 2016–2020 рр.

Попри те, що кількість закладів оздоровлення та відпочинку для дітей поступово йшла на спад з 2016 по 2020 рр., загальна кількість дітей, які перебували у них, тримається на стабільному рівні, тому дані заклади розміщення мають позитивну статистику та перспективне майбутнє у Полтавському регіоні [1]. У серпні 2020 року не всі дитячі заклади оздоровлення та відпочинку змогли після запровадження карантину приймати дітей.

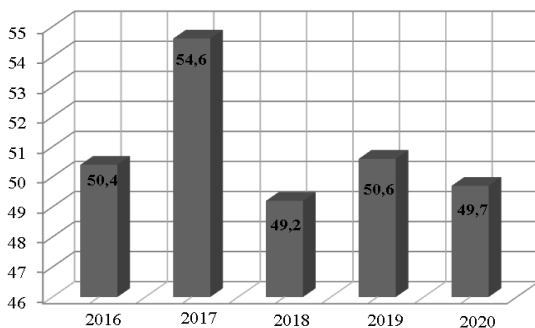

Рисунок 2 – Кількість дітей (тис.), які перебували влітку у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку протягом 2016–2020 рр.

Отже, сучасний стан дитячих закладів оздоровлення та відпочинку у Полтавському регіоні перебуває на задовільному рівні. Цей регіон має всі можливості та перспективи для подальшого розвитку, оскільки, за статистичним аналізом, кількість дітей, які відвідали заклади оздоровлення та відпочинку, за 5 років майже не змінилась. Основною проблемою є поступове зменшення кількості закладів розміщення даного типу за останні 5 років на 7 %.

Список використаних інформаційних джерел

1. Головне управління статистики у Полтавській області [Електронний ресурс]. URL: ukrstat.gov.ua.

ДОДАТКОВІ ГОТЕЛЬНІ ПОСЛУГИ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КУРОРТНОГО ГОТЕЛЮ В ЗАКАРПАТСЬКОМУ РЕГІОНІ

А. О. Никоненко, студент спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС б-42*

О. В. Володько, науковий керівник, к. т. н., доцент кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи*
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Закарпатський регіон, маючи унікальне геополітичне та географічне розташування, високий природно-рекреаційний та курортний потенціал, – є досить перспективним для розвитку багатьох видів туризму, зокрема, для лікувально-оздоровчого.

Мережа рекреаційних, оздоровчих та туристичних закладів області налічує 511 об'єктів, у тому числі: оздоровчих – 23, рекреаційних – 126, туристичних – 362.

Готельні комплекси в Закарпатському регіоні пропонують безліч послуг для гостей. Зокрема, курортні готелі зосереджені на наданні послуг оздоровчого характеру.

На території регіону є декілька кращих та популярних курортних готелів, які пропонують традиційні цілющі послуги. Так, санаторний комплекс «Деренівська купіль» пропонує гостям різні види саун, крижаний фонтан, бальнеологічні процедури та термальний басейн з лікувальною водою. Готельний комплекс *Zolota Gora* дивує відвідувачів п'ятьма басейнами та джакузі з цілющою водою температурою від 26 до 39 градусів.

Головною особливістю комплексу є місцеве термальне джерело, яке, за складовими властивостями, схоже на воду чеського курорту Тепліце. Курортний спа-готель Давір має п'ять різних чанів з сірководневою водою, яка цінується своїми лікувальними властивостями. Вона омолоджує клітини, допомагає при болях у суглобах, лікує нервові розлади.

Оскільки туризм у Закарпатському регіоні з кожним роком стрімко розвивається, конкурентність закладів значно зростає. Для підвищення конкурентоспроможності готелів, зокрема курортних, доцільно розширити спектр додаткових послуг.

У результаті досліджень запропоновано такі універсальні послуги:

- організацію урочистих традиційних та національних святкувань (наприклад, фестиваль вина та меду «Сонячний напій»; фестиваль ковальського мистецтва та народних промислів «Гамора»; фестиваль «BEREG-FEST»);

- екскурсійне обслуговування (організація екскурсій; надання турів «вихідного дня»; замовлення послуг гідів-перекладачів);

- Wellness-послуги (різноманітні види масажу; косметологічні пілінги; гідромасажні кабінки; контрастні душі, басейни та джакузі; обгорткування глиною; послуги фітнесу; ароматерапія; сеанси психологічного спа-релаксу; соляні кімнати; розробка індивідуальної СПА-програми; послуги салону-краси);

- послуги апітерапії (лікування хвороб із застосуванням живих бджіл і продуктів бджільництва);

- послуги рафтингу (вид екстремального спорту, швидкісний сплав гірською річкою через пороги на рафті);

- майстер-класи (майстер-класи з гри на традиційних музичних інструментах, а саме з гри на трембіті; майстер-класи з вилову риби та спільна участь у приготуванні страв з риби);

- додаткове обладнання в номерах (гідромасажні ванни з мінеральною водою);

- програми обслуговування корпоративних гостей (безкоштовний трансфер, спеціальна дисконтна система, допомога в організації конференцій, бізнес-ланчі);

- послуги няні та догсітера;

- послуги професійного фотографа.

Уперед завжди будуть іти тільки ті, хто може мислити та працювати інакше, йти від штампів та задавати нові стандарти, шукати нові можливості. Тому вважаємо, що додаткові послуги є гарним способом підвищення конкурентоспроможності курортних готелів та унікальною можливістю для вдосконалення сервісу на міжнародному рівні.

Список використаних інформаційних джерел

1. Сайт «anga.ua»: Фестивали Закарпаття [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://anga.ua/ru/articles/tsikava_ukraina/festyvali_zakarpattia.html (дата звернення: 03.03.2021). – Назва з екрана.
2. Сайт «zakarpattya.gov.ua»: Туризм і рекреація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakarpattya.gov.ua/zakarpattya/infrastruktura/turyzm-i-rekreatsiya/> (дата звернення: 04.03.2021). – Назва з екрана.
3. Сайт «ua.elenapuzatko.com»: 10 кращих готелів Закарпаття з термальними водами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ua.elenapuzatko.com/goteli-zakarpattya-termaly/> (дата звернення: 04.03.2021). – Назва з екрана.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ГОТЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Т. М. Обухова, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС-42*

Н. В. Рогова, науковий керівник, к. т. н., доцент кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи*

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Проблематику конкурентоспроможності готельних закладів у своїх наукових дослідженнях розглядали іноземні та вітчизняні вчені, зокрема А. В. Жуков, П. О. Подлепіна, Н. М. Кузнецова, О. М. Шаповалова, С. В. Мельниченко, А. А. Донець, Н. Ю. Балацька, Л. М. Малюга, Л. Д. Завідна, І. М. Поворознюк. Проте в сучасних реаліях вітчизняного ринку готельно-туристичних послуг пошук шляхів підвищення конкурентних переваг закладів розміщення набуває особливої актуальності [1–3].

Конкурентоспроможність готелю – це здатність і можливість засобів розміщення здійснювати діяльність з надання готельних послуг в умовах ринку, а також мати переваги перед готелями конкурентами і за рахунок цього отримувати додатковий прибу-

ток, який спрямовується як на розвиток готелю та його кадрового складу, так і на забезпечення якісного обслуговування клієнтів [1].

Дослідження конкурентоспроможності готельних підприємств є важливими й актуальними як для економіки країни в цілому. У ринкових умовах висока конкурентоздатність суб'єктів господарювання є запорукою отримання високого і стабільного прибутку. Висока конкурентоспроможність – основна умова розвитку і життєдіяльності підприємства.

Проблема управління конкурентоспроможністю підприємства стає нагальною для сучасних підприємців, адже світова криза загострила важку ситуацію в конкурентній боротьбі підприємств. За відсутності проведення адекватної та своєчасної оцінки рівня власного конкурентного потенціалу, виявлення й аналізу факторів безпосереднього впливу на конкурентні позиції підприємства, його керівництво унеможливорює розробку та впровадження стратегії існування та функціонування організації [2].

Оцінка конкурентоспроможності підприємства допомагає з'ясувати ситуацію, що склалася, і стан підприємства, визначити засоби підвищення ефективності діяльності, поліпшення якості послуг, висунути рішення актуальних проблем.

Зростання конкурентоспроможності, а отже, і підвищення експорту – це й засіб підвищення рівня життя населення країни. Шляхи розвитку економіки країни і підвищення її конкурентоспроможності, у першу чергу, пов'язані з підвищенням конкурентоспроможності підприємств.

Конкуренція займає провідне місце у формуванні механізму регулювання і контролю дій підприємств в усіх областях діяльності.

Завдяки існуванню конкуренції фірми прагнуть задовольняти побажання і потреби споживачів, щоб отримати максимально можливий прибуток [4].

Фундаментальна проблема сучасної економіки – це підвищення рівня конкурентоспроможності підприємств, оптимізація їх роботи і виживання в зовнішньому середовищі. Від вирішення цієї проблеми залежить прибутковість підприємств, якість виробничих процесів, адаптація до ринкових умов і економічне зростання. З одного боку, конкуренція – це легалізована форма боротьби підприємств за ринки збуту продукції й отри-

мання максимального прибутку, з другого боку, це ефективний механізм регулювання ринкової економіки і відбір найбільш сильних з фінансової точки зору організацій.

На конкурентоспроможність готелю впливають безліч чинників, серед яких слід виділити тактичний і стратегічний.

Список використаних інформаційних джерел

1. Жуков А. В. Обеспечение конкурентоспособности гостиничных услуг на основе применения инсентивпрограмм : дис. ... канд. экон. наук: 08.00.05 / А. В. Жуков ; Гос. университет упр. – Москва, 2014. – 172 с.
2. Подлепіна П. О. Конкурентоспроможність як чинник підвищення ефективності функціонування готельних підприємств / П. О. Подлепіна // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – № 1041. – 2013. – С. 128–131.
3. Кузнецова Н. М. Науково-методичні підходи до визначення стратегічних напрямків конкурентоспроможності готельних підприємств [Електронний ресурс] / Н. М. Кузнецова // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2011. – Вип. 41(2). – С. 54–59. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2011_41\(2\)_11](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2011_41(2)_11). – Назва з екрана.
4. Черкесова Э. Ю. Підвищення конкурентоспроможності підприємств роздрібної торгівлі / Черкесова Э. Ю., Гайдатова В. В. // Науково-методичний електронний журнал «Концепт». – 2016. – Т. 17. – С. 191–195. – Режим доступу: <http://e-koncept.ru/2016/46198.htm>. – Назва з екрана.
5. Маркетинг : словарь / [Азоев Г. Л., Завьялов П. С., Лозовский Л. Ш. и др.]. – Москва : ОАО «НПО «Экономика», 2000. – 362 с.

МОДЕЛЮВАННЯ КОНЦЕПТУАЛЬНОГО ГОТЕЛЮ КАТЕГОРІЇ «***» У ГРАФІЧНОМУ РЕДАКТОРІ «SWEET HOME-3D»**

В. В. Озерний, студент спеціальності Готельно-ресторанна справа, група ГРС б-41

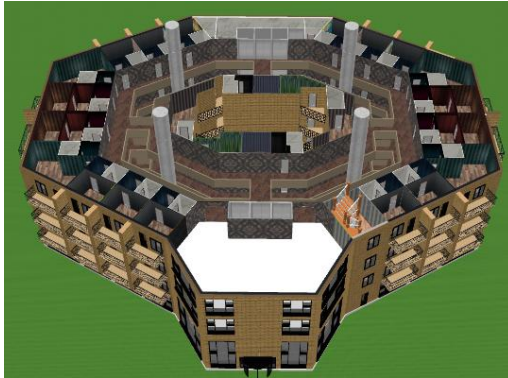
О. В. Володько, науковий керівник, к. т. н., доцент кафедри готельно-ресторанної та курортної справи
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Концептуальний готель – не просто данина моді, а вже «нове обличчя гостинності», засіб розміщення з підвищеним рівнем сервісу та інноваційною складовою цілісного оформлення за

певною тематикою, з креативним і сміливим підходом до оформлення та дизайну як усього приміщення загалом, так і кожного номера окремо.

Саме розробкою такого концептуального готелю стала робота з моделювання бутік-готелю «Dream» категорії «*****» на 86 місць за допомогою графічного редактора «Sweet home-3D».

Бутік-готель, який моделюється (рис. 1) – це невеликий готель, що позиціонується як розкішний та ексклюзивний, розрахований на обслуговування бізнес-еліти.

Рисинок 1 – Моделювання поверхів будівлі бутік-готелю у графічному редакторі «Sweet home-3D»

Прогнозоване місце розташування: місто Одеса, район Київський, провулок Рульовий. Цільова аудиторія: споживачі з високим рівнем достатку, творчі люди різних напрямів діяльності (режисери, письменники, художники, музиканти, бізнесмени).

Особливістю готелю є кінотема, яка лягла в основу багатьох дизайнерських рішень готелю. Стилiзація готелю була обрана з погляду того, що більшість людей полюбили та отримують велике емоційне задоволення та релаксацію від перегляду фільмів, знятих в Одесі.

Окрім того, саме в Одесі народився кінематограф. Перша кіностудія України з'явилася теж в Одесі. І на сьогодні Одеська кіностудія є улюбленим місцем творчості багатьох відомих режисерів близького і далекого зарубіжжя. Саме це місто вважають кінематографічною столицею України, де проходить що-

річний міжнародний кінофестиваль – один із найбільших глядацьких кінофестивалів у Східній Європі.

Тому прогнозується, що butik-готель, стилізований за кінотемакою з кінозалом, в якому будуть демонструватись фільми відомих режисерів, зняті в Одесі, буде користуватись попитом.

Для моделювання будівлі засобу розміщення розроблено перелік приміщень певного функціонального призначення (приймально-вестибюльна група, житлова, культурно-дозвілева, фізкультурно-оздоровча та інші), розраховані їх площі. Загальна площа приміщень склала 6 450 м². Прийнято 5 поверхів, площа готелю в основі – 1 290 м². Приклад елементів моделювання номеру наведено на рис. 2.

Рисунок 2 – Моделювання номеру butik-готелю у графічному редакторі «Sweet home-3D»

Подальша робота буде пов'язана з моделюванням сервісно-виробничого процесу в butik-готелі.

Список використаних інформаційних джерел

1. Коваленко О. Концептуальні готельні комплекси України та світу: сучасний стан та перспективи розвитку / О. Коваленко, Т. Лебеда, І. Запатріна // Вісник СДПУ ім. А. С. Макаренка. (Серія – Молодий вчений). – 2017. – № 1(41). – С. 612–615.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КУРОРТНИХ ГОТЕЛІВ ЛЬВІВЩИНИ

Ю. В. Остапенко, студентка спеціальності Готельно-ресторанна справа, група ГРС – 45

Т. В. Капліна, науковий керівник, д. т. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Останнім часом у світі спостерігається зростання інтересу туристів до здорового екологічного відпочинку. Швидкий темп життя, безліч стресових ситуацій, зростання потоку інформації, несприятлива екологічна обстановка в більшості країн змушує людей звертатися до такого відпочинку [1].

З огляду на це, метою нашого дослідження є вивчення сучасного стану та перспектив розвитку курортних готелів, розробка моделей сервісно-виробничих процесів в одному із найбільш перспективних у цьому відношенні регіонів України – Львівській області.

Готельний бізнес в Україні перспективний як мінімум за чотирма причинами. По-перше, у країні спостерігається підвищення ділової активності, що неминуче викликає збільшення обсягів туристів, що зацікавлені у відпочинку. По-друге, підвищення доходів населення України призводить до збільшення кількості людей, які подорожують, що викликає необхідність у розширенні засобів розміщення для відпочинку з наданням якісних готельних послуг. По-третє, Україна, що заявила про свою інтеграцію до європейського простору, поступово стає привабливою для європейців. По-четверте, скасування готельного збору призвело до зниження податкових обов'язків для готелів.

На сьогодні оздоровчий відпочинок розвивається практично у всіх регіонах світу і є одним із найпопулярніших напрямків туристичної діяльності. У нашій країні він також займає досить вагоме місце, завдяки сприятливим кліматичним умовам України, близькістю моря та гір.

Одним із найбільш популярних серед прихильників оздоровчого відпочинку регіонів України є Львівська область, яка представлена різними типами засобів розміщення. Особливе місце належить курортним готелям, десять з яких, за даними

Booking.com є найкращими. Сім з них знаходяться у Трускавці, а три – у Східниці [2].

Курортний готель – це готель, який розташований на території курорту та має умови для оздоровлення та відпочинку.

Курортні готелі спеціалізуються на прийомі й обслуговування туристів, які приїжджають для відпочинку, профілактичного лікування та оздоровлення на певний період часу [3].

Досліджуваний регіон має все необхідне для перспективного розвитку оздоровчого відпочинку: сприятливі кліматичні умови, наявність природних мінеральних вод, лікувальних грязей та озокериту. На нашу думку, для Львівської області з її величезним потенціалом кількість курортних готелів недостатня, що й обумовило необхідність дослідження даної проблеми.

Представники іноземного капіталу загалом оцінюють український ринок готельного бізнесу як складний, але перспективний для інвесторів і більше уваги приділяють можливості реалізації проєктів у регіонах країни [3].

Тому потрібно розвивати наявні туристичні ресурси області, залучати інвестиції для розвитку об'єктів відвідування та проводити рекламну кампанію як на рівні України, так і на міжнародному ринку туристичних послуг.

Список використаних інформаційних джерел

1. Мальська М. П. Міжнародний туризм і сфера послуг : підручник / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк. – Київ, 2008. – 661 с.
2. Курортні готелі в регіоні Львівська область [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.booking.com/resorts/region/ua/luhansk.uk.html>. – Назва з екрана.
3. Оздоровчий відпочинок [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lviv.travel/ua/index/what_to_do/nearlviv/spa_resorts. – Назва з екрана.

АНАЛІЗ ГОТЕЛЬНИХ ПОСЛУГ НА РИНКУ У МІСТІ КАМ'ЯНСЬКЕ

О. М. Парфьонова, здобувач вищої освіти спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС-44*

Н. І. Курніс, науковий керівник, к. е. н., асистент кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи*
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

На сьогодні готельний бізнес швидко зростає і стає однією з провідних галузей у туристичній сфері. Основою цієї галузі є

максимальне підвищення рівня комфорту та задоволення потреб туристів. З року в рік зростає попит на рівень цих послуг, а також на працівників, які їх надають [1].

Готельна індустрія – це поєднання всіх фірм і організацій, що співпрацюють, та кожна з яких виконує свої специфічні функції, що мають задовольняти потреби гостя, тобто сфера гостинності включає різноманітні сектори та галузі, де необхідно враховувати взаємозв'язки між готельними комплексами та іншими компаніями. Головною рисою готельної сфери є зростання попиту на готельні послуги шляхом побудови взаємовигідних зв'язків між відвідувачем та закладом розміщення [3].

Готельна сфера – це потужна структура в системі економіки країни, регіону чи туристичного центру та вагома дохідна частина бюджету країни. Саму суть поняття «готельне господарство» прирівнюють до понять «готельна індустрія», «готельна справа», «готельний бізнес». Це виходить з того, що суб'єкти господарювання працюють з метою отримання прибутків за послуги з розміщення туристів, а також надання додаткових послуг. Саме через це вважається, що готельне господарство – невід'ємна складова сфери гостинності [3].

Галузь готельного господарства – одна з вагомих складових туристичної сфери. Матеріально-технічна база, що дозволяє розміщувати туристів, посідає важливе місце у формуванні туристичної інфраструктури, а туристичний сервіс цього напряму залежить від якості умов проживання та обслуговування, тому дослідження готельної індустрії – сфери, що приносить значні грошові надходження не тільки власникам бізнесу, а й державі, є надзвичайно актуальним [3].

Відомо, що сфера послуг набуває все більшого розвитку в нашій країні, але функціонування готельного господарства ускладнюється цілою низкою проблем. Однією з причин подібного протиріччя є відсутність надійної та достовірної інформації про стан ринку готельних послуг і відсутність належного сервісу. Наслідком цього є використання готелів не за призначенням, зниження конкуренції на ринку готельних послуг, що ще більше погіршує стан готельного господарства і затримує вихід України на світовий туристський ринок.

В умовах становлення ринкової економіки подальший розвиток готельного господарства вимагає підвищення конкурентоспроможності готельних підприємств на внутрішньому й світо-

вому туристському ринку. Однак не можливо розробити пропозиції, єдині для всіх готельних підприємств, які забезпечили б гарантований успіх [1].

Дніпропетровська область є одним з найбільш розвинених в економічному відношенні регіонів України. За чисельністю населення, внеском у загальнодержавні обсяги виробництва валового внутрішнього продукту масштабами промислового та сільськогосподарського виробництва, обсягами експорту товарів і надходжень до бюджету вона займає провідні місця серед інших регіонів України.

Кам'янське – місто у Дніпропетровській області. Кам'янське розташоване на берегах Кам'янського водосховища, у середній течії Дніпра, нижче греблі Середньодніпровської ГЕС, за 35 км на захід від м. Дніпро. Протяжність із сходу на захід 22 км, з півночі на південь – 18 км [2]. У Кам'янському активно розвивається готельний ринок.

Станом на кінець 2020 року кількість готелів, що ввійшли до найкращих у Кам'янському, склала 8:

1. Готель «Шиллер» розташований на тихій вулиці в центрі міста, лише за 100 м від Центрального парку. До послуг гостей безкоштовні Wi-Fi, автостоянка. Прогулянка до торгового центру з кінотеатром триває 3 хв. Усі номери оснащені міні-баром, кондиціонером і телевізором з плоским екраном. Окремі ванні кімнати з душем укомплектовані феном і безкоштовними туалетно-косметичними засобами. Серед інших зручностей номерів варто відзначити супутникове телебачення. У ресторані готелю подають страви європейської кухні. У помешканні працює бар і цілодобова стійка реєстрації. Гості можуть користуватися камерою зберігання багажу. Аеропорт Запоріжжя розміщений за 89 км від готелю. Гості за 10 хв на авто доїдуть до залізничного й автобусного вокзалу. Відстань від готелю «Шиллер» до аеропорту Дніпра становить 35 км. Вартість проживання за добу – від 790 грн.

2. Готель «Premier» розташований у центрі міста Кам'янське, за 50 м від історичного музею. У готелі надається безкоштовний Wi-Fi. Усі номери готелю обладнані кондиціонером, телевізором із супутниковими каналами, холодильником та власною ванною кімнатою з халатами, а з вікон відкривається чудовий вид на місто. Додатково можна користуватись сейфом. Гостям пропонують пральні послуги та прасування одягу. На

території обладнана безкоштовна парковка. Міжнародний аеропорт «Запоріжжя» розміщений за 89 км від готелю. Вартість проживання за добу – від 900 грн.

3. Готель «Золоті Піски» розташований в оточенні лісу на березі Дніпра. До послуг гостей відкриті басейни для дорослих і дітей. Відстань до центру м. Дніпро становить 50 км. Персонал стійки реєстрації гостей чергує цілодобово. У ресторані готелю подають страви європейської кухні. Тут також здійснюється обслуговування номерів. Окрім цього, гості матимуть можливість користуватися приладдям для барбекю. У готелі можна пограти в боулінг і більярд, а в його околицях – зайнятися снорклінгом та пішим туризмом. У закладі працює пункт прокату квадроциклів, гідроциклів і моторних човнів. На території готелю також обладнаний безплатний волейбольний майданчик. Вартість проживання за добу – від 550 грн.

4. ГРК «Прометей» пропонує номери в Кам'янське. Тут є ресторан, а також бар. У готелі є сімейні номери. Кожна кімната обладнана шафою для одягу. У готелі подають сніданок «шведський стіл». Співробітники стійки реєстрації можуть допомогти гостям у будь-який час доби. Від ГРК «Прометей» 32 км до м. Дніпра. Найближчий аеропорт розташований у м. Дніпрі, за 39 км від закладу. Вартість проживання за добу – від 600 грн.

5. Міні-готель «Веселий Гай» з видом на власний пляж розташований у м. Кам'янському. До послуг гостей сад, сімейні номери, приладдя для приготування барбекю і дитячий ігровий майданчик. Крім того, тут надається безкоштовний Wi-Fi та обладнана безкоштовна приватна парковка. У всіх номерах гостьового будинку встановлені кондиціонери, мікрохвильові печі, чайники, душові кабінки, безкоштовні туалетно-косметичні засоби, шафи для одягу і телевізори з плоскими екранами та супутниковими каналами. З номерів відкривається чудовий вид на озеро. Кожен номер містить власну ванну кімнату. Серед інших зручностей – холодильник. Гості міні-готелю «Веселий Гай» можуть відпочити на терасі. В околицях міста Кам'янське гості можуть активно відпочити, зокрема, погуляти пішки. Відстань від міні-готелю до Міжнародного аеропорту «Дніпро» становить 52 км. Вартість проживання за добу – від 1 200 грн.

6. Апартаменти «Loft» на вул. Свободи розташовані у м. Кам'янському. Гості, які зупиняються в цих апартаментах, мають доступ до повністю обладнаної кухні. Апартаменти

оснащені телевізором із плоским екраном. В апартаментах також є ванна кімната. Відстань від апартаментів до м. Дніпра становить 32 км, а до Міжнародного аеропорту «Дніпро» – 39 км. Вартість проживання за добу – від 1050 грн.

7. Міні-готель «Славутич» розташований у м. Кам'янське. До послуг гостей тераса. Деякі номери підходять для розміщення сімей. Усі одиниці розміщення в міні-готелі мають зону відпочинку. У номерах є мікрохвильова піч. Міні-готель «Славутич» розміщений за 33 км від м. Дніпра. Відстань від помешкання до Міжнародного аеропорту «Дніпро» становить 40 км. Вартість проживання за добу – від 490 грн.

8. Апартаменти на бульварі Будівельників, 43 розташовані у м. Кам'янському. На всій території помешкання надається безкоштовний Wi-Fi. На території обладнана приватна автостоянка. Апартаменти з балконом та видом на озеро. До послуг гостей 1 спальня, вітальня, телевізор із плоским екраном та супутниковим телебаченням, обладнана кухня та 1 ванна кімната з душем і ванною. Поруч можна порибалити. Відстань до Міжнародного аеропорту «Дніпро» становить 61 км. Вартість проживання за добу – від 500 грн [4].

Таким чином, ураховуючи актуальність цієї теми для економіки та іміджу м. Кам'янського як туристичного міста, можна зробити висновок про різноманіття готельних послуг, а також появи нових видів сервісу. Готелі відрізняються своїм призначенням, місткістю, особливостями конструкцій, рівнем комфорту, сезонністю, місцезнаходженням, функціональним призначенням, наданням харчування, тривалістю можливості розміщення та рівнем цін.

До основних тенденцій готельної галузі м. Кам'янського можна віднести, на жаль, зменшення кількості готелів через пандемію, економічну кризу, зменшення кількості клієнтів, а також зростання цін на послуги.

Розробка стратегій розвитку готельної сфери у м. Кам'янському зумовлена необхідністю дослідження, у першу чергу, особливостей формування та функціонування продукту готельної індустрії. Важливим є дослідження, а як наслідок – раціональне використання природних та історико-культурних рекреаційно-туристичних ресурсів області, а також врахування факторів функціонування наявних суб'єктів туристичної індустрії області.

Список використаних інформаційних джерел

1. Булейко О. В. Якість послуг гостинності – ключовий фактор привабливості для туристів. Готельно-ресторанний та туристичний бізнес: реалії і перспективи [Електронне видання] : тези доповідей VI Всеукр. студ. наук. конф. (Київ, 25 березня 2020 р.) / відп. ред. А. А. Мазаракі. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. С. 245–247.
2. Корнева Д. А. Особливості розвитку туристичної інфраструктури в Україні. Вісник ДГТБ. 2011. № 5. С. 174.
3. Сіреніна М. В. Готельне господарство Дніпропетровської області: стан і перспективи розвитку. Київ, 2020. 63 с.
4. <https://www.booking.com/city/ua/dniprodzerzhynsk.uk.html>.

СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК SPA-ГОТЕЛІВ У ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Д. Г. Пиринська, студентка спеціальності Готельно-ресторанна справа, група ГРС-44

Л. І. Куш, науковий керівник, ст. викладач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

В Україні, як і у всьому світі, підвищується популярність SPA-комплексів та SPA-готелів. У моду входить здоровий спосіб життя, зростає кількість людей, які хочуть підтримувати гарну фізичну форму і мають потребу у відновних програмах. Здебільшого це люди середнього віку, які надають перевагу активному відпочинку, але часто обмежені в часі. Саме споживачі цього сегмента будуть головними відвідувачами курортів і гарантією процвітання лікувально-оздоровчого туризму ХХІ ст. [1].

Наявність SPA при готелі багаторазово підвищує його привабливість в очах потенційного відвідувача, адже SPA послуги мають широкий спектр використання серед гостей готелів. Таким чином, міжнародний досвід розвитку SPA-індустрії при готелях є перспективним для використання в Україні з метою збільшення кількості туристів, які прагнуть оздоровлення та лікування.

Сучасний концепт SPA – це оздоровчий комплекс процедур з використанням лікувальних властивостей мінеральної, морської, прісної води, а також солі, лікувальних грязей, морських водоростей і лікарських рослин. Використання SPA-процедур на-

правлено на оздоровлення та психосоматичну релаксацію організму. Впливаючи через органи почуття та рецептори, SPA-процедури покращують кровообіг, виводять токсини і шлаки з організму, активізують процеси обміну речовин, поліпшують загальне самопочуття і насичують організм корисними мікроелементами. Латинське «*sanitas pro aqua*», тобто «здоров'я через воду» покладено в основу найпрогресивніших сучасних технологій оздоровлення і релаксації [1].

Українська SPA-галузь швидко розвивається. Новітні SPA-технології визначають завтрашній день рекреаційно-готельного бізнесу. Наявність SPA при готелі багаторазово підвищує його привабливість в очах потенційного відвідувача, адже SPA-послуги мають широкий спектр використання серед гостей готелів.

SPA-індустрія – комплексна система психосоматичної релаксації та оздоровлення, що надає можливість ефективного відновлення психофізичного потенціалу людини, знімає стрес, покращує показники роботи організму. Тобто сьогодні SPA реалізує не тільки місця водних процедур, а й оздоровчі центри, які надають комплексні послуги [2].

Найважливішою проблемою Дніпропетровської області є те, що туристично-рекреаційний потенціал регіону мало відомий не тільки закордонному, а й місцевому споживачеві.

Туристично-рекреаційні ресурси Дніпропетровської області – це об'єкти, що використовуються чи можуть бути використані для відпочинку, туризму, лікування, оздоровлення населення. Дніпропетровщина має значний потенціал для розвитку туристичної індустрії: вигідне географічне положення, сприятливі природні та кліматичні умови, історико-культурні пам'ятки, традиції та щедра гостинність народу. Оскільки область – найбільша в Україні за природно-ресурсним потенціалом, то на її теренах можливо розвивати сучасні види туристичної діяльності, а саме: SPA-туризм зорієнтований на оздоровлення й відновлення організму людини.

На Дніпропетровщині є декілька SPA-готелів. Один з таких «GOOD ZONE Hotel». Цей готель розташований у селищі Піщанка, в 24 км від аеропорту Дніпра. До послуг гостей велика кількість SPA-послуг: масаж всього тіла, масаж рук, масаж голови, масаж для пар, масаж ніг, масаж шиї, масаж спини, турецька лазня, оздоровчий сра-центр [3]. Можна з впевненістю сказати,

що SPA-готель – це відмінний спосіб поєднати приємне з корисним, тобто відпочинок і оздоровлення, тому не дивно, що затребуваність цього виду туризму постійно зростає.

Отже, SPA – популярний напрямок у сучасній готельній індустрії. На Дніпропетровщині є достатньо великий потенціал для розвитку послуг цього напрямку, це обумовлено природними даними, попитом споживачів. Єдиним, на наш погляд, недоліком на цей час є достатньо велика вартість SPA-процедур та проживання в SPA-готелях. Це є перешкодою для користування послугою споживачам всіх верств населення. Але, зважаючи на швидкі темпи розвитку SPA-індустрії, імовірна тенденція до зниження вартості таких послуг.

Список використаних інформаційних джерел

1. Рутинський М. І. СПА-технології у курортології та лікувальному туризмі: стан та перспективи розвитку в Україні / М. І. Рутинський // Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. – 2008. – Вип. 24. – С. 298–306.
2. Наумік-Гладка К. Г. Маркетингові та психологічні аспекти діяльності spa-індустрії при готельних комплексах / К. Г. Наумік-Гладка // Електронне наукове видання з економічних наук «Modern Economics». – 2017. – № 4 – С. 100–106.
3. Спа-отели в городе Днепр. GOOD ZONE Hotel [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.booking.com/hotel/ua/business-relax-goodzone> (дата звернення: 21.03.2021). – Назва з екрана.

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ГОТЕЛІВ У ХАРКІВСЬКОМУ РЕГІОНІ

Н. О. Петрова, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС-44*

Л. І. Куш, науковий керівник, ст. викладач кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи*

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Харківщина має давню і славу історію, це потужний науково-інноваційний, культурний, промисловий та освітній осередок України. Туризм же у даний час розвивається дуже стрімко. Саме він став одним із доступних засобів пізнання оточуючого нас світу, його історії, пам'яток і культурної спадщини [1].

Харківська область має вагоме підґрунтя для того, щоб стати в ряд з найбільш розвинутими у туристичному відношенні регіонами України та Європи. Харківщина має вигідне розташування, комфортний клімат, різноманітний ландшафт, історико-культурну, архітектурну спадщину, розвинуту мережу транспортного сполучення.

Сильною стороною області є наявність великої кількості наукових та освітніх установ європейського рівня. В області сконцентрована значна частка ІТ-фахівців країни та освітніх установ, які забезпечують їх підготовку. Також добре розвинута сфера освіти, яка входить до 10 найбільших студентських центрів Європи [2].

Готельний бізнес в Україні під впливом часу стає справжньою індустрією послуг. Готелі, призначені для тимчасового проживання осіб, все частіше перетворюються на туристичний повносервісний комплекс, у якому надаються безліч різних послуг. Питання підвищення їх якості займають особливе місце серед проблем розвитку готельних послуг в Україні. Готельне господарство – це одна зі складових туристичної індустрії та частина соціальної інфраструктури певного регіону, головною метою діяльності якої є надання послуг розміщення й харчування та інших додаткових послуг, що задовольняють першочергові та додаткові потреби, створюючи сприятливі умови для подорожування та облаштування населення [3].

У структурі підприємств готельного господарства Харківського регіону найбільш поширені два типи засобів розміщення – апартаменти й туристичні готелі, які переважно знаходяться у самому Харкові. Загальна їх кількість – 352. Розподіл засобів за основними типами розміщення у відсотках наведено на рис. 1.

Якщо ж порівнювати стан завантаженості готелів, то виявляється, що в Харківському регіоні ситуація дещо краща, ніж загалом по Україні. Якщо по Україні один готельний номер відвідують протягом року 37 осіб, то у Харківській області – 42 [2].

У світлі останніх подій Харків залишається містом, яке активно відвідують іноземні туристи та яке відкривається по-новому для українців за допомогою внутрішнього туризму. Карантинне сьогодення з обмеженнями невдовзі зміниться активним розвитком туризму. Лише на 2018–2020 роки було виділено близько 1,3 млн гривень на розвиток туризму в Харкові [1]. Під

час пандемії, багато міст почало активний розвиток інфраструктури для заохочення українців до внутрішнього туризму. Основні стратегії розвитку готельно-ресторанного бізнесу повинні бути направлені на подолання бізнес-ризиків, які виникають під час пандемії.

Рисунок 1 – Розподіл засобів розміщення Харківського регіону за основними типами [1]

Сьогодні необхідно покращувати якість послуг із одночасним розширенням їх асортименту, що пов'язано з постійно зростаючими вимогами споживачів відповідно до вимог передових технологій. Для збільшення туристичного потоку, слід негайно активізувати подорожуючих шляхом реклами, вигідних акцій та пропозицій, щоб кожен турист був впевнений, що у Харківській області він зможе знайти гідне місце для зупинки, яке задовольнить усі його потреби за адекватною ціною.

Використовуючи дані сайту мандрівників «TripAdvisor», ми проаналізували діяльність готелів Харківської області і за їхнім рейтингом виявили, що широкою популярністю та попитом туристів користуються готелі категорії «****». Тому побудова нових чотиризіркових готелів, які відповідатимуть міжнародним стандартам та будуть конкурентоспроможними, є доцільною.

Список використаних інформаційних джерел

1. Стратегія розвитку Харківської області на 2021–2027 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [<https://kharkivoda.gov.ua/content/documents/1021/102038/files/Strategy-2027.pdf>] (дата звернення: 20.03.21). – Назва з екрана.

2. Кучечук Л. В. Проблеми і перспективи розвитку готельного господарства у Харківському регіоні в умовах міжнародної інтеграції / Л. В. Кучечук // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». – 2018. – Вип. 7. – С. 115–121.
3. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг / О. О. Любіцева – Київ : Альтерпрес, 2006. – 436 с.

СУЧАСНИЙ СТАН ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА В ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ЙОГО РОЗВИТКУ

Л. О. Пракаш, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС б-43*

С. С. Рибакова, науковий керівник, ст. викладач кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

На сучасному етапі туризм в Україні, особливо в Закарпатському регіоні, є однією з найперспективніших та дохідних галузей економіки, що досить динамічно розвивається та сприяє підвищенню рівня життя людей та покращення інфраструктури.

До основних тенденцій готельної галузі Закарпатської області в період з 2019 по 2020 роки можна віднести зменшення кількості готелів через економічну кризу, активний розвиток хостелів та інших засобів розміщення, збільшення кількості клієнтів (на 40 % в 2019–2020 роках), а також зростання цін на послуги. За період з 2018 року по першу половину 2020 го року ціни на готельні послуги виросли на 67 % [2].

Водночас існує і ряд факторів, який обмежує розвиток туристичного сектора в Закарпатській області. До нього належать низький рівень розвитку транспортної інфраструктури, орієнтація попиту на більш дешеві пропозиції, наявність тіньової частини ринку, а також недостатнє технічне оснащення гірських районів (покриття мобільних операторів, 3G тощо) [2].

Оскільки туристично-рекреаційна галузь має чітко виражений сезонний характер, для вироблення пропозицій та напрямків подальшого розвитку необхідно визначити пікові періоди, що забезпечують максимальну кількість відвідувачів та періоди з мінімальною кількістю відвідувачів.

Серед засобів розміщення, що зосереджені в Закарпатському регіоні, можна віднести: готелі, санаторії, хостели, мотелі, кемпінги та ін. Станом на 1 січня 2021 року до засобів розміщення в Закарпатському регіоні належать: 18 санаторіїв, 2 дитячі санаторії, 2 пансіонати з лікуванням, 3 дитячі заклади оздоровлення цілорічної дії, 4 санаторії-профілакторії, 2 будинки відпочинку, 2 пансіонати відпочинку, 23 бази відпочинку та інші заклади відпочинку. Найбільша кількість перерахованих суб'єктів зосереджена в Тячівському (26,8 %), Свалявському (14,3 %), Хустському (10,7 %), Виноградівському (8,9 %) та Мукачівському (7,1 %) районах [1].

За останній рік кількість туристів, що відвідали курортну зону Закарпаття, налічує 2 млн туристів. Кількість днів відповідно до аналізу заброньованих діб зростає. Середній чек туристів, що відвідують заклади ресторанного господарства, складає від 860 грн до 1 500 грн.

Одним із пріоритетних завдань у плануванні діяльності туристично-рекреаційної галузі є розвиток саме в'їзного туризму, який, крім інших переваг галузі (створення нових робочих місць, розвиток місцевої інфраструктури, формування доходів місцевих бюджетів, реклама регіону), забезпечує додаткове надходження фінансових ресурсів у економіку регіону шляхом здійснення іноземними туристами додаткових видатків, які у подальшому створюють позитивний мультиплікативний ефект на велику кількість суміжних галузей регіону. Саме тому необхідно розширювати пропозицію туристично-рекреаційних продуктів, у т. ч. з орієнтацією на іноземних туристів з урахуванням мети їх подорожі шляхом будівництва/реконструкції туристично-рекреаційних закладів, які відповідають світовим стандартам якості, відповідної розбудови супутньої інфраструктури (транспортної, комунікаційної, фінансової, інформаційної), розширення спектру можливостей Закарпаття на національному та міжнародному ринках.

Також у зв'язку з епідеміологічною ситуацією в країні та у світі взимку 2021 року спостерігається зростання кількості туристів. Це насамперед пов'язано з тим, що туристи обирають відпочинок, не покидаючи країну. Це обумовлено додатковими труднощами під час перетину кордону, а також боязнь за своє життя та здоров'я при відвіданні інших країн.

Отже, внутрішній туризм є перспективним напрямом діяльності для розвитку сфери готельного господарства, що забезпечить покращення економічного становища як регіону, так і країни.

Список використаних інформаційних джерел

1. Стратегія розвитку Закарпатської області на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dfrt.minregion.gov.ua/foto/projt_reg_info_norm/2015/05/Strategiya.pdf. – Назва з екрана.
2. Pro-Consulting – Член Української Асоціації Маркетингу з 2005 року, кваліфікований консультант програм підтримки малого і середнього бізнесу ЄБРР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pro-consulting.ua/ua>. – Назва з екрана.

ВПЛИВ РИНКУ ДІЛОВОГО ТУРИЗМУ В ЧЕРНІВЦЯХ НА ПОПИТ ГОТЕЛЬНИХ ПОСЛУГ

С. Е. Репало, студент спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС-33*

Т. В. Капліна, науковий керівник, *д. т. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

Чернівці вважаються унікальним містом, що пов'язано з його позитивним іміджем сучасного міжнародного туристичного центру та центру ділової активності. Для міста туристична галузь є стратегічним вектором його розвитку, передумовою зростання внутрішнього та іноземного туризму. Це обумовлено передусім наближеністю до кордону, а також наявністю потужних туристичних ресурсів.

Як відомо, туризм в Україні залучає близько 10 % населення та забезпечує функціонування багатьох галузей економіки і, в першу чергу, підгалузь готельного господарства. Для Чернівців характерним є достатня розгалуженість засобів розміщення. У місті функціонує 57 засобів з тимчасового розміщення осіб у місцях проживання (готелів, хостелів, апартamentів) із загальним номерним фондом 934 номери, розраховані на 2 132 місця, які фактично пропонують свої послуги, шляхом розміщення в мережі Інтернет відповідної інформації про умови розміщення та вартість послуг. Слід зазначити, що у 2019 році відкрито ряд нових сучасних закладів, зокрема, готельно-ресторанний комп-

лекс «Баронський двір» з номерним фондом 14 номерів, 3 хостели «Гранд Хостел», «Пелікан», «QUINTA» загальною кількістю 108 ліжко-місць [1].

За даними оператора мобільного зв'язку Київстар, у 2019 році місто відвідало 1 642 463 вітчизняних та іноземних туристів, з них 1 601 756 – туристів з різних регіонів України, які перебували від 1 до 14 діб у місті та 40 707 іноземців з 86 країн світу. Серед вітчизняних туристів переважають туристи з Івано-Франківської області – 501 172, з Тернопільської – 234 069, з Хмельницької – 232 776, з Київської – 137 173, з Львівської – 120 765, з Вінницької – 70 998. При цьому, найбільше іноземних туристів було з Італії – 8 599, з Німеччини – 5 127, з Росії – 3 891, з Польщі – 3 324, з Великобританії – 1 929, з Румунії – 1 644, з США – 1 526, з Франції – 1 265 та інших країн. Чернівці щороку все більше приваблює туристів, про що свідчить позитивна динаміка надходжень туристичного збору до міського бюджету. За 2019 рік він поповнився на 770,1 тис. грн, що на 416,1 тис. грн, або на 54,0 % більше у порівнянні з 2018 роком [1].

Діловий туризм – багатогранне явище, яке постійно розвивається та має свою структуру, в якій можна виділити п'ять компонентів: політичний, науковий, комерційний, професійний і суспільний. Цей вид туризму стає одним із найбільш перспективних в Україні [2]. Щорічні темпи його зростання у світі становлять близько 8 % [3]. Ринок ділового туризму генерує попит на готельні послуги в той час, коли відбувається їх зниження, що дозволяє підприємствам готельного господарства мати завантаження цілорічно.

Проведення конференцій, конгресів та інших подібних заходів виведе місто Чернівці на світовий ринок ділового туризму, тому міська влада приділяє велику увагу розробці програм розвитку індустрії гостинності [4].

Кінець 2019 – початок 2020 року принесли багато глобальних потрясінь, що не могли не відобразитись на розвитку туризму у світі. Найбільш значимий вплив на туризм спричинив COVID-19. Як виявилось, Європа була не готова до спалаху епідемії. Через пандемію туристичний сектор ЄС втратив уже 2 мільярди євро, а за оцінками учасників ринку, втрати можуть скласти 47 млрд дол. США. Готельєри називають масову відмову від поїздок найгіршим спадом у секторі після 11 вересня, спалаху атипової пневмонії і початку війни в Іраку [5].

Отже, результати стану туризму у світі й Україні у 2021 році продемонструють іншу розстановку сил. У лідерах за іноземним туризмом залишаться ті країни, які зможуть припинити паніку через коронавірус та переконати туристів у безпеці перебування на їх території.

Висновки. В Україні активно формується інфраструктура міжнародного в'їзного ділового туризму. Таким чином, зростає вплив ділового туризму на попит готельних послуг у Чернівцях, місті європейського класу, де діловий туризм орієнтуватиметься на споживача, буде прибутковим для місцевої громади та пропонуватиме стале зростання всім учасникам ринку.

Список використаних інформаційних джерел

1. Програма економічного і соціального розвитку міста ... [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://chernivtsy.eu>. – Назва з екрана.
2. Бондаренко М. П. Туристичний сектор економіки України: реалії та перспективи / М. П. Бондаренко // Економіка і прогнозування. – 2011. – № 1. – С. 104–119.
3. Аналіз сучасного стану та пріоритетів розвитку ділового ... [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7115>. – Назва з екрана.
4. Бізнес у Чернівцях. Матеріал Чернівецької міської ради [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://city.cv.ua/mt/biznesu/biznes-u-chernivtsiah-56>. – Назва з екрана.
5. Шикіна О. Тенденції розвитку Європейського ринку готельних послуг / О. Шикіна, Я. Гончаренко, Р. Козловський // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – 2019. – № 5 (268). – С. 216–233.

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ РОЗМІЩЕННЯ В ХМЕЛЬНИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

В. С. Романенко, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС-43*

Т. В. Капліна, науковий керівник, *д. т. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

На меті третього тисячоліття одним з найсуттєвіших чинників, що значно вплинув на світову економіку загалом і туристичну галузь зокрема, стало поширення вірусу COVID-19.

Запровадження надзвичайного стану в багатьох країнах і як наслідок – довготривале закриття кордонів стало головним фактором, що обумовило суттєві зміни в туристичній галузі. Набуває популярності саме розвиток внутрішнього туризму. Після тривалого карантину українські туристи почали активно подорожувати Батьківщиною, відвідуючи культурно-історичні та природні пам'ятки. Разом з тим, туристи почали надавати перевагу більш бюджетним засобам розміщення. Головною причиною такого явища стала не лише економічна криза, а й зменшення доходів у населення, яке у такій ситуації не готове витратити на відпочинок стільки ж коштів, як і раніше.

Соціальні засоби розміщення охоплюють підприємства, що мають соціальне значення і в більшості випадків субсидуються (гуртожитки для молоді, туристичні гуртожитки, будинки відпочинку для осіб похилого віку, готелі для робітників, студентські та школярські гуртожитки тощо) [1].

Згідно з інформацією, поданою Державною службою статистики України [2], гуртожитки для молоді, туристичні гуртожитки, будинки відпочинку для осіб похилого віку, студентські та школярські гуртожитки тощо належать до категорії – спеціалізовані засоби розміщення (рис. 1).

Кількість спеціалізованих засобів розміщення, од.

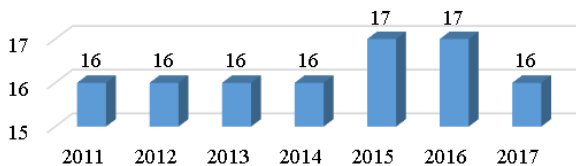

Рисунок 1 – Тенденції розвитку спеціалізованих засобів розміщення в Хмельницькій області 2011–2017 рр.

На рисунку 1 наведена кількість засобів розміщення в області у період 2011–2017 р. Відповідно до поданих даних, спостерігається слабка тенденція до зростання їх кількості у 2015, 2016 роках.

Слабкий розвиток соціальних засобів розміщення, у першу чергу, пов'язаний з низькою інвестиційною активністю, недостатньою зацікавленістю розвитку галузі, невідповідністю світовим стандартам якості послуг та відсутності відповідності ціни

та якості. На нашу думку, саме ці чинники не дають змоги повною мірою розкрити потенціал області.

Отже, основними умовами для розвитку засобів розміщення такого типу буде розробка стратегій розвитку соціальних засобів розміщення України та Хмельницької області, сприяння створенню додаткових робочих місць, залучення інвестицій та стимулювання будівництва і реконструкції обраних засобів розміщення і забезпечення комфорту та безпеки туристів під час приїзду та перебування на відпочинку.

Список використаних інформаційних джерел

1. Мальська М. П. Готельний бізнес, теорія та практика : навч. посіб. / М. С. Беднарчук, І. С. Полікарпов. – Київ : Центр учбов. л-ри, 2009. – 472 с.
2. Колективні засоби розміщування в Україні : стат. зб. [Чинний від 2018 р.]. – Москва : Держаналітінформ, 2018. – 16 с. – (Державна служба статистики).

МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОЇ СПРАВИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

М. В. Савенко, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа*

О. Є. Кашинська, науковий керівник, к. пед. н., доцент кафедри *туризму, готельної і ресторанної справи*

Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

В умовах всесвітньої пандемії COVID-19 готельна справа опинилась у важких карантинних обмеженнях та вимушена знаходити шляхи подолання кризової ситуації та розробляти модерні стратегії розвитку підприємств й застосовувати нову тактику подолання проблем.

Майже в усьому світі відбувається блокування роботи готельних підприємств, масово здійснюються анулювання бронювань та істотно знижуються можливості й готовність людей до подорожей і відпочинку в готелях через розповсюдження вірусу.

Метою даного дослідження є визначення можливостей готельної індустрії в умовах пандемії.

У міру поширення пандемії коронавірусу у всьому світі багато готелів починають рекламувати гостям «карантинні пакети»,

що передбачають надання послуг клієнтам, які хочуть самоізолюватися через поширення пандемії [1]. Так, наприклад, група готелів «A-One Hotels» у Таїланді однією з перших запропонувала пакет самоізоляції, що включає в себе повний пансіон та обслуговування спеціальним персоналом. Їжа доставляється в кімнати на візках, а посуд, столові прибори та постільна білизна, що використовуються гостями в самоізоляції, відокремлюється для спеціальної обробки. Якщо хтось із цих гостей захворіє або розвинуться якісь із симптомів коронавірусу під час перебування в готелі, його негайно направлять до лікарні, розташованої неподалік.

Тарифи на такі пакети знизили на 20 %, оскільки готелі сподіваються завоювати потік клієнтів під час загальногалузевого спаду [2].

Ця ризикована стратегія є першою реакцією на виклик, з яким стикається світова готельна індустрія. Проте її починають дотримуватися й інші компанії готельного господарства по всьому світу (мережа готелів «Dorsett», гонконгські готелі високого класу «Park Lane Hong Kong», «Fairmont Singapore» в Сінгапурі, у Швейцарії – «Bijou Hotel & Resort» та інші).

Більшість країн вимушені закрити готелі у зв'язку з всесвітньою пандемією коронавірусу. Проте існують і винятки. Так, у Греції, незважаючи на урядове рішення, що наказує тимчасово закрити готелі країни, ті заклади, які можуть запропонувати житло медичному персоналу, збройним силам, посадовим особам ЄС, іноземним студентам, особам, що зазнали труднощів, та освітянам, були виключені із заборони (50 готелів) [3]. У Південній Африці єдиним шансом залишитися відкритими для готелів є призначення на карантин або розміщення в них міжнародних туристів, які залишаються в країні. Ці заклади розміщення повинні бути затверджені Міністерством охорони здоров'я відповідно [4].

Отже, підсумовуючи вищесказане, можна зазначити, що навіть у дуже складні часи обмежень на поїздки та майже відсутність туристичної діяльності деякі готельні компанії використовують потенціал поточної ситуації та адаптуються до мінливого ділового середовища, створюючи та забезпечуючи сучасні пакети для нових типів клієнтів.

Список використаних інформаційних джерел

1. Folinas S., Duquenne M. N., Metaxas T. Problems and Opportunities in the Hospitality Industry in a Masked and Rubber-Gloved World. *Virtual Economics*, 2020 3(3), 7–24. URL: [https://doi.org/10.34021/ve.2020.03.03\(1\)](https://doi.org/10.34021/ve.2020.03.03(1)) (Last accessed: 09.03.2021).
2. Folinas S., Metaxas T. Tourism: The Great Patient of Coronavirus COVID-19. *International Journal of Advanced Research*, 2020. 8(5), 365-75. URL: <http://dx.doi.org/10.21474/IJAR01/10788> (Last accessed: 20.03.2021).
3. List of Hotels in Greece that Will Remain Open during the Coronavirus Pandemic. *Greek City Times*, 2020. URL: <https://greekcitytimes.com/2020/03/24/list-of-hotels-in-greece-that-will-remain-open-during-the-coronavirus-pandemic/> (Last accessed: 18.03.2021).
4. Risk Adjusted National Lockdown. Official COVID-19. *Recourse Centre for South African Tourism*, 2020. URL: <https://www.southafrica.net/gl/en/trade/page/coronavirus-covid-19-south-african-tourism-update> (Last accessed: 20.03.2021).

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В. В. Савченко, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС-б інт 31*

Л. І. Куш, науковий керівник, *ст. викладач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи*

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

За останні роки форми організації готельного бізнесу значною мірою змінюються, оскільки туристи мають змогу порівнювати сервісне обслуговування в Україні та за кордоном і вимагають певного рівня комфорту. Це змушує керівництво готелів пристосовуватися до нових потреб споживачів, щоб задовольнити попит і сприяти подальшому розвитку туризму та глобального ринку готельних послуг [1].

Значні зміни економічної ситуації ув зв'язку з пандемією Covid-19 у світі неминуче позначилися на в'їзному готельному потоці, виникла кризова реакція українського ринку гостинності, що призводить до зупинки більшості проєктів. Завантаження діючих об'єктів знизилося, але не критично [2].

Готельний бізнес розрахований на тривалу перспективу, це дає готелям можливість пережити злети і падіння ринку під час

неспокійної політичної та економічної обстановки. Негативні зміни відбулися і в готельній індустрії. Готелі практично всіх великих міст відзначають зниження показників. Нині напевно можна сказати, що 2020 рік стане найскладнішим для готельної галузі, буде йтися лише про те, щоб зберегти в дієздатному стані інфраструктуру та об'єкти готельного господарства. Актуальним на сьогоднішній день для готельного бізнесу є вибудувати роботу під час кризи і відновитися після неї.

У Черкаському регіоні на початок 2020 року функціонують 75 готелів та аналогічних закладів розміщення, 2 туристично-інформаційні центри (м. Канів та Чигиринський район) та 46 сільських зелених садиб [3].

Більшість міських готелів Черкас, як-от готель «Оптіма», готель «Апельсин», готель «Дніпро» та інші, залишилися працювати. Категорії гостей, які проживають у готелях, розширилися медперсоналом, частину номерного фонду віддали лікарям прилеглих лікарень. Разом із ними проживають постійні гості, той сегмент, що і раніше працював віддалено. В окрему (ситуативну) категорію віднесено ряд гостей, які з метою безпеки вирішили пожити в готелі, поки один із членів сім'ї перебуває в ізоляції.

Мабуть, єдиний виняток становить заміський формат готелів, особливо, якщо це котеджні локації. На них у період карантину є попит: люди з достатком, вищим за середній, вважають за краще перечекаати карантин поза містом, де є чудова природа, свіже повітря, тиша – те, чого так не вистачає міським жителям.

У Черкасах та Черкаській області функціонує декілька таких готельно-ресторанних комплексів: готельно-ресторанні комплекси «Селена Family Resort» та «Гуляй Поле», віддалені від міста, ресторанно-готельний комплекс «Дикий Хутір», що розташований неподалік Холодного Яру, туркомплекс «Перший Кордон» у селі Медведівка.

Ситуація ускладнюється і тим, що ніхто не знає, скільки триватиме ізоляція і наскільки швидко відновиться потік гостей після її завершення.

Підбиваючи підсумки, необхідно зазначити, що підтримка готельного бізнесу – досить важлива навіть через те, що індустрія гостинності підтримує багато інших компаній, які надають клінінгові та охоронні послуги, виробляють і постачають продукти харчування, розробляють програмне забезпечення та обслуговують інженерні системи.

Однак, крім тотальної економії і відстрочки платежів, є ще один спосіб пережити важкі часи – це шукати нові можливості, ніші, надавати послуги, які можуть користуватися попитом навіть у такий період. Щоб підвищити попит, деякі готелі почали пропонувати так званий «карантинний пакет» – це спеціальний тариф на 14 або більше днів проживання для тих, хто хоче або повинен провести час в самоізоляції, і додаткові послуги.

Критична ситуація змушує боротися, приймати нестандартні рішення. У зв'язку з цим доречно згадати, що в китайській мові слово «криза» і «шанс» позначаються одним ієрогліфом. Це шанс задуматися, проаналізувати ситуацію і ризики, вийти на ринок з більш глибоким розумінням бізнес-процесів.

Для покращення стану готельного господарства в регіоні необхідним є:

- розширення видів (асортименту послуг) та їх якості;
- збільшення різноманітності засобів розміщення (бутік-готелі, гостьові будинки, хостели, створення мереж індустрії гостинності);
- розвиток асортименту і підвищення доступності фінансових послуг (як інвестиційних для розвитку підприємств, так і послуг для туристів);
- розвиток послуг і систем зв'язку (у тому числі в галузі інформатизації та телекомунікацій розвиток online-послуг) для створення комфортних умов перебування;
- розвиток інформаційного забезпечення індустрії гостинності, маркетингу, створення нових і реклама вже відомих туристських маршрутів;
- підсилення ролі оздоровчо-лікувального напрямку та орієнтація на потреби різних категорій туристів.

Список використаних інформаційних джерел

1. Кондратенко Н. О. Аналіз сучасного стану та тенденцій розвитку готельного бізнесу в регіонах України / Н. О. Кондратенко, Л. В. Оболенцева // Проблеми економіки. – 2019. – № 4 (42). – С. 72–80.
2. Чепурда Г. М. Проблеми розвитку готельного господарства у місті Черкаси під час пандемії / Г. М. Чепурда, Л. Л. Івашина // Інновації та технології в сфері послуг і харчування. – 2020. – № 2. – С. 5–12.
3. Черкаська обласна державна адміністрація [Електронний ресурс] : Офіційний портал. – Режим доступу: <https://ck-oda.gov.ua/turyzm-oblasne-dochirnje-pidprijemstvo/> (дата звернення: 19.03.21). – Назва з екрана.

ГОСТИННІСТЬ – ОСНОВА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ

Л. О. Свириденко, студент спеціальності Готельно-ресторанна справа, група ГРС-44

*Л. І. Куц, науковий керівник, ст. викладач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

Ринковий готельний бізнес неможливий без загальноукраїнських нормативних технологічних засад, особливо, в галузі гостинності, яку можна вважати національною рисою українського народу. Гостинність тлумачиться як хлібосольство, привітність, зустріч гостей та ознайомлення їх з місцевими обрядами. Саме в українців збереглася традиція зустрічати почесних гостей хлібом-сіллю.

Гостинність – це готовність зі щирістю прийняти і пригостити людей, в який би час вони не прийшли. Це ознака добродушності, поваги і відкритості. Адже не кожна людина здатна на прояв цієї риси. Гостинні люди завжди мають багато друзів, до них тягнуться і з них беруть приклад. Та гостинність вважається ще й сферою підприємництва, що складається з підприємств сфери обслуговування, які беруть за основу задоволення різноманітних потреб та попиту гостей. Згідно з тлумачним словником Вебстера, «індустрія гостинності – це сфера підприємництва, що складається з таких видів обслуговування, які ґрунтуються на принципах гостинності і характеризуються щедрістю та доброзичливістю у ставленні до гостей» [1].

Індустріальний характер гостинності сприяє ефективності та розвитку національної економіки, оскільки внаслідок збільшення популярності господарства зростає державний бюджет, збільшується зайнятість населення, підвищується рівень життя місцевого населення, одержують новий імпульс до розвитку народні промисли, здійснюється сприятливий вплив на решту галузей, пов'язаних із створенням готельно-ресторанних продуктів, відбувається розвиток соціальної і виробничої інфраструктури [2].

Індустрія гостинності об'єднує різні професійні сфери діяльності людей: готелі, ресторанне господарство, відпочинок і розваги, організацію конференцій, семінарів і виставок, спортивну,

музейно-виставкову, екскурсійну діяльність. Індустрія гостинності – складна, комплексна сфера професійної діяльності людей, зусилля яких спрямовані на задоволення різноманітних потреб гостей, – як туристів, так і місцевих жителів [3].

Гостинність як сфера діяльності забезпечується необхідними матеріальними, фінансовими, трудовими, інформаційно-комунікаційними, природними ресурсами та підприємницькими здібностями тих, хто організує та здійснює послуги гостинності. Все це сприяє підвищенню якості життя населення за рахунок надання послуг гостинності із залученням високорозвиненої матеріальної бази.

Провівши аналіз відгуків на ресторанный послуги закладів м. Полтава, можна зазначити залежність попиту на ці послуги від рівня обслуговування та сприятливої атмосфери, тобто гостинності в ресторанах (табл. 1).

Таблиця 1 – Статистика відгуків про обслуговування у закладах ресторанного господарства м. Полтава [4]

Тип та назва закладу	Відгуків всього	Оцінка обслуговування					Кількість позитивних відгуків, %
		дуже погано	погано	непогано	дуже добре	відмінно	
Кафе «Шейд meat & wine»	92	3	3	2	15	60	81,5
Кафе «Мохіто»	39	1	–	7	5	25	76,9
Ресторан «Міміно»	102	3	1	8	26	51	75,5
Кафе «Конкрит-Бар »	83	3	6	10	5	55	72,3
Ресторан «Палаццо»	90	3	1	10	22	41	70,0
Ресторан «Козачка»	166	8	8	12	26	89	69,3
Кафе «Meat Wood»	87	4	4	7	16	44	69,0
Ресторан «Диканька»	62	4	5	10	16	25	66,1
Ресторан «Лілея»	95	5	8	12	26	34	63,2

З даних таблиці видно, що кількість позитивних відгуків сприяє позитивному іміджу закладу, бо саме гостинність робить спогади людини приємнішими і враження такими, що запам'ятовуються.

Отже, гостинність – це насамперед привітне і доброзичливе ставлення до людей. Якщо гостю сподобається в готелі або ресторані, він без проблем сплатить потрібну суму, більше того – буде розповідати друзям про чудовий заклад та ще не раз завітає до нього. А цього можна досягти тільки при правильних, добре побудованих стосунках з гостями.

Список використаних інформаційних джерел

1. Круль Г. Я. Основи готельної справи : навч. посіб. / Г. Я. Круль. – Київ : Центр учб. л-ри, 2011. – 368 с.
2. Організація готельно-ресторанного обслуговування. Навч. посібн./ В. О. Лук'янов, Г. Б. Мунін. – Київ : Кондор-Видавництво, 2012. – 346 с.
3. Нечаюк Л. Готельно-ресторанний бізнес: Менеджмент : навч. посіб. для студ. вузів / Л. Нечаюк, Н. Телеш // Центр навчальної літ., М-во освіти і науки України, Київський нац. ун-т культури і мистецтв. – Київ : Центр навч. л-ри, 2003. – 346 с.
4. Ресторани Полтавы [Електронний ресурс] // Tripadvisor. – Режим доступу: https://www.tripadvisor.ru/Restaurants-g298047-Poltava_Poltava_Oblast.html. – Назва з екрана.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

К. К. Сентябрьова, студентка спеціальності Готельно-ресторанна справа, група ГРС-43

Н. І. Курніс, науковий керівник, к. е. н., асистент кафедри готельно-ресторанної та курортної справи
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Готельна галузь – головна складова туристичної індустрії в Україні.

Проте на сьогодні можна констатувати, що кризові явища, які виникли в нашій країні, наявні і в туристичній сфері, зокрема.

Ми проаналізували, як змінювалася в столиці кількість учасників ринку колективних засобів розміщування та показники їхньої діяльності за 2011–2019 рр.: на ринку послуг колективних засобів розміщування м. Києва переважали негативні тенденції. Кількість колективних засобів розміщування м. Києва в цілому прямує до скорочення. У 2014 році спостерігався найбільший спад кількості осіб, що перебували у колективних засобах роз-

міщування м. Києва. Причиною було зменшення турпотoku через військові події на сході та півдні держави. До 2016 р. показники покращилися, але відтоді залишаються практично на одному рівні. За кілька років до розпаду пандемії коронавірусу дещо активізувався іноземний туризм у м. Києві. Але менша прибутковість колективних засобів розміщування привела до того, що чисельність закладів з 2016 р. постійно зменшується [1].

У м. Києві з 2016 р. кількість відвідувачів саме готелів серед всіх видів колективних засобів розміщування стабільно йде на спад. Припускаємо, що причиною є наявність значної кількості суб'єктів малого бізнесу, тіньового бізнесу, які пропонують готельні послуг (хостели, мотелі, приватні помешкання тощо). Оскільки після 2014 р. зменшилася кількість в'їзних туристів в м. Київ, коефіцієнти використання місткості в колективних засобах розміщування вкрай низькі, тому заклади ще більше конкурують між собою за відвідувачів. Отже, між колективними засобами розміщування загострилась конкуренція за туристів у столиці.

З точки зору цінової конкуренції у м. Києві також не дуже сприятливе середовище як для споживачів, так і для готелів.

Найнижчі ціни у готелях та аналогічних засобах розміщення впродовж років спостерігаються у областях: Кіровоградська, Луганська, Тернопільська, Херсонська, Чернівецька, Хмельницька. Найвищі ціни традиційно в областях: Київська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Одеська, Харківська. Київ – лідер за цінами в країні.

У Києві станом на початок 2020 р. є 412 готелів. З них за категоріями: «5 зірок» – 8 готелів, «4 зірки» – 41 готель, «3 зірки» – 113 готелів, «2 зірки» – 45 готелів, без категорії – 205 готелів. І всі вони між собою є конкурують [2].

Так, загалом критичний період 2014–2015 рр., коли призупинили діяльність деякі готелі на ринку, позаду. Хоч стрімкого росту немає, але ринок змінився. І це позначилося на появі готелів під міжнародними брендами, що ускладнює конкурентне середовище та ставить вищі вимоги до послуг. Конкуренція відбувається на рівні не лише окремих готелів, але й на рівні готельних мереж. Окремі з них мають амбітні плани на розширення своєї присутності на українському ринку.

Одним із шляхів збільшення конкурентоспроможності підприємств готельного господарства Київської області є розробка стратегії подальшого розвитку.

Опрацювання та реалізація стратегії розвитку готелю є необхідною складовою успішного та конкурентоспроможного функціонування у постійно змінних умовах економічного середовища та глобалізації готельного бізнесу.

Список використаних інформаційних джерел

1. Дьяченко Д. В. Аналіз стану розвитку готельного господарства Київської області / Д. В. Дьяченко // Молодий вчений. – 2020. – № 10. – С. 403–405.
2. Колективні засоби розміщування в Україні за 2020 рік [Електронний ресурс] : стат. зб. / Відп. за вип. І. І. Осипова // Державна служба статистики України. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 01.10.2020). – Назва з екрана.

ЕЛЕМЕНТИ УНІВЕРСАЛЬНОГО ДИЗАЙНУ В ПРИМІЩЕННЯХ ГОТЕЛІВ ДІЛОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

М. М. Скрипник, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС б-42*

О. В. Володько, науковий керівник, к. т. н., доцент кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи*

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Одним із напрямів європейської інтеграції, який заслуговує на увагу, є «туризм без бар'єрів», туризм для всіх, у тому числі для людей з обмеженими можливостями. Українські міста мають шанс стати схожими на європейські не тільки за рівнем забудови або кількістю готелів, а й за зручностями та рівнем комфорту для всіх споживачів, незалежно від їх фізичного або ментального стану, включаючи людей похилого віку та інвалідів [1]. Тому особливої актуальності набуло використання в інтер'єрах готелів, зокрема ділового призначення, елементів універсального дизайну, відомого як «Дизайн для Всіх», – найбільш визнаної концепції у світі.

Універсальний дизайн передбачає проектування продукції та середовища таким чином, щоб ними могли бути користуватися найбільш широке коло людей. Це може служити ефективним інструментом для того, щоб зробити Україну більш інклюзивним суспільством, де кожен має право голосу і бере участь у суспільному житті на рівних.

Готелі ділового призначення обслуговують осіб, що перебувають у ділових поїздках і відрядженнях. Підприємства цієї групи найбільш відомі як готелі для конгресового обслуговування – симпозіумів, з’їздів, зборів, конференцій тощо. До елементів універсального дизайну в таких готелях можна віднести:

- дворівневу стійку рецепції, зручну як для сидячого співробітника, так і для відвідувача, який може сидіти або стояти;
- ергономічні меблі, робочі місця, висота яких регулюється;
- верхні полиці та навісні шухляди для документів, які підходять для людей різного зросту та з різними функціональними можливостями;
- стільці в кабінетах та конференц-залах, які можна піднімати та опускати, повертати вперед, назад і нахилити, що робить стільці зручними для різних людей, сидіти в них можна у різних позиціях;
- рухомі лампи для робочого освітлення та інше.

Практичним прикладом застосування концепції універсального дизайну є проєкт *Prilagodjeni hoteli* («Адаптовані готелі»), заснований *Zdeslav Krznaric* в Хорватії. Ідея полягає в тому, щоб створити нову концепцію туристичної пропозиції, архітектурні проєкти та сервісні рішення, призначені для задоволення потреб літніх людей, а також найменших і непрацездатних членів суспільства. «Адаптовані готелі», за задумом автора, будуть складатися з декількох готелів, побудованих з урахуванням вимог доступності. У Загребі відкрився перший у світі готель «Мир тиші» для споживачів з порушеннями слуху. В Іспанії ведеться робота по адаптації всіх ресурсів до потреб інвалідів шляхом усунення бар’єрів. Наступним прикладом є готелі мережі *Scandic*, яка постійно вдосконалюється.

Сучасний туризм із діловою метою стає найбільш перспективним видом туризму через свою позасезонність, прогностичність. Отже, впровадження елементів універсального дизайну в приміщеннях готелю значно підвищать його доступність та імідж на ринку готельних послуг.

Список використаних інформаційних джерел

1. Універсальний дизайн в готелях України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.sworld.com.ua/index.php/uk/tourism-and-recreation-414/the-travelmarket-is-its-current-status-and-forecasts-414/24285> (дата звернення: 13.03.2021). – Назва з екрана.

2. Титова Н. В. Діловий туризм в Україні: основні проблеми розвитку та шляхи їхнього вирішення / Н. В. Титова // Економіка і менеджмент культури. – 2013. – № 1. – С. 67–74.

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ В ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОМУ РЕГІОНІ

А. К. Співак, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС б інт-21*

О. В. Володько, науковий керівник, к. т. н., доцент кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи*
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Туризм – одна з найбільш перспективних галузей економіки Івано-Франківщини. Область має об'єктивні і вагомі передумови для її розвитку: природно-кліматичний потенціал, мальовничі ландшафти, чисте повітря, цілющі мінеральні води, привабливі туристичні маршрути, збережені національні традиції і фольклор, архітектурні пам'ятки, рекреаційні можливості.

В області є дев'ять курортних місцевостей, діє 38 санаторно-курортних закладів. Для курортної терапії використовуються кліматичне лікування, мінеральні ванни. Туристичні послуги надають 73 туристичних підприємства. Сервіс, прийнятний для західних туристів, на рівні класу «три зірки» забезпечують готелі «Аускопрут» та «Україна» в м. Івано-Франківську, база відпочинку «Карпати» в м. Яремчі, пансіонат «Карпатські зорі» фірми «Спорт-тур» у м. Косові, профілакторій «Яремче» в м. Яремчі, санаторій-профілакторій «Джерело Прикарпаття» в с. Новий Мізунь.

Динаміку розвитку готельного бізнесу на Івано-Франківщині за 2017–2020 рр. наведено на рис. 1.

За період 2017–2020 рр. вдалося досягти зростання кількості туристів і екскурсантів з 1,6 до 2,2 млн осіб, туристичного збору – з 0,9 до 3,7 млн гривень. Упродовж 2017–2020 рр. Івано-Франківська область займала лідерські позиції в Україні за кількістю екскурсантів та внутрішніх туристів, яким було надано послуги, доходом від наданих туристичних послуг.

Проблемним сьогодні на Івано-Франківщині є неефективне та нерациональне використання ресурсів, невідповідність рівня розвитку туристичної індустрії наявному потенціалу.

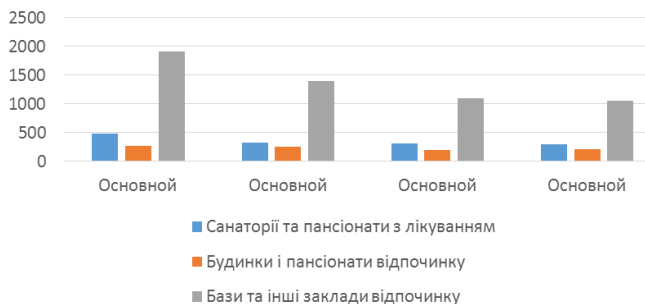

Рисунок 1 – Динаміка розвитку готельного бізнесу регіону

Другою загрозою є потенційний випереджувальний розвиток безпосередніх конкурентів області (країни-сусіди, що входять до Карпатського Єврорегіону, а також країни, що спеціалізуються на окремих видах туризму, наприклад, гірськолижного відпочинку – Австрія, Франція, Швейцарія, Італія).

Сучасні тенденції розвитку туризму вимагають формування та просування туристичного продукту, скерованого на конкретного споживача, який сьогодні є більш інформований, незалежний, розкутий, критично й вибагливо відноситься до пропонованих йому товарів і послуг. Формування туристичного продукту відповідно до потреб споживача вимагає запровадження ефективної системи маркетингу та просування. Досягнення операційної цілі буде забезпечено через формування різноманітних туристичних продуктів регіону, просування їх на внутрішньому та міжнародному ринках шляхом рекламно-інформаційних кампаній, створення туристичної інфраструктури, яка б відповідала сучасним європейським стандартам.

Очікувані результати:

- створення цілісного бренду області як туристичної;
- створення позитивного туристичного іміджу Івано-Франківщини на внутрішньому та міжнародному туристичних ринках;
- забезпечення зростання конкурентоздатності туристичної пропозиції регіону відповідно до світових стандартів;
- формування регіонального інтернет ресурсу про Івано-Франківщину туристичну;

- створення та впровадження єдиної туристично-інформаційної системи регіону;
- збільшення чисельності внутрішніх туристів.

Список використаних інформаційних джерел

1. Стратегія розвитку Івано-Франківської області на 2021-2027 роки.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://orada.if.ua/wp-content/uploads/> (дата звернення: 05.03.2021). – Назва з екрана.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА В ПОЛТАВСЬКОМУ РЕГІОНІ

3. І. Терно, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС-44*

Л. І. Куш, науковий керівник, *ст. викладач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи*

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Туристичний ринок набуває дедалі більшого значення для розвитку світової економіки. Пріоритетним напрямом розвитку економіки України є створення сприятливих умов для розвитку туристичної галузі та її складової – готельного господарства. Особливу увагу держава приділяє регіональному розвитку. Реалізацію державної політики в галузі туризму на території Полтавської області здійснює відділ з питань туризму і курортів облдержадміністрації [1].

За офіційною статистикою, Полтавську область відвідало 36 847 туристів за 2019 рік, проте, за оцінками експертів, дані є неповними. Крім того, звіти враховують лише туристів, які скористалися послугами полтавських туристичних організацій [2].

За даними Департаменту культури і туризму в Полтавській області, протягом 1 півріччя 2019 року Полтавщину відвідало 2 305 800 осіб, з них 2 700 – іноземні туристи. Тож на сьогодні туристична галузь Полтавського регіону орієнтована на внутрішній туризм. Але Полтавський регіон має багаті туристичні можливості, які на сьогодні використовуються не в повній мірі і у разі повного їх залучення, дадуть можливість залучити більшу кількість іноземних туристів. Це, перш за все, пояснюється багатогранною спадщиною, неповторною красою краю, збере-

женням давніх традицій народного промислу регіону, цілющі мінеральні води, екологічні чисті зони та інше. Але у період, коли весь світ переживає період глобальної пандемії, внутрішній туризм набуває також досить вагомого значення.

За інформацією Департаменту культури і туризму Полтавської обласної державної адміністрації, станом на 01.11.2019 р., в області налічувалось 79 готелів різного рівня комфортності, проте за офіційною статистикою – 44 заклади колективного розміщення. Номерний фонд готельних підприємств складає 900 номерів. Останнім часом популярності набирає подорожа оренда житла. За оцінками експертів, вони можуть запропонувати для розміщення туристів 3 500 місць. Винаймання квартир у таких власників відбувається, як правило, без оформлення відповідних документів, без обліку споживачів послуг і без сплати податків (у тому числі туристичного збору) [3].

Характеризуючи структуру готелів Полтавського регіону за категоріями, слід зазначити, що немає в області 5-зіркових готелів. На 4-зіркові готелі припадає 5,2 % від загальної кількості готелів, друге місце посідають 3-зіркові готелі – 9,3 %, на 2-зіркові та 1-зіркові припадає 13,5 % і 15 % відповідно. 57 % готелів Полтавщини взагалі не мають категорії.

Тож можна стверджувати, що інфраструктура закладів розміщення Полтавського регіону не відповідає міжнародним нормам проживання та відпочинку: недостатня кількість готельних підприємств, у структурі готельних підприємств – низька частка закладів високої категорії, матеріально-технічна база застаріла та потребує модернізації, відсутні сучасні засоби зв'язку й інформаційних комунікацій, ефективні та надійні системи захисту, які становлять передумову високого рівня якості послуг.

Для Полтавського регіону проблеми готельного господарства та тенденції його розвитку виходять із загальнодержавних. Тому для покращення ситуації в цій сфері по Полтавському регіону необхідно реформувати не лише регіональну систему, а всю державну систему в цілому.

Незважаючи на розвиток туризму в області в готельному господарстві значних позитивних зрушень не відбулось. Попит на готельні послуги залишається не дуже високим порівняно з іншими регіонами країни, основна частина підприємств збиткова, продуктивність праці на одного працівника низька, зменшилась кількість приїжджих. На роботу готелів та інших місць для

короткотермінового проживання негативно вплинуло те, що в обласному центрі вже широко поширився бізнес, який має безпосереднє відношення до готельної сфери. Це добова оренда квартир. Цей вид послуг складає сьогодні серйозну конкуренцію готельному господарству.

Як засвідчують результати дослідження сучасного стану готельної сфери в області, необхідно збільшити кількість засобів розміщення різних категорій з чіткою диференціацією в спеціалізації пропонованих послуг гостинності, вдосконалити управління готельними підприємствами в умовах динамічного соціально-економічного простору та розширення туристичної діяльності, поліпшити якість готельних послуг, ефективність маркетингу і взаємодії на туристичному ринку сучасних готелів.

Список використаних інформаційних джерел

1. Шимановська-Діанич Л. М. Оцінка ефективності господарсько-фінансової діяльності підприємств готельного господарства полтавського регіону / Л. М. Шимановська-Діанич, А. С. Капліна // Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Економіка. – 2013. – Вип. 6. – С. 22–31.
2. Головне управління статистики у Полтавській області [Електронний ресурс]: офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <http://pl.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 18.03.21). – Назва з екрана.
3. Шамара І. М. Проблеми та перспективи розвитку туристичного ринку Полтавської області / І. М. Шамара // Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. – 2020. – Вип.12. – С. 252–260.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА У МІСТІ ХАРКІВ

А. О. Тихончук, студент спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС-42*

Н. В. Рогова, науковий керівник, к. т. н., доцент кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

Теоретичну та інформаційну базу дослідження готельної індустрії та сучасних тенденцій її регіонального розвитку склали роботи таких відомих вітчизняних та зарубіжних учених: Г. Круль, М. Мальської, О. Розметової, В. Федорченко, А. Парфіненка, П. Подлепіної, Н. Данько, О. Любіцевої, С. Юрченко,

С. Байлика, Х. Роглева, Т. Сокол, С. Грабовенської, Є. Джанджугазової, Дж. Уокера та ін., а також аналітичні огляди, статистичні звіти регіональних профільних організацій, органів місцевого самоврядування, органів державної статистики тощо.

Загальна кількість засобів розміщування в регіоні у 2020 році складала 198 одиниці. За цим показником Харківська область посідає 10 місце в Україні. Харківська область виділяється високою питомою вагою готелів у структурі колективних засобів розміщення. У 2020 році на готелі припадало 41,8 %, на санаторії – 5,7 %, що дорівнює середньому значенню по Україні.

Готельний бізнес – один із базових і динамічних секторів туризму, що завжди безпосередньо впливає на нього. Він сприяє розвитку туристських потоків, інтернаціоналізації капіталу, перерозподілу доходів між країнами, росту зайнятості населення й, зрештою, його добробуту. Готельне господарство світу розвивається швидкими темпами, багато в чому завдяки впровадженню інновацій.

Перспективним напрямом розвитку готельних послуг є створення готельних мереж. На сучасному етапі головним завданням для України є вихід на світовий ринок із наданням готельних послуг, які б відповідали світовим стандартам, зокрема, з використанням вендінг-бізнесу. В Україні з кожним днем стає все більше різноманітних вендінг-автоматів та зростають обсяги продаж через них.

Ще кілька років тому у вітчизняній економічній літературі індустрія гостинності не розглядалася як один з ефективних напрямків розвитку економіки. Гостинність звикли вважати як форму проведення дозвілля, а не як дохідну статтю бюджету. Найважливіші сфери готельного господарства (керування, фінансування, дизайн) є резервами підвищення його конкурентоспроможності. Основними тенденціями в розвитку готельного бізнесу є [2]:

- посилення спеціалізації готельного бізнесу, що дозволяє більш чітко орієнтуватися на визначені сегменти споживачів;
- персоналізація обслуговування і повна концентрація на запитах і потребах клієнтів;
- широке впровадження нових засобів комунікацій та інформаційних технологій, що дозволяє проводити глибоку і системну економічну діагностику;

– впровадження нових технологій в ділову стратегію готельних підприємств, зокрема широке використання мережі Інтернет з метою просування готельних продуктів і послуг.

Український ринок готельних послуг сьогодні наближається до насичення в секторі п'яти- і чотирьохзіркових готелів. Однак сектор готелів в Україні рівня трьох зірок і нижче залишається незаповненим.

Список використаних інформаційних джерел

1. Подлепіна П. О., Євтушенко О. В., Чуєнко І. А. Сучасний стан та перспективи розвитку готельного господарства в Харківській області. *Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. Вип. 6, 2017.
2. Андренко І. Б. Організаційно-економічні аспекти розвитку готельного господарства регіону : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.10.01 ; Харк. держ. акад. міськ. госп-ва. – Харків, 2003. – 20 с.
3. Державний сайт статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> – Назва з екрана.
4. Концепція розвитку туризму в Харківській області до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ts.lica.com.ua/b_text.php?type=3&id=8096&base=77. – Назва з екрана.
5. Стратегія розвитку харківської області на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.kharkivoda.gov.ua/documents/16203/1088.pdf>. – Назва з екрана.

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ГОТЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ ВІДГУКІВ СПОЖИВАЧІВ

А. В. Троцька, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС-43*

Н. І. Курніс, науковий керівник, к. е. н., асистент кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи*

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

На сучасному етапі конкуренція є важливим та дієвим механізмом, який забезпечує високу ефективність, пропорційність та динамічність ринкових відносин як у галузі виробництва, так і реалізації товарів чи послуг. Конкуренція – економічне змагання виробників видів продукції на ринку за залучення більшої кількості покупців та одержання максимального доходу в короткостроковому або довгострокових періодах. Важ-

ливою складовою туристичної діяльності є готельне господарство. Розвиток вітчизняного та міжнародного туризму значною мірою пов'язується з рівнем матеріально-технічної бази, розгалуженістю та різноманітністю мережі, якістю обслуговування в готельному господарстві. Саме підприємства готельного господарства виконують одну з основних функцій у сфері обслуговування туристів: забезпечують їх сучасним житлом і побутовими послугами.

Ринок послуг гостинності відкритий і конкурентний, здійснює значний тиск на готельну індустрію, змушуючи її постійно підвищувати якість своїх послуг. Зважаючи на це, одним з найважливіших напрямів управлінської діяльності готелю є пошук дієвих стратегічних рішень для забезпечення конкурентоспроможності послуг. Мінливі конкурентні умови потребують від готельних підприємств вчасного відповідного реагування на зміни, що відбулися. Конкуренція є визначальним фактором впорядкування цін, стимулом інноваційних процесів (запровадження у виробництво нових винаходів та технологій).

Аналіз відгуків споживачів готельних послуг є важливим інструментом у забезпеченні конкурентоспроможності готелів. Існує дуже велика кількість інтернет-ресурсів, які концентрують інформацію про споживачів готельних послуг. До них належать TripAdvisor, Booking.com, Hotels.com, а також численні локальні сайти. І тому власникам готельних підприємств слід пам'ятати, що, крім сайтів, призначених для концентрації відгуків, обговорення відбувається і в соціальних мережах і блогах. А цей напрям впливає на репутацію готелю і відповідно на об'єми продаж [1].

Менеджери готелів повинні обов'язково моніторити відгуки, адже це невід'ємна частина діяльності управління репутацією. Зараз багато сайтів, які надають можливість готелю отримати доступ в екстранет, де менеджер компанії може висловити свою реакцію на відгук, відповісти на питання, оскаржити некоректні відгуки. Для ефективної роботи менеджеру необхідно для зворотного зв'язку зі споживачами готельних послуг мати набір шаблонів, на підставі яких він буде формувати свою відповідь.

Рейтинг готелю, на нашу думку, – це один із найбільш використовуваних критеріїв, за яким потенційні споживачі здійснюють вибір на сайтах бронювання. Нині не існує єдиної системи рейтингу готельних підприємств. Як правило, сайти викорис-

товують власні системи ранжування. Застосовуються різні шкали від п'ятибальних (TripAdvisor) до стабальних (Hotellok) [2–4].

Одним з інструментів репутаційного онлайн-менеджменту в готельному бізнесі є відгуки як показники недоліків роботи закладу. Визнати ключові недоліки можна, переглянувши всі скарги та визначивши, за якими категоріями найчастіше ставлять низькі оцінки. Думка гостя готелю може відрізнитися від думки менеджера, тому одним із завдань управління репутацією є виявлення непорозуміння між менеджментом готелю та гостем.

Аналізуючи відгук, необхідно визначити, який представник якого сегменту його написав. Орієнтуючись на конкретний сегмент ринку, кожен готель формує цінову політику, програми лояльності. У процесі аналізу може виявитися, що основну масу відгуків залишають представники зовсім не того сегмента.

Соціальні мережі є одним із зручних каналів пошуку відгуків про готелі.

Формування мотивації на написання відгуків. Менеджери готелів повинні мотивувати гостя написати гарний відгук про готель. Мотивацією для гостя має стати пропозиція знижки чи бонусу за розміщення відгуку в інтернеті. Також це може бути знижка на подальше проживання, безкоштовний обід або сніданок, сувенір, квитки в театр та ін.

Тож якщо готель хоче бути конкурентоспроможним на ринку готельних послуг, необхідно переглянути його концепцію управління репутацією. Менеджери готелів повинні не тільки слідувати за нею, а й активно формувати її.

Список використаних інформаційних джерел

1. Чирва О. Г., Поворознюк І. М. Інструменти репутаційного онлайн-менеджменту в готельному бізнесі. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/11375/1/%D0%97%D0%91%D0%86%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%9A%20%D0%A2%D0%95%D0%97%202019.pdf>.
2. Шикіна О. В., Дьяченко Д. В. Аналіз стану розвитку готельного господарства Одеської області. *Молодий вчений*. 2016. № 11. С. 693–697.
2. Колективні засоби розміщування в Україні за 2017 рік : стат. зб. ; Відп. за вип. І. І. Осипова. *Державна служба статистики України*. URL: <http://ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 01.10.2018).
3. Стратегія розвитку Одеської області на період 2021–2027 роки. 2020 р. 116 с.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ХОСТЕЛІВ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Я. С. Хоменко, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС-45*

Т. В. Капліна, науковий керівник, *д. т. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи Вищого навчального закладу Укооспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

Нині хостели стають усе більш популярними в Україні. Послугами бюджетного та комфортного проживання користуються безліч туристів, тому вони починають інтенсивно розвиватися від примітивних кімнат, що нагадують гуртожитки 1960–1990 років, до сучасних комфортних та презентабельних підприємств готельного господарства. Разом з тим розвитку малих засобів розміщення, до яких належать хостели, сприяє політична, економічна і соціальна стабільність, гнучкість економічних структур, а також забезпечення ринкових регуляторів, що в комплексі позитивно впливають на зростання конкурентних переваг країни, яка приймає туристів [1].

Туристичний потенціал Одещини дозволяє проводити різного роду змагання і заходи, необхідною умовою яких є наявність природних ландшафтів і пам'яток культурно-історичної спадщини, що збільшить потік туристів до регіону. Безумовно, важливу роль у створенні умов для проживання відіграють і засоби розміщення для молодих туристів – хостели, молодіжні турбази, літні табори відпочинку.

Незважаючи на введення в експлуатацію нових хостелів, рівень розвитку бюджетних засобів розміщення в Одеській області не може задовольнити наявний попит, особливо, в період літніх канікул, коли спостерігається гостра нестача місць для проживання. Слід звернути увагу, що якість обслуговування в них не завжди збігається з очікуваннями гостей і часто не відповідає заявленому рівню. Ціновий фактор також відіграє важливу роль. При формуванні молодіжних турів, орієнтованих на масового споживача, особливо важливим стає питання ціни всього турпакета, основною витратною складовою якого є вартість проживання. Отже, наявність недорогого засобу розміщення, розташованого неподалік від центру міста або морського узбережжя, буде перевагою для туроператора, який формує

турпродукт і має договірні відносини з даним закладом. У результаті виграють усі гравці ринку – туроператор пропонує тури з найкращим поєднанням «ціна-якість», засоби розміщення збільшують коефіцієнт завантаження, а місцевий бюджет поповнюється податковими надходженнями від підприємств сфери туризму та супутніх галузей економіки [2].

Як стверджують дослідники [1], для України розвиток ринку хостелів, які надають готельні послуги, створить умови для реалізації інших внутрішньогалузевих та соціальних факторів.

Висновки. Таким чином, для Одеської області формування сучасного ринку хостелів дозволить забезпечити збільшення потоку соціально орієнтованого туриста, що забезпечить фінансовий потік до регіону. Ці питання будуть предметом подальшого дослідження.

Список використаних інформаційних джерел

1. Поворознюк І. М. Перспективи розвитку ринку хостелів в Україні : [Електронний ресурс] / І. М. Поворознюк, І. М. Кирилюк. – Режим доступу: <http://doi.org/10.37734/2409-6873-2019-4-14>. – Назва з екрана.
2. Галасюк С. С. Напрями активізації молодіжного туризму в Одеському регіоні [Електронний ресурс] / Галасюк С. С. – Режим доступу: <https://mail.google.com/mail/u/0/#inbox?projector=1>. – Назва з екрана.

СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК АПАРТ-ГОТЕЛІВ У ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

***К. В. Христич**, студентка спеціальності Готельно-ресторанна справа, група ГРС-44*

***Л. І. Куш**, науковий керівник, ст. викладач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи*

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Із настанням карантину через епідемію Covid-19 у світі різко впала економіка. Чи не найбільших втрат зазнала сама сфера готельно-ресторанного бізнесу та туризму. Величезних збитків галузі завдали закриті кордони. Підприємства ресторанного господарства та засоби розміщення перейшли на гнучку систему обслуговування. Ресторани перейшли на доставку їжі, на курор-

тах почали застосовувати дистанцію та всі необхідні санітарні заходи безпеки, а серед засобів розміщення різко стали популярними апартаменти-готелі.

Апартаменти-готелі за рахунок властивих їм особливостей виявилися здатними простіше адаптуватися до коронакризи і переживають її набагато легше, ніж основні конкуренти – готелі. Учасники ринку впевнені в тому, що плюси формату апартаментів-готелів дозволять зміцнити свої позиції і в посткоронавірусній реальності.

В Україні тенденція до появи апартаментів-готелів є відносно новою, розвиток даного типу розміщення відбувається повільно і займає досить невелику частку на ринку. Дослідження світової практики функціонування апартаментів-готелів показує, що вони користуються достатньою популярністю в країнах Європи й Америки, контингент постояльців там уже давно склався. Натомість в Україні він змінюється залежно від політичної та економічної ситуації, зарубіжні та українські апартаменти-готелі відрізняються, у першу чергу, впорядкованістю та якістю обслуговування. У м. Дніпро існують готелі, схожі за характеристиками з апартамент-готелем, однак спеціалізованих і таких, що повністю відповідають усім вимогам, що висуваються до апартаментів-готелів, немає.

За кількістю готелів та аналогічних засобів розміщення Дніпропетровська область посідає сьоме місце в Україні (після Львівської, Івано-Франківської, Закарпатської, Одеської та Запорізької областей і м. Київ) з часткою 4,85 % від загальної кількості.

Найбільша кількість готелів розташована у містах Дніпро і Кривий Ріг, а також у Павлограді, Кам'янському та Новомосковському районі, які є діловими центрами регіону та мають розвинену мережу великих промислових підприємств і значну щільність історико-культурних пам'яток. Апартаментів-готелів було нараховано приблизно до 10 засобів. Ця недостатня кількість готельних номерів та підвищений попит в області обумовлюють високі ціни за міжнародними стандартами на готельні послуги. Проблемним також є питання рівня послуг, що не завжди задовольняють потреби міжнародного туристичного потоку.

Апартамент-готель орієнтований на широкий сегмент споживачів: у першу чергу, це ті, хто приїжджає в місто на тривалий час –

відряджені, іноземні студенти за обміном, бізнесмени, а також апарт-готель досить зручний для туристів з дітьми.

Катерина Титомир, директор керуючої компанії «Yard Group», яка реалізує проєкт комплексу апарт-апартаментів бізнес-класу, наводить дані аналітиків, що під час локдауну середній рівень завантаження апарт-готелів склав 30 % проти 5–7 % у звичайних готелів [1].

Відмінністю апарт-готелю від поширених класичних готелів є можливість для постояльців зняти практично повноцінну квартиру і жити в ній у домашніх умовах. В апартаментах таких готелів є кухні, щоб гості могли готувати самостійно, але на території є і ресторан. Крім того, готель надає звичайні готельні послуги з прибирання номерів та інші.

Власне, саме ця властивість апарт-готелів дала керуючим компаніям можливість гнучко управляти завантаженням, реагуючи на фактичне закриття туристичного ринку. Наявність кухонних зон дозволила легко адаптуватися до змін цільової аудиторії проєктів і перейти з короткострокового формату проживання до довгострокової оренди [2].

Можливість заселяти довгострокових гостей – це конкурентна перевага апарт-готелів перед класичними готелями, бо вони мають кухонну зону. Експерти передбачають продовження активного розвитку сегмента апарт-готелів, оскільки пандемія показала, що класичні апарт-готелі в кризу виграють і в готелів, і у квартир, що здаються в оренду [1].

Отже, проведений аналіз засвідчив, що в Дніпропетровській області не достатня кількість таких закладів розміщення, як апарт-готелі. Тому перспективним напрямком подальших досліджень буде розроблення сучасних концепцій апарт-готелів різних цінових категорій у місті Дніпро, орієнтованих на тривалий строк перебування.

Список використаних інформаційних джерел

1. Почему апарт-отели справляются с последствиями пандемии лучше других форматов доходной недвижимости [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://spbguide.rbc.ru/aparts-2020>. – Назва з екрана.
2. Давиденко І. В. Апарт-готелі як інноваційна форма організації готельних підприємств / І. В. Давиденко, А. А. Скрипкару // Економіка і суспільство. – 2018. – № 18. – С. 359–363.

WELLNESS – ПОСЛУГИ ДЛЯ КУРОРТНИХ ГОТЕЛІВ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ

Д. О. Черненко, студентка спеціальності Готельно-ресторанна справа, група ГРС 6-42

О. В. Володько, науковий керівник, к. т. н., доцент кафедри готельно-ресторанної та курортної справи

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Wellness – це система оздоровлення, яка з’явилася на ринку послуг відносно нещодавно за рахунок поєднання сучасних стандартів гостинності і нових технологій охорони здоров’я, сьогодні є одним з перспективних напрямків розвитку готельної галузі [1].

Пандемія коронавірусу в Україні та світі вплинула і продовжує впливати на здоров’я багатьох людей [2]. Ті, хто перехворів, потребують правильної реабілітації, щоб повернутися до повноцінного життя. Тому послуги, спрямовані на оздоровлення, досягнення емоційної і фізичної рівноваги, здорове харчування, оптимізм і позитивне мислення споживачів, є досить актуальним для сьогодення і дають додаткову конкурентну перевагу готельним підприємствам.

Серед регіонів, засоби розміщення яких пропонують wellness-послуги, спрямовані на підвищення резервів здоров’я, чільне місце належить Одеському. Саме цей регіон має високий рекреаційний потенціал, який створюють лікувальні грязі, мінеральні води та морські пляжі [3].

Уздовж узбережжя Одеси розташовані різноманітні засоби розміщення з багатим спектром додаткових послуг оздоровчого спрямування. Наприклад, у готелі «Арк Палас» пропонуються косметологічні салони, плавальні басейни для всієї родини, фітнес-центри для дорослих та дитячі спа-кімнати. Мережа готелів «Немо» надає рідкісну процедуру – плавання з дельфінами. Готель «Aqua Paradise» – послуги фізіотерапії, водолікування, озонотерапії, плазмоділізису, пластичної та естетичної хірургії.

Безумовно, у готельному бізнесі існує вже сформований стандарт додаткового сервісу, що дозволяє готелю позиціонувати себе як «SPA-готель» з wellness-послугами. До його складу повинна входити термальна зона з роздягальною, душовими і туалетами, басейн, парова баня і сауна, зона відпочинку, масаж-

ний кабінет, міні-бар, два-три кабінети для індивідуальних SPA-процедур, салон краси та тренажерний мінізал. Мінімально необхідний набір послуг повинен включати вільне відвідування термальної зони з можливістю додаткових послуг масажиста і тренажерного залу, де можна отримати консультацію чергового тренера. Асортимент додаткових платних послуг повинен включати класичні послуги салону краси, масаж, і як мінімум один або два кабінети для повноцінних SPA-процедур – таласотерапії, «Хаммам Расул» для банних ритуалів, східний кабінет для екзотичних масажів, «ванну Клеопатри». І хоча б один з кабінетів готельного SPA повинен бути розрахований на процедури для двох. Особливу увагу при створенні в готелі SPA-центру слід приділити дизайну приміщень і вибору косметичних засобів, які можуть стати істотним джерелом додаткового прибутку.

У межах даних закладів, разом з проведенням певних wellness-програм, розвиваються такі напрямки оздоровчого туризму, як: таласо-, вино-, арома-, бальнео-, фанго-, апі-, гало-, стоун-, озono-, рефлексо-, кріо-, магніто-, електро-, кольоро-, кінезіо-, світло- та музикотерапії. Також, окрім фізичного навантаження та відновлювальних процедур (іонофорез, лімфодренаж, парафінолікування, безліч різновидів масажу тощо), у межах wellness-програм підприємствами гостинності передбачаються раціональне харчування та збалансована дієта, які представлені різноманітними стравами вегетаріанської, wellness та фітнес-кухні.

Вважаємо, що сьогодні в рамках створення і розвитку української wellness-системи потрібно інтегрувати критерії Європейської SPA асоціації до нормативно-правової бази України, розробити та впровадити стандарти якості надання wellness-послуг, розглянути та затвердити вимоги до устаткування для проведення SPA- і wellness-процедур, підготувати програми навчання персоналу wellness-індустрії.

Завдяки цьому інвестування в будівництво нових сучасних курортних готелів з якісними wellness-послугами стане більш привабливим, адже ця ніша, особливо у посткарантинний період, залишається незаповненою та затребуваною.

Список використаних інформаційних джерел

1. Велнес: свободная энциклопедия Википедия [Електронный ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.wikipedia.org/wiki/%C2%E5%EБ%ED%E5%F12> (дата звернення: 03.03.2021). – Назва з екрана.

2. Kaplina T. V., Volodko O. V. Ways to minimize the consequences of the covid-19 pandemic in the field of hotel business of Ukraine: The world of science and innovation. Abstracts of the 7th International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. London, United Kingdom. 2021. P. 60–63.
3. Герасименко В. Г. Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону : [монографія] / В. Г. Герасименко, Г. К. Бедрядіна, С. С. Галасюк [та ін.] ; за заг. ред. В. Г. Герасименко. – Одеса : ОНЕУ, 2016. – 262 с.

АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ В ІВАНО-ФРАНКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

О. П. Чернуха, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, ГРС б-31*

С. О. Дудник, науковий керівник, асистент кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи*
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Готельний бізнес є одним з найперспективніших напрямків розвитку економіки України. Стан готельного господарства впливає на розвиток ключових сегментів економіки – туризму, транспорту, будівництва, торгівлі, зв'язку та ін. Таким чином, створення високоефективного готельного господарства відіграє важливу роль як одного з пріоритетних напрямків структурної перебудови економіки України.

Івано-Франківщина є відомим привабливим центром України та здатна приймати 8,2 млн відвідувачів щорічно. Особливістю готельного господарства Івано-Франківської області є не лише наявність великої кількості культурно-історичних пам'яток, але й також привабливість екологічного туризму, яка пов'язана з унікальними природними утвореннями – термальними та лікувальними водами тощо.

Послуги, що надаються в готелях, є основними показниками для будь-яких споживачів. При цьому основними тенденціями розвитку готельної індустрії є привабливість знаходження готелю, безпека проживання гостей, зручність, гостинність, якість відпочинку та корисність отриманих послуг.

Сьогодні власникам готелів складно переконати вимогливих клієнтів у винятковості свого готелю, що пропонує певний рі-

вень обслуговування та різноманітність послуг. Тому останнім часом поряд з традиційними повносервісними готелями з'являються спеціалізовані готелі зі скороченим набором пропонованих послуг [1].

Новою тенденцією розвитку сектору розміщення в Івано-Франківській області є попит на будівництво нестандартних, але комфортних приватних інноваційних готелів. Прикладом подібних місць можна назвати дизайн-готель «Історія», концепція стилю якого пронизана духом минувшини, унікальністю побуту, сервісу та комфорту передбачає присвяту кожного номера готелю певному періоду української історії. Тематика цього готелю охоплює первісний час, трипільську культуру, скіфський період, Київську Русь, княжий період, козацтво, національно-визвольний рух та ін. [2].

З урахуванням актуальних тенденцій розвитку та специфіки галузі готельного бізнесу на сучасному етапі важливим є підвищення кваліфікації працівників як основного джерела інноваційних ідей, створення умов для їх збереження, розвитку і використання вітчизняного науково-технічного та інноваційного потенціалу. Підвищення кваліфікації може стати тим інструментом, завдяки якому працівник зможе вдосконалити свої компетенції і більш професійно вирішувати завдання сьогодення. З огляду на це актуальним у наш час є підтримання високого професійного рівня працівників, а також ефективне управління ними.

Таким чином, формування стратегічних альтернатив розвитку засобів розміщення, підвищення їхньої конкурентоспроможності та економічної ефективності, максимальне врахування запитів споживачів забезпечують якісне зростання їхнього іміджу.

Список використаних інформаційних джерел

1. Кабанчук В. Ю. Перспективні технології готельного бізнесу. URL: https://tourlib.net/statsti_ukr/kabanchuk.htm.
2. Коркуна О., Мичуда М. Інновації у сфері готельно-ресторанного бізнесу в Україні. *Сучасні тенденції розвитку індустрії гостинності* : зб. матеріалів наук.-практ. сем. (3 жовтня 2019 р., с. Гута). Львів : ЛДУФК ім. Івана Боберського, 2020. С. 31–35.

ШЛЯХИ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ В ГОТЕЛІ

Л. С. Чиж, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС Б - 45*

О. В. Володько, науковий керівник, к. т. н., доцент кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

Екологічно безпечні матеріали нині набувають великого значення у зв'язку з необхідністю збереження довкілля, зростанням попиту туристів на екологічні послуги і товари. З огляду на моду на «еко» тренди і зростання попиту на екологічні продукти можна з упевненістю заявити, що «еко-меню», екологічно сертифікований текстиль і косметичні засоби, що використовуються при наданні послуг, безумовно, збільшують рейтинг готелю. Тож готелі намагаються впроваджувати екологічно безпечні матеріали в інтер'єрі та обладнанні, практикувати «безвідходні» технології, пропонувати гостям спеціальну білизну «для алергіків», екологічно чисті продукти і напої в ресторані.

До основних показників, які характеризують екологічність у готельних підприємств, відносять [1]:

- споживання води та енергії;
- атмосферні викиди, спричинені споживанням енергії;
- використання природних ресурсів (вплив на довкілля, спричинений обсягом спожитого паперу, канцелярського приладдя, мийних засобів, обладнання та інших матеріалів);
- вплив хімічних засобів на довкілля та здоров'я;
- викиди до атмосфери;
- викиди у воду;
- обсяг відходів;
- пожежі, аварії та інші надзвичайні ситуації;
- вплив транспорту на довкілля.

За кордоном існують й додаткові показники екологічно безпечних матеріалів:

- використання нетоксичних мийних засобів та прального порошку;
- виготовлення на 100 % з бавовни рушників і напирників;
- обмеження паління на території підприємства готельного господарства;

- використання відновлюваних джерел енергії;
- устаткування із перероблення відходів;
- можливість гостей відмовитись від заміни використаних рушників для економії споживання води;
- енергоощадне освітлення;
- надання еко-автомобілів для перевезення гостей з місця прибуття чи в інших цілях.

Для того, щоб оформити дизайн інтер'єру готелю в сучасному еко-стилі, потрібно:

- вибрати натуральні оздоблювальні матеріали;
- зробити основний наголос на якості підлогового покриття і його фактурі;
- використовувати натуральні кольори в інтер'єрі;
- вибрати текстиль з натуральних матеріалів у нейтральній кольоровій гамі;
- перевіряти сертифікати й маркування екологічності.

Беручи до уваги те, що сертифікація готельних послуг в Україні є добровільною процедурою (з 05.09.2012 р.), вітчизняні готелі, побудовані за еко-технологіями, існують, але поки це поодинокі проекти. Серед них можна виділити готель «Radisson Blu Hotel Kiev» (міжнародний екосертифікат Green Key), готельний комплекс «Ковчег» на горі Мегура у Карпатах (екологічний сертифікат «Зелений журавлик» COY OEM 059; «Кращий об'єкт зеленого туризму» за версією Green Awards Ukraine, 2011 р.), міні-готель «Maison Blanche» у Києві (міжнародний екосертифікат Green Key) та інші. В основному вони мають екологічний сертифікат Green Key («Зелений Ключ»), програма якої є однією із 5 проєктів міжнародної недержавної незалежної організації Foundation for Environmental Education (Міжнародної Організації з екологічної освіти), головний офіс якої розміщений у Данії, м. Копенгаген. Разом із тим в Україні зовсім немає реалізованих проєктів, які були б сертифіковані за однією із таких систем оцінки, як BREEAM, LEED, DGNB [2].

Поряд з тим саме Україна має всі необхідні сприятливі умови для комплексного підходу до впровадження концепції «екологічний готель» при будівництві засобів розміщення, які здатні будуть відповідати всім екологічним вимогам як стандарту COY OEM 08.002.30.059 «Послуги з тимчасового розміщення (проживання). Екологічні критерії», так і іншим стандартам.

Список використаних інформаційних джерел

1. Полянничко О. В. Екологізація готельно-ресторанної сфери в Україні / О. В. Полянничко, Т. В. Катоніна // Туристичний бізнес: сучасні тренди та стратегії розвитку: матеріали Міжнар. наук.-практич. інтернет-конф. (Київ, 16 березня 2018 р.). – Київ: КНЕУ, 2018. – С. 160–163.
2. Green Key [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.greenkey.global/> (дата звернення: 14.03.2021). – Назва з екрана.

ЕКО-ГОТЕЛІ ХАРКІВЩИНИ, СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ

М. О. Чирва, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС-44*

Т. В. Капліна, науковий керівник, *д. т. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

Вплив на довкілля засобів розміщення туристичної інфраструктури є досить істотним (передусім потужних готельно-ресторанних та розважальних комплексів). Діяльність таких об'єктів здебільшого пов'язана з надмірним споживанням природних ресурсів (прісної води, енергії), забрудненням вод через відсутність досконалих систем очищення стоків, продукуванням великої кількості твердих побутових відходів. Концентрація значної їх кількості на територіях з високою рекреаційною цінністю може призводити до погіршення естетичної цінності ландшафту.

Визначаючи сутність рекреаційно-туристичного природокористування у сфері гостинності як взаємодії бізнесу і суспільства, економіки і природи, потрібно усвідомлювати наявний взаємозв'язок і взаємозумовленість розвитку економіки від кількості та якості природних ресурсів і враховувати зміни екологічного потенціалу, внаслідок розвитку економіки підприємств гостинності[1].

Харківська область відрізняється досить високим рівнем розвитку економіки, але туристична галузь загалом та готельне господарство зокрема, маючи досить непогані показники порівняно з іншими регіонами, потребують подальшого розвитку та вдосконалення. Харківський регіон має всі можливості та ресурси

для перетворення не досить розвинутого туристичного центру у комплексний, популярний та затребуваний туристичний напрямок Слобожанщини та України» [2].

За даними статистичних щорічників України [3] (рис. 1) протягом 2011–2019 років у Харківській області відбувалося зростання загальної кількості КЗР порівняно з 2011 р., а також готелів та АЗР у 2012–2014 рр. відповідно на 12,2 % (2012–2013 рр.), 1,5 % (у межах похибки (2014 р.)). Для готелів та АЗР зростання було відмічено так само як і КЗР але до 2017 року відповідно на 21,4; 26,2; 21,4; 19,4; 4,9; 12,6 % (2012–2017 рр.). У 2015–2019 рр. спостерігалось зменшення кількості КЗР, а також готелів і АЗР порівняно з 2011 р. на 12,7; 11,2; 34,0 та 37,1 %. Для готелів та аналогічних засобів розміщення таке зниження відбувалося у 2018 і 2019 роках на 36,9 % порівняно з 2011 роком. Поясненням цьому явищу є світова криза і надзвичайні ситуації в Україні і відповідно регіонах.

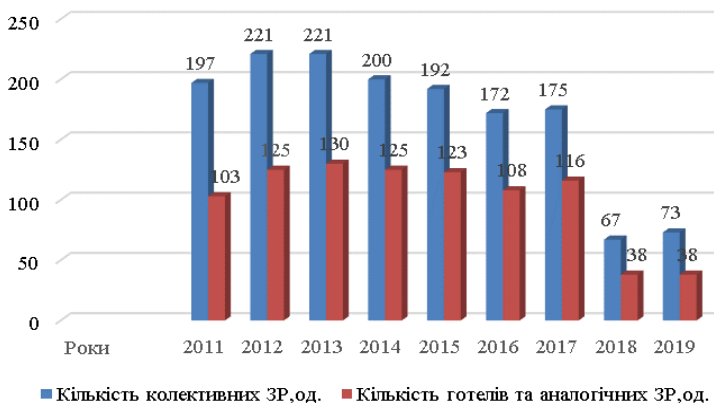

Рисунок 1 – Динаміка розвитку колективних засобів розміщення (КЗР) та готелів і аналогічних засобів розміщення (АЗР) у Харківській області [побудовано за даними [3]]

Слід зазначити, що в Харківському регіоні функціонують засоби розміщення, що не позиціонують себе як еко-готелі, проте вони активно беруть участь у програмах ресурсозбереження, пропаганді «зеленого» способу життя, але відсутні такі, які б мали назву «еко-готель» [4].

Українських підприємств готельного господарства, що пройшли екологічну сертифікацію Green Key, налічується близько 15 об'єктів і серед них один мережевий готель на Харківщині – «Reikartz Харків»[5].

Харківщина багата на екоресурси, має достатньо готельних підприємств, але з них екологічних готелів незначна частка. Тож ситуація зі збереженням довкілля екологічними підприємствами неналежна і потребує підвищеної уваги. Це обумовлено, у першу чергу, значними витратами на будівництво таких готелів, експлуатацію та інновації, необізнаністю споживачів про існування та особливості таких засобів розміщення.

Нині в Україні перспективним напрямом розвитку підприємств готельного господарства є еко-готелі, для яких необхідні рекреаційні та туристично привабливі території. З огляду на це Харківська область – один із найбільш затребуваних регіонів для реалізації ідеї «зелених» готелів.

Висновки. Отже, для збереження наступним поколінням навколишнього природного середовища необхідно Харківському регіону ефективно долучитися до програми розвитку «зеленого туризму». Залучення інвесторів для будівництва еко-готелів дозволить забезпечити реалізацію 12 важливих критеріїв, без яких неможливо проходження екологічної сертифікації готелів такого типу.

Список використаних інформаційних джерел

1. Паньків Н. Є., Гунько В. М. Вплив закладів туристичної інфраструктури на навколишнє середовище та розвиток еко-готелів як інноваційної концепції гостинності. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2017. Вип. 27(3). С. 108–112.
2. Кучечук Л. В., Черниш К. О. Перспективи розвитку готельного господарства Харківщини в умовах міжнародної інтеграції. URL: [file:///C:/Users/user/Downloads/10503-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-20958-1-10-20180417%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/10503-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-20958-1-10-20180417%20(1).pdf).
3. Колективні засоби розміщення в Україні у 2019 році: стат. зб. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/05/zb_kzr_2017.pdf. – Назва з екрана.
4. Крайнюк Л. М., Полчанінова І. Л., Покоłodна М. М. Екологічна стійкість індустрії гостинності Харківського регіону: сприйняття туристами екологічних практик засобів розміщення. *JEL Classification*: L 85, грудень, 2019 р.

5. Остапенко Я. О. Статистичний аналіз підприємств готельного господарства та прогнозування його розвитку. URL: <http://global-national.in.ua/archive/8-2015/256.pdf>.

РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ В м. ХАРКОВІ

О. С. Шалабодова, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС-43*

Н. І. Курніс, науковий керівник, к. е. н., асистент кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи*

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Готельне господарство – одна зі складових частин туристичної індустрії. Матеріальна база, призначена для розміщення туристів, посідає одне з перших місць під час формування туристичної інфраструктури, а якість проживання та відповідне обслуговування впливають на рівень туристичного сервісу. Тому готельна індустрія стрімко розвивається, що приносить значні грошові надходження, у тому числі валютні [1].

Готельний бізнес м. Харкова перебуває на стадії становлення та є самостійним сектором економіки. Завдяки комплексності цього виду бізнесу його ефективне функціонування розглядають як чинник розвитку туризму та регіональної економіки.

На території Харкова розташовані майже всі види галузей економіки. Він є важливим політичним, промисловим, економічним, релігійним, культурно-освітнім центром України.

У загальноукраїнському показнику сумарної кількості туристів та екскурсантів (без урахування іноземних туристів), що були обслуговані суб'єктами туристичної діяльності, на долю Харківського регіону припадає близько 1,8 % осіб.

Загальна кількість засобів розміщування в регіоні у 2015 році складала 192 одиниці. За цим показником Харківська область посідає 10 місце в Україні. Харківська область виділяється високою питомою вагою готелів у структурі колективних засобів розміщення. У 2015 році на готелі припадало 35,9 %, на санаторії – 4,7 %, що дорівнює середньому значенню по Україні. Основна частина колективних засобів розміщування сконцентрована в м. Харкові – 91, а також в тих районах, через які проходять важливі транспортні магістралі та зосереджені значні

туристично-рекреаційні ресурси, які приваблюють туристів, а саме у районах: Вовчанському – 30, Зміївському – 13, Дергачівському – 9. Номерний фонд підприємств готельного господарства в Харківській області представлений в більшості номерами вищої, першої, другої та третьої категорій [2].

У зв'язку із загостренням політичної та соціально-економічної ситуації в Україні розвиток готельної сфери в Харкові характеризується негативною динамікою і ускладнюється цілою низкою проблем:

- дефіцит бюджетного розміщення (в некатегорійних готелях, готелях 1-3 зірок), який призводить до невиправданого завищення цін для туристів;

- складність економічної ситуації, пов'язаної із значними витратами на утримання та експлуатацію номерного фонду, підвищенням тарифів на комунальні послуги, податковим тиском, коливанням курсу валют [3];

- недостатнє використання потенціалу готельних підприємств міста та області, особливо в контексті розвитку ділового та конгрес туризму;

- низька конкурентоспроможність матеріально-технічної бази значної кількості підприємств розміщення, яка впливає на ступінь задоволеності споживачів та гальмує розвиток туризму;

- стан міської інфраструктури і, в першу чергу, її транспортної складової. Це – і недостача сучасних автобусів різної місткості для туристів, низький рівень сервісу в міському транспорті, стан доріг тощо;

- проблеми нормативно-правового характеру, наприклад існування обов'язкової категоризації та, в той же час, добровільної сертифікації; фактична відсутність довгий час органів категоризації та нагляду за дотриманням стандартів, що спричинило високий рівень недобросовісної конкуренції та неконтрольоване використання зірок у позиціонуванні готелів.

- відсутність комплексного підходу до визначення характеру та специфіки Харківської області як туристичної дестинації, адже традиційно Харківський регіон вважався промисловим центром, тому існує потреба популяризації саме туристичного іміджу.

Отже, готельне господарство – основний фактор і важливий складник туристичної інфраструктури, який відіграє провідну

роль у реалізації туристичного продукту на ринку туристичних послуг. Стан розвитку готельної сфери має прямий та потужний вплив на рівень реалізації регіоном свого туристичного потенціалу.

За умови ефективної адаптації світових змін, інтенсифікації оновлення матеріально-технічної бази, трансформації системи цінностей готельних підприємств у бік клієнторієнтованого високоякісного сервісу на основі міжнародних стандартів обслуговування Харківський регіон має значні шанси посісти достойне місце на туристичній карті України та світу.

Список використаних інформаційних джерел

1. Марцин Т. О. Проблеми та перспективи розвитку готельного господарства України / Т. О. Марцин, Т. В. Бурак // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – Київ : КНТЕУ, 2014. – 391 с.
2. Подлепіна П. О. Сучасний стан та перспективи розвитку готельного господарства в Харківській області / П. О. Подлепіна, О. В. Євтушенко, І. А. Чуєнко // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – Випуск 6. – 2017. – С. 191–196.
3. Андrenко І. Б. Організаційно-економічні аспекти розвитку готельного господарства регіону : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.10.01 / І. Б. Андrenко ; Харк. держ. акад. міськ. госп-ва. – Харків, 2003. – 20 с.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У СФЕРІ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

Д. О. Шарлай, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, ГРС б-31*

С. О. Дудник, науковий керівник, асистент кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи*
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Інноваційні технології у сфері ресторанного бізнесу з кожним роком змінюються, а пов'язано це з тим, що на території України активно збільшується кількість закладів ресторанного господарства – через це зростає конкурентність. Ці обставини обумовлюють актуальність відстежування поточних тенденцій та прогнозування майбутніх потреб галузі для забезпечення продуктивності та прибутковості закладів. Ресторанна сфера поступово, але впевнено вдосконалюється передусім тому, що

світ не стоїть на місці, а розвивається та кожен новий рік вносить нові тенденції.

По-перше, зростає число як офлайн, так і онлайн замовлень, що вказує на зручність та на невелику затрату часу для користувачів. Не зважаючи на очевидні переваги, не кожен заклад запровадив цю послугу та використовує її ефективно. Ця послуга корисна не лише для споживачів, але й дозволяє оптимізувати робочий процес у закладі харчування. Особливий попит на онлайн-замовлення з'явився з появою спеціалізованих служб по доставляння їжі з ресторанів. Інтернет-замовлення усувають людський фактор та знижують можливість помилок до мінімуму.

По-друге, роботизація в ресторанах. Зараз це звучить не так дивно, як раніше. Наприклад, у Південній Кореї це буденна річ, магазини з роботами для самообслуговування.

По-третє, чат-боти для попереднього замовлення або бронювання столиків. Поступово ми йдемо до цього нововведення, як у США, коли гості отримують повідомлення на телефон, як тільки підійшла їх черга, але потрібен певний час. Наприклад, чат-бот Vegancity допомагає забронювати столик у будь-якому з ресторанів, де є веганське або вегетаріанське меню. Ініціативу вже підтримали близько 30 кафе і ресторанів м. Києва, серед яких Tike Turkish Restaurant, Мансарда, Druzi, Vero Vero, Prynada, FIJI Lounge Bar. За допомогою чат-боту CoinyPay можна залишати чайові працівникам закладів – 10 % від рахунку (за замовчуванням включається в рахунок). Розмір чайових можна змінити протягом 30 хвилин, поки не сталася транзакція вибрати 15–20 % або взагалі прибрати. Даний чат-бот використовують ЗРГ м. Києва Milk Bar, Dogs&Tails, Pho.Kiev і Tayger Pizza Bar [1].

Завдяки інноваційним технологіям у даній сфері, креативним нововведенням тощо власники ресторанів і утримують споживачів. Ресторанний бізнес – це єдиний великий механізм, який з постійним розвитком працює ще швидше та швидше.

Список використаних інформаційних джерел

1. БЖ. 6 корисних ботів у київських закладах [Електронний ресурс] / БЖ // Журнал великого міста. – 2018. – Режим доступу: <https://bzh.life/ua/mesta-i-veshi/6-poleznyh-botov-v-kievskih-zavedeniyah>. – Назва з екрана.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА У М.БЕРДЯНСЬК

К. Г. Юдіна, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС б-44*

С. С. Рибакова, науковий керівник, ст. викладач кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

Сучасна індустрія туризму – одна з галузей світового господарства, що найбільш швидко прогресує. Вплив туризму на економіку та імідж держав у світі важко недооцінити, оскільки саме він робить великий внесок у зміцнення контактів і налагодження міжнародних зв'язків, виступає вагомим фактором у зростанні авторитету держави та кожного окремого міста на міжнародній арені, створює імідж, формує національну гідність, стимулює розвиток світової торгівлі, гуманітарної сфери, міжнародного співробітництва, відродження культурної спадщини та традицій, залучає інвестиції, розвиває інфраструктуру тощо. Місто Бердянськ сьогодні є однією з найбільш привабливих та популярних туристичних destinations країни [1].

Протягом курортного сезону комфортний відпочинок у Бердянську забезпечують понад 150 баз відпочинку, готелів, пансіонатів, санаторіїв та дитячих закладів оздоровлення та відпочинку. Також послуги з розміщення пропонують приватні оселі Бердянська [1].

Рівень відпочинку в Бердянську найрізноманітніший: від елітного і дорогого, до демократичного й економваріанту, доступного для будь-яких верств населення.

Основною перевагою курорту є те, що саме в цьому місті легко поєднувати відпочинок та оздоровлення, адже Бердянськ має колосальне багатство у вигляді мінеральної води та лікувальної грязі. У санаторно-курортних закладах використовуються біля 200 сучасних методик лікування захворювань опорно-рухового апарату, серцево-судинної системи, органів травлення, проблем гінекології, урології, пульмонології тощо [3].

Нестабільна ситуація у східній частині України, а також події в інших регіонах України негативно вплинули на загальний імідж Бердянська як безпечного для туризму та відпочинку. На сьогодні негативний імідж щодо безпеки викликає занепокоєння

серед потенційних туристів, а також є головною перешкодою для подальшого розвитку туристично-курортної сфери. Оскільки така ситуація в Україні може залишатися протягом тривалого періоду, виникає гостра необхідність у проведенні масштабної популяризації туристичного потенціалу міста. Необхідно запропонувати гостям міста комфортні та конкурентоспроможні засоби розміщення, що покращить та відновить імідж м. Бердянськ як безпечного та привабливого курортного міста [3].

Для реалізації завдань у секторі курорту та туризму виокремлено основні:

1. Розробляти міські комплексні та цільові програми, спрямовані на популяризацію та розвиток туризму Бердянська, організовувати роботу щодо їх реалізації.

2. З метою підвищення іміджу міста об'єднувати зусилля санаторно-курортних та оздоровчих закладів для організації популяризації міста та розвитку туризму.

5. Разом із санаторно-курортними, оздоровчими закладами, дитячими закладами оздоровлення та відпочинку, суб'єктами господарювання організовувати та брати участь у проведенні туристичних заходів, що сприяють рекламі курортно-туристичного потенціалу міста.

6. Супроводжувати, наповнювати інформацією та просувати міський інформаційно-туристичний сайт www.berdyansk.travel та офіційні сторінки в соціальних мережах [1].

Проте сучасні тенденції розвитку готельного господарства у м. Бердянськ досі повністю не досліджені та потребують подальшого розгляду.

Серед широко асортименту готельних послуг є проблемні питання стосовно надання основних та додаткових послуг, що потребують удосконалення.

Отже, розвиток готельного господарства у м. Бердянськ має позитивну динаміку до зростання кількості відпочивальників. Але для підтримання конкурентоспроможності підприємств готельного господарства доцільно проводити додаткові функціональні завдання для виведення рівня готельних послуг на високий рівень.

Список використаних інформаційних джерел

1. Офіційний сайт Запорізької міської ради. Програма розвитку туризму та популяризації туристичного потенціалу у м. Бердянськ

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bmr.gov.ua/fileadmin/documentation/session_decisions_projects/2020/75-26-dod.pdf. – Назва з екрана.

2. Скобелева Г. С. Сучасний стан та перспективи розвитку готельного господарства України / Г. С. Скобелева, О. В. Єлісеєнко // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2015. – № 4 (32). – С. 45–48.
3. Офіційний сайт Бердянської міської ради [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bmr.gov.ua/index.php?id=64>. – Назва з екрана.

СУЧАСНІ АРХІТЕКТУРНІ СТИЛІ ІНТЕР'ЄРІВ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ГОТЕЛІВ

М. С. Яковлева, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС б інт-21*

О. В. Володько, науковий керівник, к. т. н., доцент кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи*

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Через велику кількість конкурентів на ринку готельних послуг кожному готелю слід мати своє власне обличчя, особливність, що відрізняє його від інших і робить унікальним. Саме з цієї причини готельні оператори створюють бренди, які доповнюють специфічними художніми композиціями, ефектним штучним освітленням, декоративними прийомами оздоблення, впроваджують інноваційні додаткові послуги, завдяки чому поширюють ідею концептуального проекту готелю.

Так, деякі готелі за оригінальністю архітектури, оздобленням фасаду, використанням будівельних матеріалів відомі в усьому світі. До них належать один з найвищих в Європі готель «Westin Rotterdam» (Нідерланди), «Royal Olympic Hotel» (Греція) з терасами на скляному фасаді, з насадженнями декоративних дерев тощо.

Загальний комфорт внутрішнього простору включає екологічний, функціональний і естетичний комфорт середовища будь-якого приміщення готелю. У концептуальних готелях велика увага приділяється досягненню саме естетичного комфорту, що створюється завдяки художньо-просторовій організації інтер'єру за допомогою низки засобів. Відповідно до прийнятих міжнародних норм якості обслуговування та відповідної вартості

проживання, формуються критерії предметного середовища концептуальних готелів і в сучасній Україні.

Сьогодні найпоширеніші три прийоми художньо-просторової організації інтер'єрів готелів – архітектурний стиль «ретро», сучасний і змішаний інтер'єр у стилі «ретро», що створюється стереотипними елементами попередніх століть (ампір, бароко, рококо тощо).

Сучасний інтер'єр у організації простору відображає строгість, простоту, логічність і лаконічність форм, їхню функціональну виправданість. Інтер'єр, вирішений у змішаному стилі, містить елементи двох попередніх прийомів композиції простору.

Тож у проєктуванні інтер'єрного середовища концептуальних готелів у великих містах України дизайнери керуються загальносвітовими нормами та художньо-стилістичними тенденціями організації простору. Натомість дизайн інтер'єрів готельних комплексів рекреаційних зон характеризується максимальним наближенням до етносередовища певного регіону з широким використанням народної атрибутики.

Значного поширення в Україні, зокрема в туристичних містах країни, таких як Львів, Київ, Одеса, набувають готелі так званого «бутік»-класу, тобто невеликі готелі, спроектовані в історичних пам'ятках міської архітектури, де формування інтер'єрного простору співзвучне стилістиці певного історичного стилю, а формування середовища в номерах засвідчує ексклюзивний підхід з урахуванням комфорту та індивідуального естетичного навантаження.

Отже, у стилістиці інтер'єрів готельних комплексів у сучасній Україні можна простежити певні відмінності залежно від рівня обслуговування відповідно до міжнародних норм. Так, стилістика інтер'єрів готелів «люкс»-класу ґрунтується на засадах комплексного стилістичного співзвуччя з архітектурою, більшим розмаїттям, зокрема зверненням до певних історичних стилів. Дизайн інтер'єрів готельних комплексів «бізнес»-класу, зумовлений стихійним підходом до оздоблення внутрішнього простору в цих типах споруд. Натомість найбільшого національного колориту набувають інтер'єри готельних комплексів у рекреативних зонах України, що характеризуються апелюванням до народних традицій певного етнічного регіону або ж певного мистецького осередку.

Список використаних інформаційних джерел

1. Руденко В. П. Естетична організація середовища готелю. Основи готельної справи / В. П. Руденко. – Київ : Центр учб. л-ри, 2011. – 368 с.
2. Мартышенко Н. Анализ концепций нестандартных средств размещения в мировой туристской практике / Н. Мартышенко // Вестник национальной академии туризма. – 2013. – № 1. – С. 22–25.

ЯКІСТЬ ПОСЛУГ – КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР УСПІХУ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ

Ю. Р. Фіногенова, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа*, група ГРС-34

А. О. Ярмоленко, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа*, група ГРС-34

Н. В. Рогова, науковий керівник, к. т. н., доцент кафедри *готельно-ресторанної та курортної справи*
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Якість обслуговування – це комплексна категорія, один з найважливіших показників ефективності функціонування готельних підприємств, об'єкт аналізу, планування й управління [1].

У наданні готельних послуг найважливішу роль відіграють питання якості. Без якісного обслуговування готель не здатний досягти своїх головних цілей. Історія розвитку різних готельних корпорацій і ланцюгів, як правило, свідчить, що отримання прибутку є результатом якості. Перед готелем стоїть завдання, надання і підтримки якості обслуговування на належному рівні, своєчасного усунення недоліків у наданні послуг, розробки стратегії поліпшення обслуговування [2].

Взаємодія споживача і виконавця при наданні послуг робить важливим споживчєві думку або оцінку результату та якості послуг. Причому споживач бере активну участь у процесі надання послуги і може впливати на якість кінцевої продукції відповідно до своїх побажань і вимог. З цього логічно випливає одна з особливостей готельних послуг – мінливість якості. Тобто їх якість залежить від того, наскільки кваліфікований і мотивований персонал надає цей продукт, у якому настрої перебуває споживач, за яких умов відбувається виробництво і

надання послуг. Також послуги найчастіше сприймаються в комплексі з іншими, що ускладнює можливість контролювати їх якість [3].

Згідно з нормативними документами готельна послуга – це дія або послуга підприємства з розміщення споживача шляхом надання номера (місця) для тимчасового проживання в готелі, або інших аналогічних місцях розташування [4].

Ще одна особливість готельних послуг – це їх неосяжність. Тобто їх неможливо оцінити ні до, ні після надання, вони існують тільки в процесі їх надання та споживання. Послуга не має фізичного агрегатного стану як товари в магазині. Послуга виступає як обіцянка чи договір, що передбачає високу довіру між тим, хто її надає, і тим, хто споживає. Це визначає завдання для готельних підприємств – зробити так, щоб клієнт мав довіру до підприємства, що надалі буде посилювати відчутність виробленої послуги та збільшення лояльності гостей саме до цього закладу розміщення [3].

У сучасних умовах розвитку ринкового господарства визначальним фактором іміджу та конкурентоспроможності підприємств є співвідношення «ціна – якість». Ринок готельного господарства в Україні характеризується зростанням пропозиції, але водночас скороченням попиту на послуги розміщення, що посилює конкуренцію в галузі. Особливу актуальність набуває проблема забезпечення відповідного рівня якості послуг підприємств індустрії гостинності за умови недостатнього досвіду її розвитку в Україні. При тому велике значення надається покращанню якості надання послуг відповідно до міжнародних вимог і стандартів. Тому одним з найважливіших напрямків є формування стратегічних конкурентних переваг та забезпечення готельної індустрії послугами більш високої якості [5].

Останніми роками готелями послідовно впроваджується нова стратегія управління якістю послуг:

- забезпечення якості розуміється не як технічна функція, реалізована підрозділом, а як систематичний процес, що пронизує всю організаційну структуру фірми;
- новому поняттю якості повинна відповідати певна організаційна структура підприємства;
- питання якості актуальні не тільки в рамках виробничого циклу, а й у процесі розробок, маркетингу й обслуговування;

- якість повинна бути орієнтованою на задоволення вимог споживача, а не виробника;

- підвищення якості вимагає застосування нової технології надання послуг, починаючи з автоматизації проєктування і закінчуючи автоматизованими вимірюваннями в процесі контролю якості;

- всеосяжне підвищення якості досягається тільки зацікавленою участю всіх працівників – від виконавця до керівника фірми.

Усе це можна здійснити тільки тоді, коли діє чітко організована система управління якістю, спрямована на інтереси споживачів, що зачіпає всі підрозділи і прийнятна для всього персоналу [2].

Якість наданої послуги залежить не лише від моніторингу за її виконанням. Також потрібні умови для надання послуг. Правильно обдумане управління якістю послуг, що надаються, є одним із факторів підвищення рівня обслуговування клієнтів, забезпечення його економічної безпеки, прибутковості готелю [3].

У практиці управління якістю готельних послуг потрібно виділити кілька етапів:

- прийняття рішень щодо переліку готельних послуг, що надаються або будуть надаватися;

- перевірка готовності готелю до надання цих послуг та перевірка плану по персоналу;

- аналіз процесу надання готельних послуг;

- визначення ключових факторів успіху, проаналізувавши попит та конкуренцію;

- визначення основних напрямів інноваційної діяльності, якщо в цьому є потреба;

- усунення недоліків в роботі готелю;

- порівняння досягнутих параметрів робіт із встановленими стандартами;

- розробка довгострокових чи стратегічних планів у сфері гостинності [5].

Заходи щодо підвищення якості послуг повинні зачіпати всі без винятку підрозділи підприємства. Досвід показує, що від 80 до 90 % заходів не підлягають контролю відділів якості і надійності. Особлива увага приділяється підвищенню якості на таких етапах, як обслуговування споживачів [2].

Можна сказати, що ринок індустрії гостинності, відкритий і конкурентний, здійснює значний тиск на індустрію, змушуючи її постійно підвищувати якість своїх послуг [3].

Отже, якість надання послуг – це складний, важко регульований, але важливий аспект сучасного готельного господарства. Клієнт має бути впевнений, що якість послуг, які йому пропонуються, відповідає його потребам. У сучасних реаліях українського ринку якість готельних послуг перейшла з рівня другого-третього до рівня важливого і необхідного.

Список використаних інформаційних джерел

1. Якість обслуговування у готельній сфері. Поняття та особливості якості готельних послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pidru4niki.com/10611207/turizm/yakist_obsługovuvannya_gotel_niy_sferi. – Назва з екрана.
2. Якість послуг у готельному господарстві [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://works.doklad.ru/view/J71NHlrH04g.html>. – Назва з екрана.
3. Якість надання послуг підприємствами готельного господарства як ключовий фактор привабливості в туристичній галузі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://tourlib.net/statti_ukr/cherednychenko2.htm. – Назва з екрана.
4. Правила користування готелями та аналогічними засобами розміщення і надання готельних послуг : затв. наказом Державної туристичної адміністрації України від 16.03.2004 р. №19.
5. Дикань В. Управління якістю як фактор конкурентоспроможності підприємств / В. Дикань // Економіка України. – 1996. – № 1. – С. 43–48.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МОТЕЛІВ У ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Д. І. Данилова, студентка спеціальності «Готельно-ресторанна справа», група ГРС 6-41

Т. В. Капліна, науковий керівник, д. т. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Мотелі відносять до придорожньої інфраструктури у сегменті туристичного обслуговування, яку часто недооцінюють та неналежно досліджують експерти й науковці цієї галузі. Однак, як говорить практика, значна кількість внутрішніх та іноземних

туристів щоденно користується послугами вказаних засобів розміщення, що збільшує їх прибутки і сприяє розбудові туристичної інфраструктури, створенню нових робочих місць [1].

Одним із важливих факторів розвитку туристичного ринку Харківської області і України загалом є розвиток транспортних шляхів, які повинні відповідати світовим стандартам, забезпечувати якісні та вчасні перевезення. Тому вдосконалення та розвиток транспортної та придорожньої інфраструктури є достатньо актуальним питанням. Основними задачами при цьому є модернізація дорожніх коридорів, забезпечення їх необхідними об'єктами, впровадження новітніх технологій обслуговування.

Харківський регіон не відноситься до основних туристичних зон України, а воєнний конфлікт на сході держави взагалі згубно вплинув на формування туристичного регіонального іміджу [2].

Найбільше засобів розміщення спостерігається в м. Харків і районах через які проходять найбільші магістралі та туристичні маршрути: Вовчанський, Зміївський, Дергачівський райони.

Придорожня інфраструктура Харківської області мало розвинена, що може бути наслідком невеликих відстаней між великими населеними пунктами, через які проходить шосе. В таких умовах основним фактором розбудови мотелів, є цінова політика початку ведення такого виду господарства, а також майже повна відсутність конкуренції.

Підприємства, що відносять до придорожньої інфраструктури розділяють на 2 групи:

- а) підприємства розташовані в передмісті обласних або районних центрів;
- б) підприємства розташовані вздовж великих магістралей та міжнародних трас.

Підприємства групи «а», в основному націлені на міських жителів, що приїждять для відпочинку на вихідні та святкові дні і в останню чергу на автотуристів. Ринкова ніша підприємств групи «б» взагалі зайнята лише на 30 %.

На трасі Харків – Симферопіль ситуація більш менш приваблива. Найбільше зосередження мотелів спостерігається в районі м. Харків (мотель «Саквояж», мотель «Усадьба»), м. Мерефа (мотель «Горка»), м. Красноград (мотель «Арка», мотель «Бескид») [3,4].

Значно гіршою є ситуація на трасі Харків – Донецьк, де загальна кількість засобів розміщення вздовж маршруту складає всього 12 одиниць [4].

Перспективним для розвитку мотелів у Харківській області є запровадження ряду заходів:

- створення сприятливого інвестиційного клімату;
- розробка науково-методичних положень;
- створення національних мотельних мереж;
- впровадження проектів розвитку мотелів за участю міжнародних операторів;
- удосконалення транспортної інфраструктури;
- створення потужного туристичного іміджу;

Висновки. Мотелі, як засіб розміщення, є важливою складовою туристичної інфраструктури, що відіграє одну з провідних ролей у розвитку сфери гостинності. Харківський регіон має потужний арсенал можливостей для розвитку туристичної сфери, тому подальший розвиток саме мотелів є достатньо актуальним.

Список використаних інформаційних джерел

1. Масюк Ю. Особливості розвитку придорожньої туристичної інфраструктури в Україні за сучасних умов / Ю. Масюк. // Вісник Львівського університету. Серія географічна. Вип. 42. – 2013. – С. 250–257.
2. Подлепіна П. О. Сучасний стан та перспективи розвитку готельного господарства в Харківській області / П. О. Подлепіна, О. В. Євтушенко, І. А. Чуєнко // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. – 2017. – № 6. – С. 191–197.
3. <https://uahotels.info/catalog/Kharkiv-Oblast/moteli/>
4. Готелі в Харківській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://www.doroga.ua/hotels/Kharjkovskaya/1077#&&/wEXCAUESUxJRAUCLTEFAIBOBQExBQNESUQFAi0xBQNDSUQFATIFA09JRAUBMQUDUkiEBQQxMDc3BQVDVVJJRAUBMQUCUFMFajEw+bdySw4kTAqA1ZQhGHTrf41zXPzBkA4Ui1DIF9f43MU=>. – Назва з екрана.

СЕКЦІЯ 15. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ

РОЗВИТОК ТУРИЗМУ У ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ЙОГО ПЕРСПЕКТИВИ

М. М. Анохін, студент спеціальності Туризм, група Т 6-42

*М. М. Логвин, науковий керівник, к. геогр. н., доцент кафедри
туристичного та готельного бізнесу*

*Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський універси-
тет економіки і торгівлі»*

Дніпропетровська область має унікальний туристичний потенціал та досі не оцінену повною мірою історико-культурну спадщину, яку ми зараз відкриваємо по-новому.

Тільки тут можна побачити найбільшу в Європі колекцію кам'яних баб, курган, у якому зберігалася унікальна скіфська пектораль, побувати на Мавринському майдані, який називають місцевим Стоунхенджем, зануритися в атмосферу козацької вольниці на місці розташування козацьких січей, навчитися власноруч створювати унікальний петриківський розпис, занесений до нематеріальної спадщини ЮНЕСКО, побачити ракети, створені на колись секретному Південмаші, помилуватися марсіанськими пейзажами на криворізьких рудниках, прогулятися найдовшою в Європі набережною.

Сьогодні Дніпропетровщина для багатьох являє собою важливий індустріальний центр всієї України, але вона також пропонує чимало туристських об'єктів. Наприклад, визначні пам'ятки Катеринославського краю здавна привертали увагу як видатних письменників, художників, видатних діячів, так і численних туристів. Окрім історико-географічного (відвідання запорозьких святинь, історичних пам'ятників), гідрологічного та бальнеологічного (відпочинку на Солоному Лимані та Дніпровських водосховищах), геологічного (Волоські скелі), мінералогічного, геоботанічного, екологічного видів туризму, Дніпровський край може запропонувати потенційним туристам знайомство із своїм промисловим комплексом, що є одним із найбільших у державі, а за деякими параметрами – й унікальним [1–3].

Дніпропетровська область має достатньо великий туристично-рекреаційний потенціал, крім того, існують передумови для

його розвитку: природні особливості регіону, який розташовується на кордоні змішаних лісів та степової зони, унікальні водні ресурси; культурно-історична спадщина; етнографічно-культурний потенціал (народні промисли та ремесла). Туристична сфера області все впевненіше заявляє про себе, як дійсно конкурентно спроможна індустрія, що відчутно сприяє економічному розвитку Дніпропетровщини та зростанню добробуту громадян.

У Дніпропетровській області на державному обліку перебуває 11,9 тисяч нерухомих пам'яток, у тому числі 318 пам'яток архітектури, переважно XVIII–XX ст.

Найвідомішими туристичними об'єктами є культурно-архітектурні пам'ятки в с. Старі Кодаци, місця боїв козацьких військ з польською шляхтою, історико-культурні пам'ятки Дніпропетровська, садиба-музей Д. І. Яворницького; місця, пов'язані з форсуванням Дніпра в роки Другої світової війни, скіфські кургани IV ст. до н. е., місця розташування козацьких січей, музей ужиткового мистецтва Петриківського художнього орнаменту в с. Петриківка та ін. Усього туристичний сектор області налічує 340 суб'єктів туристичної діяльності.

З огляду на це можна зробити висновок, що Дніпропетровський регіон має великий потенціал та перспективи в майбутньому у сфері туризму, тому на Дніпропетровщині плануються деякі заходи, які розроблені спеціально для розвитку туристичної індустрії [4]:

- розвиток міжнародного співробітництва у сфері туризму і курортів, формування позитивного туристичного й санаторно-курортного іміджу Дніпропетровщини;
- створення кадастру природних територій та ресурсів туризму, проведення їх економічної оцінки, опису та класифікації;
- розроблення регіональної програми розвитку сільського та «зеленого» туризму;
- забезпечення підготовки інвестиційних паспортів рекреаційних об'єктів області, привабливих для іноземних і вітчизняних інвесторів;
- упровадження моніторингу курортно-оздоровчих і рекреаційних територій та природних лікувальних ресурсів;

– розроблення мап, схем, буклетів, туристичних довідників, створення єдиної інформаційної системи з повним банком даних санаторно-курортних, рекреаційних, туристичних послуг області

– створення навчального центру та позашкільних гуртків для розвитку активного етнографічного туризму.

Список використаних інформаційних джерел

1. Дніпропетровськ: минуле і сучасне / А. К. Фоменко, М. П. Чабан, В. І. Лазебник та ін. – Д. : ВАТ «Дніпрокнига», 2001. – 584 с.
2. Дніпропетровський обласний центр з охорони історико-культурних цінностей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://docop.dp.ua/>. – Назва з екрана.
3. Дніпропетровщина: сім туристичних родзинок «нетуристичного» краю [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/29989296.html>. – Назва з екрана.
4. Офіційний веб-сайт Дніпропетровської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.adm.dp.ua>. – Назва з екрана.

ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Н. О. Коваль, студентка спеціальності Туризм, група Т-21

Н. М. Карпенко, науковий керівник, доцент кафедри туристичного та готельного бізнесу

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Карантин та пандемія коронавірусу негативно вплинули на всі сфери світового господарства. Проте туристична галузь виявилася чи не найбільш вразливою та має одні з найбільших збитків, котрі важко остаточно підрахувати. Ця криза охоплює учасників туристичної сфери та взаємодіючі галузі, руйнуючи як національні ринки туризму, так і світовий. Це сталося після динамічного зростання на початку XXI ст. туристичних потоків як загалом у світі, так і в багатьох країнах. Так, за оцінкою Всесвітньої туристської організації (UNWTO), число туристських прибуттів у всьому світі у 2030 році повинно скласти 1,36 млрд осіб. Останніми роками відзначалася позитивна тенденція щодо зростання туристичної активності і в Україні. А

тому глобальна криза, зумовлена пандемією COVID-19, болоче вдарила по вітчизняному туристичному бізнесу.

Питанням аналізу ринку туристичних послуг України та впливу кризи COVID-19 присвячено праці таких науковців, як: О. Бейдик, К. Коцан, А. Мазаракі, D. Batchelor та інших. Зважаючи на тривалість зумовлених пандемією кризових явищ та вагомість їх впливу на туристичну галузь, такі дослідження ще довго не втрачатимуть актуальності, особливо стосовно розробки адаптаційних механізмів та посткризових заходів.

У кризових ситуаціях туризм – досить уразливий вид економічної діяльності. Зниження світових туристичних потоків посилює конкуренцію у сфері туризму. Специфіка управління даним видом економічної діяльності полягає в тому, що для її ефективного розвитку зусиль приватного сектора недостатньо. Необхідним є розвиток державно-приватного партнерство, зокрема у сфері розбудови інфраструктури та утримання об'єктів культурної спадщини, цінних лікувально-оздоровчих ресурсів, унікальних природних територій тощо.

На початку 2020 року всі країни охопила пандемія нового виду коронавірусу, названого COVID-19. Згідно з дослідженням Всесвітньої ради туризму і подорожей (WTTC), проведеним навесні 2020 року, за 10 місяців 2020 року туристична галузь втратила \$ 935 млрд через пандемію коронавірусу та пов'язані з ними обмеження [3]. Так, із січня по жовтень туристичні напрямки прийняли на 900 млн менше іноземних туристів порівняно з тим самим періодом 2019 року. А за словами голови Держагентства розвитку туризму України Мар'яни Олесків туристична галузь України за минулий рік зазнала близько 60 млрд грн. збитків через пандемію коронавірусу [4].

Водночас слід зазначити, що криза може активізувати приховані резерви. Таким не вичерпаним резервом у вітчизняній туристичній галузі є внутрішній туризм. Чимало наших співвітчизників саме в період послаблення карантинних заходів у країні та неможливості подорожувати закордон почали «відкривати» для себе туристичні перлини нашої країни. Тому туристичним підприємствам потрібно зосередитися на формуванні привабливих туристичних продуктів з урахуванням регіональної ресурсної специфіки. Ситуація, що склалася в результаті пандемії коронавірусу, тільки прискорить майбутню трансформацію в туристичній галузі [2]. Зокрема, актуальним стане впро-

вадження технологій віртуальної і доповненої реальності, а також економіки вражень. Значимість використання електронних інформаційних систем і платформ на ринку туристичних послуг буде зростати [1].

Отже, концентрація зусиль на забезпеченні внутрішніх туристичних подорожей, розробці й просуванні привабливих туристичних продуктів з використанням сучасних інформаційних технологій, дозволить вітчизняній туристичній галузі не лише витримати складний кризовий період, а й швидко відновитися від кризових потрясінь.

Список використаних інформаційних джерел

1. Batchelor D. Тренды, которые изменят тревел-индустрию в 2020 году [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www.http://turprofi.com.ua/novosti/3048-trendy-kotorye-izmenyat-trevel-industriyu-v-2020-godu](http://turprofi.com.ua/novosti/3048-trendy-kotorye-izmenyat-trevel-industriyu-v-2020-godu) (дата звернення: 21.03.2021). – Назва з екрана.
2. Бейдик О. О. COVID-19: Світовий та національний туризм в умовах форс-мажору / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://turizmlir1.wordpress.com/2020/05/27/covid-19> (дата звернення 29.03.21). – Назва з екрана.
3. Зануда М. Коронавірус: скільки втрачає туризм. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bbc.com/ukrainian/features-51870285 (дата звернення: 25.03.2021). – Назва з екрана.
4. Український туризм через пандемію втратив близько 60 мільярдів / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/2909232-derzagentstvo-rozvitku-turizmu-zapracue-z-1-kvitna-oleskiv.html> (дата звернення 20.03.21). – Назва з екрана.

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В ЧЕРНІГІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

П. Р. Коротич, студентка спеціальності Туризм, група Т 6-42

М. М. Логвин, науковий керівник, к. геогр. н., доцент кафедри туристичного та готельного бізнесу

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Чернігівська область має значний історико-культурний та природно-рекреаційний потенціал. Це близькість до столиці України та кордонів з іншими країнами, що підкреслює транзитне значення регіону. Чернігівська область – прикордонний регіон і має протяжний кордон, що є сприятливим фактором для розвитку в'їзного туризму.

Чернігів – одне з найдавніших міст Європи. Чернігів зберіг 96 пам'яток історії державному обліку, 17 пам'яток монументального мистецтва, 272 пам'ятки археології (з них 234 – національного значення), 67 пам'яток архітектури (28 національного значення), найстаріша церква східної Європи (після Софії Київської) та одну пам'ятку садово-паркового мистецтва. Серед природних ресурсів Чернігова варто виділити регіональний ландшафтний парк «Ялівщина», лісопарк «Кордівка» [2].

Однією зі складових атракційної привабливості Чернігівщини є розвиток подієвого туризму, а саме наявність ряду різнопланових фестивалів, ярмарків та міських свят, які мають потенціал до залучення більшої кількості туристів як внутрішніх, так і іноземних. Туристичний потенціал міста досить високий, проте варто зазначити, що для розвитку галузі туризму в Чернігові надзвичайно потрібна реальна підтримка і стимулювання від місцевої влади, адже значна кількість атракцій міста, історико-культурних і природних пам'яток перебуває в неналежному стані, мають низьку пропускну здатність, їх важко активно використовувати в туризмі, вони потребують активної промоції і брендингу, а унікальні та популярні фестивалі Чернігівщини занедбані та не організовуються регулярно.

Таким чином, можна виділити пріоритетні напрями розвитку туризму Чернігова на довгострокову перспективу [3]:

- пізнавальний туризм, основою якого є історична унікальність розвитку, етнокультурна багатоманітність міста та велика кількість історико-культурних пам'яток;

- подієвий туризм, що передбачає організацію та проведення щорічно кількох заходів національного і міжнародного рівнів;

- гастрономічний туризм (унікальне поєднання змагання з приготування рибної юшки та спортивної риболовлі);

- пивний дегустаційний туризм, орієнтований на ефективне використання специфічного промислового потенціалу Чернігова та іміджу «пивної столиці України»;

- релігійний туризм та паломництво, яке б передбачало затримку туристів та паломників у Чернігові більше одного дня, відвідання відомих та маловідомих культових споруд та місць, а також популяризація релігійних турів Чернігівською областю з початковою і кінцевою точкою в обласному центрі;

– активний туризм, для розвитку якого в Чернігові є потужний ресурс – річка Десна, яка дає можливості для активних водних видів спорту та відпочинку.

Список використаних інформаційних джерел

1. Борушак М. Проблеми формування стратегії розвитку туристичних регіонів : монографія / М. Борушак. – Л. : ІРД НАН України, 2006. – 288 с.
2. Герасименко В. Г. Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону : монографія / В. Г. Герасименко. – Одеса : ОНЕУ, 2016. – 262 с.
3. Департамент культури і туризму, національностей та релігій Чернігівської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cult.gov.ua>. – Назва з екрана.

РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Є. Е. Марченко, студентка спеціальності Туризм, група Т-42
П. В. Шуканов, науковий керівник, д. геогр. н., професор кафедри туристичного та готельного бізнесу
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Розвиток туристичної галузі сьогодні є надзвичайно актуальним, оскільки туризм – один із важливих чинників виходу нашої економіки з кризи, стабільного і динамічного зростання надходжень до бюджету, позитивного впливу на стан справ у багатьох галузях народного господарства, підвищення зайнятості населення, розвитку у ринкових відносинах.

Туризм виконує важливу роль у здійсненні широкомасштабних завдань із розбудови української державності, входження України до світового співтовариства, культурного та духовного відродження нації. Адже Україна має багаті туристичні можливості, розвинуту мережу авіаційних, залізничних, автомобільних, морських і річкових шляхів сполучення, має вигідне для туризму місце розташування на перехресті шляхів між Заходом та Сходом. Саме тому Україна має всі умови для того, щоб стати туристичною державою світового рівня.

Водночас подальший розвиток туризму стримує відсутність належної інфраструктури, відповідних сервісних умов, що, у свою чергу, позначається на рівні якості обслуговування туристів. Стан розвитку галузі не відповідає потенційним можливос-

тям держави, яка має все необхідне для розвитку туристської індустрії: природні умови, історико-культурні та матеріальні ресурси [1].

На даному етапі туризм посідає незначне місце в економіці України порівняно з країнами розвинутої економіки. У багатьох країнах світу він є значною галуззю економіки, спеціалісти вважають туризм однією з найважливіших галузей світового господарства.

Нинішній і майбутній розвиток туризму потребує активнішої підтримки з боку урядів у плані інформації та просування туризму, а також забезпечення інфраструктури; необхідно освоювати нові ринки, робити кроки щодо забезпечення співпраці в усіх сферах – державних і приватних – в інтересах максимального заохочення сектора туризму.

До основних пріоритетних напрямів державної політики розвитку туризму відносяться [3]:

- удосконалення правових засад регулювання туристичних відносин;
- становлення туристичного бізнесу як високорентабельної галузі економіки;
- заохочення національних та іноземних інвестицій у розвиток індустрії туризму та створення нових робочих місць;
- сприяння розвитку в'їзного та внутрішнього туризму, сільського та екологічного (зеленого) туризму;
- розширення міжнародного співробітництва у сфері туристичної діяльності та утвердження України на світовому туристичному ринку;
- гармонізація законодавства України про туризм до світових вимог, створення нормативної бази функціонування систем стандартизації та сертифікації послуг в туристичному бізнесі тощо.

Головна проблема функціонування ринку туристичних послуг в Україні – складна соціально-економічна ситуація та воєнний конфлікт на території державі. Саме через це іноземні туристи не виявляють бажання відвідувати Україну та віддають перевагу іншим державам. Але разом з цим існує ще ряд проблем: відсутність ефективної стратегії розвитку галузі туризму як на національному, так і регіональному рівнях, недостатньо розвинена інфраструктура, відсутність належної інформації про

Україну на міжнародних ринках, а також система транспортного обслуговування туристів та населення стають на заваді швидкому піднесенню та поширенню туристичної слави країни, часто ставлять охочих відпочити перед вибором. Тому розвиток туристичної інфраструктури та транспортних шляхів сполучення є одним із першочергових завдань для підвищення якості діяльності галузі туризму [2].

Важливим завданням для українського уряду має стати формування позитивного іміджу України на світовому ринку як привабливої туристичної дестинації, що є стратегічно необхідним на шляху до забезпечення подальшої стабілізації та соціально-економічного зростання країни в перспективі трансформації світового ринку туристичних послуг.

Список використаних інформаційних джерел

1. Кальченко О. М. Проблеми інноваційного розвитку туристичної галузі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vcndtu/2010_41/18.htm. – Назва з екрана.
2. Проблеми та перспективи розвитку туристичної складової економіки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/10_2019/49.pdf. – Назва з екрана.
3. Стан та тенденції розвитку туристичного комплексу в контексті забезпечення економічної безпеки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/9_2019/5.pdf. – Назва з екрана.

РОЗВИТОК МОЛОДІЖНОГО ТУРИЗМУ В РЕГІОНІ

В. А. Нечитайло, студентка спеціальності Туризм, група Т-22
Н. М. Карпенко, науковий керівник, доцент кафедри туристичного та готельного бізнесу
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Як відомо, молодіжний туризм – це різновид туристичної діяльності молоді (люди віком до 35 років), спрямований на задоволення їх рекреаційно-туристичних потреб. Під час таких подорожей реалізуються різноманітні завдання – освітні, виховні, особистісного та професійного розвитку, розваг, оздоровлення, психофізичної реабілітації, культурного збагачення, тощо. Для того, щоб молодіжний туризм розвивався, в Україні

популяризують і підтримують функціонування туристичних молодіжних організацій та гуртків. Туризм для молоді – це ніщо інше, як змога відкрити для себе нові горизонти та побачити все розмаїття світу.

Полтавська область – це перспективний регіон для розвитку різних видів туризму – лікувально-оздоровчого, спортивного, культурно-пізнавального, гастрономічного та інших. Підприємствами туристичної галузі області розроблено понад 30 культурно-пізнавальних туристично-екскурсійних маршрутів, спрямованих на національно-патріотичне виховання [1]. В області діє 12 санаторно-курортних закладів та 145 музеїв, нараховується 30 об'єктів історико-культурної спадщини національного значення [3], безліч місцевих пам'яток культури та історії, а також відомий за межами регіону ГЛК «Сорочин Яр». Останнім часом у регіоні пожвавився і фестивальний рух. Традиційно проводяться такі етнокультурні заходи, як: відкритий регіональний фестиваль театрального мистецтва «В гостях у Гоголя» у Полтаві; обласне свято «Решетилівська весна» у смт. Решетилівка (всесвітньовідомому центрі вишивки та килимарства); обласні свята «Пісні Бuzкового гаю» в селищі Диканька та «Дивоцвіт Лесиного гаю» в урочищі «Зелений гай», м. Гадяч; гастрономічні фестивалі «Полтавська галушка» та «Борщик у глиняному горщику»; поетичний фестиваль «Meridian Poltava»; фольклорний фестиваль «Калинове літо на Дніпрі» тощо. [2]. Проведення фестивалів у області дало вагомий результат для туристичної галузі, адже вони є унікальними і приваблюють багатьох туристів, зокрема набувають популярності серед молоді.

Слід зазначити, що молодіжний туризм у Полтавській області поступово займає свою власну нішу. Попит молоді на відпочинок щороку зростає. Окрім простих прогулянок, зараз все більшої популярності набувають тури вихідного дня, одноденні поїздки до різних місць відпочинку та на фестивалі.

Для активізації та популяризації молодіжного туризму в регіоні необхідно збільшити кількість туристичних продуктів, які будуть цікавими саме для молоді, а це перш за все, спортивно-оздоровчі тури – велосипедні, піші, лижні, водні, а також такі, які дозволять доторкнутися до неймовірно колоритного історико-культурного надбання – етнографічні та етно-гастрономічні тури. Також варто враховувати бажання сучасної молоді

відволіктися від міської метушні, а тому в нагоді можуть стати екотури вихідного дня та можливості паркового туризму.

Для збільшення потоку туристів із інших областей України та з-за кордону варто проводити різні фестивальні заходи. Зараз великим попитом користуються гастро- та музичні фестивалі. Завдяки багатій історико-культурній спадщині, Полтавщина може заохочувати туристів різними формами проведення таких свят, зокрема й театралізованими. Передбачається, що розвиток фестивального руху дасть поштовх до залучення інвестицій у туристичну галузь, зокрема в розвиток сфери молодіжного туризму.

Важливою умовою активізації розвитку молодіжного туризму в області є подальший розвиток колективних засобів розміщення. Ці засоби повинні бути доступними для тих категорій населення, які не мають можливості винаймати житло за великі кошти. Таке завдання можуть виконати хостели, система яких, більш-менш, вже розвинена у великих містах – Києві, Харкові, Львові, а в інших областях вони перебувають лише на початковому етапі формування.

Отже, молодіжний туризм – це цікавий та унікальний вид відпочинку, який дає змогу молоді всебічно розвиватися, культурно збагачуватися, розширювати свої особисті комунікації, сповідувати принципи здорового способу життя, а також є вагомим чинником подальшого розвитку й удосконалення всієї туристичної галузі.

Список використаних інформаційних джерел

1. Департамент культури і туризму Полтавської обласної державної. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://poltavaculture.gov.ua/uk/> (дата звернення 13.03.2021). – Назва з екрана
2. Карпенко Н. М. Тенденції та перспективи розвитку туризму у Полтавській області в період модернізації економіки./ Н. М. Карпенко, М. М. Логвин, П. В. Шуканов // Економічні студії. – 2020. – № 3 (29). – С. 38–44.
3. Логвин М. М. Історико-культурна спадщина як чинник розвитку регіональної туристичної дестинації / М. М. Логвин, Н. М. Карпенко, П. В. Шуканов // Східна Європа: економіка, бізнес, управління. – 2019 – Вип. 4 (21). – С. 393–399.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

В. С. Полтавець, студент спеціальності Туризм, група Т-21;
А. Р. Постнова, студентка спеціальності Туризм, група Т-22
П. В. Шуканов, науковий керівник, д. геогр. н., професор кафедри туристичного та готельного бізнесу
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Експерти WEF (Всесвітнього економічного форуму) прогнозують, що люди і роботи до 2025 року порівну поділять між собою виконання трудових функцій. Процес змін на ринку праці прискорився через пандемію COVID-19 та спричинену нею рецесію. Про це йдеться у звіті WEF «Майбутнє робочих місць 2020». При цьому зазначається, що новий розподіл праці між людьми та машинами призведе до ліквідації 85 мільйонів робочих місць у 15 галузях у всьому світі. Водночас очікується поява 97 мільйонів нових ролей у секторах створення штучного інтелекту і контенту та у сфері догляду за дітьми і людьми похилого віку. Указується, що нинішня пандемія коронавірусу й економічний спад пришвидшують відповідні зміни на ринку праці [1].

У WEF передбачають, що машини й алгоритми зосередяться на завданнях пошуку й обробки інформації та даних, виконанні адміністративних функцій та деяких аспектах традиційної ручної праці. Відповідно, у світі віднині скорочуватиметься кількість робочих місць, пов'язаних із обробкою даних, бухгалтерською та адміністративною діяльністю. Усе чи майже все на ринку праці визначатимуть високі технології. І пандемія коронавірусу лише посилила тенденції, що формуватимуть ринок праці вже у найближчі роки. Робота з великими базами даних та їх аналіз, «хмарні» технології, електронна комерція – ось пріоритети бізнесу на найближчі п'ять років. Сюди ж можна додати підвищений інтерес до шифрування даних, штучного інтелекту та роботів. Очікується, що до 2025-го люди та машини виконуватимуть приблизно однаковий обсяг роботи [4].

Проте фах – це ще не все. Лише люди, а не машини, мають не тільки певні знання, але й навички та вміння. Тому в найближчому майбутньому працівникам потрібні критичне мислення, вміння аналізувати, розв'язувати проблеми та здатність до

самостійного менеджменту і навчання, а також здатність адаптуватися до змін, стійкість до стресів та гнучкість у підходах. Про це йдеться у дослідженні «Майбутнє робочих місць 2020» від Всесвітнього економічного форуму.

Через пандемію цього року головний форум ВЕФ у Давосі, де зазвичай упродовж багатьох років зустрічалися політичні та бізнесові лідери світу, проходив у віртуальному форматі. Він є наочною ілюстрацією того, як усе може змінюватись і змінюється дуже швидко.

У Центрі стратегічного аналізу і розробок Союзу туризму і гостинності зробили футуристичну заяву на виставці МІТТ. В організації вважають, що вже через кілька років людство стане споживати продукти співпраці туроператорів і розробників у сфері віртуальної реальності і штучного інтелекту [2]. На думку експертів, туризм вступив у фазу 3.0, коли реальність буде розширюватися і доповнюватися за рахунок системи Гейміфікації. Галузеві приклади є: вже кілька років туркомпанія ITM Group, яка веде діяльність у південних і східних напрямках, підвищує унікальність і привабливість своїх пропозицій для мандрівників шляхом упровадження квестів, головоломок і задач. Загалом створення туру 3.0 передбачає виконання різних місій упродовж маршруту. Локацію і завдання можна готувати на основі інформації і даних, які штучний інтелект зібрав у процесі аналізу акаунтів мандрівника в соцмережах [3].

Віртуальні подорожі найближчим часом стануть своєрідним допоміжним інструментом у виборі реальної поїздки, але точно не її заміною. Хоча, можливо, ця технологія незначно зменшить обсяг ринку екскурсійних турів. Усі ті та інші зміни передбачені глобальною Стратегією сталого розвитку на період до 2030 року, тому вони будуть упроваджені в реальне життя протягом найближчого майбутнього.

Список використаних інформаційних джерел

1. До 2025 року люди і роботи працюватимуть нарівно [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.dw.com/uk/do-2025-roku-liudy-i-roboty-pratsiuvatymut-narivno-prohnoz/a-55345028>. – Назва з екрана.
2. Как изменится туризм после пандемии [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.vedomosti.ru/lifestyle/articles/2020/09/08/839181-kak-izmenitsya-turizm-posle-pandemii>. – Назва з екрана.

3. Прогноз: к 2025 году появятся интерактивные туры с применением ИИ и геймификации [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://gursesintour.com/vokrug-sveta/prognoz-k-2025-godu-poyavyatsya-interaktivnye-tury-s-primeneniem-ii-i-gejmifikacii/1220776/>. – Назва з екрана.
4. Ринок праці майбутнього: кого шукатимуть і звільнять [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-55816369>. – Назва з екрана.

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

І. С. Силенко, студентка спеціальності Туризм, група Т-42

О. О. Тараненко, науковий керівник, к. е. н., доцент кафедри туристичного та готельного бізнесу

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Туризм є важливим складником економіки на міжнародному, національному та регіональному рівнях. Кожна дестинація має туристичний потенціал, ефективне примноження і використання якого забезпечує високий рівень економічного розвитку. Володіючи значними природними ресурсами, вдалим географічним розташуванням, великою кількістю туристичних атракцій, маючи висококваліфікований персонал, долаючи інфраструктурні та інвестиційні проблеми, туризм у Київській області може розвиватися за оптимістичним сценарієм, тим самим покращуючи не лише свою ефективність, але й результативність суміжних із ним сфер.

Аналіз офіційних даних статистики туризму Київської області дозволив зробити узагальнені висновки розвитку туризму у цьому регіоні:

- кількість суб'єктів, що здійснюють туристичну діяльність, щорічно зростає;
- у структурі суб'єктів туристичної діяльності превалюють туристичні агенти; частки туроператорів та суб'єктів, що здійснюють екскурсійну діяльність, є незначними;
- найбільше розвинуті такі види туризму: оздоровчий, діловий, культурно-пізнавальний, історичний, розважальний, релігійний, спортивний, навчально-освітній, етнографічний, виробничий та екскурсійний;

- зростає дохід суб'єктів господарювання, що надають послуги у туристичній діяльності;
 - кількість туристів-іноземців, які користуються послугами місцевих туроператорів та турагентів, щорічно зростає;
 - обсяги внутрішнього організованого туризму систематично скорочуються;
 - багато туристичних фірм акцентують увагу саме на виїзному туризмі, тобто відправляють українців відпочивати на закордонні курорти. Через це кількість людей, що від'їжджають із регіону, значно перевищує кількість тих, що відвідують Київщину, це один із чинників, що має негативний вплив на формування бюджету регіону;
 - з 2017 р. спостерігається відчутне скорочення мережі колективних закладів розміщення;
 - інфраструктура розміщування туристів змінюється на користь інших закладів розміщення, хоча питома вага готелів та подібних закладів розміщення у 2019 р. становила 64,4 % [1].
- Київщина має значний культурно-історичний потенціал для розвитку культурно-пізнавального туризму, що, у свою чергу, дозволяє створювати нові цікаві маршрути, розвивати туристичну галузь області, що сприятиме збереженню, реставрації та популяризації культурно-історичних пам'яток [2]. Проте в області існує й ряд проблем, вирішення яких допоможе пришвидшити популяризацію культурно-історичної спадщини Київської області.

Культурно-історична спадщина області потребує посиленої уваги і підтримки, адже більшість із досліджуваних пам'яток архітектури потребує реконструкцій, консерваційних робіт та рятувальних досліджень. Значного негативного впливу природних та антропогенних факторів зазнають пам'ятки археології, історії, що призводить до їх руйнації.

В області відсутня ефективна культурна політика щодо впровадження нових культурних проєктів з метою поживлення культурних, освітніх, мистецьких та наукових міжрегіональних зв'язків.

Простежуються неефективні форми співпраці з осередками національних творчих спілок та національно-культурними товариствами, діяльність яких спрямована на популяризацію ідеї толерантності, боротьбу проти расової та національної неприяз-

ні, збереження, відродження та забезпечення подальшого розвитку культурно-історичної спадщини області, підвищенню рівня духовності суспільства.

Отже, наразі туристична діяльність – це сфера, яка приносить не лише доходи, але й має великий потенціал для розвитку. Київська область володіє значним туристичним потенціалом, але сучасний стан розвитку туризму в регіоні свідчить, що він використовується недостатньо. Занедбаність об'єктів туристичної спадщини, нераціональність у використанні наявних природних ресурсів, відсутність інвестицій у розвиток не лише інфраструктури, але й туризму загалом, відтік персоналу за кордон можуть стати ключовими чинниками неефективного використання туристичного потенціалу, що потребує відповідних управлінських рішень.

Список використаних інформаційних джерел

1. Головне управління статистики у Київській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kyivobl.ukrstat.gov.ua/content/p.php3?c=708&lang=1>. – Назва з екрана.
2. Кузьмук О. Культурний туризм як інструмент формування національної ідентичності [Електронний ресурс] / О. Кузьмук. – Режим доступу: http://www.tourlib.net/statti_ukr/kuzmuk.htm. – Назва з екрана.

РОЗВИТОК КУЛЬТУРНО-ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

І. О. Циб, студент спеціальності Туризм, група Т-41

М. М. Логвин, науковий керівник, к. геогр. н., доцент кафедри туристичного та готельного бізнесу

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Туристична галузь завжди представлялася як одна із найперспективніших галузей у світі. Щороку зростає потік клієнтів на ринку туристичних послуг України та за її межами. Ключовим складником у забезпеченні соціально-економічного зростання області є розвиток туризму. Туризм є тією рушійною силою, що сприяє розвитку багатьох галузей – від транспортної системи до готельно-ресторанного бізнесу та навіть сільського господарства, торгівлі й інших видів промисловості.

Однією з найперспективніших для розвитку туризму є Тернопільська область, оскільки вона забезпечена всіма видами ресурсів (що є надзвичайно пізнавальним та привабливим для туристів). Звичайно, на розвиток туризму тут впливає значна кількість чинників. З дослідженої літератури щодо різноманітних чинників впливає лише одне: Тернопільщина – це унікальне поєднання природних ресурсів, національних парків, історико-культурних пам'яток, тощо. Питання сучасного стану та перспектив розвитку туризму в Тернопільській області є актуальними та надзвичайно цікавими.

Багато вітчизняних учених займалися проблемами розвитку туристичної інфраструктури та туризму в Україні загалом та в межах Тернопільської області зокрема. Звичайно, 2020 рік став переломним для різних галузей економіки, відповідно охопив і туризм. На жаль, подальше питання розвитку цієї галузі в нових умовах вимагає пошуки нових ідей, відкриття нових галузей та нових дослідників, які приведуть Україну на новий рівень розвитку туризму.

На Тернопільщині склалися всі найкращі умови для розвитку туризму. Це зручне економіко-географічне положення, мальовничі ландшафти, наявність річок та озер, велика кількість найрізноманітніших пам'яток (архітектурних, історичних, археологічних), мінеральні джерела забезпечують потужний потенціал Тернопільської області. Якщо максимально використовувати всі можливості потенціалу для туристичного розвитку, то в майбутньому це дозволить нам вивести Тернопільщину на дуже високий рівень. Як саме? Ми перетворимо її на індустрію туризму і забезпечимо значні надходження до бюджету регіону. Однак нині туристична галузь Тернопільщини не розвинена належним чином і не користується попитом на міжнародному ринку.

Дуже цікавий факт: на території Тернопільської області природно-заповідний фонд налічує близько 639 одиниць території та різних об'єктів, а фактична площа становить 123 228,0699 гектарів. Дуже важливим показником є відношення площі природно-заповідного фонду до площі Тернопільської області іншим означенням – показник заповідності становить 8,91 %.

Тернопільщина стала відомою за кордоном завдяки таким брендам: «Дністровський каньйон», «Печери Тернопільщини», «Мальовнича Бережанщина» та інші.

Узявши до уваги динаміку туристичних потоків, слід вказати, що турагентами та туроператорами обслуговувалася найбільша кількість туристів у 2003 році. Найменша кількість туристів припала на 2015 рік. Але більше цього не повторилося. Після 2015 року спостерігається стрімке збільшення туристичного потоку, однак у 2018 році іноземні туристи були відсутні. З цього випливає, що територія Тернопільщини маловідома за кордоном на 2018 рік.

Для того, щоб Тернопільщина розвивалася у туристичній сфері, необхідно вжити всіх заходів для підвищення конкурентоспроможності туристичного продукту на внутрішньому та зовнішньому ринках. Завдяки цьому туристична сфера перетвориться на туристичний бізнес, це дасть можливість створити робочі місця для населення, підняти економіку та отримувати значні надходження до бюджету.

Список використаних інформаційних джерел

1. Мережа природно-заповідного фонду. Управління екології та природних ресурсів Тернопільської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс] : вебсайт. – Режим доступу: <http://www.ecoternopil.gov.ua> (дата звернення: 8.03.2020). – Назва з екрана.
2. Про проект розвитку туризму в Тернопільській області на 2016-2020 роки [Електронний ресурс] : Розпорядження голови обласної державної адміністрації від 29 грудня 2015 р. № 828-од. – Режим доступу: <http://www.oda.te.gov.ua/data/upload/catalog/main/ua/4503> (дата звернення: 15.03.2020). – Назва з екрана.
3. Городиський Ю. Проблеми і перспективи розвитку туризму у Тернопільській області / Ю. Городиський, А. Манько // Вісник Львівського університету. Сер. Міжнародні відносини. – 2012. – Вип. 29. – С. 36–42.
4. Пушкар Б. Основні напрями оптимізації розвитку рекреаційного господарства Тернопільської області / Б. Пушкар // Вісник Львівського університету. Сер. географічна. – 2014. – Вип. 47. – С. 224–234.

СЕКЦІЯ 16. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ХАРЧОВИХ ВИРОБНИЦТВ І РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РОСЛИННОЇ СИРОВИНИ У ТЕХНОЛОГІЯХ СІЧЕНИХ ВИРОБІВ

Є. О. Белозьоров, студент спеціальності Технології в ресторанному господарстві, група ТРГм ПВ-21;

М. С. Свирь, студент спеціальності Технології в ресторанному господарстві, група ТРГм ПВ-21

Н. В. Олійник, науковий керівник, к. т. н., доцент кафедри технологій харчових виробництв і ресторанного господарства Вищій навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Здоров'я людини, її працездатність і настрої, нормальний розвиток значною мірою залежать від харчування. Кількість, якість, асортимент споживаних харчових продуктів, своєчасність і регулярність уживання їжі мають важливе значення для життєдіяльності організму.

Сучасна їжа повинна мати високоякісні показники, бути цілком безпечною, смачною, здатною задовольняти потреби всіх категорій населення з урахуванням національних звичок, традицій.

Серед різноманіття комбінованих продуктів особливий інтерес учених в Україні викликають січені вироби із м'ясної або ж з рибної сировини, корегування складу яких шляхом введення добавок дозволяє розширити споживання нетрадиційної рослинної сировини в харчуванні у вигляді традиційних для споживачів кулінарних виробів.

Для багатьох підприємств, а також закладів ресторанного господарства велике значення має не лише створення високоякісних харчових продуктів, але й економія основної сировини. Тому науковці ведуть пошук альтернативних джерел сировини, які могли б відповідати обом цим вимогам.

Перспективними в цьому напрямку є різні комбіновані системи на м'ясо-рослинній основі. Добавки рослинного походження поділяють на дві основні групи: білкові та полісахариди, до яких належать похідні целюлози, крохмалі та пектини.

У багатокомпонентній системі білок – крохмаль – метилцелюлоза – вода збільшується рівень гідратації системи, що призводить до спрямованої стабілізації структури, драглеутворення та уповільнення денатурації білків. При цьому має місце більш повне збереження нативних властивостей білків, що проявляються у збільшенні їх заряду та молекулярної маси. Це викликано тим, що суміш полісахаридів за рахунок сорбції вологи з міжклітинного простору запобігає міжмолекулярній взаємодії білків.

Овочеві добавки сприяють утворенню стабільних легкозасвоєваних комплексів, зв'язуванню та виведенню холестерину, покращенню процесів травлення, чим пояснюється зацікавленість до розширення їх використання. Це дозволяє збільшувати випуск дешевих січених страв, біологічно повноцінних у харчовому відношенні, збагатити вироби недостатніми вітамінами, поліпшити смакові властивості, а також підвищити економічну ефективність виробництва.

Серед овочевих наповнювачів розповсюдженими є картопля, капуста, морква, цибуля, яблука, зелень тощо. Картоплю як добавку використовують під час приготування досить широкого асортименту виробів. Вона, як і інші овочі, може додаватися вареною або сирою у вигляді охолодженого гомогенізованого пюре з вологістю 85–95 % у кількості 6–20 % від загальної маси напівфабрикату. Його додавання замість води зменшує частку вільної вологи за рахунок її адсорбування колоїдними речовинами подрібнених овочів (білками, пектиновими речовинами, клітковиною) та утворення міцних білково-полісахаридних комплексів між білками м'яса та полісахаридами овочів. Утворена структура м'ясо-овочеве пюре має добру вологоутримуючу здатність.

Як наповнювач до січених виробів можуть використовуватися бурякові волокна, які містять 70 % харчових волокон і відрізняються високою вологоутримуючою здатністю. З профілактичною метою для січених напівфабрикатів можуть додавати пшеничні висівки, що містять 35 % харчових волокон і адсорбують умовнопатогенну мікрофлору з одночасним підсиленням синтезу вітамінів B₁, B₂, B₆, PP.

Використання рослинних наповнювачів, як-от свіжі яблука, морква, гарбуз, капустяні овочі та порошки, виготовлені із них, а також сухофрукти, дозволяє забезпечити раціон незамінними

компонентами. Зокрема, у порошках міститься багато незамінних компонентів: целюлоза, геміцелюлоза, пектинові речовини, незамінні амінокислоти, органічні кислоти, моносахариди. Як свіжі овочі та фрукти, так і порошки, виготовлені із них, впливають на технологічні властивості фаршів: підвищують вологозв'язуючу, волоутримуючу здатність, скорочують час дезагрегації колагену, втрати при тепловому оброблянні і час доведення до готовності. Науковцями доведено, що при додаванні овочевих добавок до фаршевих виробів збільшується вихід виробів, а значить, має місце економія основної сировини. У свою чергу, композиції виробів на м'ясо-рослинній основі (мається на увазі м'яса тварин та м'яса риби) мають функціональні властивості.

ПОШУК АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ДЛЯ ЗБАГАЧЕННЯ БОРОШНЯНИХ КОНДИТЕРСЬКИХ ВИРОБІВ

Я. В. Верпета, студент спеціальності Технології в ресторанному господарстві, група ТРГм ПВ-21;

Д. В. Радченко, студент спеціальності Технології в ресторанному господарстві, група ТРГм-21;

М. В. Алеян, студент спеціальності Технології в ресторанному господарстві, група ТРГм ПВ-21

Н. В. Олійник, науковий керівник, к. т. н., доцент кафедри технологій харчових виробництв і ресторанного господарства Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Організм завжди потребує енергії, а її джерелом є їжа. Саме від неї залежить повноцінність процесів життєдіяльності, швидке оновлення клітин і тканин, можливість довше залишатися молодим.

Борошняні кондитерські вироби (БКВ), хоч і користуються великою популярністю, – висококалорійні. Проте біологічна та поживна цінність їх низька через незбалансованість за хімічним складом. До їх складу не входять також і біологічно-активні речовини. Борошняні кондитерські вироби виробляють з борошна вищого ґатунку. Вони містять велику кількість жиру та цукру та недостатню кількість вітамінів, мінеральних речовин, поліфенолів. Фахівці багатьох галузей – фізіологи, технологи, біохіміки, гігієністи займаються створенням БКВ підвищеної пожив-

ної та біологічної цінності та таких, що матимуть функціональні властивості. З кожним роком з'являється все більше публікацій стосовно розробки нових технологій БКВ функціонального профілю. Пошуки ведуться в різних напрямках, кожний з яких має свої переваги та недоліки.

Значна доля сировини в собівартості кондитерських виробів робить актуальною проблему пошуку нових, дешевих її джерел. Водночас в Україні недостатньо використовується вторинна сировина.

Вторинна сировина промислової переробки плодів та овочів, як і вихідна сировина, містить ряд цінних компонентів: вуглеводи, білки, мінеральні речовини, пектинові сполуки, клітковину, жири, воски, барвники й ароматичні речовини, вітаміни, кислоти, альдегіди, спирти. Отже, вона являє собою повноцінну сировину. У вторинній сировині міститься значно менше води, а значить – більше сухих речовин. До вторинної сировини переробки плодів і ягід належать: вичавки та витерки, які утворилися під час виробництва соку, пюре, повидла. Її вихід складає 28–40 % до маси сировини.

Розроблено та освоєно технологію виробництва порошків з фруктів, овочів, а також із фруктової та овочевої вторинної сировини, яка забезпечує отримання високоякісного продукту, в якому в концентрованому вигляді збережені всі інгредієнти вихідної сировини. Фруктові й овочеві порошки мають високу харчову цінність, легко засвоюються організмом, компактні, зберігаються тривалий час. Отримані харчові порошки не містять хімічних і інших інгредієнтів.

Природа, піклуючись про продовження роду рослин, заклала в їх плоди насіння, наповнені всіма необхідними біологічними речовинами, мінералами і вітамінами, органічними кислотами, весь потенціал для розвитку з них нового, що обумовлює їх цілющі властивості.

Особливий інтерес представляють насіння амаранту, у ліпідному комплексі яких міститься особливо висока кількість сквалєну, що належить до класу терпенів. Завдяки присутності в ліпідах насіння амаранту природного імуномодулятора сквалєна продукти, що містять амарантове масло і, як наслідок, сквалєн у фізіологічно значній кількості, здатні вплинути на організм, наприклад, чинити антиканцерогенну, протизапальну, протипухлинну та ін. дії.

Користь виноградних кісточок пов'язують із підвищеним вмістом антиоксидантів. У них можна виявити: поліненасичені жирні кислоти фітостероли; флавоноїди; антиоксиданти; дубильні речовини; вітаміни групи С і Е, групи В, А; мікроелементи, серед яких багато калію, кальцію, натрію, фосфору і магнію.

Користь кунжутного насіння обумовлена передусім вітамінно-мінеральним складом продукту, який містить рекордну кількість кальцію та інші корисні сполуки природного походження. До складу шроту кунжуту входять незамінні ненасичені жирні кислоти, клітковина, целюлоза, пектини, фосфоліпіди, вітаміни F, C, B₁, B₂, PP, мінеральні речовини, мікроелементи: K, Ca, Co, Zn, Na, Mg, Fe, Cu.

Клітковина рослинної сировини, будучи необхідним компонентом харчування, забезпечує роботу всього шлунково-кишкового тракту і вбирає в себе все зайве, що накопичилося в організмі за довгі роки. Завдяки наявності пектинів відбувається процес захисту слизової оболонки від механічних і хімічних подразників, патогенної і гнильної мікрофлори, канцерогенних і шкідливих хімічних речовин. Окрім корисного впливу на організм людини, вона формує структуру виробів, поглинаючи на себе вільну вологу, що міститься у виробках. Учені довели, що при введенні сировини, що містить велику кількість клітковини, збільшується вихід виробів.

Завдяки використанню широкого спектру рослинної сировини та різних додаткових компонентів можна отримати БКВ з різними функціональними властивостями, які здатні коригувати порушення балансу в харчуванні, сприяти отриманню нових видів продукції завдяки розширенню її асортименту.

БРАУНІ І БЛОНДИ ПІДВИЩЕНОЇ ХАРЧОВОЇ ЦІННОСТІ

Р. О. Завгородній, студент спеціальності Технології в ресторанному господарстві, група ТРГм ПВ-21;

Д. В. Жуков, студент спеціальності Технології в ресторанному господарстві, група ТРГм ПВ-21

В. М. Шелудько, к. т. н., науковий керівник, доцент кафедри технологій харчових виробництв і ресторанного господарства Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Проблема забезпечення населення раціональним харчуванням має актуальне значення, тому зростає виробництво низь-

кокалорійних продуктів оздоровчого призначення. Сьогодні більшість населення використовує у своєму раціоні одноманітну, насичену тваринними жирами і простими, легкозасвоюваними вуглеводами, їжу. Розробка і налагодження виробництва спеціальних харчових продуктів додатково збагачених дефіцитними нутрієнтами до рівня, що відповідає фізіологічним потребам людини, є одним з доступних та ефективних методів ліквідації дефіциту макро- і мікронутрієнтів.

Целіакія – системне захворювання, яке може з'явитись у будь-якому віці, і з віком частота випадків, на жаль, тільки зростає. Очевидно, це пов'язано зі збільшенням провокуючих факторів. Так, співвідношення діагностованої та недиагностованої целіакії становить приблизно 5 : 1–13 : 1 [2].

Імпортна безглютенова продукція, яка має досить високу ціну, формує асортимент безглютенових виробів в Україні. Вітчизняні підприємства харчової промисловості не виробляють безглютенові вироби. Багато в чому це зумовлено складністю технології і, що особливо характерно, нестабільністю якості виробів. Тому постає необхідність розробки і впровадження якісних і доступних безглютенових борошняних кондитерських виробів вітчизняного виробництва.

Однією з груп доступних безглютенових продуктів можуть бути кондитерські вироби вітчизняного виробництва, які користуються попитом у населення: капкейки, біскотті, панфорте, брауні [3].

Брауні (англ. Chocolate brownie) – шоколадне тістечко характерного коричневого кольору (англ. Brown – «коричневий», звідси і назва), прямокутної форми. Традиційні для американської кухні. Уперше «Брауні» приготували в ресторані готелю «Palmer House», що розташований у Чикаго, 1892 року. Основними інгредієнтами є шоколад, масло вершкове, яйця курячі, цукор-пісок, какао порошок.

Блонді – це виріб із бісквітного тіста, різновид брауні, який відрізняється від останнього тим, що в рецептурі використовують білий шоколад на заміну чорному.

Для виготовлення безглютенових продуктів використовують кукурудзяний, картопляний крохмалі та борошно круп'яних культур, а також кукурудзяне, рисове, гречане борошно, оскільки в безглютенових виробах не повинно міститися таких білків, як гліадин і глютенін.

У технологіях брауні і блонді суміші на основі рисового, гречаного, кукурудзяного борошна для створення безглютенових виробів не використовувалась дотепер. Тому завдання є актуальним і існує необхідність таких досліджень.

Список використаних інформаційних джерел

1. Шелудько В. М. Нові види борошняних кондитерських виробів в Україні. *Хранение и переработка зерна*. 2011. № 6. С. 30–32.
2. Шелудько В. М., Волкова О. Б. Актуальність розробки технології брауні «GLUTEN FREE». *Проблеми формування здорового способу життя у молоді : матеріали XII Всеукр. наук.-практ.конференції молодих учених і студентів з міжнародною участю*, (м. Одеса, 3–5 жовтня 2019 р.). Одеса : ОНАХТ, 2019. С. 95.
3. Шелудько В. М., Ряшко Г. М. Вивчення можливості використання овочевого пюре в технології маффінів. *Хранение и переработка зерна*. 2016. № 5. С. 47–51.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА БЕЗПЕКА АНТИСЕПТИКІВ

В. В. Ісаєнко, студентка спеціальності Харчові технології, група ХТІ РТ 6-31;

Є. А. Калюжка, учениця 10 класу Полтавської гімназії № 33

А. Б. Бородай, науковий керівник, к. вет. н., доцент кафедри технологій харчових виробництв і ресторанного господарства Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Після першої хвилі коронавірусної інфекції попит на ринку антисептиків виріс у кілька разів. Щоб дезінфекційний засіб був ефективним, необхідно дотримуватися рекомендованих концентрацій, експозиції та інших умов, що забезпечують повну загибель мікрорганізмів. Оскільки мікроорганізми відрізняються морфологією, біохімічним складом, то й речовини, які здійснюють бактеріостатичну чи бактерицидну дію на один вид мікробіоти, можуть бути неактивними відносно іншого виду [2].

Отже, визначення ефективності бактерицидної дії різних антисептиків за мікробіологічними показниками змивів із поверхонь парт, є актуальним дослідженням.

Результати мікробіологічного забруднення поверхонь парт до і після використання антисептиків наведено в табл. 1.

Таблиця 1 – Мікробіологічні показники з поверхонь парт до і після використання антисептиків

№	Зразок	МАФАНМ, КУО/г	Гриби, КУО/г
1	Контроль	$5,9 \times 10^3$	$2,2 \times 10^3$
2	Спирт 70 %	$1,0 \times 10^2$	$6,0 \times 10$
3	Розчин мила господарського	$3,0 \times 10^2$	$3,2 \times 10^2$
4	Антисептичні серветки	$2,0 \times 10^3$	$7,0 \times 10^2$
5	Антисептик для рук «Імекс Макс»	$4,6 \times 10^2$	$4,0 \times 10$
6	Антисептик «PRO SANITIZER»	$8,0 \times 10^2$	$2,0 \times 10$

Дослідження показали, що після застосування антисептиків кількість мікроорганізмів значно зменшилася, порівняно з контрольним зразком ($2,2 \times 10^3$ КУО/г грибів та $5,9 \times 10^3$ КУО/г бактерій (МАФАНМ)). Найбільша кількість грибів ($7,0 \times 10^2$ КУО/г) та бактерій ($2,0 \times 10^3$ КУО/г) залишилась на поверхні парти після оброблення поверхні антисептичними серветками. Найменше грибів ($2,0 \times 10$ КУО/г) виросло у посіві зі змиву з поверхні парти після використання антисептика «PRO SANITIZER», а найефективнішим проти бактерій ($1,0 \times 10^2$ КУО/г) виявився 70 % розчин етанолу.

Ефективність антисептиків на прикладі зменшення кількості грибів і бактерій із поверхонь парт наведено у табл. 2.

Таблиця 2 – Ефективність антисептиків

№	Зразок	Бактерії	Гриби
1	Антисептик «PRO SANITIZER»	86,44 %	99,09 %
2	Антисептик для рук «Імекс Макс»	92,2 %	98,18 %
3	Спирт 70 %	98,3 %	97,27 %
4	Розчин мила	94,92 %	85,45 %
5	Антисептичні серветки	66,1 %	68,18 %

Отже, усі зразки мають високий ступінь бактерицидної дії щодо мікроорганізмів (понад 86 %), крім антисептичних серветок, ефективність яких складає 68,1 %, хоча виробник зазначив очікувану ефективність – 99 %.

Найефективнішими щодо бактерій були 70 %-й розчин етилового спирту (з показником 98,3 %) та господарське мило (94,92 % знижених бактерій), щодо грибів – антисептик для рук «Імекс Макс» (98,18 %) та антисептик «PRO SANITIZER» (99,09 %). Основними діючими речовинами антисептика «Імекс Макс» є етиловий спирт (більше 65 % у складі розчину) та гідрогену пероксид, антисептика «PRO SANITIZER» – полігексаметилenguанідину гідрохлорид (біоцид та дезінфікуючий засіб у широкому діапазоні pH).

Згідно з науковими даними, віруси є найбільш чутливими до поверхнево-активних речовин, оскільки мають ліпідну оболонку і руйнуються ПАВ [2]. Таким чином, рекомендуючи споживачам антисептики, радимо пам'ятати, що для максимального захисту від можливого зараження вірусом COVID-19 необхідно регулярно і ретельно мити руки з милом протягом 20–30 секунд. Якщо такої можливості немає, необхідно використовувати спиртовмісні антисептики для рук. Розчин етилового спирту 70 %, що входить до антисептика, руйнує вірус за 30 секунд. Мікроорганізми, що залишилися живими після дії антисептиків, не викликають захворювання у зв'язку з недостатньою інфікуючою дозою та зниженою вірулентністю і надалі знешкоджуються факторами імунної системи [1].

Слід пам'ятати, що часте використання мила та антисептичних засобів «сушить» шкіру – руйнує тонку ліпідну оболонку на поверхні, яка є її природним захистом, тому слід розумно ними користуватися, а також застосовувати якісні креми для зволоження і відновлення шкіри. У разі появи ознак алергічної реакції необхідно негайно обмежити контакт із речовиною, що спровокувала алергію.

Список використаних інформаційних джерел

1. Комісаренко С. Світова коронавірусна криза. Київ : ЛАТ&K, 2020. 120 с.
2. Мікробіологія з основами імунології: підручник / В. В. Данилейченко, Й. М. Федечко, О. П. Корнійчук, І. І. Солонинко. 3-є вид. 2020. 376 с.

УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ СТРАВ З РИБНОЇ СІЧЕНОЇ МАСИ ЗА РАХУНОК ВИКОРИСТАННЯ РОСЛИННИХ ВОЛОКОН

В. С. Костенко, студент спеціальності Харчові технології,
група ТРГм ПВ-21

А. М. Герעדчук, науковий керівник, к. т. н., ст. викладач кафедри технологій харчових виробництв і ресторанного господарства

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Особливості харчових раціонів сучасної людини та постійне використання високорафінованих продуктів призвели до дефіциту в харчуванні населення грубоволокнистих рослинних речовин. Недостатність харчових волокон спричиняє порушення діяльності фізіологічних систем організму та розвиток ряду захворювань. Тому актуальності набуває цілеспрямоване внесення харчових волокон до рецептур кулінарних виробів [1, 2].

Фізіологічне значення харчових волокон для організму людини полягає головним чином у регулюванні роботи шлунково-кишкового тракту. Зокрема, розчинні харчові волокна (інулін, пектин, агароїди, альгінати) гідролізуються ферментами мікроорганізмів (біфідобактерій та інших симбіотичних культур) у товстому кишківнику, у результаті чого утворюється вітаміни В₂, В₆, РР та антибіотики. Нерозчинні харчові волокна регулюють перистальтику кишківника, зв'язують воду та кислоти, адсорбують і виводять з організму токсичні речовини, важкі метали та радіонукліди, знижують рівень холестерину. Установлено, що фізіологічна добова потреба організму людини в харчових волокнах складає 25–38 г [2, 3].

При введенні харчових волокон до рецептур кулінарної продукції з рибних чи м'ясних фаршевих мас одночасно вирішується проблема стабілізації функціонально-технологічних властивостей січених напівфабрикатів, оскільки пектин та клітковина виявляють ефективні властивості гелеутворення та загущення, тому покращують консистенцію та соковитість виробів. Здатність харчових волокон утримувати воду пов'язана із ступенем гідрофільності та кількістю присутньою в них біополімерів, характером поверхні і пористості частин, їх розмірами. Для більшості видів клітковини характерні високі значення

вологозв'язуючої здатності, стійкість до високих температур, до процесів розморожування і заморожування в гідратованому стані. Крім того, заміна крохмалемісткої сировини, що входить до рецептур більшості січених напівфабрикатів, на рослинні волокна веде до зниження калорійності страви [2, 3].

Метою досліджень було розроблення технології страв з рибної січеної маси оздоровчого спрямування за рахунок використання шроту з насіння кунжуту білого.

Шрот із насіння кунжуту отримують шляхом подрібнення макухи після відпресування олії з насіння білого сирого кунжуту. Це сипкий порошок кремового кольору, що містить такі цінні біологічно активні сполуки, як замінні і незамінні амінокислоти, каротиноїди, вітаміни групи В, С, Е, фітостероли. Також у ньому міститься значна кількість антиоксидантів, зокрема унікальні для цієї рослини лігнани (сезамін, сезамолін), які перешкоджають розвитку хвороб серцево-судинної системи та печінки, нормалізують ліпідний обмін в організмі, продовжують антиоксидантну дію вітаміну Е й уповільнюють старіння. Кунжут багатий такими макро- і мікроелементами, як калій, кальцій, кобальт, фосфор, цинк, натрій, марганець, магній, залізо та мідь.

На основі контрольної рецептури було розроблено модельні зразки котлет з товстолибика із внесенням шроту кунжуту в кількості 5–20 %. Дослідження хімічного складу та органолептичних властивостей дозволили вдосконалити технологію приготування котлет з річкової риби та визначити оптимальну кількість внесення продуктів переробки шроту – 10 %. Ці зразки позначні зростанням кількості білків, харчових волокон, мінеральних речовин, вітаміну Е.

Список використаних інформаційних джерел

1. Пасічний В. М., Мацук Ю. А., Геречук А. М. Удосконалення технології рибних страв за рахунок використання порошку псиліуму. *Perspectives of world science and education: abstracts of XIII International Scientific and Practical Conference*, 9–11 September 2020. Osaka, Japan: CPN Publishing Group, 2020. С. 213–216.
2. Колтко О. Т., Штонда О. А. Перспективи використання харчових волокон льону у виробництві м'ясних січених напівфабрикатів. *Мир науки и инноваций*. 2015. Вып. 2 (2). Т. 4. С. 25–29.
3. Страшинський І. М., Гончаров Г. І., Крепак В. В. Харчові волокна у технології м'ясопродуктів. *Перспективи розвитку м'ясної, молоч-*

ної та олієжирової галузей у контексті євроінтеграції : програма та матеріали четвертої Міжнар. наук.-техн. конф., 24–25 березня 2015 р. Київ : НУХТ, 2015. С. 64–65.

ВИКОРИСТАННЯ НАТУРАЛЬНИХ БІОКОРЕКТОРІВ У ВИРОБАХ ІЗ СУБПРОДУКТІВ ТА М'ЯСА ПТИЦІ

Д. О. Крель, студентка спеціальності Харчові технології, освітня програма «Технології в ресторанному господарстві», група ТРГм ПВ-21;

Л. М. Коровка, студентка спеціальності Харчові технології, освітня програма «Технології в ресторанному господарстві», група ТРГм ПВ-21

Л. Б. Олійник, науковий керівник, к. т. н., доцент кафедри технологій харчових виробництв і ресторанного господарства Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Призначення сучасних продуктів харчування полягає не тільки в задоволенні голоду і забезпеченні необхідними нутрієнтами людини, але також у запобіганні захворюванням, пов'язаним із харчуванням. Моніторинг наукових публікацій засвідчує, що у більшості населення України порушений режим харчування, у складі меню майже відсутні перші страви, надмірна частка продуктів швидкого приготування, крохмальомістких виробів (бутербродів, макаронних виробів тощо). У результаті неповноцінного харчування в Україні стрімко зростає захворюваність населення на ендокринні хвороби, розлади харчування та порушення обміну речовин, простежується тенденція до набирання зайвої маси тіла та поширення ожиріння та ін. [1].

У 2017 р. МОЗ України переглянуто [2] фізіологічні потреби населення в основних харчових речовинах і енергії, що зумовлено суттєвими змінами в активності різних верств населення, лабільністю харчової та біологічної цінності сучасних продуктів харчування. Тому в оновлених нормах МОЗ зменшено норми потреби в енергії для різних верств за рахунок зменшення потреб у нетваринних білках та у вуглеводах. При цьому норма потреби в найбільш збалансованих тваринних білках збільшена, але одночасно зменшена потреба в тваринних жирах та збільшена потреба в рослинних оліях [2].

Щоб адаптувати традиційне харчування для забезпечення потреб різних верств населення в повноцінному збалансованому

харчуванні, адекватному національним традиціям, віку, професії, стану здоров'я, економічному становищу та екологічній ситуації, відповідно до вимог сучасної медичної науки, необхідно включати до складу традиційних продуктів біокоректори, здатні виправляти недоліки звичайних продуктів харчування, підвищуючи їх харчову та біологічну цінність.

Вироби та страви із субпродуктів та м'яса птиці є поширеними та традиційними для ресторанної індустрії, зокрема, паштети та страви з фаршу (посічених напівфабрикатів). З огляду на особливості морфологічного та хімічного складу курятини та гусятини ці м'ясні вироби характеризуються підвищеним вмістом жиру (до 40 %), відносно невеликим вмістом повноцінних білків (5–12 %). Для оптимізації й досягнення необхідної біологічної активності м'ясних виробів доцільно досліджувати ефективність введення до їх складу додаткових інгредієнтів, зокрема, нетрадиційного цільнозернового борошна – кунжутного, гарбузового, гречаного, льняного, які мають багатий хімічний склад і визначені технологічні та фармакологічні властивості [3, 4]. Досліджувані види борошна є джерелом білків, амінокислот, поліненасичених жирних кислот, вітамінів, харчових волокон та інших компонентів із визнаною біологічною цінністю, що дозволяє забезпечити корегування якості страв із птиці.

Науково-дослідна робота студентів магістратури спрямована на вдосконалення наявних технологій виробів із м'яса та субпродуктів гусей та курей за рахунок введення у рецептуру виробів нетрадиційних рослинних інгредієнтів для моделювання хімічного складу та технологічних властивостей без втрат органолептичних якостей готових продуктів. Відібрані види борошна мають у своєму складі цінні компоненти – білки (14–36 %); рослинні жири, у т.ч. поліненасичені жирні кислоти (3–28 %); харчові волокна (3–15 %); мінеральні речовини та вітаміни [3, 4]. Це перспективна сировина для підвищення корегування функціонально-технологічних показників та біологічної цінності традиційних м'ясних продуктів, майже не використовується в ресторанній індустрії, хоча має унікальний хімічний склад та визнані фармакологічні властивості. Тому визначення ефективності застосування їх, як натуральних біокоректорів, для вдосконалення технологій м'ясних виробів – січених напівфабрикатів та паштетів надає актуальності вибраного напрямку досліджень.

У процесі виконання наукових робіт експериментально підтверджено позитивний вплив відібраних інгредієнтів на властивості м'ясних модельних систем із нативними та термоденатурованими білками із посіченого сирого та бланшованого м'яса і субпродуктів птиці. Зважаючи на доведену перспективність запропонованих інгредієнтів, необхідно проводити подальші дослідження для їх застосування в технологіях м'ясних продуктів.

Список використаних інформаційних джерел

1. Гуліч М. П. Рациональное харчування та здоровий спосіб життя – основні чинники збереження здоров'я населення. *Проблемы старения и долголетия*. 2011. Т. 20. № 2. С. 128–132.
2. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 03.09.2017 р. №1073 «Про затвердження Норм фізіологічних потреб населення України в основних харчових речовинах і енергії» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1206-17#Text>. – Назва з екрана.
3. Манжос О. Ф., Олійник Л. Б. Оцінка технологічних властивостей різних видів борошна у м'ясних системах. *Технічні науки: Науковий вісник ПУЕТ*. 2018. № 1(85). С. 66–73.
4. Олійник Л. Б., Гуменюк А. О., Лазарик Г. Ю. Модифікація технологічних характеристик фаршів із м'яса птиці. *Зб. наук. ст. магістрів ПУЕТ*. Полтава, 2019. Вип. 14. С. 75–81.

ХАРЧОВА ПОВЕДІНКА СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

М. А. Литвин, студентка спеціальності Харчові технології, група ХТІ РТб-11

А. Б. Бородай, науковий керівник, к. вет. н., доцент кафедри технологій харчових виробництв і ресторанного господарства

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Харчова поведінка – це сукупність звичок людини, пов'язаних із прийомом їжі, смакові переваги, режим прийому їжі, тощо. Щоденний раціон, способи вживання відрізняються в кожної людини й несуть певні коди стилів харчової поведінки сім'ї. Це так звана культура харчування, яка визначена з раннього дитинства і супроводжує людину впродовж її життєдіяльності [4].

У сучасному суспільстві проблема харчової поведінки дуже актуальна. Кількість населення, яке страждає на РХП, складає від 1 % до 5 % жінок, 0,2–0,3 % чоловіків, серед підлітків цей показник досягає 27 % [3].

Обмежувальна харчова поведінка як схильність до нервової анорексії (НА) у сучасних дітей і підлітків набула характеру епідемії. Фактично ця проблема міжнародного масштабу. З 2008 року 16 листопада відзначається Міжнародний день боротьби з анорексією [2].

Як розпізнати розлади харчової поведінки? Початок хвороби має такі невинні ознаки: бажання трохи схуднути, поступове зменшення порцій, захоплення дієтичним харчуванням та підрахунком калорій.

Тому розпізнати початок захворювання складно. Особи із хворобами розладу харчової поведінки (передусім із НА) мають важливу особливість – надзвичайно високий рівень вольових якостей: «Якщо йти, то йти до кінця і робити все для цього» [2].

Особливістю розладів харчової поведінки є те, що вони часто співзвучні «модним» тенденціям надавати великого значення зовнішньому вигляду, бажанням досягнути дієтою та спортом «ідеального тіла», а отже, людина може не бачити проблеми, приховувати ступінь та способи схуднення, заперечувати необхідність допомоги попри наявність критичних наслідків для фізичного здоров'я.

Нервову анорексію іноді називають «хворобою відмінниць», хворобою дівчат, які прагнуть у всьому до ідеального образу: гарних оцінок, бездоганної зовнішності, схвалення з боку оточення тощо [1]. Водночас голодування є ефективним засобом у боротьбі за увагу батьків: викликаючи занепокоєння про своє здоров'я, дівчинка-підліток, не домігшись уваги в ролі зразкової дитини, змушує батьків турбуватися про неї, відповідно, контролюючи і підпорядковуючи своїм проблемам усю сім'ю [4].

Психологічна залежність від їжі, коли їжа використовується для корекції настрою, подібна алкоголю або нікотину. І якщо чоловікам властиво «залити» горе або нудьгу алкоголем чи впадати в трудовоголізм, то для дівчат та жінок найбільш соціально прийнятний спосіб «втішитися» – це з'їсти щось солодке. Тістечка й цукерки підвищують настрій, не викликаючи осуду з боку суспільства.

Однією з гіпотез поширення розладів прийому їжі є величезний вплив суспільства на норми і цінності індивіда. У свідомості людей міцно закріплений стереотип про те, що бути худим – значить бути успішним, здоровим, привабливим, дисциплінованим та інше. Повнота асоціюється з непривабливістю, лінню, некомпетентністю [3].

Нами було проведено дослідження особливостей харчової поведінки молоді, у якому брали участь студенти I-II курсів Полтавського університету економіки і торгівлі віком 17-20 років. Результати дослідження показали, що в студентів переважає вуглеводний раціон, більшість харчується безсистемно – 60,4% (32), тільки 22,% (12) осіб притримуються раціонального харчування з певним режимом. Близько 49,1% (26) молоді мають хронічні захворювання, але тільки 30,2% (16) респондентів пов'язують це з неправильним харчуванням.

Як показало опитування 53 студентів, 50,9 % (27) студентів задоволені власним тілом, 24,5 % (13) опитаних швидше задоволені, ніж незадоволені, 11,3 % (6) респондентів вагалися з відповіддю, а 13,2 % (7) опитаних швидше незадоволені, ніж задоволені власним тілом.

Отже, харчові порушення молоді є досить поширеною проблемою. Ті індивіди, що мають певні харчові порушення, прагнуть певним чином самоствердитись за допомогою свого тіла, зробити його ідеальним і при цьому обмежувати себе в їжі або ж задовольнити всі свої потреби за допомогою надмірного вживання їжі.

Для профілактики РХП передусім необхідно сфокусуватися на адекватному сприйнятті себе і на створенні позитивного образу своєї особистості, не акцентувати увагу на недоліках власної зовнішності та наявних зайвих кілограмах. Дівчатам необхідно розширити уявлення про жіночу привабливість: зовнішня краса – це не тільки фізичні особливості організму і тіла, ті, що дані природою, але й доглянутий вигляд, стиль одягу, макіяж, манери, – усе це теж зовнішнє, але саме внутрішнє наповнює зовнішнє індивідуальністю.

Слід також проводити профілактичні бесіди про переваги і недоліки дієт, оздоровлення раціону харчування, обмеження потоку інформації, яка регламентує анорексичний образ сучасної людини.

Також важливим моментом є спрямовування енергії молоді у творче русло та творчу діяльність у рамках традиційних і додаткових форм організації навчального процесу. Використання подібних засобів сприяє розвитку впевненості в собі, підвищення самооцінки, самоконтролю та управління своїми емоціями.

Список використаних інформаційних джерел

1. Дурнева М. Ю. Формирование отношения к телу и пищевого поведения у девушек-подростков с риском нарушения пищевого поведения : автореф. ... канд. психол. наук: 19.00.13 – психология развития, акмеология). Москва. 2014. 16 с.
2. Кузьмінська О. В., Червона М. С. Значення раціонального харчування для підтримки здоров'я молоді. Кн. 4. Київ : Державний ін.-т проблем сім'ї та молоді, 2005. С. 13–22.
3. Кульчицька А. В. (2017). Соціально-психологічні особливості поведінки споживача. *Психологічні перспективи*, 29, 151–161. URL: <https://doi.org/10.29038/2227-1376-2017-29-151-161> (дата звернення 24.03.2021).
4. Кульчицька А., Федотова Т. Соціально-психологічні аспекти формування харчової поведінки в підлітковому віці. *Психологічні перспективи*. Вип. 33. 2019, С. 178–191.

РОЗРОБЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ КОНДИТЕРСЬКИХ ВИРОБІВ ПІДВИЩЕНОЇ ПОЖИВНОЇ ЦІННОСТІ

Я. В. Милуш, студент спеціальності Харчові технології, група ТРГм ПВ-21

А. М. Гередчук, науковий керівник, к. т. н., ст. викладач кафедри технологій харчових виробництв і ресторанного господарства

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Кондитерські вироби – харчові продукти з великим вмістом цукру, різноманітні за консистенцією та формою. Загалом їх розподіляють на такі групи: шоколад, шоколадні, цукрові та борошняні вироби. Як свідчать статистичні дані, у структурі асортименту кондитерських виробів друге місце за популярністю займають цукеркові вироби.

Цукерки – це кондитерські вироби, виготовлені на основі цукру або його замінників з однієї чи кількох цукеркових мас,

різноманітні за формою та смаком. Сьогодні стрімко зростає попит споживачів на корисні цукерки, зокрема крафтового виробництва та ручної роботи ремісників кондитерської справи. Особливе місце в цьому сегменті займає грильяж, харчова цінність якого істотно залежить від включення в рецептуру певних видів плодово-ягідної та горіхової сировини [1].

Згідно з нормативними документами, грильяж – це маса, отримана змішуванням розплавленого цукру, увареного сиропу або меду з подрібненими ядрами горіхів, ядрами олійного насіння або зернопродуктів та іншої сировини. Його поділяють на твердий (класична рецептура французького походження) з вологістю до 5 %, м'який (з додаванням вершкового масла, згущеного молока та ін.) з вологістю до 10–15 %, та фруктовий (з фруктових-ягідними добавками, сухофруктами, цукатами) з вологовмістом до 15 % [2].

Аналіз літературних джерел, наукової та патентної інформації показує, що розробленням рецептур грильяжних цукерок займаються чимало українських і зарубіжних науковців. Зокрема, відома технологія виготовлення грильяжу із «зірваних» круп (екструдованих зерен гречки, рису, кукурудзи), що дозволяє замінити висококалорійну горіхову сировину [3].

Для підвищення харчової та біологічної цінності грильяжу запропоновано використання широкого спектру функціональних інгредієнтів: шрот насіння льону та гарбуза, солоду та його екстрактів, порошок кербаса, олію кунжуту, обліпихи та кукурудзяних зародків, кедрових горіхів, фруктозу та гуміарабік та інші.

Швидко зростає тенденція щодо створення грильяжних цукерок без цукру, а ринок такої продукції тільки формується. Це дає змогу вітчизняному виробникові розширити асортимент продукції оздоровчого спрямування в цьому напрямку за рахунок впровадження нових рецептур та вдосконалення існуючих технологічних схем.

Нами проведені дослідження з метою розробки нових видів грильяжу за рахунок внесення рослинних компонентів, багатих біологічно-активними речовинами: «зірваних» та пророщених зерен амаранту, порошку зародків пшениці, сублімованих порошків обліпихи та журавлини, кунжутного борошна. Як основні інгредієнти використовували волоські горіхи, мигдаль

та арахіс, сухофрукти (курагу, фініки та родзинки), цукор та мед.

Амарантове насіння містить до 22 % повноцінних білків, до 9 % жирів, при цьому сквалену до 8 % ліпідної фракції, харчових волокон до 16 %, а також значну кількість вітамінів (аскорбінова кислота, фолієва кислота, рибофлавін, ніацин і токоферол) та мінеральних речовин (кальцій, фосфор, залізо, магній) [5].

Шрот зародків пшениці – грубодисперсний порошкоподібний продукт світло-сірого кольору, з приємним присмаком зародків пшениці, який за технологією виготовлення повністю знежирюється. Шрот зародків пшениці характеризується високою харчовою цінністю, оскільки містить значну кількість білків (43 %), моно- і дисахаридів (18 %), харчових волокон: целюлози (12,1 %) та геміцелюлози (11,2 %), лігніну (3,0 %), пектинових речовин (1,0 %).

Отже, з огляду на високу поживну цінність обраних функціональних інгредієнтів нові грильяжні цукерки будуть мати лікувально-профілактичні властивості та широкий спектр незамінних нутрієнтів.

Список використаних інформаційних джерел

1. Конева С. И., Козубаева Л. А., Егорова Е. Ю. К вопросу о повышении пищевой ценности конфет плодово-ягодными компонентами. *Ползуновский вестник*. 2018. № 2. С. 8–12.
2. Малютенкова С. М. Грильяжные конфетные массы. Товароведение и экспертиза кондитерских товаров. Санкт-Петербург : Питер, 2004. С. 279. 480 с.
3. Терлецька О., Павлюченко О., Фурманова Ю. Гречаний грильяж – смачний і корисний продукт. *Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у XXI столітті* : програма і матеріали 80 міжнар. наук. конф. молодих учених, асп. і студ., 10–11 квітня 2014 р. Київ : НУХТ, 2014. С. 417–419.
4. Изделие типа мягкий грильяж [Електронний ресурс] : веб-сайт. URL: <https://www.elib-rary.ru/item.asp?id=39270336> (дата звернення: 6.03.2021).
5. Ланиця І. Ф. Оцінка якості продуктів переробки амаранту. *Науковий вісник ЛНУВМБТ ім. С. З. Гжицького*. 2017. № 75. С. 81–84.
6. Козловський В. С. Биологически активные добавки из зародышей пшеницы. *Хранение и переработка зерна*. 2005. № 1. С. 36–38.

ВИКОРИСТАННЯ ТОПІНАМБУРУ В ТЕХНОЛОГІЇ БОРОШНЯНИХ ВИРОБІВ

Л. В. Подзярей, магістр спеціальності Харчові технології;

О. М. Шиліна, студентка спеціальності Харчові технологія,
група ТРГм ПВ-21

Г. П. Хомич, науковий керівник, д. т. н., професор, професор
кафедри технологій харчових виробництв і ресторанного
господарства;

Н. І. Ткач, науковий керівник, к. т. н., доцент, доцент кафедри
технологій харчових виробництв і ресторанного господарства
Вищий навчальний заклад Укооспілки «Полтавський універси-
тет економіки і торгівлі»

Соціально-економічна програма кожного суспільства передбачає ріст добробуту й здоров'я населення. Одним із найважливіших напрямків вирішення цієї проблеми є більш повне задоволення потреб населення у високоякісних і різноманітних харчових продуктах, покращення культури їхнього споживання за рахунок удосконалення технології виробництва, поліпшення якості готової продукції, скорочення відходів і втрат.

Хлібобулочні вироби належать до висококалорійних продуктів масового споживання. Нерегульоване споживання хлібобулочних виробів призводить до постійного зростання кількості людей, які страждають ожирінням, атеросклерозом, цукровим діабетом та серцево-судинними захворюваннями. Аналіз хімічного складу хлібобулочних виробів свідчить про незбалансованість харчових речовин у їх складі, що пов'язано з високим вмістом жирів, вуглеводів і відносно низьким – білків, харчових волокон. Саме ці чинники зумовлюють потребу в розширенні асортименту хлібобулочних виробів профілактичної спрямованості і підвищеної харчової цінності. При цьому важливо одержувати продукти підвищеної біологічної цінності завдяки використанню нетрадиційної рослинної сировини, що містить поживні компоненти.

Цінним представником нетрадиційної рослинної сировини є топінамбур. Це унікальна сировина, яка здатна підвищити біологічну цінність готової продукції. Корисні властивості топінамбура застосовуються для зміцнення імунітету, зниження ризику інфаркту та інсульту, усунення сольових відкладень у суглобах, у лікувальному харчуванні при цукровому діабеті.

Топінамбур має багатогранний хімічний склад. Біологічно активні речовини є основою цілющих властивостей топінамбура. Найбільшою унікальною цінністю бульб топінамбура є наявність у складі вуглеводів інуліну, що є підставою для використання його у виробництві харчових продуктів.

Відомо, що борошняні вироби з додаванням топінамбуру виробляються в обмеженій кількості, тому включення пюре топінамбуру до рецептури булочних виробів з метою підвищення біологічної цінності та лікувально-профілактичних властивостей є перспективним і актуальним завданням.

Метою роботи є вдосконалення технології виробництва дріжджових булочних виробів і дослідження впливу пюре топінамбуру на процес тістоутворення та показники якості готового продукту.

Доведено, що для забезпечення організму людини біологічно активними та харчовими речовинами топінамбур краще споживати у вигляді дрібнодисперсного пюре, в якому всі споживчі речовини перебувають у легкозасвоюваній формі, значно підвищується використання біопотенціалу, закладеного в рослинній сировині.

Складовими частинами вуглеводного комплексу бульб топінамбуру є фруктозани. Низькомолекулярні фруктозани переважають у дрібних бульбах, у процесі розвитку бульб відбувається їх полімеризація у високомолекулярні.

На початковому етапі експериментальних досліджень проводили органолептичну оцінку бульб топінамбуру та аналіз їх хімічного складу. Сировину аналізували у стадії споживчої стиглості.

Органолептична оцінка бульб топінамбуру свідчить про те, що топінамбур у розрізі має біле забарвлення, солодкий присмак та запах, притаманний даній сировині.

За фізико-хімічними показниками бульби топінамбуру характеризуються низьким вмістом органічних кислот (0,31 %), мають високий вміст вуглеводів (12,10 %), зокрема, інуліну, який легко засвоюється організмом, вітаміну С (33,20 %), пектинових речовин (1,05 %), що дасть можливість отримати пюре з топінамбуру густої консистенції.

Особливістю переробки топінамбуру, котра обмежує його використання при виробництві продуктів харчування, є швидке

потемніння м'якоті, яке негативно впливає на якість готової продукції.

З огляду попередніх досліджень відомо, що для максимального збереження поживних речовин та запобігання небажаних змін при переробці топінамбуру використовують бланшування та обробку розчинами органічних кислот [1]. У подальших дослідженнях з метою попередження ферментативного потемніння сировини топінамбуру використовували процес бланшування.

Визначено, що при використанні бланшування топінамбуру знижується активність ферменту поліфенолоксидази до 5,3 ум. од. акт. (цілий зразок) і 6,5 ум. од. акт. (подрібнений зразок), тобто активність ферменту знижується в 1,8 рази у цілому зразку і у 2,5 рази – в подрібненому зразку порівняно з контрольними зразками: цілі небланшовані бульби топінамбуру і подрібнені.

Бульби топінамбуру промивали в проточній воді, бланшували в окропі протягом 10 хв, охолоджували, очищали, отримували пюре і досліджували показники якості.

Показники якості пюре топінамбуру мають незначне відхилення порівняно з сирими бульбами, що свідчить про біологічну цінність отриманого пюре.

Проаналізовано вплив пюре топінамбуру на процес тістоутворення та бродіння.

Для проведення експериментальних досліджень обрано булочку «Дорожку» (рецептура № 110 Збірник кондитерських виробів). Пюре топінамбуру вносили в кількості 10, 15 і 20 % від маси борошна.

Установлено, що додавання пюре топінамбуру до рецептури тіста позитивно впливає на фізико-хімічні показники, а також на структурно-механічні властивості, підсилюючи їх.

При збільшенні відсотка пюре топінамбура в рецептурі тіста скорочується тривалість бродіння тіста на 6,25–8,75 % порівняно з контрольним зразком. За органолептичною оцінкою найкращим визначено зразок із внесенням пюре топінамбура в кількості 10 % до маси борошна. Зразки із внесенням пюре топінамбура в кількості 15 % та 20 % до маси борошна теж мали гарний зовнішній вигляд, консистенцію, запах, але в смаку відчувався присмак топінамбуру.

У булочних виробках при збільшенні відсотку внесення пюре топінамбуру спостерігається підвищення показників вологості, кислотності, пористості, питомого об'єму, але формостійкість, навпаки, знижується.

Отже, проведені дослідження свідчать про доцільність використання пюре топінамбуру при виробництві здобних виробів з дріжджового тіста і дозволяє підвищити харчову і біологічну цінність готового виробу.

Список використаних інформаційних джерел

1. Левченко Ю. В., Хомич Г. П., Олійник Н. В. Розробка технології солодких соусів з використанням топінамбуру та хеномелесу. *Наукові праці ОНАХТ*. 2016. Т. 80, Вип. 2. С. 28–33.

ДОСЛІДЖЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ГАРБУЗА В ТЕХНОЛОГІЇ М'ЯСНИХ НАПІВФАБРИКАТІВ

А. В. Стаховська, студентка спеціальності Харчові технології, група ТРГм ПВ-21

А. Б. Катрич, студентки спеціальності Харчові технології, група ТРГм лис ПВ-21

І. С. Тюрікова, науковий керівник, д. т. н., доцент кафедри технологій харчових виробництв і ресторанного господарства Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Головним завданням держави полягає у збереженні і зміцненні здоров'я населення, основою якого є збалансований раціон харчування. Продукти харчування, окрім функції забезпечення організму людини енергією, необхідними нутрієнтами, повинні виконувати також функцію профілактики й лікування ряду захворювань. Упровадження у виробництво продуктів оздоровчого призначення є одним із напрямів гуманістичної програми харчування людини, прийнятої ООН [1].

Харчовий продукт оздоровчого призначення – це продукт, що виробляється додаванням одного або кількох інгредієнтів до традиційних харчових продуктів у кількості, що забезпечує запобігання або заповнення наявного в організмі людини дефіциту поживних речовин. До харчових інгредієнтів оздоровчого характеру належать харчові волокна, вітаміни, мінеральні речо-

вини, поліненасичені жирні кислоти, пробіотики, пребіотики або синбіотики [2]. Метою дослідження було вдосконалення технології м'ясних січених напівфабрикатів за рахунок додавання гарбуза.

Плоди гарбуза – популярний продукт харчування в Україні. Вміст вуглеводів, вітамінів та мінеральних солей у них більший, ніж в овочах. Завдяки високому вмісту каротину, цукрів, мікроелементів, харчових волокон, крохмалю гарбуз використовують у лікувально-профілактичному харчуванні для зниження ризику серцево-судинних, онкологічних і шлунково-кишкових захворювань [3].

Обраний для досліджень гарбуз сорту «Доля» попередньо готували: мили, розрізали на чотири частини, очищали від шкірки, насіння, промивали водою, бланшували 10–15 хв у киплячій воді, охолоджували до кімнатної температури та подрібнювали до однорідної маси.

Для визначення вмісту гарбуза свіжого та бланшованого у м'ясних напівфабрикатах, а саме, котлетах і пельменях, визначали їх органолептичні показники (рис. 1, 2).

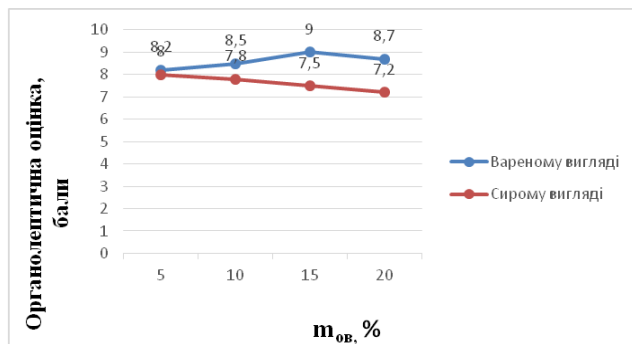

Рисунок 1 – Вплив вмісту гарбуза на органолептичні показники котлет

За результатами дослідження визначено, що котлети з бланшованим гарбузом є найбільш смачними та ароматними. Раціональна частка гарбуза становила 10 % від маси м'ясної сировини (рис. 1).

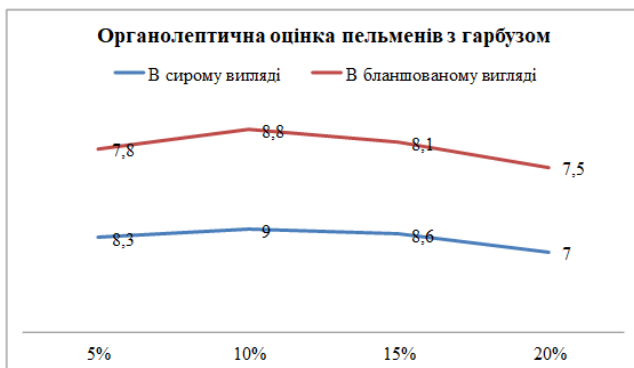

Рисунок 2 – Вплив вмісту гарбуза на
органолептичні показники пельменів

Результати досліджень з пельменями показали, що найбільший бал отримав зразок з додаванням гарбуза у сирому вигляді за вмістом 10 % від м'ясної сировини (рис. 2).

Отже, використання гарбуза у м'ясних напівфабрикатах дозволить збагатити їх біологічно активними речовинами, підвищити харчову та біологічну цінність та розширити асортимент кулінарної продукції.

Список використаних інформаційних джерел

1. Інноваційні технології харчової продукції функціонального призначення : монографія у 2 ч. / за ред. О. І. Черевко, М. І. Пересічного ; 4-ге вид., перероб. та допов. – Харків : ХДУХТ, 2017. – 962 с.
2. Кайнаш А. П. Вивчення можливості використання овочів у технології пельменів для дитячого харчування / А. П. Кайнаш, Н. В. Будник // 36. наук. пр. науково-практ. конф. проф.-викладацького складу академії за підсумками наук.-дослідної роботи в 2019 році : матеріали наук.-практ. конф. (22–23 квітня 2020 р.). – Полтава : ПДАА, 2020. – С. 438–439.
3. Тюрікова І. С. Технологія харчової продукції з використанням волоського горіха: теорія і практика : монографія / І. С. Тюрікова. – Полтава : ПУЕТ, 2015. – 203 с.

РОЗРОБЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПЕЧІНКОВОГО СУФЛЕ ПІДВИЩЕНОЇ ХАРЧОВОЇ ЦІННОСТІ

В. В. Тімаренко, студент спеціальності Харчові технології,
група ТРГм ПВ-21

Ю. Г. Наконечна, науковий керівник, к. т. н., доцент кафедри
технологій харчових виробництв і ресторанного господарства
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет
економіки і торгівлі»

Дані нутриціологів стверджують, що такі хвороби, як ожиріння, цукровий діабет, імунодефіцитні стани, серцево-судинні та захворювання ШКТ, зумовлені глибоким дефіцитом повноцінних білків, антиоксидантів, поліненасичених жирних кислот, харчових волокон, вітамінів та мінеральних речовин у раціонах населення. Тому важливим сьогодні стає виробництво продуктів на основі якісної білоквмісної тваринної сировини та рослинних збагачувачів, які характеризуються високим вмістом фізіологічно функціональних компонентів.

Віднедавна простежується тенденція до зростання виробництва страв дієтичного та лікувально-профілактичного призначення на основі м'яса птиці та субпродуктів. Значну частину в цьому асортименті продукції займають страви з тонкоподрібненої гомогенізованої та структурованої емульсійної маси (крокети, кнелі, паштети та суфле) [1–6].

М'ясне суфле – кулінарна страва з характерною легкою, повітряно-пористою структурою. Ніжна й пориста консистенція забезпечується додаванням до м'ясної основи збитих у міцну піну яєчних білків, іноді вершків та гідроколоїдів [1, 2].

Метою досліджень було розроблення технології суфле підвищеної харчової цінності на основі курячої печінки – недорогого і легкозасвоюваного продукту, який містить значну кількість білків, азотистих екстрактивних речовин, мінеральні речовини (калій, кальцій, цинк, мідь, селен та ін.), вітамінів А і групи В. У роботі запропоновано внесення амарантової крупи та борошна, що дозволяє покращити харчову та оптимізувати біологічну цінність суфле, поліпшити органолептичні характеристики та розширити асортимент продукції ресторанного господарства.

Амарант хвостатий – трав'яниста однорічна рослина з дрібними квіточками, зібраними у китиці, родини Амарантові. У наш час ця культура набуває справжнього відродження, адже

цінність амаранту як кормової, зернової, овочевої та лікарської культури підтверджена роботами багатьох науковців світу. Його цінність зумовлена унікальним біохімічним складом: 11–22 % повноцінних білкових речовин, 5–9 % жирів, 80 % яких є ненасиченими жирними кислотами, високий вміст сквалену (до 8 % ліпідної фракції) та харчових волокон (5–16 %), а також значна кількість вітамінів (аскорбінова кислота, фолієва кислота, рибофлавін, ніацин і токоферол) та мінеральних речовин (кальцій, фосфор, залізо, магній) [3–5].

Особливу цінність має олія амаранту за рахунок значної кількості сквалену – речовини, яка здійснює перенесення кисню до тканин і органів людського організму. Сквален є потужним протипухлинним засобом і імуностимулятором, легко проникає через шкіру всередину організму, де проявляє протизапальні, фунгіцидні властивості [21–36].

На основі контрольної рецептури було розроблено модельні зразки суфле із внесенням негідратованого біоорганічного цільнозернового знежиреного амарантового борошна (зразок 1–3) та амарантової крупи (зразок 4–6). Дослідження хімічного складу та органолептичних властивостей, дозволили удосконалити технологію приготування печінкового суфле та визначити оптимальну кількість внесення продуктів переробки амаранту: борошна – 15 %, крупи – 10 %. У цих зразках простежується зростання кількості білків, харчових волокон, мінеральних речовин.

Отже, у результаті наукових досліджень було підтверджено високу поживну та біологічну цінність розроблених суфле. Дана продукція рекомендована до впровадження в закладах ресторанного господарства.

Список використаних інформаційних джерел

1. Данилова Л. В. Методологические основы разработки новых видов продукции животного происхождения : курс лекций. Саратов: ФГОУ ВО «Саратовский ГАУ», 2016. 96 с.
2. 2/ Суфле: веб-сайт. URL: <https://www.gastronom.ru/-recipe/group/1907/sufle> (дата звернення: 6.03.2021).
3. Жаркова И. М., Мирошніченко Л. А. Амарантовая мука: характеристика, сравнительный анализ, возможности применения. *Вопросы питания*. 2014. № 83(1). С. 27–23.

4. Ланиця І. Ф. Оцінка якості продуктів переробки амаранту. *Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С. З. Гжицького*. 2017. Т. 19, № 75. С. 81–84.
5. Амарант: селекція, генетика та перспективи вирощування: монографія / Т. І. Гопцій, М. Ф. Воронков, М. А. Бобро та ін. – Харків: ХНАУ, 2018. – 362 с.
6. Гередчук А. М. Розробка технології м'ясного суфле покращеної харчової та біологічної цінності. *Інноваційні технології в готельно-ресторанному бізнесі*: матеріали IX Всеукр. наук.-практ. конф., 19–20 травня 2020 р. Київ: НУХТ, 2020. С. 170–171.

РОЗРОБКА ТЕХНОЛОГІЙ ОТРИМАННЯ ПЕКТИНОВІСНИХ ПРОДУКТІВ З ЯГІД СМОРОДИНИ ЧОРНОЇ

О. В. Тільна, студентка спеціальності *Харчові технологія*, група РТ-31

Г. П. Хомич, науковий керівник, *д. т. н., професор, завідувач кафедри технологій харчових виробництв і ресторанного господарства*

Вищий навчальний заклад Укооспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Швидкі зміни сучасного темпу життя та незбалансоване харчування справляють негативний вплив на здоров'я населення і погіршують екологічну ситуації у світі. У результаті такого впливу відбувається виснаження адаптаційних можливостей організму, що призводить до появи цілої низки аліментарно-залежних захворювань. Гострою проблемою нині є дефіцит надходження до організму людини біологічно активних речовин, тому необхідне створення нових продуктів харчування, що володіють, на відміну від традиційних, цільовим призначенням за рахунок використання функціональних інгредієнтів.

Перспективним напрямком розвитку харчової промисловості на сучасному етапі є розробка та вдосконалення наявних технологій харчових продуктів шляхом використання природного потенціалу рослинної сировини, що має високу біологічну та харчову цінність, і заміна добавок штучного походження

Значним попитом серед споживачів користуються солодкі страви та десерти, але ця продукція є джерелом вуглеводів і жирів, а надмірне їх споживання негативно впливає на організм людини. Розширення асортименту солодких страв та підви-

щення їх біологічної цінності за рахунок використання натуральних рослинних компонентів, джерелом яких є пюре, соки, екстракти, підварки з плодів, овочів, культурних та дикорослих ягід, та використання вторинної сировини позитивно впливають на збалансованість раціону харчування.

Цінним представником рослинної сировини є ягоди смородини чорної, яку завдяки хімічному складу можна використовувати як поліпшувач фізико-хімічних та структурно-механічних властивостей десертів, смаку та аромату готових виробів, а також їх біологічної цінності. Чорна смородина перевершила всі ягоди за кількістю вітамінів, мінералів та інших корисних речовин. Вона займає друге місце після шипшини за вмістом вітаміну С. В її складі виявлено вітаміни В₁, РР, каротин, а також мінерали – калій (277 мг/100 г), кальцій (26 мг/100 г), натрій (16 мг/100 г) та інші макро- та мікроелементи. Ще однією особливістю складу чорної смородини є пектинові речовини, вміст яких сягає до 3,2 %. Разом із целюлозою вони створюють об'ємний «скелет» ягоди, тому вона пружна і тримає форму. Пектини – це субстрат для корисної мікрофлори нашого кишківника. Здорова мікрофлора – запорука нормальної роботи кишківника і, отже, нашого здоров'я.

Пектинові речовини смородини мають незначну енергетичну цінність, погано перетравлюються і засвоюються, однак їм притаманна висока біологічна дія. Вони беруть участь у знищенні гнилісної мікрофлори кишківника, проявляють здатність до детоксикації, адсорбуючи екзо- та ендогенні отрути, радіонукліди та важкі метали (солі ртуті, свинцю, міді) за рахунок низькометильованого пектину, що має вільні карбоксильні групи, які в свою чергу утворюють нерозчинні комплекси з металами і виводяться з організму, тим самим підвищуючи рівень антиоксидантної системи організму людини [1]. Саме тому смородина чорна широко використовується в лікувально-профілактичному харчуванні.

Пектинові речовини, що містяться в складі фруктової сировини, здатні до структуроутворення в присутності цукру і кислоти. Проведені дослідження свідчать про доцільність комбінування драгле-утворювачів, що дозволяє цілеспрямовано змінювати функціональні властивості продуктів. Використання комбінованої системи структуроутворення, зокрема композиції желатину з пектиновими речовинами, яких достатньо в плодівих

пюре, збагачує солодкі страви білковими речовинами за рахунок желатину, а завдяки пектиновим речовинам підвищує їх харчову та біологічну цінність.

Використання композиційного поєднання желуючих компонентів – желатину та желуючого соку в технології пана-коти дозволило отримати продукт з високими желуючими властивостями та підвищеною біологічною цінністю [2].

Пектинові речовини містяться в м'якоті сировини, але значний їх вміст виявлено в шкірці, яка при переробці ягід на сік іде у відходи, хоча не поступається за біологічною цінністю сировині. Проблема використання відходів – одна з ключових екологічних проблем і більш вагомою в ресурсному аспекті. Розв'язання зазначеної проблеми має велике значення у вирішенні питань економії природних матеріальних та енергетичних ресурсів і є важливим пріоритетом державної політики кожної країни.

Метою досліджень було отримання пектиновмісних продуктів з ягід смородини чорної.

Об'єктом дослідження були технології пектиновмісних продуктів з смородини чорної, а предметом – самі ягоди, вичавки та отриманий з їх використанням желуючий сік.

Досліджено показники якості ягід смородини чорної, вичавок отриманих після сокового виробництва, а також передбачено переробку вичавок з отриманням желуючого соку. Показники якості проаналізованих зразків наведені в таблиці.

Таблиця – Показники якості смородини чорної та продуктів її переробки

Найменування зразків	Масова частка, %			Вміст, мг/100 г	
	сухих речовин	титрованих кислот	пектинових речовин	L-аскорбінової кислоти	фенольних речовин
Ягоди	18,00	1,60	2,30	55,50	680,00
Вичавки	37,20	1,45	2,05	20,30	970,00
Желуючий сік	14,80	0,95	1,70	12,50	726,50

Проведений аналіз хімічного складу ягід смородини чорної дозволяє констатувати високий вміст фенольних сполук, які

містяться переважно в шкірці та зумовлюють насичений темно-синій або темно-фіолетовий колір ягід смородини чорної, а також L-аскорбінової кислоти. У складі ягід смородини чорної – достатньо високий вміст титрованих кислот, які в поєднанні з цукрами позитивно впливають на формування смакових властивостей та кислотно-лужну рівновагу. В ягодах виявлено значний вміст пектинових речовин.

Результати проведених досліджень підтверджують, що і вичавки, і отриманий на їх основі желуючий сік також містять у своєму складі значний вміст пектинових речовин, що свідчить про доцільність їх використання як драглеутворювача. Желуючий сік характеризується значним вмістом фенольних речовин, що позитивно вплине на біологічну цінність харчових продуктів з його використанням.

Тому з урахуванням хімічного складу желуючого соку було розроблено новий молочний десерт з його використанням. Колір десерту з додаванням желуючого соку мав рожевий відтінок. Консистенція десерту ніжна, структура щільна і пружна. Смак приємний, солодкий, з ледь відчутним присмаком смородини чорної. За результатами органолептичних показників та структурно-механічних властивостей встановили раціональну концентрацію желуючого соку – 50 % від частки желатину в рецептурі молочного десерту.

Отримані результати свідчать про можливість отримання пектиновмісних продуктів з смородини чорної і доречність їх використання в технології нових видів десертів з желеююю структурою.

Список використаних інформаційних джерел

1. Осокіна Н. М. Формування якості плодів чорної смородини та її збереження в продуктах консервування : автореф. дис. ... д-ра техн. наук: (06.01.15) / Н. М. Осокіна. Умань, 2007. 40 с.
2. Використання вторинної рослинної сировини в технології солодких страв та оздоблювальних напівфабрикатів / Хомич Г. П. та ін. // Науковий вісник PUET: Technical Sciences. Полтава : 2019. Вип. 1 (86). С. 21–28.

ВТОРИННІ ПРОДУКТИ ПЕРЕРОБКИ ФРУКТОВОЇ СИРОВИНИ ЯК ДЖЕРЕЛО БАР В ТЕХНОЛОГІЇ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ

А. Є. Маценко, студентка спеціальності Харчові технології, група ТРГ ПВ-21;

С. Г. Шипік, студент спеціальності Харчові технології, група ТРГ ПВ-21;

Ю. В. Бойко, студентка спеціальності Харчові технології, група ТРГм лис. ПВ-21

Г. П. Хомич, науковий керівник, д. т. н., професор, завідувач кафедри технологій харчових виробництв і ресторанного господарства

Вищий навчальний заклад Укооспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

У сучасному світі через значне зростання чисельності населення земної кулі особливо важливим завданням є раціональне використання сировинних ресурсів, оскільки відбувається стрімке збільшення показника споживання природних ресурсів. Нераціональне використання сировинних ресурсів забруднює навколишнє середовище і негативно впливає на екологію виробництва. Практично всі галузі харчової промисловості є досить матеріалоємними, і значна частина первинних ресурсів при переробці йде у відходи, забруднюючи довкілля, негативно впливаючи на склад повітря, води, ґрунтів, тому утилізація відходів виробництва паралельно з комплексним використанням сировини є найбільш важливими напрямками зниження матеріалоємності.

З метою зменшення відходів в Україні прийнята національна стратегія управління відходами до 2030 року, яка ґрунтується на п'ятиступеневій ієрархії управління відходами і передбачає використання основної кількості відходів у виробництві через запровадження комплексних, ресурсозберігаючих технологій [1, 2].

Згідно з національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року передбачається зменшення обсягів використання первинної сировини з 90 % до 70 % і збільшення обсягів відходів, що спрямовуються на перероблення з 3 % до 50 % у порівнянні з 2016 роком.

Частка рослинних відходів серед загальної кількості відходів харчової промисловості досить вагома і за статистичними даними – майже 57 % агропромислового комплексу – це відходи рос-

линної сировини, які можна і доцільно повторно використувати в різних галузях як джерело продуктів вторинного використання. Між тим більшість відходів викидається, що досить негативно впливає на стан довкілля. Повторне використання відходів і запровадження мало та безвідходних технологій дозволить вирішити цю проблему і свідчить про актуальність досліджень у цьому напрямку.

Метою роботи було дослідження різних способів переробки відходів фруктової сировини для подальшого їх використання в технологіях харчових продуктів.

Об'єктом досліджень були технології переробки вторинної фруктової сировини, а предметом – вичавки фруктової сировини (хеномелесу, журавлини) і вторинні продукти переробки.

Експериментальні дослідження розпочали з аналізу хімічного складу вичавок фруктової сировини, отриманих після вилучення соку.

Органолептична оцінка вичавок сокового виробництва свідчить про те, що за зовнішніми ознаками вони являють собою ущільнену масу, у складі якої є шкірочки, зерняткові камери та залишки м'якоті.

За результатами фізико-хімічних показників встановлено, що вичавки містять значний вміст органічних кислот, пектинових та фенольних речовин. Показник титрованої кислотності в їх складі становить 1,7 % (вичавки журавлини) та 4,8 % (вичавки хеномелесу). Частка пектинових речовин коливається в межах 1,55 % (журавлина) та 1,80 % (хеномелес), що підтверджує їх високі функціонально-технологічні властивості.

У складі вичавок містяться й інші біологічно активні речовини, зокрема, фенольні речовини (290 та 780 мг/100 г відповідно) та L-аскорбінова кислота (10,0 мг/100 г в журавлині та 120 мг/100 г в хеномелесі), що свідчить про їх біологічну цінність і підтверджує доцільність використання в технології харчових продуктів.

Досліджували різні способи переробки фруктових вичавок: екстрагування водою, сушіння, протирання та варіння.

Процес екстрагування є одним із досить поширених способів вилучення поживних речовин із вичавок сокового виробництва. Свіжі вичавки хеномелесу та журавлини, отримані після відокремлення соку, використовували для дослідження процесу екстрагування. Раціональними умовами екстрагування є наступні: гідромодуль 1 : 1,5; температура – 20 °C; тривалість – 90 хв, екстрагент – вода.

Сушіння теж ефективний спосіб переробки відходів рослинної сировини. У результаті висушування відходів виробництва отримується рослинний порошок, який містить у своєму складі у концентрованому вигляді всі компоненти вихідної сировини і їх використання дозволить розширити харчові ресурси та асортимент харчових виробів. Проведені дослідження дозволили встановити оптимальні параметри сушіння фруктових вичавок в пароконвектоматі: температура – 60 °С, тривалість – 2 години, товщина шару вичавок при висушування – 1,5–2 см.

Одним із напрямків переробки відходів сокового виробництва є виготовлення пюре, яке являє собою протерту масу фруктів. Визначено, що оптимальними умовами отримання пюре є бланшування гострою парою протягом 10 хв з попереднім зволоженням вичавок шляхом додавання 50 % води.

Для отримання желуючого соку використовували варіння вичавок за традиційною технологією, яка передбачає змішування вичавок з водою у співвідношенні 2 : 1 (маса води до маси вичавок) і варіння до повного розм'якшення. Для отримання желуючого соку з масовою часткою сухих речовин – 12,20 % тривалість варіння становить 30 хв.

Отже, проведені дослідження дали можливість отримати чотири різних вторинних продуктів переробки вичавок журавлини та хеномелесу: водний екстракт, порошок, пюре і желуючий сік.

Проведено оцінку якості отриманих вторинних продуктів переробки вичавок сокового виробництва фруктової сировини, результати якої представлені у таблиці.

Таблиця – Показники якості продуктів переробки відходів сокового виробництва фруктової сировини

Найменування показників	Вторинні продукти переробки відходів фруктової сировини (вичавок журавлини та хеномелесу)			
	екстракт	порошок	пюре	желуючий сік
Сухі речовини	5,20...5,40	93,00...94,00	0,50...15,60	12,20...12,80
Титрована кислотність	1,40...2,20	3,62...4,62	1,50...2,40	1,72...2,98
Пектинові речовини	0,45...0,56	2,35...7,35	1,03...1,20	1,25...1,50
Л-аскорбінова кислота	1,20...19,70	12,08...119,68	8,50...49,04	6,55...39,68
Фенольні речовини	180,00...280,00	58,00...580,00	80,00...330,00	306,00...315,00

Отримані результати експериментальних досліджень свідчать, що вторинні продукти переробки вичавок журавлини та хеномелесу містять у своєму складі біологічно активні речовини і можуть бути використані в подальшому в технології виробництва харчових продуктів, що позитивно вплине не тільки на біологічну цінність готових виробів, але й дозволить мінімізувати негативний вплив відходів виробництва на навколишнє середовище й дозволить максимально використати ресурсний потенціал сировини.

Список використаних інформаційних джерел

1. Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 820-р. URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/820-2017-p>.
2. Global Footprint Network. National Footprint Accounts 2018 edition. <data.footprintnetwork.org> (2018).

УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ НАПОЇВ ІЗ ГОРІХОВОЇ СИРОВИНИ

М. М. Яцура, студент спеціальності Харчові технології, група ТРГм ПВ-21

І. С. Тюрікова, науковий керівник, д. т. н., доцент кафедри технологій харчових виробництв і ресторанного господарства Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Сучасні технології харчової продукції у закладах ресторанного господарства передбачають широке використання волоського горіха як основної, так і допоміжної сировини. Важливими у харчовому раціоні людини є напої, які визнано перспективним джерелом збагачення організму БАР. Тому розроблення нових та вдосконалення наявних технологій напоїв за умови комплексного використання зеленого волоського горіха сприятиме оздоровчому впливові на організм людини, профілактиці аліментарно-залежних захворювань, корекції діяльності захисної системи організму та відновленню порушених функцій органів і систем [1].

Актуальним напрямом у сучасному харчуванні є розроблення білковісних напоїв із рослинної сировини, у тому числі ядра горіхів, які є низькокалорійними та корисними для здоров'я

людини [2]. Тому метою наших досліджень було дослідження можливостей розширення асортименту напою на основі ядра волоського горіха.

В основу досліджень покладено технологію напою з використанням екстрагування білка з волоського горіха 0,5 %-м сольовим розчином. Застосовували параметри технологічного процесу: замочування у воді за температури 20 °С тривалістю 5 год, екстрагування за температури 55–60 °С тривалістю 75 хв за гідромодулем 1 : 8 та концентрації хлориду натрія в екстрагенті – 0,5 % [3].

Досліджено технологічні показники отриманого екстракту з ядер волоського горіха (табл. 1).

Таблиця 1 – Основні фізико-хімічні показники екстракту

Найменування показника	Значення показника
Вміст сухих речовин, %	6,90±0,40
Титровані кислоти, %	0,62±0,03
pH	6,0±0,40
Густина, мг/100 г	1,1±0,10
Пектинові речовини, %	7,9±0,4

Отриманий екстракт мав біло-кремовий колір, виражений горіховий аромат та рідку консистенцію. Відчувався солодкий та солоний відтінки присмаку. Спостерігався незначний осад.

Отримані фізико-хімічні та органолептичні показники горіхового екстракту підтвердили доцільність його використання як основи для створення нових напоїв.

Отримана рослинна основа з вмістом білків, вуглеводів та пектинових речовин у композиції з плодовою сировиною дозволить розширити асортимент напоїв із волоського горіха підвищеної біологічної цінності.

Список використаних інформаційних джерел

1. Тюрікова І. С. Наукове обґрунтування технології напоїв резистентної дії з використанням волоського горіха : автореф. дис. ... докт. техн. наук.: 05.18.16. Київ : НУХТ. 2019. 41 с.
2. Карачевцева Е. А., Тимофеев Т. И., Чиркова Л. А., Ширяев Г. А. Молочно-растительный напиток из ядер фундука. *Пищевая технология*. 2008. № 5–6. С. 65–66.
3. Савчук Ю. Ю. Технологія напою з ядер волоського горіха та смузі на його основі : автореф. дис. ... канд. техн. наук.: 05.18.16. Київ : НУХТ. 2021. 22 с.

СЕКЦІЯ 17. ПИТАННЯ ІНЖЕНЕРІЇ, ОБЛАДНАННЯ ТА МАТЕМАТИКИ

ДОСЛІДЖЕННЯ ВМІСТУ НІТРАТІВ У ПЛОДО-ОВОЧЕВІЙ ПРОДУКЦІЇ

Т. Г. Бондарець, студентка спеціальності Біотехнології та біоінженерія, група БТ-31

З. М. Гайворонська, науковий керівник, к. т. н., доцент кафедри інженерії, обладнання та математики

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Прискорення науково-технічного прогресу, яке пов'язане з інтенсифікацією і хімізацією сільського господарства, необхідністю пошуку нових харчових ресурсів, широким використанням харчових добавок, нових технологій виробництва і збереження харчових продуктів, сприяє потраплянню у харчову сировину і продукти харчування чужорідних речовин, які мають небезпеку для здоров'я людини. До числа таких речовин відносяться і нітрати. Тому метою роботи було визначення вмісту нітратів у плодово-овочевій продукції, яка реалізується у торгівельній мережі м. Полтава; проведення аналізу отриманих результатів досліджень; надання практичних рекомендацій щодо шляхів зменшення вмісту нітратів у готовій продукції.

Нітрати – солі азотної кислоти є природними з'єднаннями і добре розчиняються у воді. Найпоширеніші нітрати – це натрієва, калієва й аміачна селітра. Сьогодні проблема збільшення вмісту нітратів у продовольчій сировині пов'язана з джерелами антропогенного походження, в першу чергу, внаслідок надмірного внесення азотних добрив, використання в якості харчових добавок (у харчовій промисловості використовують нітрати як консерванти і для надання м'ясним виробам приємного рожевого кольору) та викидами під час спалювання нафти, вугілля, тощо. Найбільша кількість нітратів надходить в організм людини з овочами (60–80 %), хоча вони складають лише 14–15 % у раціоні харчування [1].

За даними ВООЗ безпечною добовою дозою нітратів є для дорослої людини – 3,7 мг/кг ваги, для немовляти – 30 мг, для дітей – 60 мг[2].

Вміст нітратів у харчових продуктах ми визначали за допомогою приладу «SOEKS» (ЕкотестерСоекс). Ця модель належить до класу персональних і використовується для швидкого аналізу вмісту нітратів в овочах, фруктах, м'ясі. Аналіз вмісту нітратів відбувається на підставі виміру проводимості змінного високочастотного струму у продукті, який досліджується. Похибка виміру – не більше 30 % [3].

Для дослідження були придбана плодо-овочева продукція у мережах продуктових супермаркетів «АТБ-Маркет», «Маркет-опт», «METRO Cash&Carry», «Сільпо» та на центральному ринку м. Полтава.

Оскільки вміст нітратів у рослинній продукції залежить від їх біологічних властивостей і різні частини плодів та овочів по-різному накопичують нітрати, то виміри проводилися в різних частинах продукту, а потім розраховувалися середні значення. Результати дослідження наведені в табл. 1.

Таблиця 1 – Вміст нітратів у плодо-овочевій продукції, яка реалізується в торгівельній мережі м. Полтава

№ з/п	Назва продукту	Норма, мг/кг	Вміст нітратів у продукції, мг/кг				
			АТБ-маркет	Маркетопт	Metro	Сільпо	Ринок
1	Яблуко, сорт Голден	60	27	38	25	32	26
2	Яблуко, сорт Симиренка	60	45	62	48	52	46
3	Яблуко сортове, Україна	60	32	28	45	38	50
4	Апельсин	60	61	65	45	67	59
5	Мандарин	60	47	65	85	50	55
6	Хурма	60	62	100	58	92	59
7	Банан	200	160	140	130	202	150
8	Груша	60	50	87	65	55	69
9	Цибуля ріпчаста	80	122	75	95	78	60
10	Цибуля зелена	600	95	80	45	101	120
11	Петрушка	2 000	55	70	32	58	10
12	Кріп	2 000	65	80	21	26	59

№ з/п	Назва продукту	Норма, мг/кг	Вміст нітратів у продукції, мг/кг				
			АТБ-маркет	Маркетопт	Metro	Сільпо	Ринок
13	Помідор	300	220	115	108	330	95
14	Огірок	400	99	85	120	65	132
15	Картопля	250	248	174	220	298	180
16	Морква	250	241	252	110	194	173
17	Буряк	1 400	164	122	185	168	145
18	Капуста	500	320	215	124	110	205
19	Редиска	1 500	212	100	50	116	109
20	Перець солодкий (червоний)	200	80	65	237	130	158

Аналіз отриманих результатів дозволяє отримати такі висновки:

- основна частина зразків має вміст нітратів менше норми, зі 100 зразків тільки 20 з перевищенням норми (20 %);
- перевищення норми нітратів виявлено в межах 0,8–66,7 %, найнижче у моркві, найвище – у хурмі. Найбільше відхилень у апельсинах – 3 зразки з перевищенням норми від 1,7 до 11,7 %, хурмі – 3 зразки (3,3–66,7 %), грушах – 3 зразки (8,3–45 %);
- зелена продукція у всіх торговельних точках виявилася без перевищення норм вмісту нітратів;
- найбільшу кількість зразків з перевищенням норми нітратів було виявлено в продукції ТМ: «Маркет-опт», «Сільпо» по 5 зразків, «Metro» – 4 зразки, «АТБ-маркет» – 3 зразки та ринок – 1 зразок;
- потрібен постійний контроль за вмістом нітратів у харчових продуктах, який є важливим елементом забезпечення гарантованої якості харчових продуктів.

Загалом плодо-овочеву продукцію, яка реалізується в торговельних мережах м. Полтава, можна споживати, але краще дотримуватися при цьому певних рекомендацій. Під час вибору продуктів не вибирати найбільші плоди овочів, оскільки вони найчастіше виявляються багатими на нітрати; звертати увагу на

властивий даному овочу запах, він повинен бути і не слабким, і не яскраво вираженим; при виборі овочів враховувати, що чим важчий плід у порівнянні з плодами такого розміру, тим менше в ньому міститься нітратів; не купувати овочі не першої свіжості, у них вміст нітратів буде більшим, ніж у більш свіжих овочах, а також не зберігати їх тривалий час, за винятком картоплі.

Позбутися нітратів у овочах та фруктах повністю неможливо, а зменшити їхню кількість можна шляхом видалення частин рослин, які накопичують більшу кількість нітратів (дозволяє знизити вміст нітратів на 20–30 %); очищення, миття та замочування перед споживанням (зменшення на 10 %); правильного вибору технологічної обробки (відварювання зменшує концентрацію на 30–70 %); квашення, консервування овочів (зниження на 60–70 % за умови, що розсіл не використовується у їжу) [1, 4].

Список використаних інформаційних джерел

1. Безпека продовольчої сировини і харчових продуктів / Т. Д. Димань, Т. Г. Мазур. – Київ : ВЦ «Академія», 2011. – 520 с.
2. Де насправді містяться нітрати і як захистити себе. 08.08.2018 р. Сайт міністерства охорони здоров'я України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://moz.gov.ua/article/health/de-naspravdi-mistjatsja-nitrati-i-jak-zahistiti-sebe>. – Назва з екрана.
3. Инструкция по эксплуатации Экотестера СОЭКС 2. Дозиметр и Нитрат-Тестер [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://sorbpolimer.com.ua/nitratomeri/jekotester_sojeks. – Назва з екрана.
4. Циганенко О. І. Нітрати в харчових продуктах / О. І. Циганенко. – Київ : Здоров'я, 2005. – С. 141–148.

ПЕРЕДУМОВИ РОЗРОБКИ ТЕХНОЛОГІЇ КОНДУКТИВНОГО СУШІННЯ ЖАРЕНОГО М'ЯСА

В. С. Латиш, студентка спеціальності *Харчові технології*, група ХТІ-31

В. О. Скрипник, науковий керівник, *д. т. н., професор кафедри інженерії, обладнання та математики*

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Харчування є важливою складовою життя кожної людини. Щодня вона має отримувати білки, жири, вуглеводи та інші поживні елементи в достатній для життєдіяльності кількості з

різних продуктів. М'ясо – це незамінне джерел для організму людини високоякісних білків, а також вітаміну В.

М'ясо, яке пройшло теплову кулінарну обробку (смаження, тушкування, варіння, припускання тощо), має невеликий термін зберігання – не більше 3-х год, а за умови його охолодження – не більше 24 год. Як і будь-який інший продукт харчування, вироби з м'яса мають здатність псуватися, що пов'язано з наявністю в його складі первинних біоматеріалів, які з часом мають властивість розпадатися, що призводить до безпосереднього псування продукту, а високий вміст вологи призводить до додаткового бактеріального та ферментативного псування.

У життєдіяльності людини через знаходження в некомфортних умовах не завжди є можливість провести теплову кулінарну обробку м'яса. Це стосується бійців під час ведення військових операцій, туристів під час піших подорожей на далекі відстані, людей, що перебувають у зоні дії стихійних лих, бойових дій та ін. Для харчування таких осіб використовують консервовані харчові продукти, у т. ч. і м'ясні консерви. М'ясні консерви зберігаються в різних видах тари, яка має певну додаткову вагу, та потребують розігрівання, що не завжди можливо через різні обставини. Саме в таких випадках слід застосовувати сушені продукти, зокрема і м'ясо.

Сушіння – найстаріший метод консервування харчових продуктів. У процесі сушіння з продукту видаляється волога, що позбавляє мікроорганізми середовища для розвитку [1]. Під час сушіння продукти значно втрачають у масі, що полегшує їх транспортування та зберігання, зростає енергетична цінність. Під час сушіння змінюються форма і розмір продукту в результаті ущільнення тканин [2]. Сушене м'ясо є доволі легким, не займає багато місця і має тривалий термін зберігання.

У зв'язку з цим розробка технології сушіння жареного м'яса є актуальним завданням.

На сьогодні відомі такі способи сушіння харчових продуктів:

- конвективне сушіння;
- кондуктивне сушіння;
- сушіння інфрачервоними променями;
- сублімаційне сушіння;
- сушіння, що не потребує наявності теплоносія (мікрохвильове, діелектричне, акустичне сушіння);

– комбіноване сушіння (кондуктивно-конвективне циклічне сушіння, радіаційно-конвективне сушіння, діелектричне і радіаційне сушіння тощо).

Під час конвективного сушіння тепло передається від джерела теплової енергії до поверхні матеріалу, що піддається сушінню, за допомогою теплоносія. Фізична сутність процесу зводиться до видалення вологи з матеріалу за рахунок різниці парціальних тисків. Під час конвективного сушіння волога переміщується до поверхні за рахунок градієнта вологості, градієнт температури дещо гальмує цей процес. За рахунок різниці температур на поверхні і всередині матеріалу відбувається рух вологи до середини, у напрямку зниження температури [3, 4]. Питома витрата теплоти на процес конвективного сушіння (витрата на 1 кг видаленої вологи) складає 5,9–9,8 МДж/кг в залежності від виду сушарки та способу підведення теплоносія [5–7].

Кондуктивне (контактне) сушіння здійснюється за безпосереднього контакту вологого продукту з нагрітою поверхнею. Сушіння відбувається шляхом передачі теплоти від теплоносія до продукту через розділяючу стінку. Інтенсивне пароутворення всередині матеріалу, перенос пари до відкритої поверхні відбувається за рахунок градієнта загального тиску. Швидкість утворення пари в контактному шарі більша ніж швидкість переносу пари, за рахунок цього утворюється градієнт тиску [8]. Питома витрата теплоти на процес кондуктивного сушіння складає 5,9–6,4 МДж/кг [6–7].

Сушіння інфрачервоними променями іноді називають терморадіаційним. У зв'язку з проникненням короткохвильового інфрачервоного випромінювання в товщину матеріалу і віддачею теплоти з поверхні матеріалу в навколишнє середовище утворюється певний розподіл температури: на деякій глибині вона вища ніж на поверхні і значно вища ніж всередині матеріалу. Внаслідок цього виникає градієнт вологи. До кінця періоду опромінення тіло прогрівається, перепад температур зменшується, волога рухається до поверхні і починає інтенсивно випаровуватись [9]. Питома витрата теплоти на процес сушіння ІЧ-променями складає 3,5–4,1 МДж/кг в залежності від виду сушарки [6–7].

Сублімаційне сушіння здійснюється шляхом видалення вологи з заморожених продуктів сублімацією води, тобто безпосереднім переходом льоду на пару без рідкої фази. Таке сушіння відбувається в три стадії: швидке заморожування, потім зневоднення продукту (за якого втрачається 80 % вологи), теплова вакуумна сушка (видаляється адсорбційно-зв'язана волога, залишаючи в продукті до 6 % вологи). Питома витрата теплоти на процес сублімаційного сушіння складає 10,0–13,0 МДж/кг [6–7].

Методи сушіння, що не потребують наявності теплоносія:

- мікрохвильове сушіння базується на впливі на продукт інтенсивного електромагнітного поля надвисоких частот (питома витрата теплоти на процес сушіння складає 7,8–11,4 МДж/кг [6–7]);

- діелектричне – відбувається за рахунок впливу на продукт струмів високої та надвисокої частоти;

- акустичне – за рахунок самовипарювання вологи в результаті виникнення градієнта загального тиску в матеріалі за допомогою звукових коливань [10].

Зараз часто використовують комбіновані методи сушіння. Наприклад, кондуктивно – конвективне циклічне сушіння, радіаційно-конвективне сушіння, діелектричне і радіаційне сушіння.

Аналіз можливостей реалізації процесу сушіння жареного м'яса дозволяє зробити наступні висновки:

- 1) даних щодо процесу сушіння жареного м'яса не виявлено;
- 2) з технологічної точки зору найбільш сприятливим для реалізації процесу сушіння жареного м'яса є процес кондуктивного сушіння;

- 3) з енергетичної точки зору для сушіння жареного м'яса одним із найменш витратних є процес кондуктивного сушіння.

На основі зроблених висновків буде здійснено дослідження процесу кондуктивного сушіння жареного м'яса.

Список використаних інформаційних джерел

1. Формування якості сушених фруктів і овочів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pidru4niki.com/15820708/tovarovnavstvo/formuvannya_yakosti_sushenih_fruktiv_ovochiv. – Назва з екрана.

2. Янчева М. О., Пешук Л. В., Дроменко О. Б. Фізико-хімічні та біохімічні основи технології м'яса та м'ясопродуктів : навч. посіб. – Київ : Центр учб. л-ри, 2009. – 304 с.
3. Лыков А. В. Теория сушки / А. В. Лыков. – Москва : Энергия, 1968. – 472 с.
4. Сажин Б. С. Основы техники сушки / Б. С. Сажин. – Москва : Химия, 1984. – 320 с.
5. Маренченко О. І Інноваційні технології зневоднення харчової сировини : дис д-ра. філософ. Наук : 133. – Одеса : ОНАХТ, 2020. – С. 5.
6. Аналіз сучасних способів сушіння рослинної сировини та існуючі конструкції сушильного устаткування [Електронний ресурс] / С. М. Сабадаш, М. Ю. Савченко-Перерва (СумНАУ). – Режим доступу: <http://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/6436/1/27.pdf>. – Назва з екрана.
7. Безбах И. В. Исследование процесса сушки плодов и ягод во взвешенном слое / И. В. Безбах, Н. В. Бахмутян // Наук. праці ОНАХТ. – Одеса, 2006. – Вип. 28, Т. 2. – С. 60–64.
8. Красников В. В. Кондуктивная сушка / Красников В. В. – Москва : Энергия, 1973. – 288 с.
9. Енергоефективні технології та техніка сушіння харчової сировини : навч. посіб. / М. І. Погожих, В. О. Потапов, А. О. Пак, М. В. Жеребкін. – Харків : ХДУХТ, 2016. – 234 с.
10. Теоретическое исследование способов сушки овощей и фруктов / Тарасенко Т. А., Евлаш В. В., Немирич А. В., Вашека А. М., Гавриш А. В., Кравченко А. И. // Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С. З. Гжицького. – Т. 17, № 4 (64), 2015. – С. 148–158.

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ МАТЕМАТИЧНИХ ЗНАНЬ

Я. В. Гонтар, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС б-11*

О. П. Кошова, науковий керівник, к. пед. н., доцент кафедри *інженерії, обладнання та математики*;

О. Г. Фомкіна, к. пед. н., доцент кафедри *інженерії, обладнання та математики*

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Незаперечним є той факт, що сьогодні жодна успішна справа чи професійна діяльність не може існувати без обґрунтованого та чіткого математичного розрахунку. Готельно-ресторанний бізнес не є винятком. Тож ми поставили за мету нашого дослідження проаналізувати і виділити основні шляхи застосування

отриманих знань, умінь та навичок при вивченні дисципліни «Прикладна математика» для вирішення майбутніх професійних завдань, що можуть виникати в готельно-ресторанному бізнесі.

Слід зазначити, що на рівень отриманого прибутку та успішність закладу сфери обслуговування напряду впливають два параметри – мінімізація витрат та ріст прибутку. Для досягнення останнього важливим є систематичний аналіз та вдосконалення діяльності готельно-ресторанного бізнесу. При цьому ключовими етапами аналізу діяльності підприємства обов'язково є: контроль витрат, а також їх відсоткове порівняння з прибутком, розподіл фінансових надходжень по категоріям послуг, їх порівняння між собою; розрахунок чекових потоків (відвідуваність, її тривалість, розподіл гостей по дням тижня); АВС-аналіз меню; дослідження сировинної складової (склад та собівартість страв) та ін.

Виходячи із вище зазначеного, очевидно, що для опанування відповідних знань, умінь та навичок аналізу та управління основними сферами діяльності готельно-ресторанного бізнесу важливим буде розв'язування саме прикладних, професійно-орієнтованих задач з математики вже на першому курсі навчання в університеті. Адже саме прикладні задачі дозволили нам сформувати певний рівень умінь досліджувати реальні явища засобами математики, складати математичні моделі задач та зіставляти знайдені результати з реальними. Ці компетентності, необхідні для успішної реалізації нашої майбутньої професійної діяльності, ми здобуємо під час розв'язання задач з дисципліни «Прикладна математика». При цьому не менш важливо, що сформульований зміст задачі максимально наближений до нашої майбутньої діяльності у сфері готельно-ресторанного бізнесу, тому ми вже на першому курсі бачимо, що розв'язування таких завдань має практичну значимість. Крім того, дані та шукані величини є реальними, узятими з життя. Наведемо лише декілька прикладів із основних типів професійно-орієнтованих задач, які ми навчилися розв'язувати під час вивчення дисципліни «Прикладна математика».

1. З двох ресторанів доставляються бізнес-ланчі для двох різних фірм відповідно в кількості 200 і 300 одиниць. Перший ресторан може приготувати 350 обідів, другий – 150. Відомі затрати на доставку (табл. 1). Мінімальні затрати на доставку

передбачені в розмірі 7950 гр. од. Знайти оптимальний план доставок.

Таблиця 1

Ресторан	Затрати на доставку до фірм (грош. од.)	
	I	II
1	15	20
2	8	25

2. Скільки різних наборів по 8 тістечок у кожному можна скласти, використовуючи чотири види тістечок?

3. Власник клубу має стабільний прибуток. Щоб збільшити прибуток, він підвищив ціну на квитки на 25 %. У результаті кількість відвідувачів значно зменшилася. На скільки відсотків власник клубу має знизити ціну квитка, щоб повернутися до її початкової ціни?

4. Директор компанії розглядає заяви про прийом на роботу від 7 випускників вишів, серед яких 2 закінчили ПУЕТ. Яка ймовірність того, що серед трьох навмання вибраних заяв дві будуть від випускників ПУЕТ?

Проаналізувавши все вище зазначене, ми можемо стверджувати, що застосування математичних методів аналізу відіграє значну роль у вдалому функціонуванні готельно-ресторанного бізнесу та генерації прибутковості підприємства, що є результатом діяльності всього закладу та виступає підсумковою оцінкою сукупності всіх тих дій, які призвели до даної точки рентабельності. При цьому опанування базових навичок розв'язання професійно-орієнтованих задач при вивченні дисципліни «Прикладна математика» є лише першим, але вагомим кроком на шляху до вершин нашого професійного становлення.

Список використаних інформаційних джерел

1. Фомкіна О. Г. Активні методи навчання в контексті гуманізації освіти [Електронний ресурс] / О. Г. Фомкіна, О. П. Кошова та ін. – Режим доступу: <http://194.44.39.210/handle/123456789/8076>. – Назва з екрана.
2. Математика ресторана [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://trade-drive.ru/services/analysis_restaurant_business/mathematics-restaurant/ – Назва з екрана.

СУЧАСНІ ЗАСОБИ БЕЗПЕКИ В ЗАКЛАДАХ РОЗМІЩЕННЯ

В. С. Богодюк, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС-23*

Б. А. Тарасюк, студент спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС-22*

Я. М. Бичков, науковий керівник, *к. т. н., завідувач кафедри інженерії, обладнання та математики*

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Сьогодні розвиток готельної індустрії теж йде в ногу з часом, у тому числі і в плані впровадження професійних систем безпеки готелів. Більшість технічних рішень, які ще 15–20 років були нововведенням в Україні, уже широко впроваджуються, зокрема у сфері безпеки готелю. Заходи безпеки, які розробляються і впроваджуються у готелі, мають бути спрямовані на виконання таких завдань: забезпечити охорону і безпеку постояльців і їхнього особистого майна під час перебування в готелі, захистити майно готелю від злочинних дій (як-то крадіжки, вандалізм та ін.), забезпечити захист готелю від терористичних актів, забезпечити постояльцям спокій і конфіденційність під час їхнього перебування в готелі, забезпечити можливість негайного й ефективного реагування у разі якоїсь події та багато інших.

Безпека – це не тільки захист від кримінальних зазіхань, але ще й створення запобіжних заходів забезпечення захисту від пожежі, вибуху й інших надзвичайних ситуацій.

Пріоритетними напрямками забезпечення безпеки сучасного готелю технічними засобами є:

- контроль доступу в готель;
- комплекс заходів для протипожежного захисту;
- охоронна сигналізація і відеоспостереження.

Застосовуються відеокамери, які розміщуються біля входу в офіс і в коридорах. Їхні монітори встановлюються на центральному пості охорони в спеціальному приміщенні, де охороною ведеться контроль за обстановкою в офісі. Туди ж виводиться охоронно-пожежна сигналізація, а також пульт системи розмежування доступу.

Система відеоспостереження дозволяє контролювати не тільки відвідувачів, але й власних співробітників. Сучасні технічні системи охорони не можна назвати дешевими. Але суто фізична охорона буде коштувати ще дорожче. Важливо розумне сполучення технічної й фізичної охорони в проєкті, що буде містити в собі цілий комплекс засобів безпеки й урахувати всі можливі ризики.

Електронні замки нині об'єднують в собі високу надійність дверного замка та сучасну електроніку. Обладнання гостьових та робітничих приміщень дозволяє локалізувати переміщення гостей та персоналу по території готелю (розділити готель на гостьову та службові зони), а також виключити проникнення і пересування сторонніх осіб самостійно (без супроводу гостей або працівників готелю), що істотно підвищує рівень безпеки готелів.

У закладах розміщення європейських країн установка таких замків є стандартом якості.

Найбільш важливі приміщення (кабінети керівництва, бухгалтерія, інформаційний центр) повинні обладнатися системами розмежування доступу. У спрощеному виді це можуть бути електронні замки на дверях, що відчиняються або шляхом введення коду, або за допомогою яких-небудь електронних ключів, або за допомогою ідентифікаційних карт (магнітних, TouchMemory тощо).

Захистові підлягає така інформація:

- про клієнтів категорії VIP;
- про факт прибуття і вибуття, час проживання, розпорядок дня, відвідувачів і телефонних абонентів клієнта;
- про зміст переговорів, що ведуться клієнтом (у номері або в спеціально відведених кімнатах);
- інформація, що обробляється із застосуванням клієнтської або готельної оргтехніки (персональний комп'ютер, друкарська машинка, електронна записна книжка тощо);
- інформація, обговорювана або оброблювана із застосуванням технічних засобів під час нарад у спеціально виділених приміщеннях;
- комерційна таємниця.

Комерційну таємницю про діяльність готелю можуть складати відомості про окремі фінансові показники, про систему діло-

вих зв'язків, відомості про клієнтів, дані щодо кадрів, відомості щодо організації охорони і протипожежної безпеки.

Як правило, система безпеки готелю складається з фізичної, технічної, організаційної та правової компонентів. Фізична компонента передбачає створення і функціонування служби охорони готелю. Технічна компонента пов'язана з використанням різноманітних технічних засобів. Правова компонента повинна забезпечити роботу системи безпеки готелю відповідно до чинного законодавства України та взаємодію персоналу готелю з правоохоронними органами.

Список використаних інформаційних джерел

1. Павлюк В. Е. Система захисту в готелях України / В. Е. Павлюк. // SWorld. – 2015. – № 10. – С. 11–20.
2. Погасій С. О. Організація безпеки як важлива складова роботи готельних підприємств / С. О. Погасій, М. О. Колесник. // INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL. – 2016. – № 1. – С. 41–47.

СЕКЦІЯ 18. СУЧАСНІ СОЦІОГУМАНІТАРНІ СТУДІЇ

МОЄ РІДНЕ МІСТО – КАНІВ

А. Д. Кара, студентка спеціальності Харчові технології та інженерія, група ХТІ 6-11

І. М. Петренко, науковий керівник, д. і. н., професор, завідувач кафедри педагогіки та суспільних наук
Вищий навчальний заклад Укооспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Говорять, що шляхи України сходяться в Каневі. Воно й не дивно – за кілька кілометрів від старовинного міста розташована чи не найбільша духовна святиня українців. Тут, на колишній Чернечій горі, похований Тарас Шевченко. Місце для могили було вибране зовсім не випадково: воно ідеально точно повторює опис, залишений поетом у «Заповіті».

Перша письмова згадка про Канів міститься в «Печерському патерику» і датується між 1074 і 1088 роками. Канів згадується також у 1144 році, коли князь Всеволод Ольгович заснував тут церкву святого Юрія (Успенський собор). У середині XII століття Канів був великим містом і відігравав велику роль у житті Давньої Русі. 1155 року він відомий як офіційне місце зустрічей руських князів з половецькими послами. Тут проходив великий шлях «з варяг у греки», який був важливою торговою артерією держави.

Успенський собор збудував київський князь Всеволод у 1144 році. Спочатку названий Георгіївським, пізніше він був переосвячений на собор Успіння Богоматері. У 1239 році монголо-татари зруйнували Канів. Собор уцілів, хоча тривалий час стояв напівзруйнованим. Відбудували святиню у XVI столітті. Тоді ж її укріпили для виконання фортифікаційних функцій у боротьбі з татарами. І собор справно виконував ці функції. Особливо пам'ятною стала його оборона від турецько-татарської армії у 1678 році, якою керував архімандрит Макарій Токаревський. Тривала оборона кілька днів. Урешті-решт татари обклали собор дровами і соломною й підпалили. Оборонці змушені були здатися. Їх піддали жорстоким тортурам, а особливо

жахливу страту придумали Макарію: спочатку йому відрубали ноги, а потім відкрутили голову. Згідно з легендою в руїнах собору залишилися гори мертвих тіл, які почали розкладатися. Але тіло Макарія було нетлінним. Його спочатку поховали в Каневі, а у 1688 році перенесли до Переяслава. Мощі Макарія було визнано чудотворними, вони ніби-то цілювали хворих та немічних. Макарія канонізували як чудотворця та мученика. Нині поряд із собором стоїть пам'ятник Святому Макарію.

Святим місцем для кожного українця є Чернеча гора в Каневі, яка після поховання на ній видатного поета Тараса Шевченка отримала ще одну назву – Тарасова гора. Вона є складовою однойменного національного заповідника. Щороку сюди приїжджає незліченна кількість відвідувачів. Сходи на Тарасову гору подолати не дуже легко, але це нікого не зупиняє. Поклонитися прахові Кобзаря прибувають люди звідусіль. Чернеча гора є своєрідною Меккою, де варто побувати хоча б раз у житті, відчуті її ауру і побачити місце, де Поет знайшов свій вічний спокій: «Щоб лани широкополі, і Дніпро, і кручі було видно, було чути, як реве ревучий».

Улітку 1941 року по Канівській землі проходив лівий фланг оборонних рубежів Києва. Нацисти рвалися до переправ через Дніпро, і одним з найважливіших стратегічних об'єктів, що міг забезпечити успішний наступ ворога, був Канівський залізничний міст. Тому саме на Канів противник кинув значні сили: у цьому районі наступали перша танкова група генерала Клейста, дивізії 6-ї польової армії, а також авіація. Їм протистояли дивізії 26-ї армії Південно-Західного фронту під командуванням генерала Ф. Я. Костенка. Ціною великих втрат у живій силі і техніці ворогу вдалося відтіснити війська 26-ї армії до Канева. Місто зазнало бомбових ударів нацистської авіації ще з перших днів війни, які були націлені на підходи до важливого стратегічного об'єкту – Канівського залізничного мосту.

У повоєнний час міст так і не було відбудовано, натомість діяла паромна переправа. Після 1964 року, коли почала споруджуватися Канівська ГЕС, міст відновили: по ньому підвозили будівельні матеріали з Лівобережжя. Але із спорудженням дамби потреба в залізничному мості відпала взагалі, так він і залишився стояти над Дніпровськими водами.

Окрасою міста є Канівське водосховище – одне з шести великих українських водосховищ на Дніпрі, розташовано частково у Київській і Черкаській областях.

Нині в Каневі працюють музеї – Канівський музей Тараса Шевченка, Канівський історичний музей, Канівський музей народного декоративного мистецтва, Канівський музей Тараса Шевченка.

Я люблю своє рідне місто, вважаю його найкращим в Україні. Упевнена, що мешканці Канева мають долучитися до збереження його історії і культури.

ІСТОРІЯ МІСТА ЗАВОДСЬКЕ НА ПОЛТАВЩИНІ

М. А. Литвин, студентка спеціальності Харчові технології та інженерія, група ХТІ РТ б-11

І. М. Петренко, науковий керівник, д. і. н., професор, завідувач кафедри педагогіки та суспільних наук
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

У вересні 1928 р. радянський уряд прийняв рішення про будівництво потужних цукрових заводів, найпотужнішим з яких мав стати цукрозавод у Лохвиці на Полтавщині. Після всебічного обговорення місце будівництва було визначене на перетині нинішніх Полтавської, Сумської та Чернігівської областей, на відстані 12 км від м. Лохвиця та на відстані 6 км від залізничної станції Лохвиця та с. Піски. Саме тому будівництво спершу називали Піскобуд. Це було поле, яке заросло полином і суріпцею. Через нього проходила залізниця Кременчук – Бахмач. Усього за 1,5 км несла свої води тиха Сула.

Будівництву та виробництву цукру потрібні були залізниця, впорядковані шляхи й вода. З цього погляду місце будівництва цукрозаводу було вибрано вдало. Передусім будувалися житлові будинки, контора, їдальня, лазня, фундамент головного корпусу. Узимку майже не можливо було вести зовнішні роботи. Затримувалися поставки імпортного обладнання, яке виготовлялося під кредит першим Брюнським машинобудівним заводом у Чехословаччині.

Завод фактично був побудований за шість з половиною місяців. 30 вересня 1929 року розпочалося випробування заводського обладнання. Цього ж дня відкрито залізничну станцію «Сталінська цукроварня», яка тепер носить назву «Сула». Так починалась історія невеликого промислового міста Червонозаводське.

Біля двох гігантів-заводів будувалися житлові будинки, дороги, насаджувалися садки. Містечко ставало з кожним роком кращим і привабливішим. Буремні роки Другої світової війни не оминули і нашого міста, несучи за собою розруху, людські смерті, горе і сум. Усе, що було досягнуто, перекреслила війна. Рівно два роки, з 12 вересня 1941 року по 13 вересня 1943 року, хазяйнували нацистські окупанти на території міста.

За час окупації гітлерівці зруйнували ряд важливих об'єктів, зокрема: головний корпус цукрозаводу, залізничну станцію, багато житлових будинків, парокотельню, клуб та їдальню. Нацисти не змогли налагодити виробництво на підприємствах. Не було сировини, палива, у населення не бажало працювати на німців. Настав дуже тяжкий час повоєнної відбудови заводів і всього селища. Усе це лягло в основному на жіночі та дитячі плечі. Як дбайливі господарі, крихта за крихтою збирали переможці все, що могло стати в пригоді при відбудові селища і, у першу чергу, його заводів. До кінця війни більшість із них уже давали свою продукцію. Протягом 1943–1945 років цукрозавод фактично довелося будувати знову.

28 березня 1977 року Указом Президії Верховної Ради Української РСР селище Червонозаводське віднесено до категорії міста районного підпорядкування.

Протягом останніх років, починаючи з 2000-х, у місті відновлено лікарню, побудовано початкову (2009 р.), а згодом і старшу школу (2020 р.), відремонтовано церкву в центрі міста, встановлено пам'ятники, а саме Т. Г. Шевченку, жертвам Голодомору та ін.

У 2015р. місто отримало нову назву Заводське, змінено назви вулиць та проспектів.

ХОТИНСЬКА БИТВА 1621 РОКУ. ХОТИНСЬКА ФОРТЕЦЯ

Д. Ю. Перепеляк, студентка спеціальності Філологія, група ФІЛ 6-11

*І. М. Петренко, науковий керівник, д. і. н., професор, завідувач кафедри педагогіки та суспільних наук
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

Хотинська битва 1621 року – це битва між військами Речі Посполитої та Османської імперії біля міста Хотина, завершальний етап Хотинської війни 1620–1621 років. Вона завершилася

перемогою об'єднаних сил Речі Посполитої та українського козацтва. Величезний внесок у знищення османської армії під Хотиним зробили запорозькі козаки на чолі з гетьманом Петром Сагайдачним. У результаті поразки під Хотиним османський султан Осман II був змушений припинити війну.

Внаслідок битви османські втрати становили близько 80 тис. чоловік. 29 вересня між командуванням польсько-козацьких і османсько-татарських військ почалися переговори про укладення миру. Вони закінчилися підписанням угоди 8 жовтня 1621 року. За мирною угодою сторони домовлялися про відновлення дипломатичних зв'язків.

Хотинська війна показала малу придатність кінноти в позиційних війнах. Загинули майже всі коні. Гусарія Речі Посполитої не мала впливу на хід бойових дій під Хотиним. Вирішальну роль у битві відіграли піхота та артилерія.

Наслідки Хотинської битви мали велике міжнародне значення. Ця битва змусила Османську імперію відмовитись від планів завоювання Європи. В Османській імперії експедиція була оголошена успішною, бо імперія зберегла контроль на Молдову. Також король Речі Посполитої утримував козаків від походів на османські землі.

Хотинська фортеця – середньовічна укріплена фортифікаційна споруда в Хотині (Чернівецька область, Україна), збудована русо-влахами за господарювання Мушатів у Молдавському князівстві на межі XIII–XVIII ст. на місці руського городища (X–XIII ст.).

Назва фортеці невід'ємно пов'язана з містом, яке розвинулося навколо неї. Деякі дослідники вважають, що топонім походить від дієслова «хотіти», оскільки це місце було завжди бажане для давніх поселенців, вони прагнули жити в цьому красивому і багатому краї. Інші пов'язують назву з ім'ям билинного богатира – Хотин Блудович.

Ця твердиня на правому березі Дністра була однією з наймогутніших у тогочасній Східній Європі, важливим оборонним і торговельним пунктом Молдавії в часи господаря Олександра Доброго.

Після занепаду Руської держави та Руського Королівства Хотинська фортеця перебувала в юрисдикції багатьох державних утворень – Молдавського князівства, Королівства Польського, Османської та Російської імперій. У цей період вона стає відомою й під іншомовними назвами.

У жовтні 1621 року козацько-литовсько-польські війська під проводом Петра Сагайдачного (40 тис.) та Яна Кароля Ходкевича (60 тис.) виграли битву з турецько-татарськими (220 тис.) військами. 8 жовтня 1621 року султан Осман II підписав дуже незручний для Туреччини Хотинський мирний договір. Згідно з договором турецько-польський кордон проходив Дністром. Польща передала Хотин туркам.

Богдан Хмельницький навесні 1650 року на певний час звільнив Хотин. У 1653 році на лівому березі Дністра у Жванецькій битві брав участь хотинський гарнізон турків.

1806 року розпочалася чергова російсько-турецька війна, на початку якої царська армія здобула Хотинську фортецю й утримувала її до підписання Бухарестського миру 1812 року. За його умовами вся територія між Дністром і Прутом увійшла до складу Російської імперії, отримавши назву Бессарабія. У першій половині XIX ст. Хотинська фортеця залишалася під наглядом військового відомства: тут здійснювалися ремонтні роботи, перебудовувались оборонні споруди. Проте Хотинська твердиня втратила своє колишнє оборонне значення та її передали міському управлінню.

У XIX ст. твердиня втратила своє стратегічне значення, і 1856 року її було скасовано як військовий об'єкт.

У 1960-ті роки комплекс споруд фортеці отримав статус пам'ятки архітектури.

12 жовтня 2000 року, за пропозицією Чернівецької обласної державної адміністрації, Кабінет Міністрів України своєю постановою оголосив комплекс споруд Хотинської фортеці Державним історико-архітектурним заповідником «Хотинська фортеця»

За підсумками всеукраїнської акції Хотинську фортецю визнано одним із «семи чудес України».

ІСТОРІЯ МІСТА ТРОСТЯНЕЦЬ МОЇМИ ОЧИМА

Ю. В. Подоїнік, студентка спеціальності Харчові технології та інженерія, група ХТІ 6-11

*І. М. Петренко, науковий керівник, д. і. н., професор, завідувач кафедри педагогіки та суспільних наук
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

Тростянець – місто Сумської області. Засноване як село переселенцями з Правобережної України, уперше згадане у

1660 р. Назву міста пов'язують із назвою річки Тростянки, яка протікала неподалік.

Голіцини – князівський рід, що проживав у Тростянці та чимало зробив для міста, кровно пов'язані з великими князями Московськими. Цар Іван Грозний і князь Михайло Голіцин чотириюрідні брати. Мали також родинні зв'язки з династією Романових. У 1842 р. тростянецький маєток успадкувала Корсакова Софія, яка була заміжня за князем Василем Голіциним. Саме він заснував у Тростянці цукровий завод. Його син Олексій приятелював зі студентом Петербурзької консерваторії Петром Чайковським.

Завітавши до Тростянця в маєток свого приятеля Олексія Голіцина, Петро Чайковський уперше познайомився з Україною. Голіцин привіз гостя до себе у власному екіпажі. Серед мальовничої природи Чайковський писав партитуру «Грози» – свій перший великий симфонічний твір за мотивами драми О. Островського.

У 1749 р. поміщик Йосип Надаржинський завершив у центральній частині села будівництво Круглого двору. За зовнішнім виглядом споруда схожа на середньовічний замок із глухими високими стінами, чотирима круглими баштами по периметру. Зі сходу розташовані в'їзні двоюрисні ворота у вигляді великої стрілчастої арки з кілевим закінченням та карнизом. Його будівництво тривало шість років. У середині XIX ст. добудовано трансепт із апсидами.

Окрасою Тростянця є Благовіщенський храм, зведений у стилі раннього класицизму з елементами бароко. Підлога зроблена з метлахських кахлів. Особливістю споруди є застосування тропів замість традиційних парусів, тематичний розпис східної грані восьмерика й наявність чотирьох входів замість трьох та їх нетрадиційне розміщення.

Побудований Й. Надаржинським у 1762 році, а у другій половині XIX ст., за часів Л. Кеніга, середина будинку була частково розібрана і збудована заново, але крила-флігелі збереглися в попередньому вигляді. Під час перебудови в декорі фасаду використані елементи стилю бароко. Він складається з прямокутної центральної двоповерхової частини, яка переходами з'єднуються з одноповерховими, поставленими на погребі, флігелями.

В інтер'єрі збереглися парадні дерев'яні сходи й танцювальний зал, прикрашений ліпленням і скульптурою. На сходах і стінах збереглася ліпнина у вигляді ангелів, що символізують рільництво й тваринництво.

До західних околиць міста прилягає великий лісовий масив урочище «Нескучне». Лісопарк закладено в 1809 р. на честь 100-річчя з дня перемоги над шведами в Полтавській битві. Тоді ж з'явився і Грот німф, який розташований у глибині Нескучанського парку. Збудований він із цегли, куполоподібний – діаметром близько 10 м. Зовні грот покритий дерном.

Храм побудований у російсько-візантійському стилі, цегляний, усередині оштукатурений, зовні облицьований червоною цеглою. Дзвіниця двохярусна. Фасади основної будівлі та дзвіниці декоровані арками, нішами, поясами арок і зубців. Декор виконаний із застосуванням лекальної цегли, підлога – із метлахських кахлів. Особливістю споруди є розміщення різниці та дияконника центрального нефа за боковими апсидами.

У 1878 р. на центральній вулиці міста Кеніги будуть двоповерхове приміщення дворянських зібрань площею 1 000 м². На першому поверсі розташовувалася платна публічна бібліотека, на другому – мебльовані кімнати для інженерно-технічного персоналу підприємств. Будинок виконував роль своєрідного культурного центру Тростянця. З середини 80-х рр. ХХ ст. тут розміщується Палац дітей та юнацтва.

Тростянець може сміливо претендувати на статус однієї з українських столиць фестивального руху та генератора інноваційних ідей розвитку міста, як-от: фестиваль історичної реконструкції «Стара фортеця. Подорож крізь століття», міжнародний фестиваль класичної музики «Чайковський Fest», міжнародний молодіжний музичний фестиваль «Схід-Рок». У Тростянці проводиться «Нескучний ВелоFest» для любителів активного відпочинку. Крім того, тут уже 10 років відбуваються пленери художників, які традиційно дарують місцевій картинній галереї свої роботи, у старовинній садибі Леопольда Кеніга діє «Музей шоколаду і кави». Працює лижна траса в дендропарку «Нескучне».

Місто Тростянець надзвичайно цікаве і має чимало культурних пам'яток, які можуть бути привабливими для туристів.

«СЕЛО МОЄ, ДЛЯ МЕНЕ ТИ ЄДИНЕ...» (ІСТОРІЯ СЕЛА ІВАНІВКА КОБЕЛЯЦЬКОГО РАЙОНУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Т. Р. Явтушенко, студентка спеціальності Філологія, група ФІЛ 6-11

І. М. Петренко, науковий керівник, д. і. н., професор, завідувач кафедри педагогіки та суспільних наук
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

У час, коли національно-культурне відродження нашого народу в незалежній Українській державі стало реальністю, зростає інтерес до історичного краєзнавства. Очевидно, що без знання рідного краю годі говорити про національну гідність, самовідданість, національний менталітет. Святе відчуття Батьківщини і рідної землі починається саме з рідного краю, свого села чи міста, вулиці, своєї домівки, де людини народилась і виросла, де пройшло її дитинство. Іванівка – мій рідний край. Маленька частина моєї України, моєї Батьківщини. Наймальовничіше та найпрекрасніше місце на всьому світі – село Іванівка Кобеляцького району Полтавської області – це і є моя маленька батьківщина.

Актуальність теми визначається тим, що в наш час кожна людина повинна знати своє минуле, історію своєї держави і малої батьківщини, де народився і виріс. Адже є такий вислів «Той, хто не знає минулого, не вартий майбутнього». Де б людина не опинилася, її батьківщина, рідний край буде завжди з нею. Всі хочуть знати історію свого села. Можливо, мої дослідження допоможуть їм у цьому.

Іванівка – найпоширеніша назва населених пунктів в Україні. Таких населених пунктів 121. Дістатися до Іванівки непросто, якщо їдете громадським транспортом. Прямого сполучення між обласним центром та селом немає. Доїхати можна до Кобеляк, а звідти вже до Іванівки. Та врахуйте, що автобус з районної автостанції курсує лише у вівторок та п'ятницю.

Село Іванівка розташоване там, де колись проходила стара засічна лінія території, яка не увійшла до володінь реєстрових козаків. Іванівка – центр сільської ради, розташований за 25 км від районного центру та за 18 км до залізничної станції Ліщинівка.

У 1926 р. на початку радянської колективізації найближче до села були хутори Антонівка, Василенки, Водолагівка, Зелен-

щина. Вони злилися в одну колгоспну садибу і стали називатися селом Іванівка. Тому до 1926 р. Іванівка або навіть хутір називався – Миркалівка. Власник с. Миркалівка І. К. Миркалов у 1796 р. своїм коштом купив, розібрав дерев'яну церкву в с. Буланове, приписну до Полтавського Хрестовоздвиженського монастиря, і влаштував нову під назвою Преображенської у с. Миркалівка. До нового храму перенесли образ Божої Матері, пошкоджений шведами 1709 р. ударами шаблі.

У 1879 р. збудована дерев'яна Преображенська церква. Пізніше при ній була церковнопарафіяльна трьохкласна школа, в якій могли навчатися діти тільки заможних селян. І саме тому у 1879 р. цей населений пункт перетворився з хутора на село, оскільки в ньому була збудована церква.

На початку XIX ст. тут проживало 64 чоловіка, а за переписом 1839 р. налічувалося 30 дворів і 234 жителів. З 1918 р. Іванівка стала центром сільської ради, яка в 1923 р. увійшла до складу Кобеляцького району. Тоді в селі проживало 552 особи.

Нині в Іванівці є 461 двір, населення становить 1090 осіб, діють 2 фермерські господарства – «Агава» та «Лугове».

Рідне село – наша гордість, і кожен несе цю гордість через життя. Село – маленька батьківщина. А якщо скласти маленькі батьківщини кожного із нас, вийде велика держава Україна, частиною якої і є село Іванівка з його цікавою багатою історією. Створення громади, здійснення її планів і є фундаментом майбутнього. Я дуже пишаюся, що народився і виріс в такому мальовничому куточку нашої рідної країни, як село Іванівка. Моє село змінюється з кожним днем. Воно живе, молодіє, розквітає новобудовами, дзвенить дитячим щебетом на кожній вулиці. І я захоплююсь своєю землею, тим, що історію цього села творили мої прадіди і батьки.

ТРУДОГОЛІЗМ: МЕТОДИКИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПОПЕРЕДЖЕННЯ

***М. М. Гуржій**, студент спеціальності Харчові технології та інженерія, група ХТІ РТ 6-11*

***С. О. Шара**, науковий керівник, к. пед. н., доцент кафедри педагогіки та суспільних наук*

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки та торгівлі»

Нині в усьому світі спостерігається загальна тенденція до збільшення масштабів уже описаних та появи нових типів адиктивної, тобто залежної поведінки.

Особливе місце серед цих видів залежності посідає трудовоголізм, бо: 1) і досі не визначено прийнятних для всіх науковців засобів вимірювання цього явища, а тому важко його визначити, особливо на початкових стадіях; 2) трудовоголізм є соціально схвалюваною адикцією.

Трудовоголізм як одержимість роботою досліджували Р. Бурке, Х. Василькевич, Н. Дматрієва, А. Єгоров, В. Кук, Ц. Короленко, Г. Орехівський, Ж. Портер, А. Робін, Б. Робінсон, Дж. Спенс, Д. Фассель, Дж. Шор. Проблема трудовоголізму є міждисциплінарною. Найчастіше її вивчають психологи, медики, фахівці з менеджменту і, на превеликий жаль, значно менше нею цікавляться соціологи. Можна констатувати, що на сьогодні бракує праць саме з соціологічними підходами щодо даного виду адиктивної поведінки. Відтак метою доповіді є комплексний соціологічний аналіз трудовоголізму як адиктивного типу поведінки, різновиду соціального відхилення.

Трудовоголізм як негативне явище, зокрема, як «хворобу» вперше помітив психоаналітик Ш. Ференці ще 1919 р. Він лікував своїх пацієнтів, які дивним чином захворювали під кінець робочого тижня, а потім різко видужували у понеділок вранці. Ш. Ференці назвав цю хворобу «недільним» синдромом. 1968 р. американський психолог У. Отс виступив зі статтею, в якій запропонував термін трудовоголізм (workaholisme). Він поєднав слова «труд» (work) та алкоголік (alcoholic). У такий спосіб учений підкреслював спільне між цими двома видами залежної (адиктивної) поведінки. Одними з перших академічну дефініцію трудовоголізму запропонували Дж. Спенс і А. Робін, які визначили трудовоголіка як людину, що вимушено та надмірно втягнута в роботу, при цьому робота не дає їй задоволення.

Дослідники виходили з трьох критеріїв:

1) ступінь занурення в роботу (високе, середнє, низьке) – для трудовоголіка високий;

2) добровільність включення у роботу – для трудовоголіка вимушена, він і радий би її покинути, але не може через залежність;

3) отримання задоволення на роботі – трудовоголік його не відчуває.

А. Єгоров дає інше визначення трудовоголізму, вказуючи на його захисний заміщувальний характер. Трудовоголізм – це втеча від реальності через зміну свого психічного стану, у даному

випадку за допомогою фіксації на роботі. Трудоголізм не можна плутати з абсолютно нормальною здоровою потребою людини в праці, тобто працелюбність. Причини трудоголізму можна умовно поділити на дві групи: соціетальні (фактори діють на макро- та мезорівнях суспільства) і мікрофактори (фактори проявляються на рівні людини).

Підсумовуючи розгляд трудоголізму як соціального феномена, маємо зазначити: 1) необхідно відрізнити трудоголізм як девіацію і працелюбність, особливо це актуально на ранніх стадіях адикції;

2) є потреба в подальшому соціологічному осмисленні як на теоретичному, так і на емпіричному рівнях цього різновиду девіації, зокрема у вивченні осіб-адиктів – персональну схильність до такого виду залежності, гендерних, етноментальних, вікових особливостей, здійснювати класифікацію трудових адиктів;

3) соціальні наслідки трудоголізму вельми небезпечні як для суспільства загалом, так і для окремої людини-адикта. Тому 1983 р. у Нью-Йорку фінансист та шкільний вчитель заснували перше Товариство анонімних трудоголіків (офіційний сайт <http://www.workaholics-anonymous.org>).

Зараз Товариство діє в США, Канаді, Австралії, Франції, Великій Британії, Німеччині, Австрії та Швейцарії. Його мета – поширення інформації про проблему. Україна теж має звернути увагу на це явище. Доцільними були б моніторинги стану розвитку цієї залежності серед українців;

4) значну користь у контексті заходів профілактики трудоголізму могла б мати популяризація в суспільстві цінностей здорового способу життя.

Список використаних інформаційних джерел

1. Егоров А. Работоголизм (трудоголизм) // Руководство по аддиктологии / под ред. проф. В. Д. Менделевича. – Санкт-Петербург : Речь, 2007. – С. 501.
2. Прокопчук І. Трудоголізм як тип адиктивної поведінки / І. Прокопчук // Політичний менеджмент. Политический менеджмент. Political management. – 2011. – Вип. 1. – С. 92–102.

КАРТОГРАФІЧНИЙ МЕТОД АНАЛІЗУ КОНФЛІКТУ.

М. А. Литвин, студентка спеціальності Харчові технології та інженерія, група ХТІ РТ 6-11

С. О. Шара, науковий керівник, к. пед. н., доцент кафедри педагогіки та суспільних наук

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки та торгівлі»

Однією з нагальних проблем, що постають на шляху сталого й безпечного розвитку України, безумовність імперативу якого визнано світовою стратегією подальшого безпечного розвитку суспільства, є виникнення і загострення корпоративних конфліктів на сучасному етапі економічного розвитку.

Останніми роками ця проблема набуває все більшої актуальності, оскільки загострення суперечностей між інтересами суб'єктів корпоративних відносин, що є основною передумовою виникнення конфлікту, тісно пов'язане з процесами, які відбуваються у нашому суспільстві як на економічному, так і на законодавчому рівні.

Саме тому одним із першочергових завдань є протидія корпоративним конфліктам як невід'ємна частина корпоративного управління.

Кваліфіковане виявлення причин конфлікту вимагає спеціального аналізу ситуації, розмежування її складових – ділових і особистісно-емоційних. Аналіз конфлікту передбачає вивчення різнобічної інформації про конфлікт. Результати аналізу слугують професійним інструментом педагога чи психолога й використовується ним виключно для розробки шляхів подолання конфлікту, є конфіденційною інформацією. Поширеною методикою аналізу конфлікту є використання так званих *схем аналізу*.

Структурний аналіз конфлікту може бути проведений з використанням методики картографії, запропонованої австралійськими вченими Х. Корнеліус і Ш. Фейр [1, с. 65].

Суть методики полягає у складанні карти конфлікту, на якій відображаються проблема, учасники конфлікту, їхні потреби й побоювання. Карту можна складати індивідуально чи колективно. Такі карти особливо корисні під час: підготовки до ділових переговорів; переговорів, що зайшли в тупик; розподілі майна; проблемах у колективі, пов'язаних із міжособистісними та

виробничими відносинами; майбутніх нововведеннях; сімейних ускладненнях.

Метод картографії – метод аналізу конфлікту, суть якого полягає у послідовному заповненні «карти» конфлікту, розділеної на декілька секторів (в залежності від кількості учасників конфлікту). Картографія конфлікту включає три етапи: 1) визначити проблему; 2) з'ясувати головних учасників; 3) виявити потреби і стурбованість кожного.

Процес картографування полягає у відповіді на три запитання:

1. У чому проблема? (Проблема має бути сформульована однією фразою).

2. Хто є головними учасниками конфлікту?

3. У чому полягають інтереси та побоювання кожного учасника?

Карту можна заповнювати індивідуально чи колективно. Такі карти особливо корисні під час підготовки до ділових переговорів; переговорів, що зайшли в тупик; у розподілі майна; при проблемах у колективі.

Переваги методики картографії полягають у тому, що: складання карти дозволяє переборювати зайві емоції; визначаються найбільш важкі ділянки, що вимагають невідкладної уваги; карта сприяє створенню нових напрямів у виборі рішень; під час групового процесу складання карти люди, які вважають, що їх не зрозуміли, мають можливість висловитися, що сприяє створенню атмосфери довіри.

Використання методів сучасної конфліктології розширює можливості фахівців стосовно процесу превентивного управління корпоративним конфліктом із прогнозуванням розвитку конфліктної ситуації та розробленням заходів щодо їх протидії.

Часто в конфлікті відбувається швидке загострення боротьби, що свідчить про ескалацію конфлікту. Ознаки ескалації: зуження когнітивної сфери, виникнення образу ворога, зростання емоційного напруження, перехід до особистих випадів, зростання ієрархії рангів, що порушуються, та інтересів, що захищаються, і їх поляризація, застосування насильства, втрата первісного об'єкта розбіжностей, розширення меж конфлікту.

Аналіз конфліктної ситуації полягає в: одержанні інформації про конфлікт; збиранні даних про нього; аналізі отриманої інформації; перевірці її вірогідності; оцінюванні конфліктної ситуації. Процес урегулювання включає вибір способу врегулю-

вання конфлікту та типу медіаторства, реалізацію обраного способу, уточнення інформації та прийнятих рішень, зняття післяконфліктного напруження у стосунках опонентів, аналіз досвіду врегулювання конфлікту.

Завершення конфлікту являє собою припинення конфлікту із будь-яких причин. Основними формами завершення конфлікту є розв'язання, врегулювання, згасання, усунення, переростання в інший конфлікт. Результат конфлікту – це результат боротьби з огляду на стан сторін і їхнє ставлення до об'єкта конфлікту.

Перевагою запропонованого підходу до застосування методу картографічного аналізу для діагностики корпоративного конфлікту є надання наочного уявлення відносно ідентифікації учасників конфліктної взаємодії в колективі та визначення позицій конфліктуючих сторін.

Моделювання конфліктної взаємодії в колективі на основі результатів проведеної діагностики та вибору прийнятної комбінації стилів конфліктної поведінки суб'єктів корпоративних відносин є перспективним напрямом для подальших наукових досліджень щодо протидії корпоративним конфліктам.

Список використаних інформаційних джерел

1. Денис О. Б. Суть та специфіка корпоративних конфліктів. *Науковий вісник ХДУ*. 2016. Вип. 16. Ч. 1. С. 12–14.
2. Ващенко І. В., Кляп М. І. Конфліктологія : навч. посіб. Київ : Знання, 2013. 407 с.
3. Холод В. В., Резнікова Л. С. Корпоративні конфлікти та шляхи їх подолання. URL: http://rusnauka.com/31_PRNT_2010/Economics/73501.doc.htm.
4. http://ni.biz.ua/1/1_5/1_53656_kartograficheskij-analiz-konfliktnoy-situatsii.html.
5. https://pidru4niki.com/79956/psihologiya/metodi_analizu_konfliktu.

ПРОКРАСТИНАЦІЯ: ТЕХНІКИ ПОДОЛАННЯ

Ю. В. Подойнік, студентка спеціальності Харчові технології та інженерія, група ХТІ б-11

С. О. Шара, науковий керівник, к. пед. н., доцент кафедри педагогіки та суспільних наук

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки та торгівлі»

Усі ми хоча б раз у житті відкладали на завтра те, що можна (і варто було б) зробити сьогодні, а натомість заповнювали свій

час роботою простішою чи приємнішою. Це явище має назву – прокрастинація. психологи й соціологи всього світу вивчають його вже давно як процес відкладання важливих справ на потім і заміна їх простішими або приємнішими. Прокрастинація не дає результатів, але забирає час та енергію, які мали б піти на виконання важливих завдань.

Психологи пояснюють, що перше збережене джерело з використанням слова «procrastination» (прокрастинація) – це проповідницькі настанови для молодих людей, датовані 1806 р. У них ішлося про щось на кшталт: «Ніколи не відкладай на завтра те, що можна зробити сьогодні», як у відомому афоризмі британського мораліста Філіпа Стенгоупа.

Із наукової точки зору, схильність відкладати справи на потім (прокрастинацію) потрібно розуміти як заміну пріоритетних завдань на ті, що приносять більше задоволення і/або швидший результат.

На думку психолога І. Полудьonego, прокрастинація – це не проблема, не хвороба, а симптом.

Утім є й дослідження, які показують, що прокрастинація може допомагати, наприклад, підвищити креативність, генерувати нові ідеї, чи допомагати розподіляти сили для виконання завдань.

У дослідженні американських учених Джіхає Ши (Jihae Shin) та Адама Гранта (Adam Grant) ішлося про те, що в умовах помірної прокрастинації (коли людина прокрастинує час від часу, а не щоразу, як відчуває складнощі з виконанням завдань) люди були здатні до більш свіжих, нестандартних рішень у роботі.

Тобто, коли ми відволікаємося від вирішення поставлених перед нами завдань, у нас є час відновитися. Доки ми ухиляємося від роботи, сила волі відпочиває. Префронтальна кора головного мозку зменшує активність (саме вона залучена під час, наприклад, планування), дає проявитися нашій лімбічній системі – емоціям. Така помірна прокрастинація дає волю емоціям, і ми можемо генерувати більше креативних ідей.

Причиною прокрастинації може бути й перфекціонізм, тобто занадто високі вимоги людини до себе. Перфекціоніст не виконує завдання, бо йому здається, що все не так або недостатньо добре.

Прокрастинацію можна пов'язати і з нашою неорганізованістю та нестачею сили волі. Але прокрастинація не питання

дисципліни, а радше питання мотивації. Мотивація – це глибинні внутрішні причини, що спонукають нас негайно діяти. Якщо завдання, яке вам дали виконати, вам не потрібне або ви не отримаєте за нього грошей чи похвали, то ви точно будете прокрастинувати. Коли помічаєте, що відкладаєте справу на потім постійно, варто поставити собі запитання, чому ви це робите? Адже прокрастинація це – сигнал. Сигнал того, що ви, наприклад, втомилися, виснажені, і виконання цього завдання забере у вас багато сил, а їх і так не вистачає. Тоді краще прийняти свідоме рішення відпочити.

Чи можна взагалі перемогти прокрастинацію? Не існує універсального способу. Але можна знизити її прояви. Слід відслідкувати, коли саме ми прокрастинуємо, з'ясувати чому та спробувати проконтролювати цей момент.

Є багато інструментів та підходів до роботи, які допомагають опанувати прокрастинацію.

Немає жодної людини у світі, котра б не піддавалася на провокації прокрастинації, саме тому ця тема стосується кожного. Її не можна оминати своєю увагою. Це проблема людської волі, але на щастя вирішення знайдено психологами і полягає в застосування хоча б 1 з 3 технік подолання прокрастинації.

Наприклад, «істи свою жабу зранку»: змушувати себе виконувати найнеприємніше на початку робочого дня, або техніка Pomodoro (метод керування своїм часом, який розробив студент Франческо Чірілло в кінці 1980-х). Суть «помодорового» методу в тому, щоб обрати завдання, яке маємо виконати, потім встановити таймер на 25 хвилин і працювати, поки він не продзвенить. Після цього зробити коротку перерву (від 3 до 5 хвилин). Через чотири таких кола зробити довшу перерву (15–30 хвилин): 25 хвилин активної роботи – 5 хвилин перерви – 25 хвилин роботи – 5 хвилин перерви тощо.

Можна спробувати різні способи планування дня та визначення пріоритетів. Ще одна опція – розбивати завдання на підзавдання. Іноді ми прокрастинуємо і не починаємо працювати, бо не знаємо, з якого боку підійти до великого завдання. Поділене на підпункти завдання допоможе нам у цьому розібратися. Після виконання кількох кроків можна себе нагородити – випити кави, поговорити з подругою тощо.

Також можна спробувати обманути свій мозок. Сконцентрувати увагу на відпочинку, а не на роботі, змінити фокус уваги.

Наприклад, пити чашку кави чи чаю тільки після виконаного завдання, раз на дві години. Для того, щоб попрощатися із хронічним відкладанням справ на потім, треба поставитися до нього з вдячністю, усвідомити цей процес.

Для початку необхідно визнати той факт, у вас є прокрастинація. Далі визначитися, яка ж саме причина змушує вас весь час відкладати справи «на потім», а далі рухатися двома шляхами: по-перше, це робота з ідентифікацією проблемних когніцій (думок) та відповідною поведінкою; по-друге тренування навичок тайм-менеджменту. Визначення механізму прокрастинації, її ознак, чинників, динаміки мають неабияке значення для профілактики цього процесу.

Список використаних інформаційних джерел

1. Бабатіна С. І. Синдром академічної прокрастинації і соціальна відповідальність у студентському віці [Електронний ресурс] / С. І. Бабатіна // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Філософія. Психологія. Педагогіка. – 2013. – № 2. – С. 24–25. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKPI_fpp_2013_2_6. – Назва з екрана.
2. Базица С. Л. Феномен психофізіологічного стану прокрастинації [Електронний ресурс] / С. Л. Базица // Междисциплинарные исследования в науке и образовании. – 2012. – № 1 К. – Режим доступу: www.es.rae.ru/mino/158-1023. – Назва з екрана.

ЗНЕЦІНЕННЯ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА МІЖСОБИСТІСНИХ СТОСУНКІВ

А. Е. Михайлова, студентка спеціальності Харчові технології, група ХТ 6-11

С. О. Шара, науковий керівник, к. пед. н., доцент кафедри педагогіки та суспільних наук

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки та торгівлі»

Ідеї цінності людського життя, прийняття своєї та чужої індивідуальності та політика толерантності проголошують рівну цінність (вартість) дуже різних речей. Для багатьох людей така невизначеність і багатозначність нестерпна – вона викликає безліч неприємних емоцій, від яких треба захищатися. Саме тут на арену й виходить знецінення, яке допомагає впоратися з цією тривою.

Як часто Ви зустрічаєте людей, які позбавляють Вас значущості, знецінюють Ваші вчинки, думки, досягнення, Ваші здібності, якості? А можливо Ви робите це самі?

Коли замість того, щоб порадіти разом з Вами, оцінити Ваші досягнення, успіхи, рідні, друзі вказують на якісь прогалини, що відразу псує настрій. Або часто в комунікації з Вами застосовують саркастичні жарти, порівняння з іншими, критику. Часом Ви можете і не розуміти, що відбувається та точно відчуваєте, що Вам не комфортно, у Вас з'явилися неприємні почуття та бажання виправдовуватися.

У вітчизняній та зарубіжній психології дослідженнями проблемами міжособистісних комунікацій займалися: Г. Абрамова, І. Бех, Н. Добринін, А. Коваленко, І. Кон, М. Корнєв, В. М'ясищев, Ф. Райс, Л. Орбан-Лембрик, А. Петровський, К. Роджерс, Л. Фрідман, Е. Фромм та інші дослідники. Одночасно з цим теоретичний аналіз психологічної літератури засвідчує недостатність вивчення особливостей формування та розвитку дружніх міжособистісних стосунків.

Більшість дослідників вважають, що нині домінує нарцисичний характер і культура, яка живе визначенням вартості та знеціненням. Чому так відбувається? Зазвичай це відбувається в той момент, коли людина не може визнати досягнення іншої людини.

Знецінення – це захисний механізм, який допомагає впоратися з тривогою, страхом, невпевненістю, провинною, соромом. Тобто свого роду «броня», в якій затишно і надійно. Такий спосіб поведінки знаходить підтвердження позитивних якостей людини, яка так робить та підтримує її самооцінку. Тож самоповага підтримується не шляхом розвитку і самовдосконалення, а шляхом знецінення інших. Це є нарцисичною особливістю характеру, проявляється в конкуренції з іншими, щоб довести собі та іншим, що вона краща, чи знає, вміє більше за когось.

Потрібно врахувати, що такий метод утримання власної самооцінки не забезпечує внутрішньої гармонії. Людина, яка користується цим способом порятунку від власного неприйняття, не може усвідомлювати свої справжні почуття, у неї відсутнє почуття любові до себе. І можна сказати, що людина не приймає успіхи чи досягнення інших, тому що не приймає й знецінює себе.

Виділяють чотири рівні знецінення: наявність, значимість, можливість змін і особисті здібності [1, с. 25].

Але найгірше те, що знецінення заподіює реальну шкоду. У відносинах між людьми воно може мати накопичувальний ефект і діяти руйнівно. Наприклад, людина поруч з нами (дитина, дружина, партнер – хто завгодно) перестає відчувати себе значущим і важливим, адекватно оцінювати свої і чужі вчинки і бажання. Це не те, що легко забувається, легко прощається, це не «образ на порожньому місці». Воно впливає на мотивацію і довіру. Психологи відносять знецінення до однієї зі складових емоційного насильства.

«Не знецінювати» – це не означає постійно приймати, підтримувати і хвалити. Це означає усвідомлювати всю важливість будь-якого явища для іншої людини, а вже потім не погоджуватися з тим, що з себе представляє це явище.

І важливо розуміти, що коли Вас знецінюють, то інша людина приховує за подібними діями свій власний абсолютно неусвідомлений панічний страх (бути незначним, близькості, болю та ін.) І хронічно незадоволені потреби в прийнятті себе, і, якщо у Вас це викликає бурхливі негативні емоції, значить, подібна вразливість може бути й у Вас.

І єдиний прийнятний вихід – звернутися до фахівця, бо, можливо, якісь ситуації в минулому, сформували у Вас певну реакцію, яку чудово вловлює «знецінювач». Перше і найголовніше, як рекомендують психологи, – визнати наявність знецінення у вашому житті, проаналізувати ситуацію і визначити свій рівень знецінення, потім подумати і виписати, які специфічні переконання ховаються за цим, і, звісно ж, усвідомлено стежити за собою і зупиняти щоразу, коли включається в гру.

На думку Т. Ловчинської, знецінення – це своєрідна пасивність. Щоб позбутися його, слід проявляти активність, брати відповідальність за своє життя і не боятися дивитися правді в очі – так ви точно зможете вплинути на своє життя і змінити його на краще [2, с. 15].

Будь-яке спілкування має приносити користь або бути приємним, тому старайтеся уникати тих, хто намагається підірвати Вашу віру в себе, у власні сили, можливості та досягнення.

Список використаних інформаційних джерел

1. Ананова І. В. Особистісні особливості, що визначають схильність до переживання почуття провини / І. В. Ананова, І. В. Ващенко // Проблеми сучасної психології : зб. наук. пр. Кам'янець-Поділь-

ського національного університету імені Івана Огієнка; Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України / за ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2016. – Вип. 34. – С. 31–45.

2. Софіна Л. В. Індивідуально-психологічні відмінності переживання почуття провини : дис. ... канд. психол. наук: спец. 19.00.01 «загальна психологія, історія психології» / Лариса Валеріївна Софіна; КНУШ. – Київ, 2009. – 175 с.

СТАВЛЕННЯ ДО СМЕРТНОЇ КАРИ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Є. В. Саленко, студент спеціальності Менеджмент, група МЕН 6-21

С. Ж. Вережомська, науковий керівник, к. і. н., доцент кафедри педагогіки та суспільних наук

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

У наш час стрімких змін, кризових явищ суспільного буття та швидкого знецінення соціально-значущих цінностей людське життя залишається однією з найважливіших речей у сучасному світі. Саме тому питання щодо страти як найвищої міри покарання за найтяжчі злочини проти людяності все частіше порушується в суспільних диспутах, не втрачає своєї актуальності.

За даними правозахисної організації Amnesty International, нині 108 країн повністю відмовилися від застосування смертної кари, 28 країн, в законодавстві яких ще зберіглася ця вища міра покарання, проте в останні 10 років вона жодного разу не застосовувалася на практиці, та 56 країн, які досі мають смертну кару. До останніх належать зокрема, США, Афганістан, Куба, Індія, Єгипет, ОАЕ та Японія.

Сучасна Україна відмовилася від страти у 1996-му, коли ввела мораторій, а 2000 р. смертну кару було виключено із законів як таку, що суперечить Конституції. Зроблено це було заради вступу до Ради Європи.

Метою нашої дослідницької роботи стало з'ясування ставлення громадян України до смертної кари в сучасних умовах.

Для її досягнення було проведено соціологічне дослідження думок українців щодо їх ставлення до смертної кари. Методом дослідження було обрано експрес інтернет-опитування у вигляді

гугл-форми, що проводилося впродовж березня 2021 року. Усього в опитуванні взяло участь 298 осіб, із них:

- за віковою групою: 16–25 р. – 68,5 %, 26–34 р. – 10,1 %, 35–50 р. – 16,1 %, 50 років і більше – 5,4 %;
- за статтю: чоловіків – 64,4 %, жінок – 35,6 %;
- за релігійними переконаннями: віруючих – 58,4 %, атеїстів – 30,5 %, інших – 11,1 %;
- за місцем проживання: у мегаполісах (1 млн і більше осіб) – 33,9 %, у великих містах (150 тис. – 1 млн осіб) – 35,2 %, у середніх містах (50 – 150 тис. осіб) – 9,4 %, у маленьких містах (10–50 тис. осіб) – 7,4 %, у селищах міського типу (2,5 тис. – 10 тис. осіб) – 5 %, у селах (до 2,5 тис. осіб) – 9,1 %.

У результаті проведеного дослідження наша гіпотеза стосовно того, що громадяни України у більшості дотримуються думки про те, що людське життя є абсолютною цінністю, проте саме смертна кара є вагомим запобіжником і може застосовуватися як вища міра покарання за найтяжчі злочини – підтвердилася.

Так, за можливе поновлення страти як вищої міри покарання висловилося 74,8 % респондентів, проти цього – 25,2 %. Найстрашнішими злочинами, які доречно карати стратою (питання давало можливість вибору декількох варіантів), опитані вважають: серійні вбивства – 70,1 %; терористичні акти, що призвели до масових жертв – 69,1 %; педофілія – 66,1 %; навмисне вбивство, вчинене з особливою жорстокістю – 52 %; воєнні злочини – 50,3 %; державна зрада – 41,3 %; торгівля важкими наркотиками – 26,2 %.

При цьому в можливному гіпотетичному поновленні смертної кари в Україні 36 % респондентів убачає загрозу виникнення диктатури та виникнення політичних репресій, а 64 % вважають це не можливим у сучасних умовах.

Також 82,6 % респондентів стурбовані якістю проведення слідства та здійснення судочинства в сучасній Україні та не виключають можливість судових помилок при винесенні вироку.

Отже, дослідивши настрої українського суспільства щодо смертної кари, ми з'ясували, що 3/4 усе-таки підтримує смертну кару як покарання за особливо тяжкі злочини, але тільки у випадку професійного досудового слідства та справедливого суду. До того ж більшість респондентів вважає, що наявність у країні смертної кари не несе прямої загрози демократії.

Список використаних інформаційних джерел

1. Світова статистика по смертній карі – AmnestyInternational [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.amnesty.org.ua/smertna-kara-2019/> – Назва з екрана.
2. Червінська С. О., Кальченко Т. Л. Відміна смертної кари в Україні. Історія. світовий досвід європейських країн [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/7013/1/%2B%20актуальні%20проблеми%20вдосконалення%20ч2_p187-190.pdf. – Назва з екрана.
3. Hon. Brad Henry, Andy Lester, The Report of the Death Penalty Review Commission [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://web.archive.org/web/20190820133643/https://www.courthousenews.com/wp-content/uploads/2017/04/Okla_Death_Penalty.pdf. – Назва з екрана.

СВІТОГЛЯДНІ НАСТАНОВИ КАЗКИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СОЦІАЛЬНІ ОРІЄНТИРИ ОСОБИСТОСТІ

Є. І. Попова, студентка спеціальності Менеджмент, група МЕН 6-21

С. Ж. Верезомська, науковий керівник, к. і. н., доцент кафедри педагогіки та суспільних наук

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Сучасний світ швидкоплинних змін потребує для особистості, що перебуває в активному процесі соціалізації, сталих орієнтирів на нетлінні соціальні цінності та настанови на суспільно-значущі моделі поведінки. Одним із найперших регуляторів соціальної поведінки, що впливає на формування світоглядних орієнтирів особистості, починаючи із найбільш ранніх етапів соціалізації, є казка. Казка входить у людське життя з раннього дитинства, відтоді, коли формуються психічні, соціально-моральні, фізичні, духовні, культурні, етичні аспекти особистості, закладаються основи її світоглядної соціальної орієнтації.

Про важливу роль казки для формування системи ціннісних орієнтирів особистості на ранніх етапах її соціалізації писали Е. Берн, О. Литвишко, В. Сухомлинський, Л. Яценко та інші.

Метою нашого дослідження було виявити головні чинники впливу казки на формування світоглядних цінностей особистості на ранніх етапах соціалізації. Також ми прагнули проаналізувати та порівняти, як змінилися самі норми, правила та моделі соціальної поведінки в різні часи.

«Казка, гра, фантазія, – писав В. Сухомлинський, – животно-творне джерело дитячого мислення, благородних почуттів і прагнень». Серед сюжетів казкового простору чільне місце завжди посідають проблеми боротьби добра і зла, пошуку соціальної справедливості, досягнення особистого щастя, вдосконалення моральних якостей героя та моделі справедливого облаштування суспільства. Проте моделі поведінки головних героїв завжди мають відбиток конкретно-історичного періоду та національних особливостей того суспільства, у надрах якого були сформовані ці казки, і, відповідно, ціннісні орієнтири та правила якого вони пропагували.

Наприклад, у казках данського письменника Ганса Крістіана Андерсена «Русалочка», «Дикі лебеді», «Снігова королева» та інших ми бачимо модель поведінки та соціальні норми, характерні для європейських жінок XIX ст. Головні героїні цих казок – Русалонька, Еліза та Герда ладні відмовитися від свого усталеного життя, пожертвувати всім значимим для них, навіть віддати саме життя заради світлого почуття любові. Отже, соціальна модель поведінки дівчини, жінки, що має жертвувати собою заради свого коханого, братів чи навіть найкращого друга, – є характерним для суспільної думки того часу. Так само ідеали лагідності, терплячості та працелюбства молодих дівчат та юнаків пропагують й інші казки цього соціально-історичного періоду.

Із змінами соціального устрою відбувалися і певні трансформації соціальних цінностей та світоглядних настанов, що пропагуються в казках. Так, слід зазначити, що якщо для народних та часто написаних на їх основі авторських казках, головні герої до XX ст. обов'язково мали гарний зовнішній вигляд та відмінну фізичну форму, то останнім часом цей досконалий образ зазнав певних змін. Ще наприкінці XX і на поч. XXI ст. головними героями сучасних чи осучаснених казок стають люди, що можуть мати фізичні особливості, як-то Сліпий Лицар (казка «Чарівний меч»), вікінг Ікіс, що втратив ногу (казка «Як приручити дракона») та інші. На нашу думку, це ще раз підкреслює те, що соціальні моделі поведінки цих казкових героїв, коли їхня фізична недосконалість не тільки не заважає їх успіху, а ще й ще більше підкреслює їхню силу духу, є відображенням нових ціннісних орієнтирів та світоглядних настанов, що характеризують сучасне суспільство.

Загалом казкові настанови, на нашу думку, є одним із значущих факторів духовного буття суспільства та забезпечують формування гуманістично-орієнтованого світогляду та встановлення загальнолюдської системи цінностей на первинних етапах соціалізації особистості.

Список використаних інформаційних джерел

1. Андерсен Г. К. Казки та історії / пер. з дан. – Київ : Дитяча література, 1984.
2. Наседкіна О. О. Чинники формування світоглядних настанов у казках та їх використання в сучасних соціальних практиках / О. О. Наседкіна // Культурологічний вісник Нижньої Наддніпряни. – Вип. 36 (2). – 2016. – С. 163–166.
3. Скринька казок народів світу / упоряд. Т. Зарембо. – Київ : Етнос, 2007. – 400 с.
4. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори : в 5 т. – Київ, 1997. – Т. 3. – С. 9–278.

МОБІЛЬНЕ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ЯК КРЕАТИВНА СТРАТЕГІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Н. М. Олейнікова, магістрантка освітньої програми «Педагогіка вищої школи», група ПВШ м-11

Н. К. Кононець, д. пед. н., доцент кафедри педагогіки та суспільних наук

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Мобільне навчання студентів тлумачиться як своєрідна креативна стратегія організації сучасного освітнього процесу, яка фокусує свої можливості на здатності сучасних мобільних пристроїв (смартфонів, планшетів, лептопів та ін.) стати повнофункціональними помічниками студентів у навчанні тоді, коли вони цього потребують [3; 4].

Для впровадження мобільного навчання в університеті повинні бути реалізовані такі *організаційно-методичні умови*:

– наявність мобільних пристроїв у студентів та науково-педагогічних кадрів;

– наявність розроблених електронних освітніх ресурсів (ЕОР): електронні підручники та посібники, освітні сайти, персональні сайти викладачів, дистанційні курси тощо;

– організація оперативного зворотнього зв'язку між викладачем та студентом.

Аналіз можливостей впровадження мобільного навчання під час карантину засвідчив, що студенти та викладачі на 100 % забезпечені мобільними девайсами. Отже, перша умова реалізована.

Питання розроблення ЕОР як другої організаційно-методичної умови реалізації мобільного навчання залишається відкритим, оскільки робота над створенням електронних посібників, підручників, сайтів, дистанційних курсів ведеться викладачами постійно завдяки функціонуванню в ПУЕТ Головного центру дистанційного навчання [2; 3]. Водночас кожен із викладачів має можливість проявити власну педагогічну творчість і розробити авторські ЕОР.

Підкреслимо, що для мобільного навчання необхідно створювати ЕОР у таких форматах, які підтримуються мобільними девайсами. Популярними і доступними сьогодні є гіпертекстові навчальні матеріали у форматі PDF (рис. 1). Для перегляду таких електронних посібників (у форматі PDF) рекомендуємо використовувати програми Adobe Acrobat, Adobe Reader, PDFMaster тощо. Ці програми легко встановлюються на будь-який мобільний девайс, що уможливило зробити навчальний процес доступним у будь-якому місці, в будь-який час та з будь-якого пристрою.

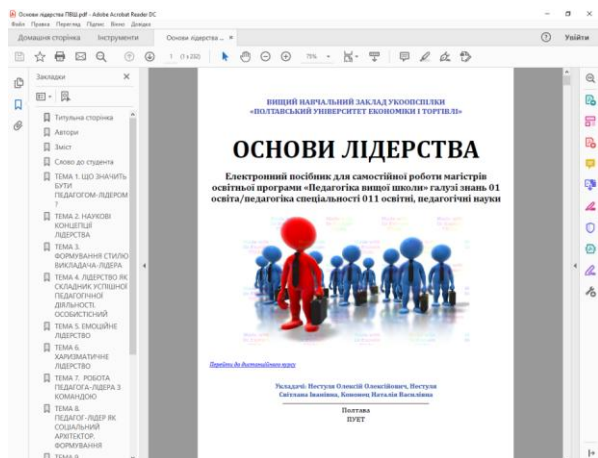

Рисунок 1 – Електронний посібник «Основи лідерства» у форматі PDF

Зручним засобом доступу до навчальних матеріалів через мобільні пристрої є хмарні сервіси. Так, на кафедрах створюються альтернативні хмарні навчальні ресурси (сервіс <https://drive.google.com/>), доступ до яких студенти знаходять на сайтах кафедр. Такі ресурси наразі містять електронні навчально-методичні комплекси дисциплін. Файли навчальних матеріалів з цих комплексів створені у тих форматах, які швидко та зручно відкривати на мобільних пристроях [1].

Водночас ПУЕТ має потужну систему організації дистанційного освітнього процесу на платформі Moodle – Головний центр дистанційного навчання <https://el.puet.edu.ua/> (рис. 2) – яка містить дистанційні курси з усіх дисциплін, які вивчають студенти в університеті.

Рисунок 2 – Фрагмент головної сторінки центру дистанційного навчання ПУЕТ

Як свідчить практика, студенти в переважній більшості виходили на дистанційні заняття під час карантину саме за допомогою своїх мобільних пристроїв.

Зворотний зв'язок між студентом та викладачем (третя організаційно-методична умова) доцільно організувати за допомогою сучасних інтернет-сервісів, які уможливають створити та підтримувати власний сайт викладача або групу в соціальних мережах чи трендових месенджерів (Telegram, Viber тощо). Підкреслимо, що месенджери стають у пригоді не лише при мобільному навчанні, але й при проведенні інтерактивних занять.

Вочевидь, щоб організувати мобільне навчання, викладач повинен: мати (розробити) ЕОР у форматі PDF; надати доступ до цих матеріалів студентам; спілкуватися зі студентами в процесі мобільного навчання (переписка, обмін файлами, запитування-відповіді, контроль та оцінювання тощо); мати бажання працювати в онлайн-форматі та опановувати сучасні мобільні девайси. Водночас для ефективного мобільного навчання студент повинен: завантажити до свого мобільного девайсу ЕОР; спілкуватися з викладачем у процесі мобільного навчання; мати бажання вчитися.

Список використаних інформаційних джерел

1. Kononets N., Grynova M., Zhamardiy V., Mamon O., Liulka H. (2020). Problems of Implementation of The System of Resource-Based Learning of Future Teachers of Physical Culture. *International Journal of Applied Exercise Physiology (IJAEP)*. Vol. 9 (12). P. 50–60.
2. Kononets N., Ilchenko O., Mokliak V. (2020). Future teachers resource-based learning system: experience of higher education institutions in Poltava city, Ukraine. *Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE*. July 2020. ISSN 1302-6488 Volume: 21 Number: 3 Article 14. P. 199–220.
3. Kononets N., Nestulya S. (2020). The implementation experience of students mobile training in the fundamentals of leadership as a resource-oriented form. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2020, Том 78, №4. С. 116–131.
4. Канівець О. В., Канівець І. М., Кононец Н. В., Горда Т. М. (2020). Розроблення мобільних додатків доповненої реальності для вивчення тривимірних моделей із інженерної графіки. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2020, Т. 79, № 5. С. 213–228.

СИМВОЛІКА УКРАЇНСЬКОГО ВЕРТЕПУ

Ю. Барабан, студент спеціальності Економічна кібернетика, група Кн 6-11

К. С. Пивоварська, науковий керівник, к. філос. н., ст. викладач кафедри педагогіки та суспільних наук
Вищий навчальний заклад Укооспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Український вертепний театр – самобутнє явище в розвитку нашої театральної культури. Український вертеп відомий з XVII ст. Світська частина вистави поклала початок української комедії XIX ст. Вертеп поширений в основному в Україні, у

барокову добу (XVII–XVIII ст.) і мав численні регіональні варіанти.

Символи українського вертепу: Шопка, Дідух, Звіздарі, Пампухи.

Вертеп – відтворення сцени народження Христового засобами різних мистецтв (скульптура, театр та ін). У перекладі слово «вертеп» означає печеру, в якій народився Ісус.

Ляльковий вертеп схожий на будиночок, що має два поверхи, які за християнською традицією трактувалися як «небо» і «земля». Виготовлений із дерева або картону, відкритий з боку глядача, будиночок міг бути різного розміру (до двох метрів заввишки й одного метра завширшки).

У денці скрині і в полиці, що розділяла поверхи, робилися прорізи – доріжки для руху ляльок. Долівку обклеювали хутром або тканиною. На верхньому поверсі вертепу містилася нерухома фігура діви Марії з немовлям, а на нижньому – трон царя Ірода. Вертепні ляльки рухалися за допомогою прикріплених до них знизу дратів. Вертепник, який стояв позаду скрині, водив ляльку по прорізах у підлозі, спостерігаючи за дією в спеціальні віконечка.

Лялькар говорив і співав за всіх героїв, змінюючи голос для надання певної характеристики персонажам.

З часом вертеп із лялькового театру перетворився на справжній вуличний театр, де лялькову вертепну виставу сполучають із грою живих людей, а подекуди і цілковито вся вертепна вистава зводиться до гри живих осіб. Молодь перевдягається в Ірода, пастухів, Янгола, Чорта і навіть Смерть.

Шопка – (також шопка, вертепна скриня) – зображення ночі народження Ісуса у Вифлеємську ніч за допомогою фігурок. Тобто це макет, що зображає вифлеємську стайню, у ніч Різдва Христового. Вона може бути виконана як у мініатюрі, так і у великих розмірах. Обов'язковими елементами є фігури Ісуса Христа, Матері Божої та святого Йосипа; залежно від варіацій, у шопці можуть також бути пастушки, скотина, три царі чи інші персонажі.

Шопка нагадує хатину або ж скриню, традиційно їх роблять дерев'яними, зверху солом'яний дах, а всередині застелене сіно, поставлені фігурки різдвяного циклу – Боже Дитятко, Марія, Йосиф, Три Царі, Пастушки, Ангелики.

Дідух (його ще називають: дід, коляда, колядник, сніп, король, дідок) – обжинковий або зажинковий сніп, виготовлений із житніх пучків або плетених пучечків, який ставлять на покуті у Різдвяні свята.

Вважається, що в ньому перебувають душі померлих предків. Добрий дух – Дідух сприяє родючості нив та добробуту господарям. Цей давній обряд засвідчує те, з якою великою шаною й повагою ставилися пращури до свого родоводу.

Дідух – символ урожаю, добробуту, багатства, безсмертного предка, зачинателя роду, духовного життя українців, оберігає роду.

Звіздарі майстри – учасники традиційного фестивалю «Спа-лах Різдвяної зірки» у Львові. Різдвяні зірки символізують Вифлеємську зірку, за якою йшли три царі поклонитись маленькому дитяткові – Ісусу.

Зірки майструють з різних матеріалів, їхній розмір – від пів метра до кількох метрів заввишки, у зірці є від 8 до 18 гострих кутів-променів.

Пампухи – традиційна випічка на різдвяні свята (пончики), які випікають на святу вечерю і пригощають колядників.

Улюблений виріб дав назву і початок пампуховому фестивалю у Львові, де вправляються у випіканні пампухів львівські господині. А любителі цієї випічки беруть участь у конкурсі на поїдання пампухів.

УВІЧНЕННЯ ПАМ'ЯТІ ОПЕРАЦІЇ «ФРЕНТІК» У ПОЛТАВІ

М. Задворкін, студент спеціальності Економічна кібернетика, група КН 6-11

К. С. Пивоварська, науковий керівник, к. філос. н., ст. викладач кафедри педагогіки та суспільних наук Вищий навчальний заклад Укооспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Під час Другої світової війни на аеродромі Полтавської області приземлялись літаки антигітлерівської коаліції, які здійснювали «човникові» перельоти в рамках операції «Френтік».

«Човникові операції» (кодова назва операції «Френтік») – бойові дії американської авіації під час Другої світової війни з використанням авіаційних без (аеродромів) СРСР, Великобри-

танії, Італії та Північної Африки. Цю назву отримали у зв'язку з тим, що, злітаючи з аеродромів Великобританії чи Італії, літаки завдавали удари по об'єктах на території противника, продовжуючи політ і здійснювали посадку на аеродромах.

По закінченні Великої Вітчизняної війни (у 1946 р.) на Полтавську землю передислокувався 226-й Гвардійський Червонопрапорний Сталінградсько-Катовицький важкий бомбардувальний авіаційний полк, який зробив вагомий внесок у перемогу над фашизмом.

За героїзм та мужність 67 авіаторам авіаз'єднання присвоєно звання Герой Радянського Союзу. У мирний час дивізія була однією з кращих у Радянському Союзі. 184-й Гвардійський Полтавсько-Берлінський ордена Леніна Червонопрапорний важкий бомбардувальний авіаційний полк, який з 1946 по 2000 рр. дислокувався у місті Прилуки Чернігівської області, а під час війни брав активну участь у визволенні Полтави від німецько-фашистських загарбників, першим у Радянському Союзі освоїв «гордість нації» літак-ракетоносець Ту-160.

У 1996–2003 рр. авіаз'єднанням командував генерал-майор Жук Василь Іванович, який зробив вагомий внесок у підняття престижу військової авіації на Полтавщині. У 2003 р. під час реформування Військово-повітряних сил України було прийнято рішення про розформування 35-ї авіаційної групи оперативного призначення.

На одній із стоянок військового аеродрому розташований унікальний, єдиний в Україні, музей авіаційної техніки дальньої авіації. Після визволення Полтави у вересні 1943 р. на аеродромі базувалися транспортні літаки, винищувачі і частини ППО СРСР. Тоді ж, у 1943–1944 рр. Полтавський аеродром був місцем проміжної посадки американських літаків Б-17 («Літаюча фортеця») у ході операції «Френтік». Після розвалу СРСР у Полтаві залишилася єдина на території України важка бомбардувальна авіаційна дивізія, на озброєнні якої були дальні бомбардувальники-ракетоносці ТУ-22М3 та навчальні літаки дальньої авіації ТУ-134УБЛ. Дивізія остаточно розформована 2006 р., усі літаки повинні були бути знищені, але в травні 2007 р. завдяки ентузіазму колишніх військових льотчиків було створене обласне комунальне підприємство «Музей дальньої авіації», експонатами якого стали літаки, що підлягали знищенню. Експозиція авіа музею налічує літаки: АН-2 (багато-

цільовий літак), Ту-16 (дальній бомбардувальник), Л-29 (літак початкового навчання), Су-15ум (винищувач-перехоплювач), Ту-95 МС (стратегічний бомбардувальник), Ту-22 (дальній бомбардувальник), Ту-134 УБЛ (учбово-бойовий літак), Ту-22м3 (дальній бомбардувальник), Ту-160 (стратегічний бомбардувальний, єдиний в Україні), АН-26 (військово-транспортний літак). Також представлені двигуни, зразки авіаційного озброєння та боєприпасів (авіабомби), крилата ракета. На музейних майданчиках виставлені макети авіаційних бомб різних калібрів, які застосовувались у дальній авіації, розміщується підземний (запасний) командний пункт важкої бомбардувальної авіаескадрильї часів «холодної війни». На військовому аеродромі біля музею проходять цікаві змагання, часто з небезпечним характером, а відкрита місцевість та відсутність помешкань поблизу не заважає місцевим мешканцям. Наприклад, тут проходили змагання з драг-рейсінгу та моделей літаків.

Також є Полтавський музей авіації та космонавтики ім. Ю. В. Кондратюка – унікальний музей авіаційної та ракетно-космічної тематики. Музей започатковано у 1987 р. за ініціативою творця ракетних двигунів академіка В. П. Глушка. Полтавський музей авіації та космонавтики ім. Ю. В. Кондратюка було відкрито 23 вересня 2001 р. у будинку – пам'ятці архітектури 1810 р. Тут зібрані унікальні матеріали, присвячені найвидатнішим подіям в аерокосмічній науці й техніці в Україні і світі, а також у життєвому шляху та творчій спадщині визначних діячів у галузях авіації та космонавтики. Значне місце в експозиції відведено уродженця Полтавщини та людям, діяльність яких пов'язана з нашим краєм, висвітлена наукова спадщина Ю. Кондратюка. Також відображено внесок наших земляків у перемогу в роки Другої світової війни, зокрема розповідається про операцію «Френтік». Також розповідається про участь України у міжнародних космічних проєктах. Експозиційні розділи містяться в шести залах. Вони присвячені внеску вчених, конструкторів, спеціалістів, пов'язаних з Полтавщиною. Матеріали озайомлюють із роками навчання, працею, генеалогічними та іншими зв'язками вчених, їх внеском у розвиток аерокосмічної науки і техніки з XVIII ст. до сьогодення.

Фондові колекції налічують майже 4 тис. експонатів, архівні – понад 10 тис. одиниць, зібрані в бібліотека, негатека, відео та інші матеріали. Серед експонатів основного фонду є предмети,

що становлять значну історичну цінність. У музеї проводяться лекції, організовуються виставки, демонструються фільми.

Також у 1994 р. у Полтаві був споруджений пам'ятний знак на честь воїнів країн антигітлерівської коаліції, які брали участь в авіаційній операції «Френтік» під час Другої світової війни.

Список використаних інформаційних джерел

1. Інтернет-видання «Зміст» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zmist.pl.ua>. – Назва з екрана.

ВІДОБРАЖЕННЯ ОБОРОНИ СЕВАСТОПОЛЯ 1941 РОКУ У МИСТЕЦТВІ ТА АРХІТЕКТУРІ

Д. Кіліян, студент спеціальності Економічна кібернетика, група КН 6-11

К. С. Пивоварська, науковий керівник, к. філос. н., ст. викладач кафедри педагогіки та суспільних наук Вищий навчальний заклад Укооспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Оборона Севастополя – бойові дії за місто Севастополь під час Другої світової війни.

Крим мав стратегічне значення, як один із шляхів до нафтоносних районів Кавказу, важлива база для авіації і флоту. З його втратою зупинилися б нальоти радянської авіації на нафтові промисли Румунії, які мали надзвичайно важливе стратегічне і військове значення для Німеччини. Командування СРСР розуміло важливість утримання півострова і зосередило на ньому значну частину військ.

Оборона Севастополя тривала впродовж 243 днів і показала звитягу захисників міста. Неодноразові штурми міста були відбиті зі значними втратами для німецьких та румунських військ, але втрати радянських військ майже у 5 разів перевершили втрати противника.

22 грудня 1942 року була введена медаль «За оборону Севастополя», нею було нагороджено 52 540 радянських солдатів і офіцерів. Медаллю нагороджувалися учасники оборони Севастополя – військовослужбовці Червоної армії, військово-морського флоту і військ НКВС, а також особи з цивільного населення, які брали безпосередню участь в обороні. Оборона Севастополя тривала 243 дні – з 30 жовтня 1941 по 4 липня

1942 рр. Медаллю не нагороджувалися особи, які потрапили в полон під час і після падіння Севастополя, включаючи тих, хто не зміг евакуюватися (переважно рядовий склад, у тому числі поранені в госпіталях).

У мистецтві ця подія відображена багатьма способами: картини, фільми, архітектура.

Напевне, найбільш відомою картиною, присвяченою цій події, є «Оборона Севастополя» Олександра Дейнеки. Вона створена в Москві після поїздки автора зі другом – художником Георгієм Нісським у район бойових дій м.Юхнів у лютому 1942 р. Роботу над картиною О. Дейнека почав наприкінці лютого, а закінчив до виставки «Велика Вітчизняна війна», яка відкрилася восени того ж року. Сам він згадував згодом: «Моя картина і я в роботі злилися воедино. Цей період мого життя випав з моєї свідомості, він був поглинений єдиним бажанням написати картину». Нині картина зберігається в Російському музеї в Санкт-Петербурзі. Після поїздки в район бойових дій художник згадував: «Ішла важка війна. Була жорстока зима, початок наступу зі змінним успіхом, важкими боями, коли бійці на снігу залишали червоні сліди від ран і сніг від вибухів ставав чорним. Але писати картину “Оборону Севастополя” все ж таки вирішив, бо я це місто любив за веселих людей, море і літаки. І ось навіч уявив, як усе злітає в повітря, як жінки перестали сміятися, як навіть діти відчували, що таке блокадаУ».

В архітектурі найвідоміша пам’ятка обороні Севастополя це каплиця Святого Георгія-Звитязця, побудована в місті Севастополь. Зведена 19 січня 1995 р., а з нею – меморіальний комплекс, що почав формуватися на цьому місці після звільнення Севастополя від німецьких загарбників, окрім Обеліска Слави, Вічного вогню та діарами, яка зображує штурм Сапун-гори 7 травня 1944 р., доповнений ще однією пам’яткою. Проект церкви-каплиці створив Георгій Саркісович Григорьянц (заслужений художник України) та був утілений за участю архітектора В. Н. Мухіна. Значних зусиль доклали також конструктори А. М. Білетнікова, Л. А. Брускова та група будівельників, завдяки злагодженій роботі яких каплиця була зведена за 77 днів.

Боям за Севастополь присвячено багато фільмів, серед них: «Третій удар», «Малахов курган», «Море у вогні».

«Третій удар» – радянський фільм 1948 р. режисера Ігоря Савченка. Це документально-постановочна військова кінопо-

пея про третій Сталінський удар – розгром німецьких військ у Криму. Фільм відтворює операцію військ 4-го Українського фронту спільно з Окремою Приморською армією зі знищення 17-ї німецької армії у квітні-травні 1944 р. Кульмінацією є штурм і взяття Сапун-гори. Кінознавець Лідія Маматова зазначала, що цей фільм фактично зародив новий жанр кіно – художньо-документальна епопея. Після приходу до влади Хрущова і розвінчання ним культу особи фільм був перемонтований: вирізані сцени за участю Сталіна, а фільм перейменований на «Південний вузол».

«Малахов курган» – радянський повнометражний чорно-білий художній фільм, який знімався влітку 1944 р. у звільненому Севастополі. Поставлений кіностудією «Ленфільм» на базі Тбіліської кіностудії в 1944 р. режисерами Олександром Зархи та Йосипом Хейфіцем за літературними матеріалами Бориса Войтехова. Прем'єра фільму в СРСР відбулася 5 грудня 1944 р.

«Море у вогні» – радянський художній фільм, поставлений на Московській кіностудії «Мосфільм» у 1970 р. режисером Леоном Сааковим. Фільм відтворює героїчну епопею оборони Севастополя в 1941–1942 рр. (осінь 1941 р.). Прорвавши оборону під Перекопом і захопивши Крим, фашистські війська починають облогу Севастополя. Радянський флот відведений до Новоросійська. Для захисту Севастополя залишилися лише гармати кораблів, берегові батареї і кілька загонів морської піхоти, обороною керує генерал Петров.

Відомий український письменник Василь Кучер (1911–1967) у роки Другої світової війни працював кореспондентом армійських і фронтових газет. Брав участь у боях при героїчній обороні Одеси, Севастополя та міста-героя на Волзі. Подіям війни присвячені кращі його твори. У центрі роману «Хлюпають холодні хвилі» – образи моряків-чорноморців, які відстоювали до останнього дня Севастополь. Про те, як створювався роман і хто послужив прототипами головних героїв, письменник розповів у післямові, написаній 1960 р.

Список використаних інформаційних джерел

1. Ванєєв Г. І. Севастополь, 1941–1942: Хроніка героїчної оборони : В 2-х кн.
2. Іонова Н. А. 100 великих картин / Вид-во «Вече», 2002 рік.
3. Сисоєв В. П. Олександр Дейнека : в 2-х т. – 1982 р.

4. Каплиця св. Георгія [Електронний ресурс] // Прадідівська слава. – Режим доступу: <https://www.pslava.info>. – Назва з екрана.
5. Третій удар. Домашня сінематека: вітчизняне кіно 1918—1996. Сергій Землянхін, Мирослава Сегіда. – Москва : Дубль-Д, 1996. – 520 с.
6. Малахов курган. Енциклопедія кино. – 2010.
7. Сайт Internet Movie Database [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.imdb.com>. – Назва з екрана.

ПОВСЯКДЕННЕ ЖИТТЯ ПОЛТАВЦІВ У ЧАСИ ОКУПАЦІЇ (1941–1943 рр.)

В. Кондратенко, студент спеціальності Економічна кібернетика, група КН 6-11

К. С. Пивоварська, науковий керівник, к. філос. н., ст. викладач кафедри педагогіки та суспільних наук

Вищий навчальний заклад Укооспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

У переддень радянсько-німецької війни 1941–1945 рр Полтавщина, як і вся Україна, була знекровлена голодомором 1932–1933 рр. і «великим більшовицьким терором» другої половини 30-х рр. Були знищені останні залишки національного життя. Будь-який опір радянській системі став неможливим, і населення Полтавщини перетворилося на безлику і покірну масу будівників «світлого комуністичного майбутнього». Проте український народ чекали нові трагічні випробування.

18 вересня 1941 р. нацистські загарбники захопили Полтаву, а 13 жовтня окупували всю область. Новий окупаційний режим тривав довгих 2 роки. Коли стало зрозумілим, що Полтаву не втримати, із міста спішно, наскільки дозволяли можливості транспорту, почали вивозити на схід усе, що могло сприяти зміцненню обороноздатності СРСР. Хоча Полтава для радянського командування не вважалася важливим стратегічним пунктом, який за будь-яку ціну потрібно утримувати, бої на її околицях були запеклими. До Полтави німці вступили вранці 18 вересня з боку Мачух, Розсошенців по вулиці Європейській.

Скориставшись тимчасовим безвладдям, у центрі міста в цей час жителі грабували покинуті магазини і склади, хапаючи все, що потрапляло під руку.

По-різному зустріли полтавці прихід німецьких військ на рідну землю. Частина – як визволителів, із радістю і надією, що вони принесуть звільнення від більшовицького ярма, дозволять збудувати Українську державу та повернуть утрачену за радянських часів власність. Інші – з неприхованою ненавистю і безсилою люття до нацистів, які нахабно вдерлися в Радянську Україну і змінили звичний спосіб життя та їх місце в системі більшовицького режиму. Все ж більшість полтавців зустріла прихід ще одних окупантів зі страхом й тривожним очікуванням, що принесе їм нова влада.

З вересня 1941 р. Полтавщина потрапила до зони військового управління, зважаючи на близькість фронту. Коли лінія фронту з Харківщини посунулася на східні території, владу в Полтаві передали цивільній німецькій адміністрації.

Полтавщина одразу входила до складу київського генерального округу. Потім всі 6 генеральних округів на території Рейхскомісаріату Україна поділили на райони – гібіти. Як говорить Людмила Бабенко, гібіти за своїми адміністративними межами не відрізнялися від радянського адміністративного поділу:

«І тому не дивно, що в газетах окупаційного часу, які видавалися на Полтавщині, ми бачимо майже не змінений адмінподіл. Ідеться про видання «Лохвицькі Вісті», «Миргородські Вісті», «Полтавські Вісті», які виходили українською мовою. Радянське керівництво майже нічого не змінювало».

«Це та ж сама свита, тільки на інший бік шита»

Протягом усієї окупації радянська влада розраховувала на масовий героїзм і самопожертву полтавців. Людмила Бабенко каже, що такого не відбулося. Більшість людей обирали життя в окупації, йдучи на найбільш поширений вид колабораціонізму – заради виживання.

Це економічна форма пристосування, коли працювали за пайок, як, наприклад у селах, де збереглися колгоспи і залишилася загальнотрудова повинність. Селяни мали, як і раніше, виходити на працю в радянські колгоспи, де їм відмічали трудовні. За словами Бабенко, для селян Полтавщини з приходом німців майже нічого не змінилося:

«Яку позицію займало українське селянство. Колективізація з усіма її наслідками, з голодомором, масовим зубожінням селянства, перетворення їх на найманих працівників теж наклало відбиток. Селяни очікували, що колгоспи розпустять, землю

розділять у приватну власність, а натомість вони отримали ті ж самі колгоспи, тільки під німецькою назвою».

Під час окупації в Полтаві працювали: 2 кінотеатри, в яких показували німецькі фільми, окремі – з українським перекладом, театралізований ансамбль української пісні й танцю, дитячий театр з балетною студією та хором, літня естрада в Петровському парку, театр-вар'єте та інші культурні установи. Щоправда, розраховані вони були переважно на обслуговування німецьких військових.

Під час окупації до Полтави переїхав, не встигнувши евакуюватися з Києва, відомий на весь світ оперний співак Борис Гмиря. Він був солістом Київського оперного театру, переїхав до Полтави і тут він жив понад рік. Переважно, співав для німців. Людмила Бабенко каже, що це було однією із причин того, що після війни він потрапив в опалу до радянської влади:

«Він і далі співав, але премій, звань, почестей був позбавлений. Навіть через десятки років, після смерті співака, його дружині і рідним, з великими труднощами, вдалося досягти дозволу влаштувати у його квартирі меморіальний музей. Це було не пробачення того, що він співав для німців».

Щодо релігійної політики окупантів. Для окупованих територій України було характерне релігійне відродження. На початок війни на Полтавщині було усього вісім культових чинних храмів. Німці не перешкоджали відродженню духовного життя, але контролювали його відновлення, говорить Людмила Бабенко:

«Мережа релігійних громад була дуже густою. Відродилася автокефальна православна церква, заборонена в 1930 р. З її відродження була пов'язана поверненням до Полтави племінника Симона Петлюри Мстислава, пізніше патріарха Мстислава Скрипника, який тоді допомагав Феофілу Булдовському розбудовувати церковну мережу української автокефальної православної церкви».

Дорогою ціною дісталася перемога полтавцям. На теренах області поховано 142130 військовослужбовців, які полягли в боях або померли у шпиталях. Серед них 25 Героїв Радянського Союзу. В області поховано також 6 040 партизанів і підпільників (у це число включено і багато непричетних до антифашистського Руху опору людей), 261 680 військовополонених та 88 970 мирних жителів. Усього полтавська земля за час війни прийняла 498 820 чоловік.

Незважаючи на нечувані жертви у війні, Україна не здобула незалежності. Для українського народу війна у травні 1945 р. не закінчилася. Безкровна

Війна тривала і в 1946–1947 рр., коли близько мільйона українців, у тому числі й учасників радянсько-німецької війни, загинуло від утретє влаштованого комуністичним режимом голоду. А національно-визвольна боротьба на західноукраїнських землях тривала до середини 50-х рр. Рятуючи світ від фашистського поневолення, український народ, як і всі народи Радянського Союзу, врятував тим самим і комуністичний режим, відтягнувши його крах на піввіку. У цьому неоднозначність в оцінках перемоги СРСР над фашистською Німеччиною.

Список використаних інформаційних джерел

1. Полтавщина: влада на історичних паралелях / [Л. Л. Бабенко та ін. ; голов. ред. М. П. Перепелиця]. – Вид. 2-е, перероб. і допов. – Полтава : АСМІ, 2012. – 399 с.

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕГОВОРІВ У БІЗНЕСІ

Ю. Є. Туменко, студентка спеціальності *Міжнародний бізнес, група МЕВ МБ 6-11*

І. С. Тодорова, науковий керівник, к. психол. н., доцент кафедри педагогіки та суспільних наук

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Бізнес бесіди і переговори ведуться у вербальній формі, тобто за допомогою слів. Учасники спілкування повинні бути не лише грамотними, але й дотримуватися етики мовного спілкування. Крім цього, важливу роль відіграє невербальний складник (якими жестами, мімікою супроводжується мова). При проведенні переговорів з іноземними партнерами, що представляють інші культури і релігії, невербальні аспекти набувають більшого значення.

Для налагодження відносин між партнерами на ознайомчій зустрічі корисними виявилися такі тактики поведінки, які дозволяють створити ділову, але водночас приємну та позитивну атмосферу. До них передусім слід віднести: розсудливість – необхідно дотримуватися субординації і контролювати свої емоції, які, у свою чергу, можуть негативно позначитися на

переговорному процесі; порозуміння – неухважність до точки зору вашого партнера обмежує можливості формування компромісу; комунікація – у разі якщо ваші партнери не виявляють великого інтересу, все ж таки постарайтеся здійснити з ними комунікацію. Це дасть можливість зберегти та вдосконалити взаємовідносини; точність – помилкові відомості знесилюють міць аргументації і мають великий негативний вплив на репутацію. Важливо також уникати повчального тону – у бізнесі неприйнятно наставляти напарника, основний прийнятний метод впливу – переконування.

Формальна частина переговорів настає з викладу суті проблеми та можливих варіантів її вирішення в процесі переговорів. Саме від того, як компетентно і добре учасник представить власну думку, великою мірою залежить успіх усього переговорного процесу. Тут принципово важливе все і немає дрібниць. Враження, яке людина справляє на напарника в переговорах, багато в чому сформує його подальше ставлення до неї та до проблеми.

Важливо звертати увагу на невербальну мову, самопрезентацію, проявляти впевненість у собі, але вміти вчасно поступитися. Головні закономірності щодо психологічного аспекту переговорів можна сформулювати у вигляді таких порад. Поводьтеся і говоріть упевнено – люди будуть думати, що ви справді впевнена у власних силах людина, вони швидше повірять у вашу грамотність. Експерименти психологів показали, що 55 % спогади, що формується в іншої людини про вас, залежить від того, що він бачить (стать, зовнішність, постава, міміка, вираз обличчя, одяг), 38 % – складається з того, що вона чує (тембр голосу, інтонація, чіткість дикції), 7 % враження ви здатні справити словами, тобто тим, що говорите. З цього випливає, що на першому етапі знайомства важливіше не те, що говорите, а як ви це говорите.

Будьте наполегливі. Стиль ведення переговорів буває агресивний, пасивний або наполегливий. Незважаючи на позитивні нюанси, все-таки агресивний і пасивний стиль в основному викликають розбіжності між людьми та принижують вас в очах партнера.

Домагайтеся взаємного порозуміння. Взаєморозуміння – основа відмінних контактів між людьми. Найчастіше процес налагодження довіри і взаємного розуміння між людьми трапля-

ється машинально, інтуїтивно, але час від часу потрібно застосувати деякі дії. Інтонація і манера вимови: їх простіше скопіювати, це найпростіший спосіб налагодження взаєморозуміння між партнерами (партнер говорить швидко і ви говорите швидко, каже тихо і спокійно – і ви дотримуйтеся його тону).

Бажання вирішити проблему – найголовніша передумова для того, щоб вступити в переговори, оскільки настрої і бажання знайти спільне рішення, яке влаштовує обидві сторони, вже від початку зумовлюють успішне їх завершення.

Список використаних інформаційних джерел

1. Количева Т. В. Психологія ділового спілкування : конспект лекцій. Харків : УкрДАЗТ, 2012. 106 с.
2. Стратегія і тактика ділових переговорів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.stattionline.org.ua/ekonom/64/9657-psixologichni-zakonomirnosti-vedennya-dilovo%D1%97-besidi.html>. – Назва з екрана.
3. Чмут Т. К., Чайка Г. Л. Етика ділового спілкування : навч. посіб. 3-тє вид., стер. Київ : Вікар, 2003.

ДЕСТРУКТИВНІ МІЖОСОБИСТІСНІ ВІДНОСИНИ

К. І. Васильченко, студентка спеціальності Міжнародний бізнес, група МЕВ МБ 6-11

І. С. Тодорова, науковий керівник, к. психол. н., доцент кафедри педагогіки та суспільних наук

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Головним і визначальним для особистості є її ставлення до людей, що водночас виступають як взаємовідносини, або міжособистісні стосунки. У науковій літературі міжособистісні стосунки – це зв'язки, що ґрунтуються на взаємній готовності суб'єктів до певного типу неформальної взаємодії й спілкування, супроводжуються почуттям симпатії-антипатії та можуть бути оціночними й дієвими, тобто реалізуватися у взаємодії. Людські відносини передбачають зв'язок як мінімум між двома індивідами, а їхній характер визначається психологічними особливостями учасників [3].

Здорові стосунки – запорука щасливого й успішного життя, вони сприяють зменшенню кількості стресів і хвороб, зростанню популярності і впевненості в собі. У дорослому житті

вони сприяють авторитету, вищому рівню фінансового благополуччя, стабільності в подружньому житті, самоповазі й усвідомленню сенсу життя. Люди, яким вдалося встановити позитивні міжособистісні стосунки, краще задовольняють власні потреби, повніше реалізують себе, легше долають труднощі і розв'язують проблеми [2].

До деструктивної міжособистісної взаємодії належать такі форми контактів, які ускладнюють або руйнують стосунки і згубно позначаються на обох партнерах. Прикладами такого роду контактів можуть бути маніпулятивне спілкування, агресивна взаємодія, авторитарний стиль спілкування. Навіть мовчання може мати деструктивне забарвлення, особливо тоді, коли воно приховує якусь важливу інформацію, або слугує засобом покарання партнера. Чимало особистісних рис характеру людини, таких як хитрість, схильність до наклепів, упередженість, стереотипність мислення, мстивість, цинізм, можуть бути основою деструктивної взаємодії, яка за таких умов не обов'язково переслідує якісь особисті вигоди, а керується неусвідомленими мотивами самоствердження, суперництва тощо.

Передусім необхідно звернути увагу на те, що агресивність як риса особистості надає взаємодії деструктивний відтінок і може набирати найрізноманітніших форм – від мстивості, ворожості, хамства, заздрощів до образ, сварок, погроз, нищівної критики партнера. Наступний аспект агресивної взаємодії пов'язаний з тим, що агресивна поведінка завдає фізичної, матеріальної чи моральної шкоди іншому, а це супроводжується глибокими емоційними переживаннями, такими як гнів, засмучення, зловтіха тощо, а також експресивним оформленням, тобто жестами погрози, ворожості, нехтування. Навмисна агресія передбачає заподіяння шкоди партнеру з усвідомленням наслідків і з отриманням задоволення від досягнення мети. При цьому, завдаючи біль, неприємності іншій особі, агресивна людина намагається підтримати свою високу самооцінку.

Упередження як установка, що перешкоджає адекватному сприйняттю повідомлення або дії, підсилює деструктивну взаємодію. Зазвичай людина не розуміє або не бажає розуміти, що вона упереджено ставиться до партнера і розглядає своє ставлення до нього як наслідок об'єктивної оцінки певних фактів або вчинків. Нерідко упередження використовуються

індивідом для виправдання власних дій по відношенню до іншого індивіда. Людина, яка перебуває під впливом упередження, може свідомо засуджувати іншу людину, невинувато негативно до неї ставитися. Йдеться про те, що до того, хто не подобається, індивід допускає і застосовує дискримінацію (невиправдано негативну поведінку) або в крайніх проявах – расизм, сексизм (індивідуальні упередження, установка і дискримінаційна поведінка по відношенню до людей певної раси або статі). Фрустрація, агресія, авторитаризм посилюють упереджене ставлення до партнера по взаємодії.

Лицемірство, обман, брехня, егоїзм є особистісними рисами людини, які служать основою деструктивної взаємодії і водночас формами такої взаємодії. Вони зумовлюють поведінку індивіда, спрямоване на отримання особистісної вигоди за рахунок інтересів іншої особи. Обман передбачає таку взаємодію, в основі якого криється бажання приховати правду, що трапляється найчастіше з корисливих намірів. Основою деструктивного спілкування також може бути людський егоїзм, коли на перший план в міжособистісних стосунках людина ставить власні інтереси і цілі. Такі егоїстичні наміри корисливого партнера можуть виражатися не тільки в тому, що він отримує певні матеріальні переваги, але і додаткові психологічні вигоди, що проявляються в приниженні іншого. Робиться це звичайно з метою мати кращий вигляд на тлі співрозмовника. Доведено, що егоїзм не є нейтрально індивідуальною властивістю, а має наступальний, агресивний, мстивий і винахідливий характер. Дослідження К. Муздибаєва показують, що егоїстичні люди не здатні до конструктивної взаємодії, адже вони наділені певними особистісними особливостями, які перетворюють міжособистісні контакти з ними в деструктивні, а це призводить до приниження, страждання, ускладнення у відносинах партнерів [1].

Висновок. Основними чинниками деструктивних міжособистісних відносин є вади характеру, як-от лицемірство, обман, брехня, егоїзм, агресивність, схильність до наклепів, упередженість, нерозвиненість навичок конструктивного, довірливого та чесного спілкування. Саме тому корекція деструктивних міжособистісних відносин починається з усвідомлення людиною власної відповідальності за якість зв'язків з іншими людьми, з перевиховання негативних рис характеру, формування толерантності, навичок співпраці та діалогу.

Список використаних інформаційних джерел

1. Деструктивное межличностное взаимодействие. URL: <http://psyznaiyka.net/socio-obchenie.html?id=21>.
2. Здорові стосунки. URL: <http://multycourse.com.ua/ua/page/18/41>.
3. Культура міжособистісних стосунків як педагогічна проблема. URL: http://lib.iitta.gov.ua/5463/1/Кол_мон.pdf.

ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ ОСОБИСТОСТІ

В. Є. Косінова, студентка спеціальності *Готельно-ресторанна справа, група ГРС б-23*

І. С. Тодорова, науковий керівник, к. психол. н., доцент кафедри педагогіки та суспільних наук,
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Вивчення життєстійкості особистості є важливим напрямом психологічних досліджень, оскільки інтерес до даної теми за останні роки тільки зростає, що обумовлено об'єктивними обставинами: якість життя людини, психічне здоров'я, її задоволеність собою, своєю працею, сім'єю. Увага концентрується на вивченні ключових передумов, що дозволяють підтримувати ефективну взаємодію з людьми, досягати успіху в житті, бути щасливим, навіть за наявності несприятливих обставин.

Щоб пристосуватися й адаптуватися до складних чи негативних умов, реалізовувати себе, людині необхідно виробляти навички вирішення проблем, набути якостей, які дозволили б зберігати комфортний рівень життєвих аспектів. Найбільш відповідним поняттям, яке налічує в собі дані вимоги та відображає багатокomпонентне особистісне утворення, є термін життєстійкість особистості, вперше введений у науковий обіг американської психології Сальваторе Мадді.

Професор С. Мадді виявив, що життєстійкість – особистісна характеристика, загальний показник психічного здоров'я людини, система установок індивіда відносно себе, світу і ставлень до них. Зазначений феномен складається з трьох компонентів: залученість, контроль та прийняття ризику.

1. «Залученість» – перша складова життєстійкості, важлива характеристика ставлення людини до себе, оточуючого світу та методів взаємодії. Дає сили та мотивує до самореалізації, лідер-

ства, викликає відчуття значення і самоцінності, що сприяє до розв'язання життєвих завдань, не звертаючи при цьому уваги на наявність стресогенних факторів.

2. «Контроль» – наступний компонент життєстійкості. Характерна до цього фактору уважність за обставинами, створює напрямки для впливу перед різноманітними стресогенними умовами.

3. «Прийняття ризику», третя складова допомагає людині сприймати проблему як досвід, своєрідний виклик, що буде стимулом для розвитку власних можливостей.

С. Мадді виокремлює «життєстійкість» не тільки як аспект самозахисту, а й наголошує на здатність особистості до трансформаційного самоопанування, що включає в себе процес творчого перетворення і світу навколо. На його думку, зазначений феномен базується на вмінні визнати реальність, свої можливості, обмеження, вразливість і вдало перетворити будь-яку ситуацію в перевагу.

Розвиток для факторів життєстійкості відбувається в дитинстві і частково в ранньому підлітковому віці. Важливим чинником формування і у дітей, і у підлітків зокрема – є сім'я. В дитинстві засвоюється ймовірний сценарій, коли батьки, переживаючи стреси, конфліктують на очах у малюка і мимоволі утягують його у свої проблеми. При таких умовах, дитина, вбирає в себе приклади батьків і надалі неусвідомлено копіює їх у своєму житті. У період підліткового віку, формується психологічна готовність до самовизначення, оцінки себе, своїх якостей з точки зору приналежності до певної статі чи соціальної групи. Також довготривалим і продуктивним періодом становлення особистості, реалізації себе є зрілий вік. Саме в цьому віці вирішальне значення набуває життєздатність людини. Життєві аспекти як соціально-економічний стан, побутові умови, сімейні відносини, соціально-професійний статус, перспективи майбутнього залежать від самоставлення людини в навколишньому середовищі. А у разі негативного розвитку, несформованості рис характеру, психологічно-індивідуальна траєкторія життєдіяльності призводить до спотворення особистості.

Шляхи для досягнення психологічної стійкості є індивідуальними. Проте, вчені, досліджують, підбирають універсальні стратегії, методи, щодо самоставлення і взаємодії зі світом, які можна розвивати, формувати та покращувати.

Завдяки поглибленим дослідженням на сьогодні існує дуже багато теорій, які виявляють психологічну, соціальну або ж навіть фізіологічну основу життєвої стійкості. Зазначене поняття є багатограним феноменом, що включає у себе різноманітні характеристики. Саме їх поєднання та взаємодія й обумовлює рівень вияву життєстійкості особистості. Подальший розвиток досліджень, визначить, яка саме з теорій, є найбільш близькою до фактичного вияву якостей життєвої стійкості.

Список використаних інформаційних джерел

1. Психологічні особливості формування життєстійкості у підлітків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/87894.pdf>. – Назва з екрана.
2. Психологічні засади підвищення життєстійкості особистості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/709097/1/Сердюк%20Л.pdf>. – Назва з екрана.
3. Що таке психологічна стійкість та як її досягти? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://arcua.org/psixeya/vipuski/vstati-i-jti-vpered-shho-take-psixologichna-stijkist-ta-yak-uiui-dosyagti.html>. – Назва з екрана.

ТУРИЗМ ЯК ЗАСІБ ПІДТРИМКИ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я

О. К. Фісанович, студентка спеціальності Туризм, група Тб-11
І. С. Тодорова, науковий керівник, к. психол. н., доцент кафедри педагогіки та суспільних наук
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Сучасний світ через свою динамічність і суперечливість усе більше втручається в особистісний простір людини, що негативно позначається на її здоров'ї загалом і на психологічному здоров'ї зокрема. Практично кожна людина не менше одного-двох разів у житті переживає серйозні психологічні проблеми, для розв'язання яких вона потребує кваліфікованої допомоги. Серед факторів, які негативно впливають на психологічне здоров'я та благополуччя особистості, виділяють: хронічну втому; страх самотності; сильний страх за своє здоров'я; незадоволеність собою; стрес через втрату роботи; різноманітні побутові та трудові конфлікти; страх залишитися без грошей; хвороба, смерть близьких тощо.

Проблема психологічного здоров'я сьогодні вийшла за межі окремої людини чи певних малих соціальних груп. Ця проблема в Україні набула вже національного характеру і стає все більш масштабною. Вищенаведене зумовлює сьогодні доцільність і необхідність масованого використання досягнень психології, а саме надання психологічних послуг населенню задля забезпечення психологічного здоров'я. У цьому аспекті туристична сфера є максимально багатогранною з точки зору можливостей за для реалізації даного завдання.

У даній роботі можливості туризму у підтримці і відновленні психологічного здоров'я людини ми пропонуємо розглянути через призму теорії потенціалів доктора психологічних наук В. О. Ананьєва. Свою теорію потенціалів В. О. Ананьєв візуалізував у вигляді квітки, кожен з семи елементів якої уособлював відповідний потенціал і різновид здоров'я людини. При цьому розвиток кожного з потенціалів забезпечує покращення здоров'я людини в цілому, і насамперед, її психологічного здоров'я [1].

Коротко схарактеризуємо кожен з семи потенціалів та одночасно спробуємо з'ясувати якими потенційними можливості та ресурсами володіє туристична сфера задля підтримки та розвитку кожного з них.

Потенціал розуму, або інтелектуальний аспект здоров'я людини. Він, на думку В. О. Ананьєва, полягає в тому, щоб не страждати від власних знань, а навчитись адаптувати цей інструмент для власного вдосконалення. У цьому плані інтелектуально-пізнавальна складова туризму є максимально адаптованою, не агресивною формою сприйняття і освоєння інформації, оскільки, по-перше, вона зазвичай є емоційно позитивно забарвленою, а отже – краще запам'ятовується, а по-друге, – підкріпленою матеріалізованими чи візуалізованими складовими. Завдяки цьому людина легше засвоює інформацію, отриману в ході подорожей та екскурсій ніж таку, яку б вона опрацьовувала, скажімо, з писемних чи електронних джерел. Не дарма ж заключним етапом отримання освіти молодими дворянами, свого часу, виступали саме тривалі подорожі світом.

Потенціал волі – особистісний аспект здоров'я – це здатність людини ставити перед собою мету та досягати її. Для розвитку цієї складової здоров'я величезну користь може принести екстремальний туризм. Від найпростішого його варіанту –

адаптованих пішохідних маршрутів до таких специфічних видів відпочинку як дайвінг, серфінг космічний туризм тощо.

Потенціал почуттів – здатність людини усвідомлювати і висловлювати власні почуття, а також сприймати почуття інших, не оцінюючи їх. Справжнім відкриттям в цьому плані може стати паломницький туризм, що останнім часом стрімко починає набирати популярності. Один з найяскравіших прикладів – хода Шляхом Святого Якова до міста Сантьяго-де-Компостела в Іспанії. Що характерно, зараз ця хода поволі втрачає яскравість суто католицького забарвлення, та все частіше сприймається її учасниками як Шлях подолання себе та самоочищення, як досвід комунікації з найрізноманітнішими людьми у абсолютно нетипових, подекуди стресових умовах, як можливість вивільнення, хоча б тимчасового, від умовностей і обмежень повсякдення, як простір щирих, нестримуваних емоцій. Ось враження учасників ходи, оприлюднені М. М. Саппа (2018): «У Каміно де Сантьяго ти не знаєш, куди саме дійдеш сьогодні і де будеш ночувати; ти зустрічаєш людей, з якими ніколи б не зіткнувся в звичайному житті; ти перевіряєш себе на міцність. Уявлення про власні можливості тріщить по швах, і в якийсь момент ти розумієш, що меж для тебе немає взагалі. ... Мій погляд: все наше життя – це шлях, і ми все одно всі йдемо в одну точку. Важливо лише те, що кожен індивідуальний, зі своїм темпом, страхами і очікуваннями. І як же круто знаходити «своїх» на шляху (як на Сантьяго, так і у житті)» [4].

Потенціал тіла – або здатність розвивати фізичну складову власного здоров'я, вміння отримувати насолоду від задоволення своїх фізичних потреб, знімаючи таким чином чисельні психологічні блоки, викликані штучними соціальними цінностями. Можливості для розвитку даного потенціалу в індустрії туризму є настільки ж різноманітними, як і людські відчуття – тактильні, зорові, слухові, смакові та інші. А їх культивування може охоплювати величезний спектр – від музичних фестивалів, до гастрономічних, від велотуризму (потреба тіла в русі) до екскурсій, присвячених сексуальній тематиці.

Суспільний потенціал або соціальний аспект здоров'я – здатність людини оптимально адаптуватись до соціальних умов, підвищувати рівень комунікативної компетентності. Забезпечення розвитку даної складової психологічного здоров'я містить в собі практично кожна з форм та видів туристичної діяльності

як в пізнавальному аспекті (коли людина пізнає специфіку соціальних систем інших країн), так і в практичному – коли під час подорожей турист вибудовує комунікації з представниками інших верств, спільнот, народів.

Креативний потенціал (творчий аспект здоров'я) – здатність людини до творчості та творчої самореалізації. Адже не дарма стародавні індіанці та класики психотерапії вважали, що причиною хвороби людини часто є нереалізовані бажання. Допомогти людині усвідомити свій скритий творчий потенціал та знайти шлях його здійснення (реалізації) можуть як креативні культурні заходи: етно- чи історичні фестивалі, так й івент-заходи, такі як, наприклад, фестиваль повітряних куль, чи фестивалі ремесел.

І, нарешті, поєднуючою серцевиною «квітки потенціалів» у В. О. Ананьєва виступає духовний потенціал, і в ньому, водночас, знаходять свій прояв кожен з шести попередніх елементів. За Ананьєвим саме духовний потенціал складає основу психологічного здоров'я людини. А оскільки він є сумуючою величиною і безпосередньо залежить від ступенів розвитку решти шести потенціалів, то, відповідно, методи розвитку останніх можуть слугувати способами підтримки потенціалу духовного, а разом з ним і відновлення психологічного здоров'я людини в цілому.

Список використаних інформаційних джерел

1. Ананьев В. А. Основы психологии здоровья. Кн. 1. *Концептуальные основы психологии здоровья*. Санкт-Петербург : Речь, 2006. 384 с.
2. Воскресенский В. Ю. Международный туризм. Москва : Юнити-Дана, 2006. 255 с.
3. Барчі Б. В. Психологічне здоров'я : надання психологічних послуг населенню. *Психічне здоров'я особистості у кризовому суспільстві* : зб. тез III Всеукр. наук.-практ. конф. (19 жовтня 2018 року). Укладач: Кисіль З. Р. Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів, 2018.
4. Саппа М. М. Довготривалі мандри, як один із засобів відновлення і корекції стану психологічного здоров'я. *Психічне здоров'я особистості у кризовому суспільстві* : зб. тез III Всеукр. наук.-практ. конф. (19 жовтня 2018 року). Укладач : Кисіль З. Р. Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів, 2018.

ЧИННИКИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ПЕРСОНАЛУ ОРГАНІЗАЦІЇ

І. Є. Пилипенко, студент спеціальності Бізнес-адміністрування: Менеджмент, група МЕН БА 6-11

*І. С. Тодорова, науковий керівник, к. психол. н., доцент кафедри педагогіки та суспільних наук
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

Психічне здоров'я – це стан повного фізичного, душевного і соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороб, при якому кожна людина може реалізувати свій власний потенціал, справлятися зі звичайними життєвими стресами, продуктивно і плідно працювати.

Рівень психічного здоров'я людини в даний момент часу визначається численними соціальними, політичними, економічними, психологічними і біологічними факторами. На психічне здоров'я впливають швидкі соціальні зміни, стресові умови на роботі, гендерна дискримінація, ризик насильства, соціальне відчуження, нездоровий спосіб життя і соматичні захворювання. Крім того, існують також особливі психологічні та особистісні чинники, через які люди стають уразливими перед психічними розладами.

Професійна діяльність – найважливіша сфера людського життя, а професійна ідентичність практично повсюдно виступає як основа особистісної ідентичності, визначаючи тим самим всю ієрархію потреб і духовних смислів кожної конкретної людини і всього суспільства. У зв'язку з цим, професійний статус особистості, рівень професійної компетентності і працездатності у значній мірі впливають як на об'єктивну оцінку соціальної значущості кожного з людей, так і на самооцінку. Тому, чим більше розвинене суспільство і, відповідно, чим вищий у ньому рівень розвитку виробництва, тим більше уваги приділяється такому фактору, як психічне здоров'я.

В останні роки все більше працівників піддаються впливу психосоціальних ризиків, що виникають через зміни в організації праці і в трудових відносинах, ненадійні умови зайнятості та посилення напруженості сучасного трудового життя. Внаслідок цього стає все важче досягати гармонійного і сприятливого для здоров'я балансу між роботою і сімейним життям. Психоло-

соціальні ризики прямо пов'язані з тим, як організовується робота і визначається її обсяг, і можуть призводити до таких наслідків, як виробничий стрес, почуття неспокою і тривоги, депресія та інші порушення психічного здоров'я.

З умовами праці можуть бути пов'язані чимало факторів ризику порушення психічного здоров'я, зокрема: неналежні умови гігієни праці і охорони здоров'я працівників; обмежена участь у прийнятті рішень; слабкий контроль за своєю областю роботи; низький рівень підтримки працівників; негнучкий робочий графік; нечіткі задачі чи організаційні цілі.

Ризики також можуть бути пов'язані із діяльністю, наприклад виконанням обов'язків, що не відповідають компетенції працівника чи надмірне навантаження. Ризики також можуть посилюватися, якщо відсутня згуртованість в колективі, працівник не має соціальної підтримки. Утиски та психологічне насильство (це може бути групове цькування, або булінг) – часті причини стресу, пов'язані з трудовою діяльністю, які створюють ризик для здоров'я працівників. Вони можуть бути причиною як фізичних, так і психологічних проблем.

Усе це створює економічні витрати для роботодавців, адже знижується продуктивність праці і зростає плинність кадрів. Це також може негативно відбиватися на сімейному і соціальному житті працівників. Статистичні дослідження показують наявність таких проявів порушення психічного здоров'я на роботі: 10 % працюючого населення взяли відпустку через депресію; 50 % людей з депресією не отримують лікування; до 94 % населення мають досвід переживання порушення когнітивних функцій на робочому місці (зниження пам'яті, розумової працездатності, порушення інших когнітивних процесів в порівнянні з персональною нормою).

Національні статистичні дані кількох країн вказують, що безліч людей залишають роботу через проблеми з психікою. Тому, в даний час існує зростаючий інтерес серед представників бізнесу до моніторингу психічного здоров'я та психологічного стану працівників і необхідності проведення систематичного тестування персоналу для виявлення психологічних проблем і психічних відхилень.

Для створення здорового середовища на робочому місці, у нещодавно опублікованому керівництві Всесвітнього економіч-

ного форуму рекомендовано діяти у трьох напрямках: забезпечувати охорону психічного здоров'я шляхом зменшення факторів ризику, пов'язаних з трудовою діяльністю; зміцнювати психічне здоров'я шляхом розвитку позитивних аспектів праці і сильних сторін працівників; вирішувати проблеми з психічним здоров'ям, якими б не були їхні причини.

Цей документ також підкреслює кроки, які можуть використовувати організації для створення здорового середовища на робочому місці: вивчення середовища на робочому місці та шляхів його покращення задля зміцнення психічного здоров'я співробітників; вивчення досвіду та мотивації лідерів і працівників організації, які вживали заходів для покращення умов праці; відмова від практика «винайдення велосипеда» і використання позитивного досвіду інших компаній; вивчення потреб окремих працівників і можливостей їх залучення до формування більш сприятливої для психічного здоров'я політики в організації; розповсюдження інформації про джерела можливої підтримки і місця, де можна отримати допомогу.

Створення умов праці, що сприятимуть збереженню психічного здоров'я, підвищують продуктивність праці і мають позитивні економічні наслідки є професійним обов'язком менеджера.

Список використаних інформаційних джерел

1. Концепція розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1018-р [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1018-2017-%D1%80%D0%BD>.
2. Карамушка Л. М., Снігур Ю. С. Копінг-стратегії: сутність, підходи до класифікації, значення для психологічного здоров'я особистості та організації. Актуальні проблеми психології. Т. 1, Вип. 55. – 2020. С. 23–30. URL: <http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/arkhiv-vydannia/tom-1/vipusk-55-u-m-2020>.
3. Терещенко К. В. Детермінанти забезпечення психологічного здоров'я персоналу організацій в умовах соціальної напруженості. Актуальні проблеми психології. Т. 1, Вип. 55 – 2020. С. 59–65. URL: <http://appspsychology.org.ua/data/jrn/v1/i55/11.pdf>.

САМОЗВАНСТВО В СУЧАСНОМУ СВІТІ – PRO ET CONTRA

Н. О. Ляшкова, група ФБСС-11

І. В. Усанов, науковий керівник, к. філос. н., доцент кафедри педагогіки та суспільних наук

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Становлення особистості в сучасному світі суттєво змінюється у порівнянні із традиційним суспільством, вимагає від людини максимальну відповідальність за власне життя і відкриває нові форми мотивації власного розвитку і пошуку себе. З'являється такий феномен, як самозванство, розбудований на самоактуалізації власних здібностей і власних життєвих проєктів. Взагалі самозванець – це той хто видає себе за когось іншого, присвоївши його ім'я, звання. Але сьогодні це можливість бути собою у світі, якого ще немає, у обставинах, які ще можуть бути, реалізувати себе так, як іще ніхто ніколи не був, це освоєння власного імені, власної долі в контексті народження нового суспільства. Звісно, з цими обставинами пов'язано багато небезпечних обставин.

Особливістю самозванства є те, що воно не егоїзм і не еготизм, в яких іноді помилково бачать корінь зла сучасності. Егоїзм може бути заснований і на свідомості власних інтересів, їх верховенство, але не обов'язково пов'язаний з їх нав'язуванням іншим, аж до насильства над ними. Самозванство виступає самовідданим представництвом «від імені» ідеї, спільності тощо. Якщо демократичність передбачає делегування людини від імені колективу, то тут людина сама бере на себе представницьку роль. Воно може проявлятися і як втрата себе, і як втеча від себе в колективізм, власне розуміння справедливості, тож може обернутися на кошмар для інших. Самозванство – примат волі, впевненості в правоті, у праві вирішувати за інших – як їм жити, втручатися в чужі долі, в праві на переробку суспільного устрою виключно на власний розсуд, на конституційне закріплення власної переваги – як нації, як класу, як партії, як особистості. Самозванство також не збігається з месіанством. У месіанстві все-таки переважає поклонання, коли у людині говорить голос Бога, її дару, її таланту, якому вона самовіддано служить. А тут саме – самозванство.

Слово «самозванець» інколи розуміється, як синдром. Дійсно, у психології є такий синдром самозванця – це коли людина відчуває себе підробкою, коли вона не вірить у свої сили і всі свої успіхи списує на випадковість. Або по-іншому синдром самозванця – це якийсь розрив між тим, що ми знаємо, і тим, про що ми думаємо, що ми повинні знати або вміти, тобто розрив ідентичності між тим, у що ми віримо, і тим, що про нас думають інші.

Можна навіть сказати, що самозванство і синдром самозванства – це різні речі. Синдром – це пасивний стан, тобто людина боїться, що її розкриють, хоча вона сама собі ставить палки в колеса, вона боїться успіху. Тоді як самозванець навпаки – це дуже активна людина, в якій активна життєва позиція і яка брала на себе відповідальність у всіх ситуаціях, коли інші не знають, що робити.

Самозванці взагалі стають першопрохідцями, бо вони знайшли нові творчі способи вирішення проблем, також було зроблено багато відкриттів, не зважаючи на те, що в них не було належних ресурсів, недостатньо знань у тій чи іншій галузі.

Життя, культура, текст, світ схожі на тканину, яка виткана човниками-людьми. Проходячи крізь щільний світ, людина з самого початку вплетена в тканину життя ниткою власної долі. Виписаний орнамент, візерунок життя не завжди залежить від самої людини, але потрапити, розсунути для себе «екологічну нішу», вплести себе – у цьому її завдання та її потреба. Тож усі ми тією чи іншою мірою – самозванці.

Є певна харизматична інтрига бути самим самозванцем, бо це означає знаходити невідомі риси професійного характеру, проходити через різні індустрії, щоб знайти себе та свій шлях. Самозванцем може називатися кожна людина, яка зробила перші кроки в професійному спрямуванні, не знаючи, що буде далі, а в подальшому кар'єрному шляху змінила чимало професій, бо шукала себе.

Взагалі питання не в тому, бути самозванцем чи не бути, питання в тому, як кожний переосмислює це слово. Тож у даний час феномен самозванства є «рольовою революцією» – переходом від статусної ідентифікації особистості – до рольової. У той час, як в архаїчному суспільстві статус виражався у визнанні за людиною належності до певних ієрархій, соціальних груп і

визначався переважно родинним або клановим фактором. Цьому впливу в тій чи іншій мірі піддаються всі суспільства. Самозванство розбудоване у відповідальності та самоусвідомленні розуміється як якась гідність, завойована індивідом і закріплена за ним в системі відтворення соціальних функцій.

Відрив рольового соціуму від статуарного настільки радикальний, що його спочатку можуть здійснювати тільки одиниці, які присвоюють статуси найбільш високого порядку, а значить, з неминучістю, породжують соціальні зміни, нові способи існування у світі та й сам світ.

Список використаних інформаційних джерел

1. Тульчинський Г. Л. Феноменология зла и метафизика свободы / Г. Л. Тульчинский. – Санкт-Петербург : Алетей, 2018. – 484 с.
2. Усанов І. В. Система і мережа: зміна технологій управління [Електронний ресурс] / І. В. Усанов // Філософські обрії. – Київ – Полтава, 2017. – № 38. – С. 61–70. – Режим доступу: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/8977>. – Назва з екрана.

САМОНАВІГАЦІЯ В ОСВІТНІЙ ПРАКТИЦІ

Д. В. Сизько, група ФБСС-11

І. В. Усанов, науковий керівник, к. філос. н., доцент кафедри педагогіки та суспільних наук

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

У сучасному світі молода людина, отримуючи освіту, орієнтується не на традиційні цінності, а на відкриття нового простору існування в технічно переоснащеному світі. Ми потрапляємо в ситуацію онтологічного переходу, необхідність нового набуття нової культурної норми, необхідність відновлення і вибудовування символічного горизонту і базових смислових опор.

Перехідність стає нашим постійним подією, способом існування. Але наповненості і перехідність загрожують катастрофою, тобто зміною базових норм. Перебування на кордоні завжди катастрофічне. У цій перехідності і межовості відсутній рецепт і немає гарантій порятунку й успіху. Необхідно бути завжди готовим, готовим до всього.

А тому актуальною стає тема розробки, вироблення практик, які допомагають людині вибудовувати особистісну навігацію в відкритому проблемному життєвому просторі.

У принципово відкритому і проблемному полі загострюється ситуація смислового й онтологічного самовизначення і самонавігації людини. На що можна спертися? На сенс, на граничний сенс, на якому тільки й може утримуватися життєвий горизонт. За допомогою сенсу людина фіксує свою присутність у світі. А напрацювати його можна за допомогою складання карти особистості.

У зв'язку з цим актуальною стає практика з вибудовування різного роду карт, путівників, навігаторів, які допомагають вибудовувати власну траєкторію Шляху, карту-путівник у зоні невідомості. Але рух по невідомій місцевості зазвичай здійснюється за допомогою провідника. Фігури ідентичності останнього відомі найрізноманітніші. Це радник по життю, тьютор, шерп, гід, сталкер ... Якщо говорити про духовні практики, то тут прикладів безліч. Це і фігура вчителя Сократа, який навчає молодого Алківіада того, що треба б піклуватися про себе, про свою душу. Це духовні вправи Ігнатія Лойоли, які необхідно проробляти за допомогою вчителя-поводиря. Це коани вчителів-даосів у старокитайській традиції. Це різного роду сучасні практики консультування і психотерапії (починаючи з простих психологічних порад по життю і закінчуючи екзистенційним аналізом).

Подібні практики душпастирства пов'язані з обов'язковою присутністю вчителя, який стоїть поряд з учнем. Специфіка роботи провідника-духівника полягає в тому, що той, кого він супроводжує, не знає шляху, не знає місцевості, не знає всіх деталей, небезпек, які його підстерігають у дорозі духовного становлення, а провідник знає.

Але одного разу настає момент, коли доведеться зробити самостійний крок по той бік, у невідоме. Тоді виникає необхідність у новій фігурі – не зовнішнього гіда, духовного наставника, а внутрішнього самонавігатора. Ця фігура більш екзотична, рідкісна, але все ж зустрічається в культурі.

Складність такої внутрішньої самонавігації полягає в тому, що людина, котра здійснює особистісну самонавігацію, і карта шляху, яку він становить, начебто поєднуються в одному носії – особистості навігатора.

Приклад тьюторства важливий тому, що фігура тьютора відрізняється від звичної фігури педагога тим, що намагається працювати не в рамках типових освітніх програм, за якими навчаються групи учнів, а у форматі індивідуальних траєкторій і особистої навігації. У такому випадку тьютору доводиться вчитися допомагати учневі будувати його особисту карту смислової самонавігації.

Уявімо собі ситуацію: людина приїжджає в незнайоме місто і вирішує його вивчити. Вона купує карту і потроху починає освоювати місцевість. Іде в одне місце, в інше, спираючись на карту, завдає на ній свої значки, малює стрілки, щось позначає. Поступово через тиждень місто починає для неї оживати, освоюватися. І карта стає все більш непотрібною, оскільки вона вжилася в цю людину, стала її частиною. Людина намалював на собі, на своїй пам'яті, уже своє місто, обжите, освоєне. Карта, раніше куплена цим гостем, уже не потрібна, але вона залишилася в іншому вигляді, обжитому, перемальованому, вона стала картою особистості, яка не віддільна вже від подорожного. Наступного разу, приїхавши в це місто, він може відновити пройдені маршрути, не користуючись зовнішньою картою.

Зрозуміло, реальна тьюторська практика часто редукується до простих так званих індивідуальних планів і програм, відчужених від учня. Останній за цим планом повинен «проходити», освоювати ті або інші теми, той чи інший навчальний матеріал.

Тим більше сучасна освітня практика організаційно не готова створити умови для повноцінної роботи з вибудовування і супроводу особистісних траєкторій студентів. Традиційна педагогіка формування студента під заданий образ зустрічає супротивом педагогіку самонавігації особистості. Введення педагогіки навігації в освіту передбачає необхідність інституційних змін останньої, а не просто наявність певної кількості тьюторів і косметичних перебудов.

Список використаних інформаційних джерел

1. Огурцов А. Антипедагогика: вызов постмодернизма [Електронний ресурс] / А. Огурцов // Высшее образование. – 2002. – № 5. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/antipedagogika-vyzov-postmodernizma>. – Назва з екрана.
2. Макарова Н. С. Дидактика высшей школы. От классических оснований к постнеклассическим перспективам [Електронний ресурс] :

монографія / Н. С. Макарова, Н. А. Дука, Н. В. Чекалева. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва : Юрайт, 2020. – 172 с. – Режим доступа: <https://urait.ru/bcode/456295>. – Назва з екрана.

3. Усанов І. В. Мережевий топос туризму і розмикання державної системи / І. В. Усанов, Л. А. Усанова // Людина, яка подорожує: постнекласична парадигма наукових досліджень туризму : матеріали Методологічного міждисциплінарного інтернет-семінару (м. Полтава, 17 квітня 2018 р.) / за заг. ред. Г. П. Скіяра. – Полтава : ПУЕТ, 2018. – С. 101–108.

ВИКЛИКИ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА

А. О. Івченко, група ФБСС-11

І. В. Усанов, науковий керівник, к. філос. н., доцент кафедри педагогіки та суспільних наук

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Світ стоїть на порозі грандіозних соціальних змін, технічних і культурних нововведень. Глибинне і вражаюче за своїми наслідками розгортання потенціалу техніки впливає на всі сторони соціального життя. Змінюється не тільки зміст праці, її продуктивність, істотні перетворення відбуваються в усьому ладі культури і сучасної цивілізації під впливом технологічних нововведень. Сутність технологічних змін була предметом аналізу багатьох дослідників, зокрема Е.Тоффлера у його роботі «Третя хвиля». На його думку, розвиток науки і техніки здійснюється ривками, за його термінологією, – хвилями і виділяє в історії цивілізації три хвилі. Перша хвиля – аграрна (до XVIII ст.), друга – індустріальна (до 50-х рр. XX ст.) і третя – постіндустріальна (починаючи з 50-х рр. минулого століття). Аналізуючи основи цих цивілізацій, він вважає, що головною цінністю цивілізації першої хвилі є земля, а її символом виступає мотика. Цінність другої хвилі – капітал, робоча сила, засоби виробництва, а її символом виступає конвеєр. Третя хвиля ґрунтується на знанні та інформації, відповідні символі стає комп'ютер.

Фундамент кожної хвилі цивілізації визначає її основні характеристики. Так, перша хвиля характеризується пануванням простого розподілу праці та невеликої кількості чітко визначених каст і станів, належність до яких визначала соціальне становище людини, а також авторитарною владою, децентралізова-

ною системою суспільного виробництва. Риси цивілізації другої хвилі визначаються поцесами індустріалізації, які зумовили існування основних соціальних інститутів: фабрично-заводське виробництво й утворення гігантських корпорацій, формування відповідної системи навчання фабричного типу та формування нуклеарної сім'ї на відміну від традиційної.

Загострення суперечностей індустріальної цивілізації, зокрема процеси цетралізації всіх сфер суспільного життя та «омасовлення» культури, обумовлюють її глибоку кризу. Тому на зміну другій хвилі, вважає Е. Тоффлер, поступово «накочується» третя хвиля цивілізації, що несе нові погляди на світ. Ці зміни обумовлюються новими науково-технологічними досягненнями, у першу чергу – в галузі інформатики та електроніки. Таке суспільство характеризується як постіндустріальне, а серед його ознак американський дослідник називає наступні. Визначальним чинником суспільного життя стає теоретичне знання та інформація. Головними соціальними інститутами стають університети як центри виробництва, переробки і накопичення знань. Відповідно, рівень знань, а не характер власності визначає соціальну диференціацію, тому професійна, а не станова структура стає основою стратифікації суспільства. У постіндустріальному суспільстві змінюється сам характер техніки, яка все більше стає «інтелектуальною», а не «механічною». Суспільство вступає в «технотронну еру», в якій соціальні процеси стають усе більш програмованими, а отже, контрольованими і безпечними.

Нова цивілізація входить у всі сфери нашого життя. Це не тільки нова економіка, але й нові конфлікти, нові сімейні відносини і соціальні зв'язки, зміни не тільки в стилі роботи, але й відпочинку і свідомості загалом. Функціонування постіндустріальної цивілізації передбачає також новий кодекс поведінки, залишаючи в минулому стандартизацію, синхронізацію, централізацію, не тільки капіталу та виробництва, але й особистісного культурного простору.

Масштабні зміни не тільки розширюють можливості самореалізації, але й розхитують наше самовпевнене уявлення про майбутнє. Як наслідок, поширеними стають песимістичні погляди, думки про безцільність й абсурдність існування. Проте, на думку Е. Тоффлера, сучасні зміни не є хаотичними чи випадковими, вони складаються в точну та ясну модель, є неминучими, а тому соціальна система й окрема людина не уникне фунда-

ментальних змін соціальних механізмів і змісту діяльності, стилю життя і форм мислення.

Список використаних інформаційних джерел

1. Усанов І.В. Мережевий топос туризму і розмикання державної системи / І.В. Усанов, Л. А. Усанова // Людина, яка подорожує: постнекласична парадигма наукових досліджень туризму: матеріали Методологічного міждисциплінарного інтернет-семінару (м. Полтава, 17 квітня 2018 р.) / за заг. ред. Г. П. Склера. – Полтава: ПУЕТ, 2018. – С. 101–108.

ЧИ МОЖЛИВА ТОТАЛІТАРНА ДЕРЖАВА У ХХІ ст.

О. В. Божуля, група ФКб-11

І. В. Усанов, науковий керівник, к. філос. н., доцент кафедри педагогіки та суспільних наук

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Термін «тоталітарний» (від лат. *totalis* – увесь, повний і *totalitas* – цільність, повнота) вживається для позначення державного ладу, який здійснює всеосяжний (повний, тотальний) контроль над усіма сферами суспільного життя та особистим життям громадян, спираючись при цьому на систематичне використання насильства. При розгляді словосполучення «тоталітарна держава» на думку спадають приклади таких держав ХХ ст. як нациська Німеччина чи Радянський Союз. Проте й сьогодні такі держави існують, і мова йде не тільки про Північну Корею чи Китайську народну республіку, а про країни, які творять тоталітарні режими під маскою демократії. Здавалось, що суспільство у ХХІ ст. вільне від всеосяжного контролю, бо засоби масової інформації та інтернет поширюють інформацію, допомагають спілкуватися різним верствам суспільства. Проте, не зважаючи на це, тяжіння суспільства до тоталітаризму не слабне.

Актуальність даного аналізу обумовлена збільшенням кількості країн з ознаками тоталітарного режиму, а саме – однією правлячою партією та втручанням влади в особисті аспекти життя людини. Відсутність плюралізму думок у владних колах, заборони інтернет-сайтів на державному рівні, заборони переглядів фільмів чи театральних вистав, використання спецслуж-

бами персональних даних громадян з соціальних мереж, контроль влади на засобах масової інформації наводить на думку, що тоталітарні технології керування суспільством продовжують не тільки розвиватися, але й вдосконалюватися у ХХІ ст. Необхідно підкреслити, що сучасне суспільство визнає свободу як найвищу цінність, та, як зазначає філософ, «у Німеччині мільйони людей відмовлялися від своєї свободи з таким же завзяттям, як і боролися за неї».

Свою роботу Е. Фромм починає з питання: чому людина згодна жити і навіть прагне до життя в тоталітарному суспільстві, чому саме відбувається втеча від свободи? Він розглядає саму природу свободи: «Чи може свобода стати неспокійним тягарем для людини, чимось таким, чого вона намагається позбутися? Чому для одних свобода – це заповітна мета, а для інших – загроза?» [1, с. 14]. Свобода, за Фроммом, визначає людське існування як таке, причому поняття свободи прогресує разом зі ступенем усвідомлення людиною самої себе, як незалежної й автономної істоти. Е. Фромм розглядає свободу не тільки як можливість діяти без перешкод і заборон, так і негативну свободу від інстинктивної обумовленості дій. Таким чином, процес розвитку свободи носить, за Фроммом, діалектичний характер: з одного боку, це розвиток людини, з іншого, – посилення ізоляції, що приводить до зростання почуття безсилля. Філософ підкреслює, що весь історичний шлях боротьби за свободу відкрив нам добу капіталізму та особистої свободи, що нажаль, лише посилило тенденції до пошуку виходу зі стану самотності, до пошуку сильної людини, якій би можна було підкоритися. Почуття ізоляції і безсилля людини в такому світі призводить до втечі від свободи, і проявляється у прагненні людини створити тоталітарне суспільство.

Отже, з аргументів філософа стає зрозуміло, що до тоталітарного суспільства прагнуть люди, які не можуть винести тягара свободи – свободи своїх думок і суджень, свободи своїх дій та свободи наслідків від них. Звичайно, життя в тоталітарному суспільстві набагато легше, кожна думка чи дія означена – чи є вона корисно чи руйнівною. В умовах свободи людина сама несе відповідальність за свої дії, а тому разом зі свободою приходить тягар відповідальності.

Аналізуючи сучасні тенденції світової політики, розуміємо, що тоталітарне суспільство не є пройденим етапом в історії

людства. По-перше, проблема самотності стає все більш поширеною. Найбільш самотніми, як не дивно, стають жителі високо-розвинених країн. Прикладом цього твердження є поширення в Японії таких людей як Хікоморі. Це молоді люди, які не виходять на вулицю з власних будинків, ведуть усамітнений спосіб життя через те, що не знаходять зв'язку з зовнішнім світом. Таке поширення самотності тільки більш підсилює тягар свободи. По-друге, уряди демократичних країн усе більше звертаються до тоталітарних технологій. Найбільш поширена з них інтернет-цензура. Цензура в інтернеті – це не лише блокування або закриття будь-яких веб-ресурсів, а й здійснення аналізу трафіку, організацію фіктивних опозиційних веб-ресурсів та застосування каральних заходів до авторів публікацій або власників веб-серверів. Здавалося б такий інструмент повинен бути поширеним лише в Північній Кореї чи Китаї. Та перелік країн з наявною інтернет-цензурою вражає: Південна Корея, Туреччина, США, Росія, Індія, Індонезія, Японія, Греція, Україна тощо [2]. Звичайно, інтернет-цензура в різних країнах ставить собі різні цілі, чи то обмеження нелегального обміну файлами, чи то обмеження доступу на певні сторінки інтернету, проте її мета є очевидною – обмежити ті ресурси, які не збігаються з політичною лінією. Прикладом цього є дії уряду М'янми (колишньої Бірми), який активно блокує вебсайти, які розкривають інформацію про порушення прав людини в країні або мають думку, що відрізняється від думки офіційного уряду. У країні також фільтрується інформація з електронної пошти, соціальних медіа та інших форм вебкомунікацій для того, щоб блокувати дисидентську діяльність в країні.

З огляду на ці факти можна зробити висновок, що ХХІ ст. можна з легкістю назвати століттям самотності, ІТ-комунікації на сьогодні не об'єднують людей, а лише ще яскравіше підкреслюють самотність людини і використовуються як політичні інструменти впливу. Тому не виключено, що інструментом повернення людині відчуття єдності, підтримки колективу та зрозумілості навколишньої дійсності може стати тоталітарна соціальна система, яка під маскою безпеки життя буде його контролювати.

Список інформаційних інформаційних джерел

1. Фромм Е. Втеча від свободи : пер з англ. / заг. ред. і послес. П. С. Гуревича. – Москва : Прогрес, 1989. – 272 с.

2. Україна виявилася однією з найбільш вільних інтернет-зон в світі [Електронний ресурс] // Сьогодні Мультимедиа. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://ukr.segodnya.ua/ukraine/ukraina-okazalas-odnoyu-iz-samyh-svobodnyh-internet-zon-v-mire-1064205.html>. – Назва з екрана.
3. Усанов І. В. Усанова Л. А. Онтологічний статус віртуальної реальності // Гілея. Науковий часопис. Випуск 29. – Київ, 2009. – С. 176–183.

СЕКЦІЯ 19. ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

РАЦІОНАЛЬНЕ ХАРЧУВАННЯ Й ФІЗИЧНІ ВПРАВИ – НАЙВАЖЛИВІШІ ФАКТОРИ ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я

К. С. Гладченко, студентка 2-го курсу ЛНУ

Н. М. Ахтирська, науковий керівник, ст. викладач кафедри фізичного виховання

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Важлива роль у забезпеченні високого рівня здоров'я, збільшення тривалості життя, збереженні працездатності людини належить харчуванню. Воно має бути раціональним (розумним). Універсальних раціональних режимів харчування не існує. Для кожної людини воно специфічне. При цьому варто враховувати індивідуальні особливості обміну речовин, стать, вік, характер праці.

Раціональне харчування (ratio – розумний) – це фізіологічно повноцінне харчування здорових людей із урахуванням їх віку, статі, характеру праці та інших факторів. Раціональне харчування сприяє збереженню здоров'я, опірності шкідливим факторам навколишнього середовища, високій фізичній й розумовій працездатності, а також активному довголіттю. Для того, щоб раціон був повноцінним і збалансованим, необхідно споживати різноманітні продукти, що містять безліч різних поживних речовин, мікроелементів, вітамінів [2].

Усі люди повинні споживати їжу для отримання енергії. Їжа повинна складатися з харчових продуктів рослинного і тваринного походження. При різноманітному харчуванні продуктами рослинного і тваринного походження нашому організму легше утримувати енергетичний баланс, тобто забезпечувати потреби органів у енергії, різних видах білків, жирів і вуглеводів, а також макро і мікроелементами.

Збалансоване харчування відповідає повноцінному харчуванню, що характеризується оптимальною (тобто відповідає фізіологічним потреби організму) кількістю і співвідношенням усіх компонентів їжі. Збалансоване харчування містить потрібні поживні речовини, які повинен отримувати організм людини в

правильному співвідношенні. Доведено, що оптимальне співвідношення в раціоні людини білків, жирів і вуглеводів повинно наближатися до: 1 : 1,2 : 4. Білки повинні складати 12 %, жири 30–35 % загальної кількості. Також слід враховувати вік людини, її фізичні навантаження та умови навколишнього середовища. Усім відомо, що під час фізичної праці людина потребує більше енергії, ніж під час розумової праці.

Важливим для організму людини є дотримання режиму харчування. Найраціональнішим є чотириразове харчування: перший варіант передбачає сніданок, другий сніданок, обід і вечерю; другий – сніданок, обід, підвечірок і вечерю. Відповідно до фізіологічних потреб організму, доцільний такий розподіл енергетичної цінності добового раціону: на перший сніданок – 25–30 %; на другий сніданок (чи підвечірок) – 10–15 %; на обід – 40–45 %; на вечерю – 20 %. За чотириразового режиму харчування проміжки між прийманнями їжі не повинні перевищувати 4–5 год.

Калорійність їжі або енергетична цінність харчових продуктів – кількість енергії, яка утворюється при окисненні жирів, білків, вуглеводів, що міститься в продуктах харчування і витрачається на фізіологічні функції організму.

Калорійність – важливий показник харчової цінності продуктів, вимірюється в кілокалоріях (ккал) або в кілоджоулях (кДж). Одна кілокалорія дорівнює 4,184 кілоджоуля.

Для визначення енергетичної цінності застосовують прилад калориметр. Енергетична цінність 1 г білка становить 4 ккал (16,7 кДж), 1 г жиру – 9 ккал (37,7 кДж), 1 г вуглеводів – 3,75 ккал (15,7 кДж). Мінеральні речовини, вода прихованої енергії не мають, а енергетичну цінність вітамінів, ферментів та інших органічних речовин не враховують, оскільки в продуктах їх дуже мало. Таким чином, енергетична цінність харчових продуктів залежить від вмісту в них білків, жирів і вуглеводів [1].

Енергетичну цінність розраховують на 100 г їстівної частини продукту харчування. Так, у 100 г яловичини 1 категорії міститься, %: білків – 18,9, жирів – 12,4. Отже, енергетична цінність яловичини становить $9 \times 12,4 + 4,0 \times 18,9 = 187$ ккал, або 782 кДж.

У середньому за добу людина витрачає $2\,000 \div 4\,300$ ккал, або 8 368–18 017 кДж (залежно від віку, фізичного навантаження, клімату).

Калорійність добового раціону для дітей: від 3 до 7 років становить 1 900 калорій, від 7 до 11 – 2300, від 11 до 15 – 3 000, від 15 до 18 років – 3 500. Енергетична цінність добового раціону харчування повинна бути на цьому ж рівні, її визначають додаванням енергетичної цінності окремих харчових продуктів, які входять у страви [1, 2].

При визначенні енергетичної цінності враховують, що харчові речовини не засвоюються повністю: рослинна їжа засвоюється в середньому на 80–85 %, оскільки протопектин і клітковина не засвоюються, тваринна їжа засвоюється на 90–95 %, а змішана – на 85–90 %.

Кожен вітамін служить для людського організму «цеглиною», з участю якого будуються різні системи, «паливом» для хімічних реакцій, які відбуваються в кожній клітці. Вітаміни є важливими для різних категорій населення: дітей; дорослих людей; вагітних жінок; літніх людей.

Важливо пам'ятати про баланс. Нестача вітамінів (авітаміноз) або їх повна відсутність (гіповітаміноз) може стати причиною серйозних проблем зі здоров'ям, але передозування тим чи іншим корисним матеріалом, передусім, призводить до надлишку вітаміну в організмі (гіпервітамінозу) і нічого доброго не несе.

Саме тому слід бути обережним із застосуванням різних вітамінних добавок, які в асортименті можна знайти на полицях аптек. Денна норма більшості вітамінів становить всього кілька грамів, і ми отримуємо її з їжі – звичайно, за умови правильно складеного раціону. Для цього потрібно знати, в яких продуктах які вітаміни містяться.

Важливою складовою фізичної активності є фізичні навантаження, що пов'язані з роботою м'язів скелета, зміною фізичної активності організму та витратою енергії на окрем фізичні зусилля. Фізична активність охоплює різноманітну поведінку людини, яка пов'язана із: переміщенням з одного місця на інше, щоденною діяльністю, професійною сферою, наукою, навчанням, відпочинком, заняттями спортом та ін. Загалом вон може проявлятися у різних формах та виконувати різні функції. Відомо, що організм людини у відповідь на фізичне навантаження реагує не однією якою-небудь реакцією, а цілим рядом біохімічних, морфологічних та фізіологічних процесів. Під час фізичного навантаження за рахунок функціональних можливостей організму лю-

дини відбуваються термінові адаптаційні зміни (термінова адаптація). При багаторазовому повторенні термінових адаптаційних процесів структурні і функціональні можливості людини розвиваються (довготермінова адаптація). Тому систематичні оптимальні для кожного віку заняття фізичними вправами дозволяють покращити функціональний стан багатьох систем організму, віддалити інволюційні процеси, знижують ризик виникнення багатьох захворювань, зокрема серцево-судинних [3].

Таким чином, знання закономірностей процесів адаптації до фізичних навантажень стає однією із важливіших умов успішної організації рухової активності людини, особливо старіючої. Зовнішні (соціальні) і внутрішні (біологічні) стимули розвитку фізичного потенціалу людини ніби доповнюють одне одного і забезпечують найбільш раціональний шлях досягнення мети фізичного виховання: накопичення фізичного потенціалу, необхідного для нормального функціонування людини в оточуючому середовищі.

Список використаних інформаційних джерел

1. Енциклопедія здоров'я. – Київ, 1999.
2. Якушева С.І. Рациональное харчування. – Київ, 2000.
3. Як залишатися здоровим до 100 років. – Харків, 1999.

СУЧАСНЕ ТРЕНАЖЕРНЕ ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНІЧНИХ ДІЙ ВОЛЕЙБОЛІСТІВ

М. С. Гонтар, студент спеціальності Туризм, група Т б-22

І. А. Васецький, науковий керівник, старший викладач кафедри фізичного виховання

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Фізична підготовка спортсменів є основою спортивного тренування. У процесі її здійснення розвиваються основні рухові якості: швидкість, спритність, витривалість, сила та гнучкість. Фізичну підготовку поділяють на загальну і спеціальну.

Загальна фізична підготовка спрямована на підвищення функціональних можливостей органів і систем організму, поліпшення координації рухів, удосконалення рухових навичок і вмінь, фізичних якостей. Для цього потрібен систематичний вплив на організм за допомогою загальнорозвиваючих і спеціальних вправ з різних видів спорту.

Спеціальна фізична підготовка спрямована на розвиток функціональних можливостей у конкретному виді спорту, який потребує тих чи інших вмінь для досягнення успіху. Основними засобами спеціальної фізичної підготовки спортсмена служать змагальні для даного виду спорту вправи та спеціально-підготовчі вправи, які розробляються на їх основі.

У наш час технічний прогрес не оминув і спорт, зокрема волейбол. Тренувальні пристрої і тренажери успішно застосовуються як у загальній, так і в спеціальній фізичній підготовці спортсменів.

Значне збільшення обсягів та інтенсивності тренувальних навантажень негативно впливає на організм спортсменів. Вплив негативних факторів можна знизити, здійснюючи значну частину навчально-тренувального процесу за допомогою тренажерних пристроїв, які різноманітять заняття, підвищують їх емоційність.

Виконання вправ на тренувальних пристроях і тренажерах дозволяє, з одного боку, зберегти високу ступінь спряженості з основним змагальним рухом, а з іншого – вибірково впливати на розвиток необхідних фізичних якостей.

Розглянемо сучасне тренажерне обладнання для вдосконалення технічних навичок волейболістів.

Пружинний утримувач м'яча. До дерев'яної рейки під прямим кутом кріпляться дві інші. Для міцності вони скріплюються косинцями. До рейках прикріплюються дужки з жорсткої дроту, на кінцях дужок зміцнюються гумові кружки, відстань між якими залежить від пружності дужок. Розсунувши дужки, між гуртками вставляють м'яч. При ударі м'яч вільно летить у напрямку, який йому дається [1].

Тренажер для пасуючого. Складається з опори, кільця зверху опори та сітки від кільця і до низу конструкції. Використовується для відпрацювання точності передачі м'яча. В залежності від рівня гравця можна змінювати рівень висоти та кут нахилу кільця. Тренування гравців здійснюється шляхом їх спроб точно влучити у кільце за допомогою верхньої або нижньої передачі.

Універсальний волейбольний тренажер. За допомогою тренажера можна відтворювати і моделювати основні технічні прийоми волейболу і умови, в яких протікає процес навчання. Пристрій для метання м'ячів складається з наступних основних вузлів:

відбивача, кошики для м'ячів, важільного механізму виштовхування м'яча. Система важеля дозволяє виштовхувати м'яч із заданою швидкістю. Відбивач встановлюється під заданими вертикальних і горизонтальних кутами, що забезпечує політ м'яча в заданому напрямку і по заданій траєкторії. Пристрій дозволяє багаторазово метати м'яч до студента з однаково заданими швидкостями, напрямком і траєкторією. Управління механізмом виштовхування, установка вертикального і горизонтального кутів відбивача здійснюється з єдиного пульта. Пристрій для метання м'ячів володіє достатньою скорострільністю (6–8 м'ячів в хвилину) [2].

Список використаних інформаційних джерел

1. Універсальний тренажер [Електронний ресурс] : веб-сайт. URL: <https://ukrprosport.ru/rizne/7133-elektronna-mishen-volejbolnij-trenazher-dlja.html>.
2. Використання тренажерів у спорті [Електронний ресурс] : веб-сайт. URL: https://ua-referat.com/Використання_тренажерів_у_технічної_і_фізичної_підготовки_початківців_волейболістів.

ДИТЯЧИЙ ЦЕРЕБРАЛЬНИЙ ПАРАЛІЧ

К. Ю. Горобець, студентка спеціальності Менеджмент, група МЕН МІР 6-11

Н. А. Новицька, науковий керівник, ст. викладач кафедри фізичного виховання

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Дитячий церебральний параліч (ДЦП) – це збірна група стійких непрогресуючих рухових синдромів (парези, паралічі, гіперкінези, атаксія), поєднані з психічними, мовленнєвими порушеннями, рідше епілептичними випадками, ліквородинамічними розладами, патологією зору, слуху, інших органів та систем або без них, які є наслідком органічного ураження центральної нервової системи в пренатальному, інтранатальному та ранньому неонатальному періоді.

Уперше зв'язок між післяпологовими ускладненнями та порушенням розумового та фізичного розвитку народжених дітей встановив у середині XIX ст. британський ортопед В.-Дж. Літл, через це в клінічній практиці на означення цієї хвороби використовувався термін «хвороба Літла». У 1889 р. лікар Вільям Ослер запропонував назву «церебральний пара-

ліч», обґрунтувавши зв'язок між ускладненими пологами та ураженням ЦНС дітей. Як окрему нозологічну форму ДЦП вперше виділив Зигмунд Фрейд. У 1957 р. створений Р. Маккейсом і П. Полані «Клуб Літтла», який об'єднав зусилля багатьох лікарів з проблеми ДЦП. У 1959 р. опубліковано «Меморандум із термінології і класифікації церебральних паралічів». 2004 р. у Меріленді (США) проведений Міжнародний семінар із визначення і класифікації ДЦП.

Діагноз ДЦП зазвичай встановлюється в кінці першого – третього року життя дитини за умови сформованого дефекту в руховій системі. Поширеність ДЦП становить від 1,5 до 3,0 – 5,0 ‰ (в Україні – 2,5–2,6 ‰). Частіше такий діагноз реєструється в дітей, які народилися недоношеними. Серед відомих етіологічних чинників підтверджена роль антенатального ураження (внутрішньоутробні інфекції, дизнейроонтогенез, гіпоксія та ішемія), натального (пологова травма, асфіксія) та постнатального (гемолітична хвороба новонародженого, інші). Розглядається можливість генетичного чинника (схильність) до виникнення ДЦП. Переважає гіпоксичний чинник ушкодження структури головного мозку, який призводить до морфологічних змін верифікованих при ДЦП: внутрішньочерепні нетравматичні крововиливи, мультикістозна енцефаломаліяція, перивентрикулярна лейкомаляція, парасагітальний церебральний некроз, патологія базальних гангліїв, структур задньої черепної ямки, інфаркти мозку, поренцефалія, інші

Оскільки причини ДЦП різні, був вивчений широкий спектр профілактичних заходів. Профілактика дитячого церебрального паралічу полягає в профілактиці та своєчасної терапії вищеписаних основних причин. Важливе раннє виявлення, спостереження за групами ризику (наявність хронічної артеріальної гіпертензії, ожиріння, хронічного пієлонефриту у жінки) та адекватна терапія плацентарної недостатності (з розвитком або без розвитку гестозу), вибір належного способу ведення пологів.

Реабілітаційні заходи повинні бути спрямовані на корекцію не лише рухових порушень, але й супутньої симптоматики, які виникають у дітей з органічним ураженням нервової системи.

1. Фізична реабілітація при дитячому церебральному паралічі – основний засіб. Комплекси вправ для дітей з ДЦП спрямовані на те, щоб не допустити атрофії та ослаблення м'язів внаслідок їх невикористання та уникнути контрактур, коли напружені м'язи стають малорухомими та зафіксовуються в патологічному

положенні. Важливо розуміти, що до кожної дитини має використовуватись індивідуальний підхід та складатись індивідуальний комплекс вправ.

2. Медикаментозне лікування.

3. Ортопедичне лікування (використання ортезів, шин і т. д.).

4. Різноманітні види дитячого масажу – класичний, точковий, сегментарно-рефлекторний.

5. Хірургічні методи.

Для досягнення максимально позитивних результатів в лікуванні, щоб зробити тіло гнучким та спритним, підпорядкувати його рухи свідомості, необхідно з раннього віку починати регулярні заняття лікувальною фізкультурою (ЛФК). Також корисними є різні пристосування, що дозволяють в повній мірі оволодіти фізичними навиками: валики, м'ячі, ходунки, спеціальні тренажери.

Вплив правильно поставленої лікувальної фізкультури на організм дитини переоцінити неможливо. Крім оздоровчого ефекту в цілому варто відзначити такі зміни: активізацію роботи м'язів і обмінних процесів, зміцнення тканин і органів, прискорення кровообігу, поліпшення мозкової діяльності. Однак належний ефект буде досягтися лише при дотриманні основних принципів ЛФК для дітей. **По-перше**, вправи треба виконувати регулярно, не допускаючи тривалих перерв. **Другий принцип** – поступове збільшення навантаження.

Список використаних інформаційних джерел

1. <https://uk.wikipedia.org/wiki>.
2. https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/2013_286_akn_tserpar_dity.pdf.
3. <https://klinika34.ru/detskaya-poliklinika/nevrologiya/dtsp/>
4. <http://tvoie-zdorovia.com.ua/pidtrimuyucha-fizkul-tura-pri-dtsp>.

ПРОФІЛАКТИКА ЛІКУВАННЯ ХРОНІЧНОГО РИНІТУ

Є. Ю. Руденко, студентка спеціальності *Маркетинг*, група *ММБ-11*

Н. А. Новицька, науковий керівник, ст. викладач кафедри *фізичного виховання*

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Протягом останніх 30 років повсюдно спостерігається зростання поширеності алергічних захворювань, серед яких одне з

провідних місць посідає алергічний риніт. Як відомо, дане захворювання зазвичай супроводжується такими проявами, як чхання, свербіж, ринорея, закладеність носа та ін. Для повного розуміння масштабу цієї патології варто розуміти, що причиною алергічного риніту можуть бути не тільки сезонні, а й цілорічні алергени.

Захворювання можна легко сплутати з ГРВІ, бо воно також супроводжується рясними виділеннями з носа, свербіжем, печінням та запаленням слизових оболонок носової, ротової порожнини. Уперше недугу виявив англійський лікар Джон Босток в 1819 р. Саме він назвав цілорічний алергічний риніт сінної лихоманкою, так як помітив, що симптоми проявляються саме після контакту з сіном.

Згідно зі статистичними даними, від алергічного риніту хоч раз, але постраждало понад 40 % населення нашої планети, і найчастіше в легкій формі (без звернення до лікаря). Але, якщо тривалий час нехтувати проявами захворювання, воно може перерости у важку форму і стати причиною значного погіршення якості життя.

Є такі класифікації:

1) за часом тривання симптомів:

а) періодичний – триває <4 днів на тиждень або <4 тиж.;

б) хронічний – триває >4 днів протягом тижня і >4 тиж.;

2) за інтенсивністю симптомів:

а) легкий – немає жодного з нижче наведених критеріїв;

б) помірний або важкий – наявність ≥ 1 з критеріїв: порушення сну, порушення виконання щоденних функцій, відпочинку або зайняття спортом, труднощі на роботі або при навчанні, важка симптоматика;

3) за алергенами, котрі викликають симптоми:

а) сезонний – спричинений сезонними алергенами;

б) цілорічний – спричинений алергенами, що трапляються протягом року.

Діагностика риніту охоплює збір алергологічного тесту, фізикальне обстеження пацієнта, проведення специфічних шкірних, провокаційних і лабораторних тестів з алергенами, а також інші лабораторні та інструментальні методи дослідження. Найпростіший тест, що дозволяє виявити збудника алергії – це шкірна проба, однак він не завжди є 100 % достовірним. Також для діагностики алергічного риніту використовується аналіз крові і

назальний мазок. При виявленні великої кількості нейтрофілів в аналізах крові і виділень з носової порожнини можна говорити про наявність алергічної реакції.

Загальні поради, щодо профілактики лікування:

1. **Уникнення контакту з алергенами**, що спричиняють симптоматику (напр., обмеження перебування на свіжому повітрі під час цвітіння алергізуючих рослин, усунення тварин з помешкання; ефективним може бути використання комбінованих методів боротьби з пиловими кліщами

2. **Полоскання або розпилення у носі** фізіологічного розчину, гіпертонічної або стерильної морської води.

3. **Покази для консультації отоларинголога:** підозра ускладнень або хронічне запалення приноскових залоз, що не піддаються емпіричному лікуванню; рецидивуючі середні отити, одностороння симптоматика або резистентність до лікування, носові кровотечі, викривлення носової перегородки та інші анатомічні зміни.

Лише після огляду лікаря-алерголога можливо визначити причину хронічного риніту й отримати правильні настанови щодо профілактики хвороби.

Список використаних інформаційних джерел

1. Алергічний риніт. Епідеміологія, патогенез, діагностика, лікування : [монографія] / Є. М. Дитятковська, І. В. Гогунська, В. О. Дитятковський. – Київ : Вістка, 2014. – 207 с.
2. Міністерство охорони здоров'я України (2018): Наказ МОЗ України від 04.01.2018 р. № 13 «Про деякі питання застосування Україномовного варіанта Міжнародної класифікації первинної медичної допомоги [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-04012018—13-pro-dejaki-pitannja-zastosuvannja-ukrainomovnogo-variantu-mizhnarodnoi-klasifikacii-pervinnoi-medichnoi-dopomogiicpc-2-e>). – Назва з екрана.
3. Brożek J. L., Bousquet J., Agache I. et al. (2017) Allergic Rhinitis and its Impact on Asthma (ARIA) guidelines-2016 revision. J. Allergy Clin. Immunol., 140(4): 950–958.
4. Ненашева Н. М. Локальный аллергический ринит: миф или реальность? / Н. М. Ненашева // Аллергология и иммунология. – 2013. – № 1. – С. 8–14.
5. Пухлик Б. М. Лекарственная аллергия и побочные эффекты лекарственных средств в аллергологии / Пухлик Б. М., Викторов А. П., Зайков С. В. – Львов : Медицина свиту, 2008. – 108 с.

ВПЛИВ ЛЮДИНИ НА ДОВКІЛЛЯ

Н. В. Шубіна, студентка спеціальності «Середня освіта. Мова і література (французька, англійська)»

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

Н. М. Ахтирська, науковий керівник, ст. викладач кафедри фізичного виховання

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

1. Виснаження надр внаслідок вичерпання природних ресурсів і зростаючого забруднення в середині ХХІ ст. почнеться криза, зростання населення зміниться його скороченням, станеться світова катастрофа.

2. Забруднення води – це серйозна екологічна проблема. Адже вода необхідна для існування всіх живих організмів, в тому числі і людей. Але її забруднення унеможливорює використання води для пиття.

3. У результаті забруднення ґрунту земля стає непридатною для ведення сільського господарства, а також використання людиною в інших цілях.

4. Втрата можливості біосфери до самовідновлення. Фактично, це означає загибель більшої частини тварин і рослин. Критичне порушення харчових ланцюжків, що також може привести до масової загибелі живих організмів.

5. За даними екологів, щороку гине близько 100 видів тварин і рослин. На межі знищення знаходяться близько 50 тис. видів тварин. Величезної шкоди завдає підпільна торгівля рідкісними тваринами. Вона приносить доходи близько 6 млрд. доларів в рік.

6. Число постраждалих від Чорнобильської аварії можна визначити лише приблизно. Вважається, що більша частина смертельних випадків, пов'язаних з дією радіації, була або буде викликана онкологічними захворюваннями.

7. Лісовинищування – це проблема людства, сучасна чума, яка тягне за собою незворотні наслідки для всього населення планети. Зміна клімату, втрата місця проживання для різноманітних видів тварин і рослин, більшість з яких не зможуть вижити в подібних життєвих умовах.

8. За 200 років площа лісів, які є легенями планети, зменшилася вдвічі. У рік зникає 11 млн гектарів лісів. Знищено 40%

тропічних лісів Америки, 50 % – Африки. У нашій країні в рік відбувається до 30 тис. лісових пожеж на площі понад 2 млн га. Запаси деревини за 20 років зменшилися на 8 млрд кубометрів.

9. Заповідники необхідні для підтримки і збереження природних екосистем. Вони є регуляторами нормального екологічного стану окремої місцевості або цілого регіону.

10. Європейська Асоціація вітрової енергетики опублікувала дані, які показують, що вітроенергетичні установки забезпечують електрикою багато країн світу. Сонце – найпотужніший постачальник енергії. Кожну секунду Сонце дарує Землі 80 000 мільярдів кіловат.

11. Багато людей усвідомлюють проблему винищення тварин, тому ведуть активну діяльність, спрямовану на охорону фауни. Однією з найбільших організацій світу, які займаються порятунком тварин, є Грінпіс.

Список використаних інформаційних джерел

1. Білявський Г. О., Падун М. М., Фурдуй Р. С. Основи загальної екології. Київ : Либідь, 1995. 368 с.
2. Білявський Г. О., Фурдуй Р. С. Практикум із загальної екології. Навч. посібн. Київ : Либідь, 1997. 160 с.
3. Волошин І. М. Методика дослідження проблем природокористування. Львів : ЛДУ, 1994. 160 с.
4. Екологічний словник : навч. посіб. / В. В. Пржежко та ін. Харків : ХДАМГ, 1999. 416 с.
5. Екологія і закон: Екологічне законодавство України : у 2 кн. / Відповідальний редактор док. юрид. наук, професор, акад. Андрейцев В. А. Київ : Юрінком інтер, 1997. 704 с.
6. Злобін Ю. А. Основи екології. Київ : Лібра, 1998. 249.
7. Корсак К. В., Плахотнік О. В. Основи екології. Київ : МАУП, 2000. 238 с.
8. Кучерявий В. П. Екологія, Львів : Світ, 500 с.

МАЙКЛ ФЕЛПС

Д. В. Ярмолаєва, студентка спеціальності Право, група ПР 6-11
Н. О. Симоненко, науковий керівник, ст. викладач кафедри фізичного виховання
Вищий навчальний заклад Укопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Майкл Фелпс народився в червні 1985 року в місті Балтимор, що в американському штаті Меріленд. У 6-му класі майбутній

зірці спорту був поставлений діагноз: «гіперактивність і дефіцит уваги», що іменується також гіперкінетичним розладом. Серед симптомів – імпульсивність, забудькуватість, постійне відчуття катастрофи, що насувається, а також – увага! – схильність зазнавати поразок, нездатність виконати поставлене завдання.

У басейн 7-річного хлопчика привела старша сестра. Через 3 роки він побив національний рекорд у своїй віковій групі. Незабаром Фелпса почав тренувати Боб Боуман, який відразу розгледів у підлітку талант. Під його керівництвом Майкл домігся ще більшого прогресу.

Наукова назва діагнозу у Майкла – синдром Марфана – ауто-сомно-домінантне захворювання з групи спадкових патологій сполучної тканини. У класичних випадках особи з синдромом Марфана високі (доліхостеномелія), мають подовжені кінцівки, витягнуті пальці і недорозвинення жирової клітковини. Крім характерних змін в органах опорно-рухового апарату, спостерігається патологія в органах зору і серцево-судинної системи.

Без лікування тривалість життя осіб з синдромом Марфана часто обмежується 30–40 роками.

Щоб просто жити, Майкл Фелпс проходить дуже серйозне лікування двічі на рік. Щоб судини і серце продовжували функціонувати, ця людина сидить на ліках постійно. Більш того, Майкл Фелпс виступає нарівні і визнаний нормальним його спортивною федерацією з тими, у кого явних відхилень від норми немає! Його руки, пальці та ступні і ноги неприродньо на 15–20 % довші, ніж у тих, у кого такого генетичні захворювання немає.

Майкл Фелпс – унікал. Він є найтитлованішим спортсменом у сучасній історії. До свого 31 року він уже встиг виграти 23 золоті олімпійські медалі і нагород в сумі 28 в історії Олімпійських ігор, а також золотих нагород 26 і нагород у сумі 33 в історії чемпіонатів світу з водних видів спорту.

1. Абсолютний рекордсмен в історії Олімпійських ігор за кількістю золотих нагород (23).

2. 13-разовий олімпійський чемпіон на індивідуальних дистанціях.

4. 26-кратний чемпіон світу.

5. Володар 37 рекордів світу.

6. Плавець року у світі у 2003, 2004, 2006–2009, 2012 роках.

Цікаві факти.

1. Кажуть, що Фелпс складається з води не на 80, як звичайні люди, а на 90 відсотків. Тому він так швидко плаває.

2. Фелпс носить взуття 50-го розміру. Проте в нього відносно короткі ноги – такі, що буде їхати на поні, не торкаючись землі. Тому коли Майкл стрибає у воду, то за аквадинамікою ніби перетворюється на дельфіна. На тренуваннях збірної США майбутній чемпіон на спір обганяв аквалангістів у ластах і мінісубмарини.

3. Зріст Фелпса – 193 см, розмах рук – 201 см. Тренер Боб Боумен зауважив, що хлопець зі здібностями, і запросив його в плавальну секцію.

4. Серце Фелпса може прокачувати понад 30 літрів крові на хвилину. Завдяки цьому Майкл швидко відновлюється після рекордних запливів. Його витривалість така, що американець цілком може скласти конкуренцію Ларисі Ільченко в марафоні. А одного разу Фелпс навіть доплив кролем від Ньюфаундленда до Гренландії.

5. На честь Фелпса вже названі три населених пункти в США. Це село під Нью-Йорком, а також міста в штатах Кентуккі і Вісконсін. Крім того, у Штатах є озеро – воно теж називається Фелпс. Після восьмої перемоги Майкла на Олімпіаді зафіксовано 528 випадків у світі, коли Фелпсом нарікали немовлят, птахів і домашніх тварин.

6. Майкл здобуває освіту в Мічиганському університеті, вивчаючи спортивний маркетинг і менеджмент. Два роки тому він отримав Нобелівську премію за «Аналіз міжчасового обміну в макроекономічній політиці». Ідея написати цю працю прийшла йому під час запливу на 200 м батерфляєм.

7. Фелпс обіцяв написати книгу, в якій розповість про свою поїздку в Пекін і про те, як перед Олімпіадою зголив вуса. Автобіографія буде називатися «Засуджений до перемоги» (Built to Succeed).

Список використаних інформаційних джерел

1. 22 факта о Майкле Фелпсе-Pink.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pink.ua>. – Назва з екрана.
2. 7 интересных фактов из биографии Майкла Фелпса [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ym.ru>. – Назва з екрана.
3. Фелпс, Майкл – Википедия [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org>. – Назва з екрана.
4. Майкл Фелпс: фото, биография, досье [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://file.liga.net>. – Назва з екрана.

ПАНЕЛЬНА ДИСКУСІЯ

ПРОБЛЕМИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

І. І. Брихачко, студентка спеціальності Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, освітньої програми «Експертиза та митна справа», група ЕМСб-21

О. В. Кириченко, науковий керівник, к. т. н., доцент кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Багатьох освітян хвилює тема академічної доброчесності, плагіату, фабрикації, обману, списування та хабарництва. Тому вона актуальна серед людей, які навчаються, працюють чи безпосередньо пов'язані з закладами вищої освіти (ЗВО). Переважно проблеми порушення академічної доброчесності пов'язані з необізнаністю молоді. Щоб викоринити такі невідповідності під час навчання у ЗВО, їх слід обговорювати та виносити на загальне обговорення.

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил провадження освітньої (освітньо-творчої) та наукової (науково-технічної) діяльності, які є обов'язковими для всіх учасників (суб'єктів) такої діяльності та мають на меті забезпечувати довіру до результатів навчання, творчості, науково-дослідної діяльності [1]. Академічна доброчесність визнається засадничою цінністю, на якій мають ґрунтуватися стосунки в академічному середовищі. Основні визначення, поняття та відповіді на запитання про академічну доброчесність можна знайти на різних платформах, ресурсах, зокрема, сайтах Міністерства освіти і науки України, Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти та власне сайтах закладів вищої освіти.

Світ не стоїть на місці, тому разом з появою проблеми з'являється коректне їх вирішення. Ідеться про академічну доброчесність під час дистанційного навчання. Якщо раніше онлайн заняття проводились у крайніх та особливих випадках деяким студентам, то зараз на дистанційній платформі навчається майже весь світ. Чи поставали проблеми недоброчесності у таких випадках?

Нами було проаналізовано сайти ЗВО м. Полтави, зокрема, Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» (ПУЕТ) [2], Полтавського державного аграрного університету (ПДАУ) [3], Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (НУПП) [4], Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (ПНПУ) [5], Української медичної стоматологічної академії (УМСА) [6]. Результати представлено у табл. 1.

Таблиця 1 – Інформування студентів м. Полтава про академічну доброчесність

Назва ЗВО	Доступність до інформації	Офіційні документи	Заходи інформування студентів
ПУЕТ	Перехід за 3 кліки	ДПСЯ ПД-9-6.2.2-165-18-17 Положення про академічну доброчесність	Анонімні опитування, зустрічі з ректором
ПДАУ	Перехід за 1 клік	Кодекс академічної доброчесності	Анкетування, заходи для студентів
НУПП	Перехід за 5 кліків	Кодекс академічної доброчесності та корпоративної культури	Ознайомче анкетування
ПНПУ	Перехід за 5 кліків	Кодекс академічної доброчесності	Новини про інформування студентів на сайті університету не розміщені
УМСА	Перехід за 3 кліки	Кодекс академічної доброчесності	Залучення до соціальних реклам

Деякі платформи дистанційного навчання були не розраховані на ту кількість студентів, яка мала можливість вийти онлайн під час карантину. Велика кількість усної інформації не надходила для опрацювання лише через проблеми інтернет з'єднання. На нашу думку, це є глобальною проблемою, яка і породжує академічну недоброчесність, бо здобувачі освіти не знаходять логічного розв'язання даного питання, а обирають легший шлях для подолання навчальних проблем.

Список використаних інформаційних джерел

1. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. Положення. URL: <https://naqa.gov.ua>.
2. Сайт ПУЕТ. URL: <http://puet.edu.ua>.
3. Сайт ПДАУ. URL: <https://www.pdaa.edu.ua>.
4. Сайт НУПП. URL: <https://nupp.edu.ua>.
5. Сайт ПНПУ. URL: <http://pnpu.edu.ua>.
6. Сайт УМСА. URL: <https://www.umsa.edu.ua>.

УПРОВАДЖЕННЯ «ШКОЛИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ» В УНІВЕРСИТЕТІ (НА ПРИКЛАДІ ДЗ «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»)

К. М. Коваленко, магістрантка 1 курсу спеціальності «Початкова освіта. Українська мова і література»

М. М. Починкова, науковий керівник, к. пед. н., доцент кафедри філологічних наук

Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

У другій половині XX століття українська вища освіта зазнала радикальних трансформацій, у яких однією з важливих умов успішного розвитку є впровадження принципів академічної доброчесності в навчання, викладання та наукову діяльність.

Сьогодні роль і функції академічної доброчесності закріплені в Україні на законодавчому рівні, зокрема в Законі України «Про освіту» [1]. У додатку до Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України 11 липня 2019 р. № 977, подано Критерії оцінювання якості освітньої програми. Підкритерій 5.4 стосується забезпечення академічної доброчесності під час реалізації освітніх програм. Він передбачає здійснення заходів із популяризації академічної доброчесності серед викладачів та здобувачів вищої освіти [2].

У ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» рішенням вченої ради університету було впроваджено в дію Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу [3]. Однак впровадження академічної доброчесності в нашому університеті не зупинилося лише на

розробкці положення. Завдяки спільним зусиллям бібліотеки університету, відділу аспірантури та управління якістю освітньої діяльності було відкрито «Школу академічної доброчесності». Мета її відкриття – популяризація та роз'яснення принципів, ідей, норм та цінностей академічної доброчесності серед студентів, аспірантів, докторантів та молодих учених як у стінах вишу, так і поза його межами.

Ми проаналізуємо роботу в школі з магістрантами. Навчання передбачає проведення 6 годин лекційних занять та 6 годин семінарів-практикумів.

Лекційні заняття враховують освітній рівень здобувачів та відповідають таким дидактичним принципам: спрямованість на навчання, науковості та інформативності, наступності, логічності, доступності викладеного матеріалу, зв'язку теорії з практикою, наочності та ін.

Протягом 6 лекцій магістранти повинні засвоїти такі теоретичні питання: що таке академічна доброчесність: поняття академічної доброчесності; компіляція і плагіат: у чому різниця; причини академічної недоброчесності і шляхи їх усунення; оформлення результатів власних досліджень; цитування; авторське право: як його не порушити; інтернет: чому можна вірити та ін.

На практичних заняттях розглядаються ідентичні питання лекцій, на яких магістранти отримані знання закріплюють на практиці. Наприклад, під час вивчення теми «Цитування» на практичному занятті здобувачі вчать правильно оформити посилання відповідно до різних стилів (ДСТУ-2015, APA та ін.) і цитати.

Привертає увагу також робота з репозиторієм університету і програмами антиплагіат. Для того, щоб магістранти навчалися працювати з репозиторієм університету, бібліотекар у доступній формі докладно пояснює, як зробити ті чи ті матеріали, враховуючи профіль навчання, а також пропонує знайти певні статті чи видання з різних категорій. Магістранти також працюють з різними програмами антиплагіат: вони перевіряють на різних програмах тексти, створені власноруч, а також узяті з інтернету, порівнюють отримані результати, роблять висновки. Така робота дозволяє обрати адекватну програму для перевірки власних текстів.

Проведення занять відбувається у спокійній та невимушеній атмосфері, що, на нашу думку, значно підвищує результат навчання. Крім того, під час проведення практичних занять викладач дотримується індивідуального підходу: перевіряє виконання завдання кожним здобувачем, пояснює помилки, яких можливо він чи вона припустились, за необхідності дає додаткові завдання.

Отже, впровадження «Школи академічної доброчесності» в університеті дійсно сприяє формуванню та поширенню культури академічної доброчесності, боротьбі з плагіатом, привертає увагу до академічної етики та інформаційної грамотності.

Список використаних інформаційних джерел

1. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
2. Наказ МОН від 11 липня 2019 р. «Про затвердження положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» [Електронний ресурс]. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5d6/f6f/665/5d6f6f66500b6196614933.pdf>.
3. Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу [Електронний ресурс]. URL: <http://libr.luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2020/10/Pol-AG-LNU.pdf>.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА ПРИЧИНИ СПИСУВАННЯ СТУДЕНТІВ

В. О. Ставицька, студентка спеціальності Облік і оподаткування, група ОО-21

О. В. Вараксіна, науковий керівник, к. е. н., доцент кафедри менеджменту
Полтавський державний аграрний університет

Відповідно до статті 42 Закону України «Про освіту» академічна доброчесність (з англ. *academic integrity*) є сукупністю етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання і провадження наукової (або творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та наукових (творчих) досягнень [1].

Але, у загальному розумінні, академічна доброчесність – це не лише про слідування певним принципам і законам. Це про

власну гідність кожного з нас. Про самостійність і незалежність під час написання робіт. Про справедливу та гідну поведінку у навчальній діяльності. Про дії людей (студентів, викладачів), завдяки яким рівень довіри до них росте. Навіть саме слово «integrity» має кілька значень:

- 1) Чесність та справедливість як риса характеру;
- 2) Стан повноцінності та цілісності.

Таким чином, доброчесність – це про справедливий шлях досягнення цілей, що повною мірою залежить особисто від нас.

Міжнародний центр академічної доброчесності трактує це поняття як здатність дотримуватися п'яти основоположних цінностей: чесність, довіра, справедливість, повага та відповідальність. Пізніше до цього переліку також додали мужність як здатність діяти, дотримуючись вищезгаданих цінностей, наперекір будь-яким труднощам.

Для узагальнення постулатів та принципів академічної доброчесності розробляється Кодекс академічної честі – акт етичного регулювання академічної діяльності – звід морально-етичних правил професійної поведінки та норм навчальної та наукової діяльності представників окремої соціальної групи – членів академічної спільноти, який регламентує стандарти соціальної поведінки учасників академічної діяльності [2]. Перший «Кодекс честі» був прийнятий у Коледжі Вільяма і Мері у місті Вільямсбург, штат Вірджинія, у 1736 році. Метою тогочасних кодексів честі було заохотити плекання особистих якостей характеру студентів, таких як почуття обов'язку, гордості, сили та самооцінки.

У 2006 році було проведено дослідження в університетах Сполученого Королівства Великобританії на тему внутрішніх мотивів студентів списувати. Результати виявилися такими, що понад 50 % студентів вважали за нормальне явище списування через такі фактори, як:

- тиск через невідворотність іспиту;
- лінь, невміння організовувати свій час;
- недостатній рівень знань із предмету;
- невпевненість у власних здібностях;
- не бачать сенсу в роботах, які виконують, і не отримують зворотного зв'язку від викладачів;
- брак стимулювальних чинників.

Поради опитаних студентів для закладів вищої освіти щодо запобігання списування є досить простими: чіткіші інструкції для студентів і викладачів про те, що є прийнятним у навчальній практиці; організація оцінювання так, щоб списування було непотрібним; норми щодо регулювання цього питання мають бути введені в дію (і вони мають бути видимими).

Отже, можна підсумувати, що порівняно з попередніми роками поняття академічної доброчесності стало більш поширеним. Але це ще не достатній рівень для того, щоб стверджувати, що розуміння академічної доброчесності притаманне всьому суспільству.

Те, що деякі студенти, маючи цілий спектр причин, прагнуть отримати незаслужену перевагу в оцінюванні, є частим явищем, з яким потрібно не просто боротися, а в деяких випадках і йти назустріч.

Потрібно далі займатися впровадженням принципів академічної доброчесності, адже це не лише заборона плагіату та списування, а й стиль життя правильної, розумної та гідної людини, яка поважає працю інших та відповідає за свої слова.

Список використаних інформаційних джерел

1. Про освіту [Електронний ресурс] : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 24.03.2021).
2. Кодекс академічної честі. Вікіпедія [Електронний ресурс] : веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Кодекс_академічної_честі (дата звернення: 24.03.2021).

ЕТИЧНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ АКАДЕМІЧНОЇ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ

В. О. Бреус, студентка спеціальності Право, група ПР 6-31

В. В. Сарاپин, науковий керівник, к. філол. н., доцент, доцент кафедри педагогіки та суспільних наук
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Доброчесність як моральна категорія – це чеснота чи сукупність етичних принципів і вимірів належної поведінки, які є складниками ціннісної системи суспільства, відповідно до «Сучасного словника з етики» – «позитивна моральна якість, зумов-

лена свідомістю і волею людини, яка є узагальненою стійкою характеристикою людини, її способу життя, вчинків; якість, що характеризує готовність і здатність особистості свідомо і неухильно орієнтуватись у своїй діяльності та поведінці на принципи добра і справедливості» [4, с. 387].

Відтак академічна доброчесність стосується готовності і здатності представників академічного середовища (здобувачів освіти, викладачів, науковців, адміністрації, персоналу) дотримуватися принципів, норм і правил, заснованих на засадах добра і справедливості.

Академічна доброчесність являє собою своєрідний договір між викладачами, студентами й адміністрацією вишу про те, що прийнято і що не прийнято чинити в університеті. Передусм ідеться про взаємну довіру, що заохочує та сприяє вільному обміну ідеями, які, у свою чергу, дають змогу науковому пошукові повністю реалізуватися; справедливість у ставленні до кожного члена академічної спільноти як особистості; повагу до освітніх і наукових позицій кожного представника академічної спільноти; сумлінність в опануванні знань і виконанні різних видів навчальної і науково-дослідної роботи; критичний підхід до оцінки результатів власної діяльності; ретельність у збиранні, фіксуванні і зберіганні даних, а також у представленні результатів досліджень; уникання висловлювань з питань, що виходять за межі компетентності; об'єктивність, тобто оперування тільки фактами, які підлягають перевірці; неупередженість у процесі інтерпретації наукових явищ; опірність будь-яким спробам зовнішнього впливу (педагогів, адміністрації, замовників, зовнішніх політичних чи соціальних обставин); відкритість і прозорість наукових досліджень; відповідальність за наслідки своєї наукової й освітньої діяльності перед собою і соціумом; мужність в обстоюванні поглядів, які суперечать традиційним науковим знанням і практиці; сміливість у протистоянні стереотипним уявленням про належну поведінку (наприклад, негативне ставлення до списування чи хабарництва, які толеруються в певному соціальному середовищі).

Відповідно, недоброчесність – це протилежність вищеназваної категорії, ігнорування чи порушення пов'язаних із нею принципів. Сюди належать нечесність (брехня), шахрайство, негідна поведінка у різних проявах: привласнення або відтворення чужих ідей, текстів або тверджень без відповідного поси-

лання на їх джерело (плагіат), фальсифікація і фабрикація результатів досліджень, обман, списування як вид шахрайства, хабарництво.

Це порушення кількох християнських заповідей, серед яких домінує «не укради». Здається, нікого ж «не вбили». Проте поширення таких проявів академічної недоброчесності завдає нищівного удару по якості освіти та наукових досліджень, а отже, і по перспективах забезпечення сталого розвитку суспільства. Академічна нечесність великою мірою нівелює саму цінність освіти й науки, знижує внесок вищої освіти в суспільно-економічний розвиток, продукує непрофесіоналів і профанів, негативно впливає на економіку й культуру, спричиняє недовіру до якості підготовки фахівців, позбавляє мотивації до самостійного навчання впродовж життя тощо. Як зауважують А. Вайтака та П. Гітіму: «...рівень академічної нечесності в інституціях відображає поширення ерозії етичної поведінки в суспільстві через те, що існує тенденція переважання егоцентризму над турботою про інших» [Цит. за: 1, с. 108].

Є два складники академічної доброчесності – морально-етичний і юридично-правовий. Вони тісно пов'язані між собою: де не впорається мораль, там з'являється закон.

Дефініція академічної доброчесності є нормативною і міститься в статті 42 Закону України «Про освіту»: «це сукупність етичних принципів та визначених законодавством правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [3].

Законом України «Про освіту» передбачено перелік правопорушень академічної доброчесності, зокрема до них належать: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання та надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання [3].

Правовий аспект академічної доброчесності виражається в детальній регламентації правил, яких мають дотримуватися всі без винятку суб'єкти освітнього та наукового середовища,

закріпленні проявів порушень академічної доброчесності та відповідальності за такі протиправні діяння чи бездіяльність [3].

Пунктом 5 статті 42 Закону України «Про освіту» визначається, що за порушення академічної доброчесності педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники закладів освіти можуть бути притягнені «до такої академічної відповідальності:

- відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;

- позбавлення присудженого наукового (освітньо-творчого) ступеня чи присвоєного вченого звання;

- відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії;

- позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи обіймати визначені законом посади» [3].

Заходи академічної відповідальності чи види академічних стягнень стосуються і здобувачів освіти. Зокрема у пункті 6 статті 42 Закону України «Про освіту» перелічені відповідні види академічних стягнень:

- «повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);

- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;

- відрахування із закладу освіти (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту);

- позбавлення академічної стипендії;

- позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання» [3].

Указані види академічної відповідальності застосовуються до осіб, коли вони допустили академічний плагіат, самоплагіат, фабрикацію, фальсифікацію, списування, обман, хабарництво чи необ'єктивне оцінювання.

Привчити бути доброчесним насильно чи суто формально неможливо. Ідеться про це нерозривність академічної свободи й відповідальності; прав і обов'язків усіх учасників освітнього процесу, де передумовою доброчесності студента є доброчесність викладача й адміністрації. Добрий приклад і довіра, повага і вимогливість, мотивація до доброчесності як шляху до особистісного вдосконалення можуть стати запорукою розвитку й удосконалення академічного середовища.

Список використаних інформаційних джерел

1. Мельниченко А. Прояви академічної нечесності. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. Політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. Київ; Таксон, 2016. С. 107–120.
2. Про вищу освіту: Закон України від 01 липня 2014 р. 1556-VII, станом на 26 лютого 2021 р.; Україна. Верховна Рада. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (23.03.2020).
3. Про освіту: Закон України від 05 вересня 2017 р. 2145-VIII, станом на 01 січня 2021 р.; Україна. Верховна Рада. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (23.03.2020).
4. Тофтул М. Г. Сучасний словник з етики: Словник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 387.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ЇЇ РОЛЬ У СТАНОВЛЕННІ ФАХІВЦЯ

В. О. Косенко, студентка 3 курсу спеціальності «Дошкільна освіта» навчально-наукового інституту педагогіки і психології
О. М. Цалапова, науковий керівник, доцент кафедри філологічних дисциплін, к. філол. н.
Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

Система освіти завжди виступала провідним чинником зміни свідомості людини. Вважаємо цілком справедливим твердження авторів «Рекомендацій щодо забезпечення принципів академічної доброчесності» щодо впливу світоглядного змісту та якості освіти на суспільні відносини, цінності тощо: «Від світоглядного змісту та якості освіти залежить те, яким чином, на яких цінностях, принципах, ідеях будуть формуватися суспільні відносини. Університети відіграють вирішальну роль у передачі й розповсюдженні культурного та соціального капіталу» [3, с. 5].

Особливої ролі набуває впровадження академічної доброчесності саме в університетах, адже вони є осередком підготовки фахівців, які стануть обличчям і майбутнім нашої країни. Це закріплено в державній нормативно-правовій базі. Зокрема, у статті 42 Закону України «Про освіту» визначено терміну «академічна доброчесність» як «сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення до-

віри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [2].

Т. Фініков справедливо зазначає, що академічна доброчесність реалізується як академічна культура, що має неабияке значення для вишу: «окреслюючи значення академічної культури для кожного вищого навчального закладу, було акцентовано, що вона «... повинна активно і постійно підтримувати – через заяви про місії, інституціональні хартії та кодекси академічної поведінки – ті цінності, норми, практики, переконання та висновки, які створюють в інституціональній спільноті етос, який ґрунтується на принципах поваги гідності людини, її фізичної і психічної цілісності, навчання впродовж життя, поліпшення знань та підвищення якості, інклюзивної освіти, представницької демократії, заохочення активної громадянської позиції та недискримінації...» [5, с. 14].

У світлі нашої наукової розвідки важливим є визначення принципів академічної доброчесності, до яких відносять чесність, довіру, справедливість, повагу, мужність й відповідальність.

Крім того, академічна доброчесність, за твердженням Я. Василькевич та С. Рик, поєднує в собі комунікативні та дисциплінарні аспекти науки, освіти, моралі та суспільства. І дослідниками «інтерпретується як єдність ціннісних і теоретичних парадигм наукового пошуку й педагогічного процесу, дотримання фундаментальних морально-етичних норм у науковій та освітній діяльності» [1].

У свою чергу, освітнє середовище вишу побудоване на засадах академічної доброчесності (за Д. Соповою) дозволить отримати високу якість освіти і компетентних фахівців [4, с. 53].

Зважаючи на все вищесказане, можна стверджувати, що академічна доброчесність є складником професійної компетентності педагога. Дозволимо зробити це твердження дещо ширшим і зазначити, що вона є складником професійної компетентності не тільки педагога, але й взагалі будь-якого фахівця і відіграє вирішальну роль у його становленні. Адже неможливо уявити собі спеціаліста високого рівня, котрий не дотримується жодної з шести фундаментальних цінностей академічної доброчесності чи взагалі морально-етичних норм.

Однак для підготовки фахівця, який послуговується всіма принципами і нормами академічної доброчесності, необхідне

створення відповідного освітнього середовища та розробка системи впровадження академічної доброчесності в практику освітньо-наукового процесу вишу.

Список використаних інформаційних джерел

1. Василькевич Я. З., Рик С. М. Академічна доброчесність як складник професійної компетентності педагога. URL: <http://ephshair.phdpu.edu.ua:8081/xmlui/handle/8989898989/5099>.
2. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2145-19#n613>
3. Рекомендації щодо забезпечення принципів академічної доброчесності / укладачі: підкомісія 303 «Академічна доброчесність». 2016 р. 24 с.
4. Сопова Д. Академічна доброчесність у системі професійної підготовки майбутнього педагога. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика* (Серія: Педагогічні науки). 2018. Випуск № 3–4 (56–57). С. 52–56.
5. Фініков Т. В. (2016) Академічна доброчесність: глобальний контекст та національна потреба. *Академічна чесність як основа сталого розвитку університету* / Міжнарод. благод. Фонд “Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики”; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. К.; Таксон, 2016. 234 с., С. 9–36.

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ НАУКИ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ У ХХІ СТОЛІТТІ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

XLIV Міжнародної наукової студентської конференції за
підсумками науково-дослідних робіт студентів за 2020 рік

(м. Полтава, 30–31 березня 2021 року)

Частина 2

Головна редакторка *М. П. Гречук*
Дизайн обкладинки *Т. А. Маслак*
Комп'ютерне верстання *О. С. Корніліч*

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 23,3.
Зам. № 188/1922.

Видавець і виготовлювач
Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»,
к. 115, вул. Коваля, 3, м. Полтава, 36014; ☎(0532) 50-24-81

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготівників і
розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 3827 від 08.07.2010 р.